

GALA PLACIDIA

GALA PLACIDIA

TRAGEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

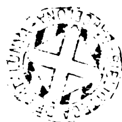
ORIGINAL DE

ANGEL GUIMERA

Estrenada en lo teatre de Novetats de Barcelona la vetlla del 8 de Maig de 1879.

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

IMPREMPTA "LA RENAIXENSA," XUCLÁ, 13, BAIXOS
1891

DEDICATORIA

A la meva mare

D' aquesta producció, avans de la representació pública en lo teatre de Novetats, se 'n doná una de privada la vetlla del 28 de Abril de 1879 en lo teatre Principal d' esta ciutat.

Alguns de mos íntims amichs y ab ells la Sra. de Mena y la Srta. de Simon s' encarregaren de presentar devant d' un públich distingit y ab l' autor exessivament tolerant, ma primera obra dramática.

Sia donchs aquesta página testimoni del agrahiment que tot temps serverá mon ánima, per mos bons amichs, actors y apuntadors aquella nit; y per las dignas actrices del teatre catalá, ja avuy gloria esplendorosa una d' ellas de nostre art escénich.

Pera la trama y desenllás d' aquesta producció hem pres la historia tal com l' han presa sempre tots los escritors trágichs desde Shakspeare, Schiller, Víctor Hugo y Ventura de la Vega fins als mes humils ó de vol mes rastrer. Per altra part, la divergencia en que están tots los autors llatins respecte á las escenas que conduhiren á la mort del Rey dels goths nos imposibilitava de fer la relació estrictament histórica, ja que sols hem pogut treure en clar que Ataulf morí assessinat l' any 416 víctima d' un ressentiment particular y del odi d' una facció. Fins es desconegut lo nom del matador puig mentres Jornandes suposa que 's deya Vernulf y Olympiodor li fa dir Dubius, ni com á duptós escriuhen son nom Isidor, Orosi y 'ls altres historiadors.

Congenían donchs sols ab totas las antigas historias, ja que d' ellas se desprenen sempre claras, en nostra obra, las personificacions d' Ataulf, carácter bondadós, enmollit per l' amor á sa esposa, y 'l d' aquesta, la orgullosa Gala Placidia, ab son fervent entussiasme per Roma y ab son odi inplacable per la Gothia. També 'l carácter de Sigerich es verament históricb. No així 'ls dels altres personatges que son per complert creació nostra.

En aquesta segona edició hem modificat alguns passatjes de la primera á fi de ferla més representable.

REPARTIMENT

Personatges.	Actors.
GALA PLACIDIA. .	D.ª Carlota de Mena.
LLEDIA.	» Dolors Ricart.
VERNULF. . . .	D. Antoni Tutau.
ATAULF.	» Joan Bertran.
SIGERICH . . .	» Joan Isern.
VAROGAST. . . .	» Miquel Pigrau.
VELIA.	» Arthur Carreras.
CELIUS.	» Lluis Llibre.
MARCIUS. . . .	» N. Cuffí.

Caballers, soldats, esclaus.

Barcelona, any 416.

Le primer y 'l tercer acte en la ciutat; lo segon en un palau-castell vora 'l Llobregat.

ACTE PRIMER

Cambra del palau d' Ataulf. Gran porta al foro; á la dreta una finestra; á la esquerra un altre porta cuberta d' una cortina; taula á la part de la finestra ab pergamins y tot lo convenient per escriure; en las parets trofeus militars ab tota classe d' armas. Ja es nit.

ESCENA PRIMERA

ATAULF, sentat avora la taula; CELIUS que acaba de llegir un pergamí.

CELIUS

Senyor, aquest missatje es d' Arbojilda.

ATAULF

Mon capdill de més bras.

CELIUS

Se plany de veure
tant temps en vaga á tos guerrers indómits:
diu que incitats per lo desitj de brega
conspiran sens repós.

ATAULF

Celius, escriuli
que 'l Rey confia en sa leal fermesa.

CELIUS, prenent altre pergamí y desenrotllantlo.

Aquest altre es d' Italia.

ATAULF, ab interés.

Deu! al últim
la resposta ha arribat!

CELIUS, anant á llegir y vacilant per lo que veu en la lletra,

Senyor...

ATAULF

Qu' esperas?

CELIUS, llegint.

«Salut al vil profanador de Roma.. »

ATAULF, ab ira.

¡Celius! ¿qué has dit?

CELIUS

Y es cert.

ATAULF, prenentli.

Dónam la lletra.

CELIUS

No es del Emperador.

ATAULF

Que no es d' Honorius?

Passanthi 'ls ulls.

De Constancius!

Llensantla sobre la taula ab amargura.

CELIUS

Va al foch?

ATAULF, reprenentla.

Cor meu, sossegat.

Llegint.

«Envá 'l teu front sobre la pols inclinas;
no 'l tindrás lo perdó jamay del Céssar:
envá has fet de la víctima ta esposa;
dins lo tálam mateix te l' haig de pendre...»

Rebregantla indignat.

Insensat! oh Constancius! No 't recordas
que jo só 'l fort; tú 'l desnerit, lo feble!
arna imperial que la grandor despullas
y en la rónega purpra t' arresseras!
Ay de tú y de ta rassa enorgullida
si avuy lo cor de dins lo pit me treya!
Com cau lo llamp en la corcada torre
tornantla pols que 'ls temporals esventan,
aixís cauria ma trionfant espasa
damunt lo trono hont han segut tants segles!...
Mes jo tinch aquí al cor més gran victoria:
te; y norréal al foch. Placidia es meva.

Dona 'l pergamí á Celius, qui 'l crema.

ESCENA II

MARCIUS y 'ls anteriors.

MARCIUS

Senyor, un jove, un foraster que arriba
de més enllá de las hispanas terras
diu que parlarte vol.

ATAULF

Dónali entrada.

CELIUS

Lo nom ignoras y...

ATAULF

Ataulf l' espera.
Se 'n va Marcius.

CELIUS

Y si fos un traidor?...

ATAULF

Al fi ets de Roma!
Quan alsarvos podreu si sou com fembras?

ESCENA III

ATAULF, SIGERICH, CELIUS.

SIGERICH

Ets tú 'l rey Ataulf?

ATAULF

Acóstat, jove:
jo 'l só.

CELIUS

(No es cobardía la prudencia.)
S' assenta y escriu.

SIGERICH

Rey, no t' enutjis si mancat me trobas
del ayre cortesá: soch d' una terra
hont los pares als fills lo joch del arma
y 'l govern del caball sol los hi ensenyan.

ATAULF

Tú no ets gal ni ets burgond... Ets fill de l' Hunia?

SIGERICH

Só goth.

ATAULF

Y donchs? aquesta patria es teva:
entre goths ara 't veus. Com! En la Thracia
d' Ataulf no 's recordan? Tan lleugeras
han sigut mas petjadas en la vida
que avans que jo 'l meu nom desaparega?

SIGERICH

Oh senyor!... Més aten: desde la infancia
mos pares he perdut; sentint las gestas
dels héroes nostres que han estés la patria
del fret Escans fins á la mar Tirrena,
á una edat so vingut, en qu' he sentida
la onada de la sanch bótre en las venas,
y l' arma he prés que brandejá 'l meu pare,
y al mitjorn he llènsat com la tempesta
l' esperitat caball. De poble en poble
seguint ton rastre he corregut la terra.
En los portals de las ciutats d' Italia
demanava per tú: las gents feyneras
arronsant las espatllas me mostravan
lo curs del sol. He traspassat las serras
gegantinas dels Alpes: en las rocas
m' ensenyava tothom l' ample rodera
de tos carros feixuchs. Pels camps de Galia
perfidiós he creuhat: los boscos verges
la llarga serp de ton estol dragaren;
los tronchs dels arbres esllomats se veyan
del refrech al passar, y escuts polsosos

jayent trobava assí y allá en la terra,
semblant escatas de la serp caygudas.
Un dia, al lluny, en l' horisont, encesas
pel sol ponent, las torres de Narbona
s' aixecaren de sobte: aquí, 'm digueren,
ell vencé y fou vensut; carrers y plassas
tremiren al estrépit de sas festas:
sentat á l' ombra de triomfant arcada,
ohint l' acort de divinals orquestas,
baix tálam d' or que sos capdills li duyan,
esclau s' ha fet d' una gentil donzella:
y entremitj de sarcásticas riallas
la llonga via m' han signat d' Iberia.
Y aquí ja soch: y encara á Barcelona
del rey goth Ataulf vaig en la cerca:
y es que, Senyor, al peu de tas murallas,
al portal de ta casa, en ta presencia,
trobant per tot la Roma corrompuda
escalfantse al calor de ta grandesa,
me pregunto cent cops, si un jorn de lluyta
disputantse l' imperi de la terra
va finar Ataulf cubert de gloria,
y ets tú l' usurpador de sa feresa:
tú, que un mon has perdut y humil t' amagas
á raser de las timbas pirenencas,
y fins la purpra dels vensuts te posas
per conta de las pells dels que venceren.

ATAULF

Oh fill soperb de ma volguda patria,
y com me plau ta fiéstega noblesa!
Tú 'm parlas ab lo cor; no es la mesquina
ambició del servil qui mou ta llengua.
La tempestat s' ha fos: més ningú ovira

entre 'l cel y la plana, mitj perdentse
al lluny, en l' horisont, un cap de núvol:
y aquest núvol só jo. De la vil terra
que 'm fa l' olvit! A aquells que no m' esguardan
ja 'ls esguarda Ataulf baix sas empresas:
encara mos soldats son los de Roma
y mas armas també; prou las coneixen
Quan vulga mon desitj, lo cap de núvol
oblidat de tothom, com tromba inmensa
rehinflat s' estendrá d' un cap al altre
sobre del mon, y al buf de la tempesta
com mar d' espigas las potents nissagas
las jeurá sobre 'l llot fins que 's pudrescan
Allá hont es Ataulf allá es la Gothia:
hont es Gothia es lo centre de la terra.

SIGERICH

Grat es, Senyor, perduda l' esperansa
revenirhi de sopte; hi ha en ta llengua
quelcom que atrau é imposa.

ATAULF

Ets jove encara.

Ab tristesa

Aquest mon que trepitjas es reflecte
d' un altre mon en eternal batalla...
lo cor del home: tú no ho saps! Espera!

SIGERICH

Perdona si t' he ofés. Roma es enclusa,
quí si no tú es lo mall? M' has fet reneixer.

ATAULF

Lo teu nom?

SIGERICH

Sigerich.

ATAULF

Vols en ma guarda
un lloch d' honor?

SIGERICH

Servit ma vida entera.

ESCENA IV

Los anteriors. VAROGAST, VELIA, Caballers. Entran conversant alguns versos anteriors.

ATAULF

Aquest valent, senyors, ve de la Thracia:
preguntéuli, us dirá de nostra terra.
Te seny y pit; d' avuy entra en ma guarda
y 'l faig vostre company.

SIGERICH, volentli besar la ma.

Senyor...

ATAULF, negántsehi.

No aprengas.
á humiliát, Sigerich: aixó es de Roma.
Celius deixa d' escriure y 's reuneix als caballers.
Que res li manqui, Celius. (Tots m' ensenyan
á alsarme de la pols Oh ma Placidia,
quan car es ton amor per ma conciencia!)
Se 'n va Ataulf.

ESCENA V

SIGERICH, VAROGAST, VELIA, CELIUS, Caballers.

VAROGAST

Ho ha dit lo Rey; d' avuy ets company nostre.
Li donan la má.

SIGERICH

Y ab tot lo cor.
A Celius.
Tú no; jo no haig d' estrenyer
la má vil d' un romá.

VELIA

Vens de la patria
y encara ets pur.

CELIUS. A Sigerich.

La voluntat suprema
d' Ataulf m' ha fet goth.

SIGERICH

Si t' aborria
per fill romá... sabent que la renegas!...
Senyors, vosaltres qu' heu seguit tants pobles,
quín es lo mot que ohíreu que servesca
per escupir traidors?

CELIUS

Oh miserable,
sobre ton cap caurá tanta soperbia!
Se 'n va.

ESCENA VI

SIGERICH, VAROGAST, VELIA, *Caballers.*

VAROGAST

Si com tú fessim tots, no s' alsaria
devant del trono tanta gent funesta.

SIGERICH

L' odi aqueix será etern: ja des l' infancia
mon noble pare l' infiltrá en mas venas.
Ay dels iníchs si despertés del somni!...
mes va morir assessinat!...

VELIA

Oh! sempre
vil ha estat lo romá.

SIGERICH

No: fou dels nostres
l' assessí.

VELIA

Y t' has venjat?

SIGERICH

Cóm? Deu!... Conéixel,
y matarlo, y morir; veyeu ma gloria.
Se sent al lluny la veu d' un corn.
Caballers, aqueix corn? ..

VAROGAST

Es que la reyna

ja s' acosta al palau: senyal dels guaytas
que han vist lo resplandor de sas teyeras
Ataulf li ha aixecat per sa alegría
del festós Llobregat á la ribera
un castell y uns jardins: quan ve la fosca
se 'n torna á la ciutat.

VELIA

Vina; aprop d' ella
tot es romá.

S' acostan tots á la finestra enrahonant y mirant á fora.

ESCENA VII

VERNULF, VAROGAST, VELIA, SIGERICH y Caballers.

VERNULF, desde 'l foro, fins que li parla Varogast.

(Ja fosch, cada vegada
que 'l corn retruny mon esperit s' altera.
Encara avuy esclau d' aquesta dona!...
No es viure 'l viure eternament en guerra
lo cap y 'l cor: guanyar volém als pobles
y nosaltres, mesquins, no 'ns podém véncer!)

VAROGAST

Vernulf!

VERNULF

Oh Varogast, aquí vosaltres!

Se li acostan tots menos Sigerich que queda mirant al defora.

VELIA

Veyent entrar Placidia en la llitera.

VAROGAST

Tú sempre capficat: que!... t' agravian
los teus amichs?

VERNULF

No, may; y tú ho pots creure?

SIGERICH, apartantse de la finestra, diu per lo que ha vist.

(Allí 'ls vensuts son vencedors! Vergonya!)
Per Velia y Varogast.
(No, com ells jo no soch. Fins ira 'l véurels!)
Se 'n va.

ESCENA VIII

VERNULF, VAROGAST, VELIA y Caballers.

VAROGAST

Es amor contrariat?

VELIA

Ves qui se 'n fia!
dona y vent...

VERNULF, senyalant la espasa.

Mon amor es per aquesta.

VAROGAST

Fins lo Rey ja 'n fa esment: ahí á sa esposa,
quan tú passavas, vaig sentir li deya...

VERNULF, ab interés.

Sí? Cert?... Qué li va dir?

VAROGAST

Res; que 't trobava
ja fa temps trasmudat.

VERNULF

Digas .. y ella?

VAROGAST

Quín interés, Senyor, tens per un guarda?
digué: y 'ls ulls de ton costat va treure.

VERNULF

Parlém d' altre, us ho prech; de mí m' enutja.

VELIA

Pobre company! estás febrós; si cremas!

VERNULF

Donchs bé, ja prou fingir: m' abrasa l' ira.
Per qué guardas lo fel? per qué, cor? véssat.
Aborreixo á esta dona, á eixa romana
hont nostres cops s' aturan. Pitjor qu' Eva
ha sigut per nosaltres: un sol home
la nostra mare al paradís va perdre;
y á tots Placidia, somrisent lo llabi,
del paradís del mon á tots nos llensa.
Quan recordo que jo, jo lo pervindre
tinguí en mas mans del Rey, dels goths!. .. la pensa
se 'm contorba sobtat, boyra sangnosa
me rodola pels ulls, y 'l pit me sembla
que 'm salta fet á trossos. Oh Placidia...
Y pensar que una nit, la nit aquella
pera Roma nefanda.. y per la Gothia!
la vaig dur á Ataulf sa presonera!
¡Per qué al tenirla sobre 'l pit, en conta
de darli vida, no la vaig estrenyer
en mos brassos d' acer fins ofegarla
com lleona dormida en las anellas
de la serpent del Atlas! Bé ho recordo:

d' aprop seguit de nostras hosts guerreras
vaig entrar per la porta Mamertina:
era per tot la nit: tant sols se veyan
nostras armas brillar; y allá en las vias,
ben l uny de nostres ulls, clapas lluhentas
de roja sanch á la claror dubtosa
que ara creix .. ara minva, de las teyas
dutas pels goths: marxant sobre cadavres
hont vaig anar no ho sé: claror intensa
de cop arriva á mos esguarts: la vista
clavo en avant: las casas son fogueras!...
Hi corro á la ventura: 'l foch me volta:
grahons de pórfit devant meu s' aixecan:
sento un crit anguniós d' enmitj lo núvol
com jemech d' una cítara que 's trenca...
y pujo com lo llamp aquellas gradas:
voltas per tot que á mon trepitj s' esquerdan.
repós y fum: tant sols la xiuladora
veu de las flamas. De repent s' esqueixa
un mur d' aprop y vetj d' entre las runas
un goth sortir ab las faccions encesas,
no del foch... de luxuria! y en sos brassos
estrenyent á una dona que forseja
per fujir d' aquell llas. De cambra en cambra
lo vaig seguir per tot com una fera;
y al cim mateix d' aquellas altas gradas
al ropatge del vil mon bras s' aferra
enfonsantli l' acer en las entranyas
y agonitsant prenentli la donzella,
mentre 'l cos d' ell per los grahons rodola
botent entre las jáceras encesas.
Y aquesta dona á qui he salvat la vida
de carrer en carrer, com una presa
sobre mon cor portantla desmayada

més ab honra á Ataulf, be saps qui era!
La germana d' Honorius; la orgullosa
Gala Placidia en fi.

VAROGAST

Calla; la Reyna!

ESÇENA IX

PLACIDIA, LLEDIA y 'ls anteriors.

Caballers y esclaus ab antorxas acompanyan á la Reyna fins á la porta del foro; després de las primeras paraulas de Placidia 's retiran sens haver entrat en escena.

PLACIDIA, als que l' acompanyan.

Caballers, gracias.

A Lledia

Vina.

VERNULF

Varogast y Velia 'l volen calmar. Vernulf apartantlos diu:

No; ja es hora;
quant per ella he sufert vuy que ho sufresca.

PLACIDIA, saludant tot anantsen á sa cambra

Senyors...

VERNULF, sortintli devant.

Un sol instant.

VAROGAST, volentlo contenir.

Vernulf!...

PLACIDIA, aturantse sorpresa y preguntant.

Qué?

VELIA, á Vernulf.

Cálmat.

PLACIDIA, á Vernulf.

Si es una gracia... al Rey. Lledia, segueixme.

VERNULF, aturantla.

No: tot ho sé: la llum que 'l Rey nos dona
de tu la rep, Senyora: foll te d' esser
qui al sol s' escalfa reflectit en l' aygua,
y no al sol qu' es al cel.

PLACIDIA

Qué vol, ma Lledia?
Ja ho he dit: á Ataulf qu' es Rey. . y es home;
y jo d' astre no 'n soch.

VERNULF, ab amargura.

Si ho ets; que 'l cegas.

PLACIDIA, acostantshi de sobte com ferida.

Quí ets tú?

VERNULF, ab ironía.

So un vil, un goth

PLACIDIA, á mitja veu.

Ja m' ho semblava.

VELIA, á Varogast.

Oh Varogast! ..

PLACIDIA, ab imperi y despreci.

Qué vols?

VERNULF, ab odi y deixant sa espasa assobre la taula prop d' ell.

Vuy ferte entrega
d' aquest' arma hont avuy sobre sa fulla
mas galtas miro per l' afront encesas.
Jo só esclau de ma patria: d' una dona,
jamay.

LLEDIA, voléntsela endur.

Senyora!...

PLACIDIA.

Oh! míser!. . soch ta Reyna!
Més est home está ubriach!

VERNULF

Senyors, ohiula;
sols l' insult li mereix lo bras que trenca
son jou embrutidor.

PLACIDIA, ab ira.

Quína ventada
á eix gra de pols en mon ropatje aixeca?...

Cambiant de cop diu ab despreci volent anarsen á sa cambra.

Qué respóndret!... Mirarte fa vergonya.

VERNULF, esclatant en odi.

Oh cor fuhetejat, puja á ma llengua
fet un mar de verí!

VAROGAST, VELIA.

Vernulf!

Volentlo contenir.

VERNULF

Abócat
sobre esta dona que ha venut sa terra,

las cendras de sa llar y sa familia
per sentarse en un trono; qu' en la venda
fins hi tira son cos á la balansa
y son ánima y tot! Ombra severa
del gran Teodossius; mírala: es ta filla;
dins lo tálam del bárbre, al goig desfeta;
confonent ab la sanch de sas entranyas
la sanch de sos butxíns! Cayga sobre ella
ta dempnació de pare!

VAROGAST

No l' escoltis,
Senyora.

PLACIDIA, ab soperbia.

Sí! Vull aixecar ma testa
fins matar eixa vibra ab la mirada.

VERNULF

(Oh, gosa ab son enuitg, ánima meva!)

PLACIDIA

Tu, vil; no per amor, que 'ls vils no estiman;
pér l' orgull de se' esclau de ma grandesa,
devías en la pols arrossegarte,
devant meu de genolls A la ampla terra
l' heu vensuda, que hi fa, vencent á Roma
si jo he somés als véncedors? jo fembra!
Mes en lo triomf damunt de las feridas
us he posat dc rosas las cadenas,
y la marxa incessant de vostras ordas
he aturat, y ja 'ls pals de vostras tendas
tráuen arrels y brosta: teniu patria
qu' es tenir llibertat y fortalesa.
Deu sap per que jo ho vuy; Deu y mon pare
que fa moure mon cor. De ta soperbia,

qu' es lo míser esclat? Viu: mor: en ira
bull ó cálmat... Importa á ma altivesa
tant com importa á la pesanta roda
lo cuch polsós que aixafa en la rodera.

Trencant l' espasa y tirantli als peus.

Mira: te: y pas: recull-la aquesta espasa:
digna de tu 't la torno.

VERNULF

Qui 'm la entrega
com ha fet ab l' acer tot ho deshonra
al posarhi las mans: la rassa meva
deshonrada ab tu 's veu. Trobi sa fulla
en lo fons de ton cor sa digna veyna.

Recull un tros de la espasa de 'n terra y 's precipita sobre la Reyna; tots lo deturan y ella se 'l mira impassible.

LLEDIA

Ah!

VELIA

Vernulf!

VAROGAST

Insensat!

VERNULF

Es que m' abraso!
Es que 'm sento morir!

PLACIDIA, ab serenitat.

La vostra testa
me respon de la testa d' aquest home.

VERNULF

Marbre es: mes s' ha estremit. Oh pler! la he ofesa!
Y ara vinga la mort.

Se l' emportan pe 'l foro.

ESCENA X

PLACIDIA, LLEDIA.

LLEDIA

Senyora, cálmat.

PLACIDIA

Patria, per ton servey!

LLEDIA

Se l' endugueren.
Oh! ploras?... Tú!...

PLACIDIA

Sí: ploro; mes de rabia
per no haver humiliat tanta soperbia!
Y ha invocat la memoria de mon pare!
Oh gran Teodóssius! tú qu' ho saps, aixecat
y confon als malvats; qué més ta filla
per lo trono del mon hont tú 't vas seure,
qué més pot fer? Quan ja vensuda Italia,
més que vensuda, morta, baix la petja
d' un monstre del infern ja rodolava
cap al sepulcre engolidor dels segles,
jo ab lo voler, al cayre del abisme,
de mos brassos fent arch, la vaig suspendre;
y aprés la vaig alsar; y aprés la vida
vaig infundir dintre sa carn ja freda
ab mon alé, com Deu al primer home
l' univers al formar. Quí hi ha, ma Lledia,
dins Rávena com jo? Qué puch donarli
ja á ma patria volguda del que 'm resta?
Tú be ho saps que á Ataulf jo no l' estimo:

per l' homeyer de Roma l' odi sempre!...
Fins si 'l cor en lo pit se 'm revelava
jo 'l faría callar! Mes ja es completa
ma missió en aquest sol. Vensut se troba,
besant mas plantas la indomable fera.
Per estréyem á mí dintre sos brassos
d' enmitj sas urpas li ha caygut la terra.
Tot ho he sofert ardida per ma patria:
odi y... amor; sí... amor! que tota 'm gela,
d' aquest home que apar fins quan amoixa
es sa má la del tigre!... Oh... se 'm desperta
avuy un altre cop ma sanch dormida!

Sople.

Cóm se diu eix soldat?

LLEDIA

Vernulf.

PLACIDIA

Las queixas
ofegadas al cor totas á l' una
sobre son cap caurán! Y aprés, oh Lledia...
que mon secret no surti de tos llabis
ni que 't costi la vida!...

LLEDIA

May; só teva;
só ta esclava y t' estimo, ma senyora.

PLACIDIA

Esclava no; l' amiga de mas penas.
Escolta: més aprop: vuy torná' á Italia.

LLEDIA

Oh ventura! Sí?...

PLACIDIA

Aquí l' ayre m' ofega
y aborreixo á tothom. L' obra grandiosa
consumada ja está. Lliure s' aixeca
de las armas dels goths ma dolsa patria.
Cóm tornar á la Italia en só de guerra,
ja tots ells enmollits?

LLEDIA

Si l' abandonas,
lo Rey que viu del goig de ta presencia
que fará sense tú?

PLACIDIA

Si jo finava
la esposa d' Ataulf, tota la terra
m' escupiría horroritzada al rostre.
Jo aquí no puch morir: cal que conegan
las rassas del pervindre que traidora
no he donat per un trono 'l cos de verge.
De enganyar á Ataulf ja no tinch forsas;
quí es que combat la víctima indefensa!

LLEDIA

Més, cóm... senyora, cóm?...

PLACIDIA

Sé que Constancius
de part d' enllá dels Pirineus s' apresta
per caure assobre esta ciutat; si fallan
las armas... oh... llavors.!

LLEDIA

Lo Rey.

PLACIDIA

Ves, déixans.

ESCENA XI

PLACIDIA, ATAULF

ATAULF

Ma volguda Placidia, t' anyorava.

PLACIDIA

Ataulf!...

ATAULF

Tot lo dia sense véuret!
Pera mon mal bastí prop dé las onas
d' eix felís Llobregat ta fortalesa.
Lluny de tu jo no visch: quan tu 't separas
trobo 'l buyt en lo cor: instints de fera
sento en mi rebrotar y sols las llágrimas
dels que 'm voltan me plauhen: en t' ausencia
poruch s' aparta qui mercés desitja
Mes quan tu tornas!... oh Placidia meva!...

PLACIDIA

Ah senyor...

Pausa.

ATAULF

Muda estás; de mi 'ls apartas
los ulls radiants. . Qué hi ha sobre la terra
que 't donga enuitg, senyora? Digas, parla!

PLACIDIA

Donchs, bé, sí, jo he plorat: jo, jo, la Reyna,
la esposa d' Ataulf; en esta cambra
devant de tos servents. Lo plor me crema
encara 'l pit y ulls.

ATAULF

Parla, senyora.

PLACIDIA

Un goth, un dels soldats de ta noblesa,
ubriach d' orgull, com dona miserable
lo meu honor ha arrossegat per terra,
alsant contra mon pit l' arma homicida.

ATAULF

Oh! digas lo seu nom.

PLACIDIA

Y haura ma llengua
de pronunciar lo nom del miserable!
Es .. Vernulf!

ATAULF

Morirá.

PLACIDIA

Mon cor sedeja
de sa sanch aborrida: no só dona,
só fúria avuy.

ATAULF

Veurás d' eixa finestra
son cap al cim de la més alta torre
del sol ixent á la claror primera.

PLACIDIA

Per mon desitj y quína nit més llarga!
Oh llum del dia!... Si pogués encendre
lo crudel horisont ab la mirada!...
Jo so aburrida de tas hosts guerreras.

ATAULF

Mon amor es inmens.

PLACIDIA

Més lo seu odi.

ATAULF

Que hi fa que odihen ab lo cor, si en terra
baixan lo front al ras de ta petjada!

PLACIDIA

Que hi fa que caigan de genolls si cerca
son bras que ve del pit l' arma traidora!
Jo 'ls conech á tos goths: quan en sas festas
m' assech al teu costat, lo front contrauhen,
y dels vasos de corn lo vi se 'ls llensa
tremolant al alsarlo. Quantas voltas
al creuhar los carrers en ma llitera
ajustan los vehins las portaladas
y s' allunyan los nins de ma presencia
poruchs somiquejant. Recordo un dia
que roja de vergonya una doncella
eixí al portal y m' entregá una toya
de rosas y de llirs: noble revenja!
que al passarhi altre jorn, era la casa
pilot de runas fumejants!... Oh déixam
á ma patria tornar! jo t' ho demano
de genolls, Ataulf!

ATAULF

Mon goig, serénat
Cóm viure sense tú? Los nostres cossos
l' esperit han llassat, com dos teyeras
l' una aprop l' altra 'l resplandor confonen
Quan me vulgas deixar, Placidia... vesten!
Los tronchs més braus de mos corcers de lluyta
junyeixlos en mon carro de conquesta:
jo 't guarniré de jorn las llargas vias

ab la purpra de tálams y banderas
de tants pobles trofeus, velam de gloria;
y á las nits farán llum mas fortalesas
y mas vilas per tot, gegants antorxas
d' assí d' allá escampadas en rengleras;
y á ton esguart, mas tropas encisadas,
mes may vensudas, s' obrirán las venas
per apagar la pols devant ta vía;
y cayent anirán, y tú soperba
damunt ton carro esclafarás sos cossos
jirats los ulls cap á la dolsa terra;
sense véurem á mi que obrinte 'ls brassos
cadavre dret, mes de tu foll com sempre,
tot sol y al lluny te seguiré entre 'ls boscos!...
y al caure l' últim dels soldats, y al pérdres
ton carro d' or per las vertents d' Italia,
lo ferro altívol que d' un llamp va neixer
rebrá 'l meu cor, á qui has donat las alas,
y 'l cor á l' una de la patria meva.
Més no será; no es veritat, Placidia?
Sospiras!

PLACIDIA

Ataulf! serán per sempre
nostras rassas dos núvols de batalla:
quan s' acostin los llamps de la tempesta
surgirán de son cor... y, ay, que la pluja
será sempre de sanch!

ATAULF

Placidia meva,
reposa aquí ton cap.

PLACIDIA, *relxassantlo com qui 's desperta.*

No, 'l miserable
viurá entretant.

ATAULF

Donchs, bé: la nit aquesta
d' altras morts cridará lo seu cadávre.
Vuy que 't tingan amor, mes que á la verge
de sos somnis de nit; més que á sas mares;
més que á son deu y tot

PLACIDIA

Soch ta serventa
oh! mon rey y senyor.

ATAULF, donantli un petó en lo front.

Placidia, vina:
aquest petó es segell de la sentencia
d' eix goth abominat.

Se 'n va pe 'l foro.

PLACIDIA, com trayentse ab la ma 'l petó del front.

Ja es fora: y ara
só filla de Teodóssius.

Se 'n va á la cambra real.

ESCENA XII

SIGERICH

Ja ets á Iberia,
Sigerich: en lo fons de la teva ánima
amaga lo secret: pregunta, observa,
no perdis un sol mot: quan siga l' hora,
quan descorris lo vel, en las tenebras
clava á fons lo punyal: per las espatllas
com van fer á ton pare, y sens clemencia.
Més quí es lo matador? Potser ma vista

s' ha trobat ab sos ulls!... Potser ma destra
ab la seva ha encaixat! .. Botent de rabia
m' ho haguera dit lo cor!... no; espera! espera!...
Sento passos... Potser ..

Pels que arrivan.

Son fills de Roma,
y jo sé qu' ell es goth.

ESCENA XIII

SIGERICH, *vora la finestra.* CELIUS, MARCIUS, *que entran enrahonant.*

CELIUS

Ja es nit completa.

SIGERICH, *per Celius y Marcius.*

(Lo patri orgull hont es!)

MARCIUS

Bentost la vila
semblará un lloch desert...

CELIUS

Ho fos de veras!. .
Qué fem aquí tant temps?

MARCIUS

Y m' ho preguntas?
Calla y... viu.

CELIUS, *saludant a Sigerich.*

Sigerich...

MARCIUS

Sí; ni 't contesta.

ESCENA XIV

LLEDIA y 'ls anteriors.

LLEDIA

Senyors...

CELIUS

Bella es la esclava: vina.

En tota aquesta escena Marcius riu.

LLEDIA

Apártat:

servent dels goths.

SIGERICH

Me plau!

CELIUS á Lledia.

La teva llengua

vuy castigar.

LLEDIA

Per compassió!

CELIUS

No, ara.

SIGERICH

La lluyta es digna de qui sou.

CELIUS, á Sigerich.

Observa...

LLEDIA, pregant á Sigerich.

Senyor!...

SIGERICH, á Celius.

Segueix, segueix. Contra una dona!

Gloriós bregar!

ESCENA XV

VAROGAST y 'ls anteriors.

VAROGAST, molt agitat.

Companys!

MARCIUS

Qué hi há?

VAROGAST

Escolteume:
vostre aussili reclamo.

CELIUS

Qu' es? qué passa?

VAROGAST

Vernulf que va á morir...

CELIUS

Qué dius!

VAROGAST

La Reyna
aixís ho vol; y 'l Rey... lo qu' ella vulga.

SIGERICH

(Oh Gothia, en quin estat!)

MARCIUS, indiferent.

Si es culpa seva,
que mori.

LLEDIA

Cert.

SIGERICH

(Los vils!)

VAROGAST

Diu que á Placidia
parlarli vol.

CELIUS

Mes cóm?

VAROGAST

Es que interessa
á la Gothia y á Roma.

LLEDIA

No es possible.

VAROGAST

Si tots li demaném... Tú...

A Sigerich.

SIGERICH

May: no prega
mon ánima als romans.

MARCIUS

Per un dels vostres!

SIGERICH

Un cobart no es dels meus. Te por: finesca.

Se 'n va.

ESCENA XVI

LLEDIA, VAROGAST, CELIUS y MARCIUS

VAROGAST

Se tracta de la sort de vostra patria;
demanauli, senyors; sabrá compendre...

LLEDIA

Y jo us ajudaré.

CELIUS

Ja que res costa...

MARCIUS

Si te un secret, que 'l sápiga la Reyna.

VAROGAST

(Oh, jo 'l tinch de salvar.)

ESCENA XVII

PLACIDIA y 'ls anteriors.

VAROGAST

Noble senyora,
Vernulf que va á la mort humil te prega...

PLACIDIA

Res de perdó: jamay!

VAROGAST

Es que la vida
no demana Vernulf.

PLACIDIA, *á Lledia que va á pregarli.*

Tu també, Lledia!
Y donchs, qué vol?

VAROGAST

No més, ma soberana,
parlar ab tú.

CELIUS

Senyora, s' interessa
la sort de nostra patria.

PLACIDIA, *ab despreci.*

Nostra?

CELIUS

Roma.

PLACIDIA

Ah, sí, senyors, ja ho veig: es la manera
d' arribar fins á mí. No, he dit: que mori.

VAROGAST

Cóm lograr, Marcius?...

MARCIUS *á Placidia.*

Si fos cert, si 's pérden
secrets preuhats ab ell per nostra patria?...

LLEDIA, *molt humil.*

De ser inexorable tu estás certa:
si á tos peus s' humilía, ma senyora,
major lo goig será. Tens por de véurel?
Tens por d' ell ó de tu? Oh, no, perdona;
Ajenollantse
t' he agraviat.

PLACIDIA

No: veig lo teu cor, aixécat

CELIUS

Tots t' ho preguém

MARCIUS

Sí.

VAROGAST

Tots

PLACIDIA

Y donchs bé;. . sia.

VAROGAST

Senyora...

PLACIDIA

No es bondat; res d' agraheixer!

ESCENA XVIII

PLACIDIA, LLEDIA, després VERNULF lligat entre Soldats y VAROGAST.

PLACIDIA

Y he consentit!

LLEDIA

Oh sí!

PLACIDIA, abstreta y sentada prop de la taula.

Si l' aborría
avans, ara molt més que l' haig de veure.
Oh Roma, y tot per tu!

VERNULF

Bon amich, gracias.

VAROGAST

Humilíat, Vernulf; potser clemencia...

VERNULF

Si 'l perdó jo no 'l vuy: la mort desitjo

VAROGAST

Repara ..

VERNULF

Varogast, no 'm pots compendre!

PLACIDIA, ab despreci.

Es aquí aqueix soldat?

VAROGAST

Aquí es, senyora.

PLACIDIA

Deixaulo sol. (Oh cor! que axó sufrescas!)

Tots se 'n van menos Lledia.—A Vernulf ab ira.

Parla.

A Lledia.

Ves á ma cambra.

LLEDIA, molt humil.

Ab ell tu sola?

(D' aquí no 'm mouré pas.)

PLACIDIA, ab ira.

Esclava, vésten!

ESCENA XIX

PLACIDIA, VERNULF.

PLACIDIA

Digas!

VERNULF, anantshi á acostar.

Senyora...

PLACIDIA

Lluny!

VERNULF

No es la confiansa
d' ablanir lo teu cor lo que m' enmena
fins á tu en aquest lloch: si un raig encara
d' esperansa tingués des l' hora aquesta
á tos peus lo perdría.

PLACIDIA

(He sigut folla;
qué 'm pot dir aquest home? Per qué véurel?)

VERNULF

La mort es mon desitj: Deu que 'm perdoni
si he mentit ara: no sé res, oh Reyna,
de ta patria y sos fills.

Placidia alsantse per cridar.

Pietat, senyora!
escóltam per pietat! Mon cor se trenca
perque 'l mirin tos ulls L' augusta ombra
de dos solis t' envoltan de grandesa:
tot lo gran de la mort á mi: so digne
de als peus parlarte.

PLACIDIA

(Es jove 'l vil.)

A milja veu cridantla.

Qué!... Lledia:

prou.

VERNULF, suplicant.

Per haber callat tota una vida,
¡un moment sol! ..

PLACIDIA

(Y es bell.)

VERNULF.

Crémam la llengua
perque t' ho dich; y 'l cor, lo sant hostatje
de ton rostre.

Ab tendresa y á milja veu.

T' estimo!

PLACIDIA, esglayada.

T' atreveixes!...
Oh!

VERNULF, molt baix.

Sí!

PLACIDIA, ab molta agitació que deu anar creixent fins al final d' acte.

Quí?... Tú!

VERNULF

T' estimo!

PLACIDIA

Miserable!
(Sento foch en las galtas)

VERNULF

Ma existencia
l' ha omplert aquest amor que tu ignoravas.
Oh! Tu que saps entre la pols que aixecas
quants de sospirs enamorats hi moren!

No deixantla parlar.

No, calla, no m' ho digas; m' aborreixes.
Jo ja sé qu' es un crím, un crím qu' esglaya
fer que voli mon cor á ta altivesa;
y 'l dirtho un altre crím: mátam cent voltas,
mé: escóltam un cop. T' estimo, oh Reyna!
Jo he fet lo teu camí; la sort pels núvols
á tu t' ha dut; á mi sobre la terra:
entre 'ls dos está Deu; més jo ta marxa
la he seguit sens descans: l' áliga fera
esclarida pel sol, tu en las alturas;
jo seguint d' assí baix l' ombra que feyas!
Més un dia, senyora, aquestos brassos,
esclaus avuy, esborronats de febre
sobre ton cos dolcíssims se corbavan.

PLACIDIA

Tú!... á mí!

VERNULF

Blanca de por, ta noble testa
ab la meva estrenyías, y en ma espatlla
rodolava ta flonja cabellera
com la cascata que 's despren revolta
sobre fréstech penyal. Hora suprema
degué ser per lo mon!. . l' un sobre l' altre
confonent sos glatits: ¡lo cor dels céssars
damunt lo cor dels barbres!...

PLACIDIA

Tu tens vida
per sufrir cent dolors! ay si menteixes!

VERNULF

Duptas!... oh Deu! Si es que la vols mon ánima
que aquesta dona ans de morir me crega!
Treyentse del pit una glassa brodada.
Mira: es un tros de glassa: quan te duya
de Roma agonisant entre fogueras,
tot flagellantme 'l rostre m' ubriacava
revolta ab tos cabells!...

PLACIDIA

(Oh! cert! es meva!)

VERNULF

Ab un bes fou la presa de mos llábis.
Oh, ves, lo meu tresor, tórnat á n' ella;
tu ja maymés endolsirás ma vida,
ni sentirás lo bram de la tempesta
que bullía en mon ser hora per hora!...
Pausa.

PLACIDIA

Per qué t' aturas? Parla!

VERNULF

Si sabesses
la esglayadora, la crudel batalla
á tothora lliurada pera vencer
aquest amor d' infern!

PLACIDIA

(Estrany misteri!
cóm es que 'm plau sentirlo!)

VERNULF

L' últim vespre
vora ta cambra com á guarda noble
me va tocar per torn quedar en vetlla.

Ben prop, darrera eixa folgant cortina
tu y ton espós dormías: en ma orella
lo teu respir estranyament parlava
un llenguatje sens mots; era la fressa
d' activa flama per suau vent moguda!...
¡y ab ton espós dormías! Plor d' enveja
reventá de mos ulls; anguilejaren
com á vibras las sanchs dintre mas venas,
sentintlas al cervell com duas alas
batent contra los ferros d' una reixa.

PLACIDIA

Digas, sí, digas.

VERNULF

Ensegat de rabia
vaig rebatre mon cap contra las pedras
d' aquesta estancia solitaria y muda.
Al sentir ton alé, l' amor que 'm crema
foll de despit en ira va tornarse;
y ab las unglas al pit, com una fera
vaig sortir d' esta cambra á la ventura
vora las onas divagant sens esma;
y la nit se feu jorn, y 'l sol va alsarse
y 's va pondre després: y ab las tenebras
he tornat á esta cambra, hont tu, senyora,
has sentit los impulsos de ma febre.
Sens saber ara jo, quan la recordo
la cólera de anit, si es que m' encega
vers tu l' odi ó l' amor; si es que voldría
esclafarte com monstre baix la petja,
ó estrényet en mos brassos y aixecarte
més alt que 'l sol, damunt de l' ampla terra,
tenint per tos esclaus á tots los homes
y fins á Deu totpoderós.

Resolt y solemne.

Oh Reyna:
ja has llegit en est' ánima; la fossa
reclama lo meu cos; crida: qu' esperas?
Jo vull morir!

PLACIDIA, anant á deslligarlo y retrocedint.

Malhaja l' ésser dona!
Cridant.
Guardas! mos guardas! (Oh cor meu, sossega!)
Entran los soldats y á sa orde 'l deslligan.
Deslligueume aquest home. (Deu! qu' estranya
conmoció sento en mí! Mon ser flaqueja!...
y tremolo... y tinch por. . y goig... A est home
perdonar! oh!... si 'l que m' ha dit sabessen
y que aprés lo lliberto! Y qué!) Tots fora.
Se 'n van los soldats.
(D' avuy meva es sa vida.)
Tracta de dissimular la emoció.
Lliure quedas.

VERNULF

Oh senyora! ..
Volent agenollarse y besarli la ma.

PLACIDIA, relxassantlo fera.

No; ves: res me preguntis
(Felís me sento y 'ls glatits m' ofegan)

VERNULF

(Hont só! Es Placidia?)

ESCENA ULTIMA

Los anteriors, ATAULF, VAROGAST, VELIA, Caballers.

ATAULF, entra parlant als caballers.

Amichs...

PLACIDIA

(Lo Rey!)

ATAULF

Mas ordes
ja heu sentit: retirauvos. Demá audiencia
vuy donar als ibers: que ningú manqui.

Los caballers van sortint parlant entre ells.

PLACIDIA, al rey.

Senyor...

ATAULF, per Vernulf.

Lliure! Placidia!...

PLACIDIA, marxant ab lo rey á la cambra real.

Ens interessa
sa vida, mon senyor. T' ho diré... Vina.

VELIA

Lliure ell! Misteri estrany!

VAROGAST

Ni jo m' ho creya.

VELIA, á Varogast retirantse 'ls dos.

Retiremnos; ja 'ls Reys van á sa cambra.

VERNULF, sol al milj.

Mes, per qué no la mort!

Ja la cortina ha caygut sobre dels Reys. Mes Placidia torna á sortir. Treu un arma de la paret y li dona.

PLACIDIA, ab gran emoció que tracta de dissimular. Tot molt rápit.

Té. Y aquest vespre
com guarda noble vetllarás mon somni.

VERNULF

Oh senyorá!... Placidia!...

La Reyna torna á desapareixer.

Seny, no 't perdas.

Besa la espasa.

TELÓ RÁPIT

ACTE SEGON

Cambra de Placidia en lo palau de vora 'l Llobregat. Porta gran al foro; dos portas á la dreta, l' una que conduheix á la cambra de Lledia l' altre al oratori de la Reyna; en primer terme á la esquerra una finestra, en segon terme avansant en la escena una cortina que cubreix lo llit real. Comensa á fosquejar.

ESCENA PRIMERA

LLEDIA, després VERNULF

LLEDIA

Ja 'l sol es baix y encara en la cassera
tota la cort: aquesta nit Placidia
la passará ben cert en esta cambra.
Cóm tornar á ciutat fosca la vía?

VERNULF, entrant rápit.

Lledia.

LLEDIA

Qué! No ets al bosch?

VERNULF

Seguint la fera

nos han dut los caballs per las ombrías...
Tots vindrán al castell á la escampada.
Mes te tinch de parlar.

LLÈDIA

A mí?

VERNULF

Sí.

LLEDIA

Digas.

VERNULF, agitat tota l' escena.

Jo aquí, en lo cor, m' abraso; jo á la Reyna
la estimo com un foll.

LLEDIA

Per ta desditxa.

VERNULF

May ho es l' estimar! Si ans que mos llabis
lo secret li diguessen de ma vida,
la febre del amor me corsecava,
ara que ho sap la sento que s' aviva,
sent agulló dins l' ánima.

LLEDIA

Qu' esperas,
insensat?

VERNULF

D' ella res; de mi tot. Mira:
me perdoná, ja ho saps: desde aquell' hora
la cerco y fujo al véurela De dias
be prou que n' han passat! Si es que recorda
la viltés del soldat será estremintse
Jo sé qui soch; qui es: ni en mitj dels somnis

que 'm volgués he cregut: se tombaría
primer lo disch del mon. Més jo vuy d' ella
ésser l' arma y l' escut: tu que la estimas
m' obrirás lo seu pit: hont posi l' odi
jo hi clavaré 'l punyal.

LLEDIA

Vernulf, olvida ..

VERNULF

Oh, calla! Tu no ho saps: fonda tempesta
s' ha format contra 'l Rey; la gent sospira
per lluytas y saqueigs. Jamay com ara
puch servir á la Reyna.

LLEDIA

Em fas por!...

VERNULF, ab molt interés.

Dígam:...
sent... amor per lo Rey? Oh Lledia! 'l dupte
constant me persegueix. Parla: l' estima?

LLEDIA

Es son espós!

VERNULF

Los he seguit en l' ombra,
y espurna d' odi 'm va semblar un dia
als ulls d' ella espuntar...

LLEDIA

No ho sé...

VERNULF

La Gothia
no es ma patria: es son cor.

LLEDIA

(Si ell ho sabía!)

VERNULF

Dech lluytar per lo Rey ó dech combátre'l?

LLEDIA

Tú, á favor dels romans?

VERNULF

No, de Placidia ..
y contra 'l mon y 'l cel!

LLEDIA

(Qué faig?... no!) Déixam.
La esposa es del espós; es lley divina.

VERNULF

Oh que ingrata ets ab mí! Tu ho saps y callas!
Per qué 't turbas sino? May aborrida
ha sigut una dona com la Reyna
dels meus ho es. Si la revolta un dia
guanyés... y jo fos mort; oh Lledia! Lledia!
tu darás conta al cel; calla, res digas,
mes contempla lo cos de ta senyora
llensat desde las altas galerías
del palau de ciutat, damunt las turbas
de lúbrichs famolenchs que la desitjan

LLEDIA

Somni espantós! No, no: júram que ..

VERNULF

Dona!...
Tu may has estimat... que 'm compendrías!

LLEDIA

Donchs bé; y si falto que 'l bon Deu me jutji.

Que no 'ns senti ni 'l vent: la Reyna 's migra
per tornar á sa patria.

VERNULF, tot ab ansietat.

Y no m' ho deyas!
Oh!... mes... y 'l Rey?

LLEDIA

Sens ell.

VERNULF

Sí?

LLEDIA

No l' estima.

VERNULF

Nó? qué!...

LLEDIA

Si l' aborreix: no avuy; de sempre.

VERNULF

Y m' ho callavas! oh!

LLEDIA

Rompre algun dia
la cadena del crím que l' engrillona
al llit del Rey: vétela aquí sa ditxa.

VERNULF

Oh, gracias! ja so ferm; mon pit s' aixampla.
Mes jo dintre del cor ja la sentía
una veu que m' ho deya: ets bona, Lledia!
Lluytem per ella y perda jo la vida
després aquí d' anyorament...

LLEDIA

Oh, calla,

VERNULF

Lledia; té y té

Besantli las mans arrebatat.

LLEDIA

Vernulf!

VERNULF

Perque ets sa amiga.

Se 'n va Vernulf per la porta del mitj.

LLEDIA

Jo debía contarli. Deu, apiadat:
salva á la Reyna y sia jo la víctima.

Se 'n va Lledia a sa cambra.

ESCENA II

SIGERICH, VAROGAST, VELIA

VAROGAST

Noble senyor, d' aquest palau d' esbarjo
son aquestas las cambras de Placidia.
Sobre aquest llit pompós sos ulls se tancan;
allí prega á son Deu fill de María:
llepant los murs devall d' eixa finestra
del planer Llobregat l' aygua sospira.

SIGERICH

Me plau lo lloch per afalach de donas.
Y... nostres Reys?

VELIA

Encara en las ombrías
fondaladas del bosch. De la cassera
també us veig allunyats.

SIGERICH

Qui no s' oblida
dels singlars ans la patria corrompuda!...

VELIA

No es la Gothia, es son rey.

VAROGAST

Si 'l cap delira
qué fará 'l cos? Com empunyar lo glavi
y l' escut bracejar?

SIGERICH

La revellida
soca del roure 'l destraler la escapsa
y l' ufana revé.

VAROGAST

Senyors, follía!
Lo corch romá tota l' arrel corseca.

SIGERICH

Y aixó tu ho dius? Y tú?

VAROGAST

Mon cor palpita
lliure y soperb pels meus.

VELIA

Y tots: pregunta: ..
Per lo seu cor.
aquest es de la patria.

SIGERICH

Y donchs?

VELIA

Placidia
á Vernulf va sentir.

SIGERICH

Per qué eixa dona
lo perdoná, senyors? Qué val sa vida?
Com guarda noble quín servey nos presta?
Son cadáver potser aixecaría
los estols indignats.

VELIA

Cert.

VAROGAST

No; y cent voltas
que no, jo be 'ls conech; massa endurida
hi ha la neu en sos cors perque la fonga
lo calor d' eixa sanch.

SIGERICH

Oh!

VAROGAST

Quan un dia
funest per nostre honor no s' aixecaren,
jamay s' aixecarán.

SIGERICH

Jamay! Sens vida
que fos, y sendra... encara hauré esperansa!
Més... cóm va ser?

VELIA

Contarho llarch sería.

SIGERICH

Qué hi fa, senyors? Só foraster encara...

VAROGAST

Eram enllá dels Pirineus. La ira
del poble goth contra del Rey bramava

mes que avuy y en secret. Sobta alegría
va escamparse una nit, y tots nos deyam:
la patria será salva, demá arriva
aquell que sols nos pot tornar la gloria
que 'l Rey á la romana sacrifica.
Mes com llamp, Ataulf juntá las feras
xusmas de sos lleals; prengué la vía
dels Alpes enasprats y baix las ombras
de las fréstegas selvas gegantinas
en aguáyt las posá Bentost d' Italia
ramors se despertaren: gent tranquila
com á ramat d' ovellas s' avansava
pel fons d' un coll: espurnejá en la vista
d' Ataulf un llampech: com á riuada
s' abocaren los seus en la enemiga
sobtada gent; y va semblar que 'ls boscos
al retró de la brega may sentida,
separavan del coll com duas onas
las brancas y 'l fullam: á doll corría
la sach per l' ayguaves; y 'ls cops semblavan
de las massas y escuts, en bosch d' alsinas
tasca de llenyaters. Creuhat de brassos
s' ho mirava Ataulf desde la cima
d' un penyal alterós: los cops mimvaren
fins á pérdres del tot: de la ennardida
turba de viatjadors tant sols se veya
dret encara 'l capdill; entorn morían
revolcantse 'ls soldats; mes ell enlayre
regirava sa massa: dar la vida
era dar un sol pas. Enrera, enrera
ja nostra gent com encisats fugían,
quan lo Rey s' avansá: ni escut ni ferro
defensava 'l seu cos: rabent com tigre
va botre pels penyals; duya en sa destra

embull estrany de llí: bramant de ira
va estendre 'l bras, y rodolá per terra
envolcallat en xarxa atapahida
lo soperb enemich.

SIGERICH, conmogut.

E inexorable
va ser ab ell lo Rey?

VELIA

Los que 'l seguían,
tots en son cos van enfonsar lo ferro!

SIGERICH, molt baix.

Y... 'l seu nom? (Oh! tinch por de que me 'l digan!)

VAROGAST

Al tornar Ataulf mostrá á sos nobles
agensada la cambra de Placidia
d' una xarxa sangnant que 'l llit voltava
y á sos ulls la claror enterbolía.

SIGERICH

Lo nom d' aquell capdill!

VELIA

Sárus.

Sigerich s' aparta cubrintse per un moment lo rostre ab las mans.

VAROGAST

La Gothia
fora reyna del mon si estés ab vida

SIGERICH

Veyeume, donchs: eix Sárus fou mon pare

VELIA

Lo teu pare, senyor!

VAROGAST

Senyor!

SIGERICH

Sí, míram;
y tu també; y 'l mon. Si ja 'l meu rostre
no conserva 'l tirat que l' ennoblía,
qu' ho reveli 'l meu cor que al pit me salta
ofegantse entre llágrimas de ira!
Oh, pare! al últim s' ha desfet la boyra!
Venjat serás!

VELIA

So teu!

VAROGAST

Teva es ma vida.

ESCENA III

Los anteriors, VERNULF que va á entrar y s' atura al milj de la porta fins que acava de parlar Sigerich.

SIGERICH

Lo Rey á mi, senyors, sa sanch es meva
A n' ells vosaltres: contra de Placidia
y 'ls romans vostres cers: del Rey son trossos.

VERNULF, interposantse.

(Ah!)

VAROGAST, á Vernulf.

El fill de Sárus.

VERNULF

(Tot ho veig!) S' inclina
devant teu lo meu front.

SIGERICH, volent sortir en busca d' Ataulf.

Vernulf, aparta!
Lo meu ferro 's daleix.

VERNULF, solemne.

Companys, ohiume.
Aquest home si 'm creu durá en sa testa
la corona de Gothia avans del dia.

SIGERICH

Jo!... rey! Qué has dit?

VERNULF

Mes, ay de nostra rassa
si demá veu tothom l' arma enrojida
en ta ma, Sigerich!

VELIA

Parla.

SIGERICH, volent sortir.

No!

VAROGAST, aturantlo.

Espera...

SIGERICH

Mon pare!...

VERNULF

Mátal; més en l' ombra sia.

SIGERICH

No; á la llum, devant tots.

VERNULF

No; dalt del trono
lo matador no s' asseurá: 'ls que odían
á Ataulf rey, devant de son cadavre

lo plorarán venjantlo. Si vols, mira:
que 'l fret cadávre abandonat se trobi,
y 't presentas sobtat; tu, lo mes digne
per Rey de Gothia.

VAROGAST

Cert.

VELIA

Senyor, escóltal.

SIGERICH

(Jo, Deu!... jo 'l Rey!)

VERNULF

(T' haig de salvar, Placidia.)
Ningú 't coneix per fill de Sárus; calla
fins l' hora.

SIGERICH

Y quán?

VERNULF

Aquesta nit.

SIGERICH

Oh, digas!

VERNULF

Lo Rey n' irá á ciutat: cubert en l' ombra
en un revolt l' esperas de la vía...

VELIA

Serém ab tu.

VAROGAST

Senyor, es per la patria.

SIGERICH

No hi n' irá, que ja es nit.

VERNULF

Sí, per ma vida:
Jo una antorxa encendré dalt de la torre
quan surti del palau. Llavors! ..

SIGERICH

Donchs, sia!

VAROGAST

Salut al Rey.

SIGERICH

(Oh vanitat, no 'm ceguis!)

ESCENA IV

Los mateixos. LLEDIA ab un llum que deixa sobre la taula aclarint la escena.

LLEDIA

Senyors, la Reyna.

VERNULF

(T' he salvat, Placidia.)
Surten tots rápidament, ménos Lledia.

LLEDIA

(Ah, si sabés la Reyna la confiansa
que he tingut ab est home, 'm punirfa!)

ESCENA V

PLACIDIA, LLEDIA.

PLACIDIA

Del brugit allunyantme á la ventura
he deixat lo caball solta la brida:
m' he perdut en lo bosch y ja no 'm creya
retrovar á la alegre comitiva...
Y... fa molt temps que m' esperavas? Conta!

LLEDIA

Oh sí, senyora; creuho. Y estava trista
per tant trigar.

PLACIDIA

Donchs Ataulf encara
ben lluny deu ser. Vétela aquí sa ditxa:
en la fera aprenent de vence al home!

Ab disgust.

Oh! aquesta nit será en ma companyía!

Com anant á preguntar.

Lledia?...

LLEDIA

Senyora?

PLACIDIA

Asseute aqui; no 'm deixis.

S' assenta en un coixí a sos peus.

Dech estar ben malalta. Res m' esplicas!. .

LLEDIA

Jo vuy ton goig!...

PLACIDIA

Qui hi ha en aquesta casa?

LLEDIA

Sigerich, Varogast... Aquí 'ls tenías,
y Velia...

PLACIDIA, contrariada perque no li parla de Vernulf.

Sí, ja sé: d' ells no 't pregunto!
y... ningú més?

LLEDIA

Sí.

PLACIDIA

Quí

LLEDIA

Vernulf.

PLACIDIA, ofesa d' ella mateixa per son interés.

Quín dia
oh patria de mon cor, te tinch de veure!
Bé creixen los desitjs d' aquesta vida
deixarla per may més. Ni 'm sé coneixer!
Un temps l' adversitat m' enrobustía:
avuy... tinch por!...

LLEDIA

Reposa.

PLACIDIA

No: l' insomni
quan tanco 'ls ulls en mon cervell s' aniuha
La nit darrera la he passat en vetlla.

Cambiant de cop.

Y... Vernulf aquí ha estat?

LLEDIA

Sí.

PLACIDIA

No ho sabía.

Li has parlat?

LLEDIA

Bella estona.

PLACIDIA

Y donchs... qué 't deya?

LLEDIA

M' ha parlat de la infancia de sa vida ..
(Quín interés!) y...

PLACIDIA

Parla; qué 't detura?

LLEDIA

Y com sempre de tu.

PLACIDIA, *contenta.*

Sí?. .

Ab orgull y ofesa de sa mateixa alegria.

M' agravía
parlar d' aqueix soldat! Ets tu, ma Lledia,
qui 'l recorda ó só jo?

LLEDIA

Jo no, Placidia;
si ets tu.

PLACIDIA, *ab ira y acabant la relació ab amoros accent.*

M' ofens; jo no. Vaig perdonarlo
y tot es acabat. Devant ma vista
ja no té d' ésser més. Entre nosaltres,
ni morts, lo cel igual te d' ésser. Mira:

si jo pogués eixa passió que 'l crema
sens mirarlo en lo rostre apagaría.
Tinch compassió per ell: es galant, jove,
y generós... oh creuho, en sos ulls brilla
la flama del valor.

LLEDIA

Donchs ell á Roma
te va salvar?

PLACIDIA

Y jo que no ho sabía!
Que no haja nat á Italia es ben de doldre!
Oh si sigués dels meus! Tota la vida
fora aquí dintre 'l seu recort! Té, mana:
pren lo meu ser! ja es teu!

LLEDIA

Qué!... tu!

PLACIDIA, avergonyida.

Follía!
qué dich, Lledia!

LLEDIA

Senyora, estás malalta!

PLACIDIA, ab rabia.

Oh, sálvam, Lledia, sálvam d' esta vida:
la por m' esglaya d' estimar á est home
y si jo l' estimés... me mataría!

LLEDIA

Deu poderós!... Oh, calla.

PLACIDIA

Déixam sola
ab Deu que tot ho pot.

LLEDIA

(Bondad divina!)

Lledia se 'n va pel foro.

ESCENA VI

PLACIDIA

Y tu afógat aquí, cor miserable,
que sino... oh cel!... del fons d' aquest abisme
t' arrencaré ab las mans y fente á trossos
las serps esclafaré qu' en tu 's regiran.

Entra al oratori.

ESCENA VII

ATAULF, CELIUS

ATAULF

Jo aquí passo la nit: á Barcelona
hi aniré en fentse jorn, Celius.
A mitja veu com cridantla.
Placidia?
De retorn ja la creya. Té:
Donantli arreus de cassa.
y est' arma.
Assentantse.
(Que murmurin que 'm fa: donchs qué! voldrian
lluytar fins á la mort) Celius, y deyas
que 's queixavan del Rey?

CELIUS

Senyor, desitjan
sanch humana vessar, y tu 'ls hi donas
sanch de las feras: tenen set y 's migran

ATAULF

Y quí son?

CELIUS

Tots: en las ciutats y 'ls pobles;
en ton palau, per tot. Quí 'ls contaría!

ATAULF

Deixam.

CELIUS

Senyor!

Se 'n va.

Y ab tot ells son los qu' eran
y jo só 'l cos gastat: qu' estrany sa ira?

ESCENA VIII

ATAULF, LLEDIA, *que entra sens veure al Rey.*

LLEDIA

(Est rotllo per la Reyna y que no ho sápiga
lo Rey: axís m' han dit. Siga 'l que siga
li duré al punt. Ah! 'l Rey!)

Amaga 'l pergamí.

ATAULF

La Reyna, Lledia?

LLEDIA

(Si m' haurá vist!) No sé... Mes jo diría

ATAÜLF

T' he sorprés?

LLEDIA

Mon senyor!...

ATAULF

M' ha semblat veurer
un pergamí en tas mans... que l' encubrías

LLEDIA

No tal.

ATAULF

Y t' enrojeixes?

LLEDIA

Oh!

ATAULF

Misteri
que no comprench. La lletra has abscondida.

LLEDIA, ajenollantse.

Senyor, es per la Reyna.

ATAULF

Aixécat, dómla;
jo li duré.

LLEDIA

Perdó!

ATAULF

Qué significa?
Lo pergamí t' he dit!

LLEDIA

Deu meu!

ATAULF

La lletra!

LLEDIA

Mátam: no puch.

ATAULF

De ton senyor la ira
provocas, miserable?

ESCENA IX

PLACIDIA, ATAULF, LLEDIA

PLACIDIA

Aquesta dona
es meva. Qué li vols?

LLEDIA, a Placidia.

Pietat!

ATAULF

Placidia,
vuy la lletra.

LLEDIA, á Placidia.

A tu sola.

PLACIDIA

Enrera! Lledia,
dona al Rey eix escrit

LLEDIA, dublant.

Oh!

PLACIDIA, á Lledia.

Sí.

Lledia li entrega.

ATAULF

(La vida
haguera dat per ell.)

PLACIDIA, á Lledia.

Ves.

LLEDIA

(Tinch la culpa
de tot jo sola.)

ESCENA X

PLACIDIA, ATAULF

PLACIDIA

(Al cor quína agonía!
De quí será?)

ATAULF, ab la lletra á la ma sens gosar llegirla.

(La sento que m' abrasa.)

PLACIDIA, dissimulant

Senyor, quant has trigat!

ATAULF, id.

Ben cert, Placidia.
Més la fera ha caigut: fonda sageta
l' he clavat en lo pit: morir devia...

PLACIDIA

Y... estarás fadigat? no es cert?

ATAULF, iral.

Senyora,
enllá lo finjiment, baixa la vista:
esta lletra t' acusa!

PLACIDIA

Y quí 'm condempna?

ATAULF

Lo meu honor.

PLACIDIA

La teva gelosía.

ATAULF

Ve d' Italia est escrit: aquí m' ho sento.
Ve dels meus enemichs: y tu 'l rebias
ab secret de ton Rey! Tu... que 'ts la Reyna.

PLACIDIA

La esclava.

ATAULF

No.

PLACIDIA

La vil prostituhida
del senyor victoriós que l' ha furtada
confosa ab lo botí. Ja pots, castiga
sas espatllas: qué fas? Després ab llágrimas
te fará un bés y la veurás somriure.

ATAULF

No hi te d' haver jamay secrets ni sombras
en lo cor dels esposos que s' estiman.

PLACIDIA

La esclava no té cor; cor ab cadenas!

ATAULF

Cóm ha arribat?

PLACIDIA

Ets carceller, vigila.

ATAULF, *amenassant.*

Senyora!...

PLACIDIA, *ab desesperacio creixent.*

Oh Deu! mos llabis á aquest home
ferli creure han pogut!...

ATAULF

Calla, n' ho digas:
te 'l donch, es per tu sola.

PLACIDIA

Lluny, aparta;
que 'm fá? Llejeix y abrásal ab ta vista.

ATAULF

Res vull saber. Té.

PLACIDIA, *prenentli l' escrit.*

Miserable, dòna
y confonte á mos peus: qué vols que tinga
d' amagarte á tu... jo!

ATAULF

(L' amor m' encega!)

PLACIDIA, *llegint.*

«Filla dels Céssars: imperial Placidia,
«vinch d' Italia per tu: jo soch Constancius!...»
Volent amagar lo pergamí.
Oh! qué diu!

ATAULF

Cóm! Llegeix. Per qué vacilas?

PLACIDIA

Ah no! Senyor!

ATAULF, *lluytant per péndreli.*

Jo llegiré.

PLACIDIA

No, aparta.

ATAULF

Qué!...

PLACIDIA

No!

ATAULF, *prenentli 'l pergamí.*

Sí! baldament!...

PLACIDIA, *á sos peus.*

Pietat, oh! Míram.

ATAULF, *llegint.*

La Reyna s' alsa y ab desesperació l' escolta.

«Soch al peu d' estos murs: avans del dia
dónam entrada.» Ho sents! «Pel bé de Roma,
qu' es la mort de la Gothia, á tu m' envian
los fills d' Italia.» L' aborrit Constancius!
Deu poderós, oh! gracias! A mas iras
tu l' has llensat!

PLACIDIA

Perdó per ell!

ATAULF

Ves, prega
per son ánima al cel, no per sa vida.
Jo, perdonar al enemich de sempre!
al home odiós qu' eternament atía
contra Ataulf á Honorius! Qu' en la fosca
vil recatantse, á mon palau arriba
volent alsar contra l' espós l' esposa!
contra 'l poble sa Reyna! Avuy 'l tigre
té carn per esqueixar, y avuy desperta
bramant de feredat contra la víctima!

Llensa 'l pergamí esqueixantlo.

PLACIDIA, posanthi 'l peu assobre.

Aixis pogués á tu véuret á trossos
y baix mos peus!

ATAULF

Aixís, aixís podía
veure jo 'l gran imperi de tants segles,
y 'l peu he tret y l' he deixat ab vida.

PLACIDIA

Y donchs? mata; ja pots: mata, qu' esperas?
Nudreix los cans que famolenchs se migran!
Com á goda he pregat; puig so ta... esposa;
qu' es de goths lo pregar; com á Placidia
só fit á fit de tu: ja prou baixesa;
tot l' odi agombolat de ma familia
tempesteja en mon cor y 'm puja als llabis
per llensártel al rostre. Ja es finida
la pau entre tu y jo: ja aquí es l' Italia,
ab tu es la Gothia. Miserable, mira!

Llensant corona y demés insignias reals.

Guerra á la Gothia! Guerra en nom de Roma.

ATAULF

Guerra als romans si vols!... mes, oh Placidia,
jo la faré en tos brassos á la Italia!

PLACIDIA

Te 'ls obro; mes... per ofegarte: vina.

ATAULF, cridant.

Marcius.

PLACIDIA

Per mi es sa mort: oh Deu, coronal!

ESCENA XI

Placidia, Ataulf, Marcius.

MARCIUS

Senyor.

ATAULF

Marcius, aten: vas á servirme,
ara al instant. Un estranger espera
baix lo mur per entrar: convé li digas
qu' en nom vas de la Reyna. Pren qui vullas
per ta companya: al estranger lo lligas
sobre un caball segur y sens tardansa
á la ratlla l' endús de la enemiga
soperba Italia. Li dirás llavoras
que Ataulf lo perdona; y déixal lliure.

MARCIUS

T' obeheixo, senyor.

ESCENA XII

Ataulf, Placidia

PLACIDIA

Oh gracias, gracias.

ATAULF

Al miserable vuy furtar la ditxa
de que mori per tu. Qué més revenja!
La que dugui tot temps per ignominia

lo perdó d' Ataulf en sa conciencia,
lo perdó d' Ataulf que 'l desprecía.

PLACIDIA

(Confosa estich)

ATAULF

Y encara 'ls ulls apartas?
Aborreixme si vols, mes no m' ho digas
T' estimo aixís y tot, y si 'm matessis
l' últim sospir ab un petó 't daría.

PLACIDIA

Hi ha un buyt aqui, senyor, que ni ab la terra,
ni ab tot lo cel se pot omplir.

ATAULF

Ma vida?

PLACIDIA

Es ma patria que anyoro.

ATAULF

Sempre, sempre
aqueix recort!

ESCENA XIII

VERNULF, ATAULF

PLACIDIA, veyent á la porta á Vernulf.

(Ell! que voldrá?)

Sort Placidia cap al oratori.

VERNULF

(Fins gira
lo rostre per no véurem!)

ATAULF

Qué?

VERNULF

Perdona

ATAULF

Tu en aquest lloch?

VERNULF

Es per la patria.

ATAULF

Digas.

VERNULF

Ha vingut un soldat de Barcelona
reventant lo caball de la fatiga:
diu que 'l poble s' ha alsat.

ATAULF

Ibérs?

VERNULF

No: 'ls nostres.

ATAULF

Goths? No pot ser.

VERNULF

Qué no potser? Gonfian
veure entrar esta nit de la montanya
un estol d' aixecats.

ATAULF

(Rassa envilida!)
Bé está: gracias, Vernulf De gent poruga
son alarmas no més. Eixa noticia
no la contes en lloch.

VERNULF

Senyor, es certa.

ATAULF

Los estols son leals: mon cor se 'n fia.
Aquí passo la nit; déixam.

VERNULF

Perdona:
mes si demá fos tart...

ATAULF

Vernulf, retírat.

VERNULF

(Oh! si no 'm creu tot es perdut!)

ATAULF

A Celius
busca per lo castell; son Rey lo crida.

VERNULF

Mes, senyor...

ATAULF

S' ha acabat!

Se 'n va Vernulf.

Jo so 'l culpable:
s' han cansat del repós.

ESCENA XIV

ATAULF, CELIUS, després LLEDIA

CELIUS

Senyor, me cridas?

ATAULF

Sí. Los caballs: aném á Barcelona.
Sols tú serás avuy ma companyía.

Se 'n va Celius.

LLEDIA

Senyor. .

ATAULF

T' he perdonat: acóstat Lledia
Sobte quefer á la ciutat m' obliga
sens tardansa á marxar. Sols á la Reyna
darás la nova.

Surt lo Rey.

LLEDIA

(A nit! Que ho sápiga Placidia.)

La esclava entra al orato.i.

ESCENA XV

VERNULF, entrant ab misteri.

Sí marxará, ja ho sé Cor meu alegrat.
Lo jorn més bell de ma anguniosa vida
transcorre avuy que va á cremar ma honra
en sas aras, oh Deu. Ombra terrible
de mon pare, já es tart: deixam; qu' importa
la dempnació á ton fill! .. Oh! desseguida
li dech parlar. Ve ab Lledia! y 'l temps vola! ..
M' amagará á sos ulls eixa cortina.

Desapareix darrera la cortina.

ESCENA XVI

PLACIDIA, LLEDIA, que venen enrahonant.

PLACIDIA

Serena estich: será lo que Deu vulla:
ves á ta cambra y fins que torni 'l dia.

LLEDIA

Que ta son sia dolsa.

PLACIDIA

(Aixís fos ella
dolsa com ta conciencia, bona filla.)

Mentres la Reyna diu aquestos dos versos Lledia ha entrat en sa cambra tancant la porta per dintre.

ESCENA XVII

PLACIDIA, VERNULF, que surt á la escena sens esser vist d' ella.

VERNULF

(Allí está! sola! .. Oh Deu!... per que s' aturan
los meus passos?... Tinch por!...)

PLACIDIA, per lo seu cor.

(Sempre aquí dintre
somrisent amorós veig aquest home!
No pot ser!... no pot ser!)

VERNULF, molt baix y amorós, agenollantse á sos peus.

Oh amor! oh vida!

PLACIDIA, giranlse soblada.

Ah!... Vernulf!... Tú!

VERNULF, sempre molt humil y apassionat.

Soch ton esclau, senyora!

PLACIDIA

Oh! no 't vuy veure!

VERNULF

Es per ton goig, Placidia

PLACIDIA, ab indignació.

Fuig de mí; ves. Has profanat la cambra
de ta Reyna, insensat!... Com si una vibra
rebullís á mos peus tota tremolo!..
Miserable!... qu' has fet! Lo teu pervindre
es la pols d' hont has nat, pols d' esclavatge!
Te he perdonat! que més? Ni sols ta vista
pot pujar fins á mí: baixa la cara.
Tu ets la nit: jo sò 'l jorn: quín Deu los lliga?

VERNULF, sempre á sos peus.

Oh, calla per pietat.

PLACIDIA

Vernulf li pren la vora del mantell, besantla.

Ves, fuig per sempre;
ofega 'l cor ó mátat!

VERNULF, alsantse y treyentse 'l punyal.

Ma agonía
va á termenar: tu ho has volgut; donchs ara!

PLACIDIA, lluytant ab ell per péndreli 'l ferro.

No! no... qué vas á fer?

VERNULF

Deix!

PLACIDIA

Vuy que viscas!

VERNULF

Senyora!...

PLACIDIA

Dónam l' arma!... dónam l' arma!...

Llensantla.

Lluny de mí!

Se sent trot lluny de caballs.

VERNULF

Los caballs! No ho sents? Oh ditxa!
ja Ataulf se 'n ha anat.

PLACIDIA

A Barcelona;
ja ho sé .. més...

VERNULF

Si no 'm matas perque 'm miras
ab eixos ulls crudels!... Quan vinch á durte
la llibertat... la patria!... Escoltas?

Per la remor.

PLACIDIA, *ab interés.*

Digas...

VERNULF

Jo tot ho sé: ton odi per la Gothia,
per ton espós y Rey. Sé que sospiras
per fugir á ta patria!

PLACIDIA

(Oh Lledia!)

VERNULF

Aixampla
las alas de ton cor: la llum del dia
d' aquí no la veurás. Camí d' Italia
jo 't duré com lo llamp.

PLACIDIA

Deu meu, delira
aquest home.

VERNULF

No ho saps! Fonda tempesta
contra 'l Rey s' ha aixecat: morir devia
jo en ella defensantlo: mes senyora
tu l' aborreixes.

PLACIDIA

Oh Vernulf!

VERNULF

Sa vida
bentost acabará.

PLACIDIA

Deu meu!

VERNULF

La nova
quan arribi al castell, tu serás lliure;
lliure y ab mí ben lluny!

PLACIDIA

Axó es un somni!

VERNULF

Jo sa mort he allunyat: lo Rey tenia
partidaris aquí Per qué t' esglayas?
son lluny los assessins.

PLACIDIA

Oh, may!

VERNULF

Vigilan
per cassar á Ataulf en una volta
que fa 'l camí: senyal de sa partida
de mi la esperan.

PLACIDIA

L' has de fer encara?

VERNULF

He d' encendre una antorxa que 'ls ho diga
de dalt del mur.

PLACIDIA

Mon avenir no 's compra
á barata de sanch.

VERNULF

Que dius!

PLACIDIA

Que horrible
m' ánima fora si en aquesta vetlla
en la mort d' Ataulf hi consentía.
Ell aqui ha perdonat un de mon poble:
Ataulf en noblesa 'n venceria?
Jo perdono á Ataulf: testa per testa.

VERNULF

Donchs jo no! ¡Cor per cor! Fins tu, Placidia,
demá t' alegrarás.

PLACIDIA

Jamay!

VERNULF, volent sortir.

La antorxa
en la torre encendré.

PLACIDIA, interposantse y cridant.

Mos guardas!

VERNULF

Crida;
y 'm perts.

PLACIDIA, suplicant

Vernulf!

VERNULF

Ja es tart: tinch empenyada
ma paraula, senyora.

PLACIDIA, posantse devant de la porta.

Y donchs trepitja
lo meu cos.

VERNULF

Passaré.

PLACIDIA

Jo soch ta Reyna,
miserable!

VERNULF

Oh, ma Reyna! No m' ho digas

PLACIDIA, tancant la porta del foro y prenent la clau.

Fés la senyal si vols.

VERNULF

Oh! rabia! Guardas!...

Vernulf va á precipitarse vers la porta tancada, més la Reyna 'l conté ab un moviment.

Tu no vols res de mi! Ni sols ta ditxa!
Jo 'm mataré á tos peus, mes salvat! salvat!

PLACIDIA

Oh cor malaguanyat.

VERNULF

Qua hi ha qu' encisa
y envenena al plegat en tas miradas!
Mes tu ploras Senyora! Tu!...

PLACIDIA, desmentint ab l' accent sas paraulas.

No, mira,
serena estich: si jo plorés no foran
mas llágrimas per tu. Jo soch Placidia.
Quan ha plorat un Céssar per un barbre?

VERNULF

Dona crudel!... Dónam la clau!... Inspiram,
Senyor, que vola 'l temps y al lluny s' esp ran!...

PLACIDIA

Jamay!

VERNULF

Te la pendré. Torbas ma vista
y mon seny se confon...

PLACIDIA

Contra una dona!

VERNULF

Qué 'm fá? La vuy!

PLACIDIA

No!

VERNULF

La tindré!

PLACIDIA

Donchs mira:

La tira al riu.

já la té 'l riu: fesla tornar enrera.

VERNULF, *fora de si.*

Oh! y ma paraula! Infern ajúdam; vina!
Guardas!

PLACIDIA, *suplicant.*

Vernulf!

VERNULF

No! Guardas! Eixa porta!...

Se sent remor afora.

PLACIDIA, *abrassantlo perque no surti.*

Pietat, Vernulf!

VERNULF

Oh déixam!... Per qué 'm lligas
ab tos brassos com serps?

PLACIDIA, *sentint obrir la porta de la cambra de Lledia apaga 'l llum: la escena fosca.*

Ah! 'l llum!

VERNULF

Me sénten!

ESCENA ÚLTIMA

LLEDIA y 'ls anteriors.

Lledia obra mitja porta de la seva cambra; avansa un pas y no veyent ningú se 'n torna. Entant Placidia lligada á Vernulf lo conté ab sa passió que esclata en aquell moment; y cada cop que ell vol fugir y cridar ab un bes lo conté.

PLACIDIA, molt baix y ab passió

Calla. Jo t' am!

VERNULF, id. fins que cau lo teló.

Senyora!

LLEDIA, á mitja veu

(Cert, me crida.
No: reposa.)

PLACIDIA, també molt baix.

Jo t' am!

VERNULF, ja vensut.

Hont so!... Es un sómni!

LLEDIA, á mitja veu.

(Tot calla.)

Lledia tanca, anáutsen.

PLACIDIA, besántlo ab esplossió d' amor.

Té: vensuda soch. Olvidat
cor de sanch y d' orgull: en foch desbórdat!..

VERNULF

Enfónsat mon. Placidia!... ma Placidia!...

Cauhen de jenolls abrassats.

TELÓ RÁPIT

ACTE TERCER

Sala ab galería practicable al foro. Portas á un costat y al altre; una finestra en primer terme. Trono; trofeus militars per tot. Es de dia.

ESCENA PRIMERA

ATAULF, sentat en lo trono, VAROGAST, SIGERICH, VELIA, MARCIUS, Caballers.

VELIA

Per tot lo dit, Senyor, volem la guerra;
mes la guerra als romans: be prou la e pasa
que ha dormit en lo llom avergonyida.
Escolta 'l Barentí: no es veu del aygua
la veu de sa corrent: la queixa es sola
d' Alarich qu' en lo fons guerra 't demana.
Recórdal tú, Senyor: vora Consencia
baix lo drap de la tenda 'l veig encara
estés al llit de m rt: darrera volta
obrí aquells ulls de foch que s' apagavan
y 't digué ab fonda veu: «May en la vida
tingas pau ab romans: lo meu cadavre

du 'l en un lloch que profana'l no pugan
las vils hienas del Laci» y clogué 'ls parpres.
Aquella nit, Senyor, per orde teva
tots los esclaus de Roma trevallaren;
y al tornar la claror, del riu las onas
per nous vessants fugian desviadas,
y al fons del llit aixut en negra fossa
jeya 'l cos d' Alarich. Lo sol muntava:
ressoná un corn: torná la xusma fera
d' esclaus vora del mort. Altra vegada
lo corn va ressonar; ni un sol ab vida
del munt d' esclaus ab nostres darts deixárem:
Y al retrunyir lo corn tercera volta,
la terra tremolá: las rojas ayguas
del riu desferen lo marjal de runa,
y al propi riu escumejant tornaren,
cubrint per sempre las mortals despullas
y ab giravolts duyentsen los cadavres
dels frets esclaus; entant qu' en las riveras
á exemple teu l' estol s' agenollava;
y ¡muyra Roma! á exemple teu rugia:
y á exemple teu del aygua 'ns persignavam.
Damunt del Rey, en lloch dels fills de Roma,
perque á sas mans no vam morir nosaltres?

VAROGAST

Guerra als romans!

ATAULF

(Y ab tot, me plau sentirlo.)

VELIA

Escolta 'l Barentí: no es veu del aygua
la veu de sa corrent. Avuy es hora...

Sigerich ab un moviment lo priva de seguir.

VAROGAST

Ni may perdre las boyras de la patria
per viure com vensuts.

ATAULF

Capdills, ma llengua
per mon cor ha parlat. Aquesta calma
es la calma del cel quan s' avehina
la tempesta d' agost. En la batalla
que lliurem ab lo mon, brilleja altivol
lo ferro d' Alarich en ma mirada.
Vensuts no som: si allá en la nit reposan
al cim del mont las prepotentas áligas,
quan ix la llum en l' horisont, s' aixecan
mes alt que 'ls núvols sols obrint las alas.
Ja espunta 'l sol y encara 'l mon es nostre
puig no ha mort en lo pit l' ardenta flama:
á caball mos guerrers! També 'l meu ferro
com lo vostre 's daleix.

SIGERICH

Guerra á la Italia!

ATAULF

A caball, us he dit; res mes. Quí gosa
devant del Rey á dirigir las armas?

VAROGAST

Lo romá 'ns fuheteja!

SIGERICH

Tu 'l perdonas.

VAROGAST

Guerra!

CABALLERS

Traició!

VELIA

Senyor, mort y venjansa!

ATAULF

Enrera tots: so 'l Rey! Entant que bulli
una gota de sanch en mas entranyas
governará ma destra tot l' Imperi
com per lo fre al caball.
Per son cor.
Tu ets vent y manas:
Per los caballers, senyalantlos.
tu ets ona y obeheixes.

SIGERICH

(Cor, repósat!)

VAROGAST

Senyor!..

ATAULF

Ja prou!

VELIA

S' ha corromput la patria.

ATAULF

Ja prou, he dit. Perque no surt del rotllo
aquell que 'l dia avans de la batalla
com dona vil no sab tenir la llengua?
Jo ja sé que molts llabis que s' abaixan
per besarme las mans, ja ho sé, degotan
lo verí de la serp. Per que á mas plantas,
quan aquí tinch lo cor? Per que 'n la fosca
quan tot temps so á la llum?

SIGERICH, á son cor.

(Oh, esperat, calla!)

ATAULF

Jo combato, senyors, com allá un dia
tot just de nen me va ensenyá 'l meu pare,
lo front ben alt, y descubert lo rostre,
y cos á cos. Cóm es qu' entre vosaltres
qui més odía las virtuts de Roma
mes s' educa en sos crims?

VAROGAST

Eixas paraulas
nos ofénen á tots.

SIGERICH, ab resel.

Si tu 'ls coneixes,
tots los bons t' ho preguém, oh Rey; senyálals
y á tos peus morirán.

ATAULF

Jo! Contra 'ls Judas
lo menyspreu y res mes. Al que s' amaga
bon torment es la por.

SIGERICH

(Res sap.)

ATAULF

S' acosta
pels cors leals ja l' hora de la marxa.
Mas ordes jo us daré. Senyors, l' audiencia
ja ha termenat Oh Marcius, acompanyam.

Se 'n va 'l Rey y Marcius per una porta, y alguns caballers per un arch del foro.

ESCENA II

SIGERICH, VAROGAST, VELIA y Caballers.

SIGERICH

Si, ves, oh Rey; si, ves; á Barcelona
no hi tornarás. Gran Deu de las venjansas
fes que arrivi bentost l' hora solemne
per l' esperit que pena, de mon pare.

VAROGAST

Ell mateix nos ho diu: l' hora s' acosta.

SIGERICH

Sento por, oh companys, que fins mon ánima
se corromp vora 'l Rey! Tenir jo 'l ferro,
sentirlo al meu devant... y viu encara!

VAROGAST

Ay de tu si en est' hora al Rey feriás
quan esperan s' aixequi contra Italia!
Ben tost dirán sos llabis á las tropas
quins son los enemichs: veurás la rabia
com pot mes que 'l respecte, y tots á l' una
contra 'l Rey se mourán. Llavors la espasa,
bon fill de Sarus, en son pit enfonsa,
y 'l demés... deixa fer; qu' es nostra tasca.

VELIA

Y si 'l Rey?..

SIGERICH

Qué?

VELIA

Si 'l Rey contra de Roma
enmenés nostra gent?

SIGERICH

No pot ser!.. Calla!

VELIA

De Vernulf que s' es fet? La nit aquella
va faltá al jurament.

VAROGAST

May á la pátria
será traidor Vernult.

SIGERICH

Senyors, enrera
no es de goths lo tornar: caiga 'l que caiga.

VAROGAST

Avant donchs!

VELIA

T' obehim...

VAROGAST

Teva es ma vida

SIGERICH

Obehim á Ataulf avuy encara.

VELIA

Puig que ho vols sia aixís.

SIGERICH

Quan vinga l' hora
jo us cridaré, y no es lluny. Llavors ni marca

deixarém sobre 'l mon d' aquesta iníca
ciutat del mal que ab sa fator nos mata.
Una fossa obrirém digna de Roma
y ab nostre peu hi esborrarem lo rastre.

ESCENA III

VERNULF, LLEDIA, que ve de las habitacions interiors.

VERNULF

Quin retró de claríns! Estols de guerra...

LLEDIA

Vernulf!

VERNULF

Oh goig! Tu, Lledia!

LLEDIA

T' esperavam.
Quánt has trigat!

VERNULF

Us porto la ventura!
No ho sents, Lledia? no ho sents? Jo li hauré dada.

LLEDIA

Bondat de Deu! Vernulf... Oh ma senyora
quan te vegi!.. La vía de la Galia
desde aquest lloch si l' ha mirat de voltas
esperante venir!

VERNULF

En mi esperava
tant sols al missatjer de sa familia!..

Oh, tu no ho saps: de jorn la seva imatje
la he dut sobre del cor: de nit, en somnis.
Mes hont es ta senyora?

LLEDIA

Tu 'l que passa
no saps?

VERNULF

Que 'l Rey per últim se desperta
y als esbarts los enmena á la batalla.

LLEDIA

La Reyna no ha pogut...

VERNULF

Si ell nos ajuda!
No, que no aturi al Rey! Ni una paraula.

LLEDIA, *ab ansietat.*

Vernulf, digas.

VERNULF

Sens forsa, en la agonía,
l' imperi d' Occident he vist á Rávena.

LLEDIA, *ab desesperació.*

Ningú la vol salvar!..

VERNULF

Lo fill de Gothia,
feréstech com las selvas de sa pátria
que ella orgullosa de sa sanch menysprea.
li porta avuy la llibertat ansiada.

LLEDIA

Vernulf, qu' has dit!

VERNULF

(¡Per ella son de vida,
y per mi son de mort eixas paraulas!)
Ves al instant...

LLEDIA

Si, digas...

VERNULF

Que 'l temps vola!...
En la costa, á rampeu d' eixa montanya
que te arrels en lo mar hi ha una galera:
jo la he comprada dins d' un port d' Italia
per tot mon or, per mos trofeus de lluyta...
Sols romans la gobernan. Quan la marxa
del Rey y son esbart á tots distrega...
vos hi aneu.

LLEDIA

Oh, sí, gracias. Qu' ella ho sápiga.

VERNULF, aturantla y ab molta passio.

Mes jo avans la vuy veure.

LLEDIA

En mí confía.

VERNULF

(¡Hont trobar esperit pera deixarla!)

ESCENA IV

ATAULF

Tot está ja: ni dech tornar enrera
ni vuy tornarhi. Lluny de mí: be massa

qu' he dormit en sos brassos. Nova vida
sento fondres al cor. Veja á mas plantas
l' odiós imperi corsecat pe 'ls segles
y m' assenti ab ma esposa entre dos rassas.
Satisfet mon amor será aquell dia
y la Gothia felís y revenjada.

ESCENA V

ATAULF; PLACIDIA y LLEDIA venen enrahonant.

PLACIDIA, ab alegria.

Com ofegar lo goig, Lledia!

LLEDIA, indicantli silenci.

Senyora,
per pietat!

PLACIDIA, per Vernulf.

Mes, y ell?

LLEDIA

Lo Rey!

PLACIDIA

Ves, calla.

ESCENA VI

PLACIDIA, ATAULF

ATAULF

Ma senyora... es precis.

PLACIDIA

Donchs á mon poble
vas á móureli guerra?

ATAULF

Sí: m' ho mana
lo seny y 'l cor.

PLACIDIA

Y tu ets lo quí volias
á Honorius ablanir... no per las armas,
per serveys d' amistat?

ATAULF

Mes hont se troba
lo cor del teu germá? No he fet encara
per humiliarme prou? Pilots de runas
eran las vilas de la feble Italia:
devant mon poltro, esporuguits, lo rostre
tots los romans fins á la pols baixavan.
De cop, per sobre la maror de testas,
sublim d' orgull, de feredat, de rabia
vaig veure erguida ta celest figura...
y 's baixaren mos ulls, y fou mon ánima
de la teva al servey. Per t' alegría...
per ton orgull... per mon amor!... oh, quanta
feblesa dins mon pit desde aquell' hora!

PLACIDIA

(Ay Roma, tot per tu! y ets tan ingrata!)

ATAULF

L' imperi august devall mos peus moria
y 'l peu vaig treure y revisqué 'l cadavre.
Y no era prou: fins un replech d' Iberia
duya ma gent, y no era prou: captava

com vil, com fembra lo voler d' Honorius
al peu del trono assedegat de pláuret! ..
Ahont has vist al vencedor que pregui
de genolls al vensut?... y tot debadas!

PLACIDIA

(Ay d' ell si avuy com altre temps fos Roma
l' únich amor per mí!)

Se sent toch de guerra.

ATAULF

Ja 'ls sents!

PLACIDIA

Oh Patria!

ATAULF

Adeu

PLACIDIA

(No puch!.. No marxará. Jo resto
aquí altre cop que ofegaré dins l' ánima
la passió criminal.) Ab pit me creya
per véuret allunyar; mes lo coratge
ara no 'l tinch. Jamay!

Obrint los brassos.

Aquí dormires:
ves; y romps pera sempre la llassada.
Al caure rera teu eixa cortina
caurá la eternitat entre nosaltres.

ATAULF

Oh Placidia! Senyora!... Si t' escolto,
tu n' ho saps, mon exércit ha d' alsarse
contra mi sens pietat No ho soch, no ho cregas,
jo qui 'ls duch en avant: á la batalla
son ells qui m' arrossegan.

PLACIDIA

Ta feblesa.

ATAULF

Sa sanch que bull!

PLACIDIA

La teva que s' apaga.
Per que la enveja eternament á Roma?
Que creixin los dos pobles, com dos arbres
lo teu y 'l meu; y 's trobarán un dia
las arrels assí baix y al cel las brancas.

ATAULF

Sempre ets Eva á mon cor!

PLACIDIA

Jo un altra dona
seré d' avuy per tú. Si ja no marxas
teva soch y per sempre. Oh si sabesses!..
Anantse á descubrir.
Si t' en vas cap á orient... mira la platja! .
S' atura al veure entrar á Marcius aterrada per lo que anava á dir.

ESCENA VII

Los anteriors, MARCIUS y després VERNULF.

ATAULF, á Placidia esperant lo que ella va á dir.

Qué?

MARCIUS

Senyor...

PLACIDIA, volent dir que parlava per las tropas.

Res... l' estol...

MARCIUS, en un costat ab Ataulf.

Irats se queixan
del teu trigar, y...

PLACIDIA

(Folla! 'm delatava!)

Per la marxa del Rey. Ab energía.

Mes jo no ho puch voler!)

VERNULF, entrant precipitat.

Ab molta ansietat, desde l' altre costat de la escena.

Oume, senyora:
tot está descubert si 'l Rey mes tarda.
La nau espera!...

PLACIDIA, ab dolor á Vernulf.

Ves.

Ell se 'n va.

(Veure aquest home
y enardirme altre cop! Amor, malhajas!)

Marcius se 'n va.

(No, no; jo dech fugir, que 'm sento feble
per lluytar ab Vernulf!..)

ATAULF

Be t' ho contava:
está á punt d' esclatar si es que 'm deturo
lo volcá de sos cors.

PLACIDIA

Es forsa; marxa.
L' infern ho haurá volgut. Res fa; donchs sia.

ATAULF

Oh Deu! Be saps qu' en est moment mon ánima
sent lo deixarte.

PLACIDIA

Vina al cor.

ATAULF

Placidia!...

PLACIDIA

Si may mes nos vejessem!...

ATAULF

Que?...

PLACIDIA

Si aciaga
nos separés... la mort!...

ATAULF, signant lo cel.

Allá...

PLACIDIA

Em perdonas...
si t' he ofés algún cop?

ATAULF

Ma soberana!...
Y tu 'm perdonas .. l' esser goth!

PLACIDIA

Si. Vésten.

ATAULF

Jo tornaré á ton pit, senyora!

Al acte d' anarsen entran alguns guerrers y devant Marcius.

PLACIDIA, aixugantse 'ls ulls: rápit.

(Y ara
fins al cel.)

Surt la Reyna.

ESCENA VIII

ATAULF, SIGERICH, VAROGAST, VELIA, MARCIUS, Caballers.

ATAULF

Marcius?

MARCIUS

Impacients s' esperan.

ATAULF

Caballers, mos companys, l' hora ha arribada.
A Italia tots.

CABALLERS

A Italia!

Tota la escena molt moviment

ATAULF

Si en la via
jo m' aturés, passeu per mon cadavre.

SIGERICH

(Oh demnació!...)

UN CABALLER

Senyor, la nostra vida
es teva.

SIGERICH, ab desesperació.

Varogast!...

VAROGAST, á Sigerich.

Lo Rey se salva!

CABALLERS

Visca Ataulf!

ATAULF

Companys, visca la Gothia.
Seguiume tots.

CABALLERS, á fora de la escena.

Que visca 'l Rey.

Van sortint tots: los últims Velia y Sigerich.

SIGERICH

Oh rabia!
L' entussiasme s' estén!

VELIA

Si fins tú cridas.

SIGERICH

Crido ab las unglas sobre 'l pit clavadas.

Los remors se van perdent durant la escena próxima.

ESCENA IX

PLACIDIA

Se 'n van!... se 'n van! Per no sentir la fressa
fesme sorda, Senyor! Y com me salta
lo cor cobart!... Fins sembla que s' emportan
part de ma vida ab ells!... Oh cor, fins ara

no has estat cor de dona! .. Tu ets la pedra
sobre mon cos de víctima lligada
que m' enfonsa als abims. Si jo podía
del pit arrebassármel, lo llensava
contra del cel!... Follía... Deu, perdona!
Queda assegada sens veurer á Vernulf fins que 'l diálech ho indiqui.

ESCENA X

PLACIDIA, VERNULF.

VERNULF, **avansant poch á poch y aturántse.**

(Valor, esperit meu!)

PLACIDIA

(Tu ets just, tu manas.)

VERNULF

(Sol que te 'n vas, jo ja no 't tinch de veure.
Qu' hermosa qu' es!... Mon esperit s' ubriaga
de mirarla tant sols: ¡qu' estrany efluvi
perque 's negui mon cos del seu se llansa!..
No sols mon cor á ne 'l seu cor copdicia:
totas las fibras de mon ser s' exaltan
cercant las sevas; mos cabells s' aixecan
com volent un per un entrellassarse
ab los seus. Oh desitj! Los nostres cossos
jo 'ls voldría fets un, com en las flamas
dos metalls apariats que dintre un beyre
tot temps units onejan barrejantse!)

PLACIDIA, **aixecantse resolta.**

Rébim la nau: si no só fré d' est poble
seré qui empenyi contra d' ell ma rassa.

VERNULF, acostantshi y aturantse de cop.

(Avaro soch d' eixos moments de ditxa
qu' haig de perdre...)

PLACIDIA, ab goig inmens que conté al instant.

Vernulf!

VERNULF

Senyora!

PLACIDIA

Gracias;
puig que has tornat.

Li vol besar la ma qu' ella no consent.

Oh no!

VERNULF, suplicant amorós.

Placidia!

PLACIDIA, consentint.

Vina.

VERNULF, ab por.

Mes... tu... Senyora...

PLACIDIA, fingint serenitat y orgull.

Si: tot la meva ánima
á la teva perdona. Mes oblida
que somniares un jorn en las besadas
de mos llabis per tu. Ni un mot. Ja es l' hora?

VERNULF, volent aparentar serenitat.

Sí.

PLACIDIA, id.

Y donchs?... si es lo moment...

VERNULF

(Cor meu, coratje!)

PLACIDIA

(Ab un bes li daría mas creencias;
ma vida y tot!... No, no!) Vernulf...

VERNULF, fingint sempre.

Sí, marxa.
D' un vel atapahit cubreixte 'l rostre,
y ab Lledia sola vésten á la platja:
vora 'l castell major, damunt l' arena,
cantant una cansó dolsa d' Italia
veurás dos mariners; dígalshi «Roma»
y res més: t' has salvat!

PLACIDIA, ab agrahiment.

Vernulf!... Y ara...
adeu.

VERNULF

Sí, vesten!
Sens móurers del lloch ni ell ni ella. Esclatant la passió de tots dos que creix tota la escena.

PLACIDIA

No! Jo 'm moriría!
No 'm puch anar aixís. Míram!

VERNULF

Aparta!

PLACIDIA

Vernulf, si tu sabesses com se gela
tot lo meu ser en l' hora que 'ns separa!

VERNULF

Oh senyora! y te 'n vas? Per qué 'm condempnas?
Pietat!

PLACIDIA

Ploras, oh!...

VERNULF

Sí! Per qué amagarlas?...

PLACIDIA

Amor!...

VERNULF

Son las primeras de ma vida:
fins dalt del cel t' envejarán mos pares!
Molt humil.
Llarga via has de fer; perills se troban
be prou sobre del mar... Vols... ma companya?

PLACIDIA

Sols la de Deu!

VERNULF, id.

No mes fins á la costa!...
Quan la terra veurém, dintre las ayguas
se fondrá lo meu cos: t' ho jur, Placidia!
Y al fons tranquil se badarán mos parpres
cercant un lloch en las revoltas onas
que haurá en la vía reflectit ta imatje!

PLACIDIA

No, Vernulf; no ho vol Deu. Avuy tinch forsas
per rompre 'l nus d' aquest amor encara:
mes per viure aprop teu no 'n tinch, oh feble!

VERNULF

Oh dona incomprensible! tu no ets dona,
que 'ts tu divinitat. No, vésten, marxa.
Tu has nascut pera séuret en un trono:
jo... Deu, tu ho saps!... ni per besar sas plantas.

PLACIDIA

Jo he nascut pel dolor: he vist ma terra
als peus del enemich! .. y jo sa esclava!...
Ab desesperació.
Mes fins ahir ma voluntat soperba
era sols de ma gent. Sort malhaurada!
Cada volta que 'l Rey febrós obría
per estrényem los brassos, li furtava
jo un tros de mon que inadvertit li queya:
y avuy soch impotent, perque m' abrasa
aquest amor per tu!

VERNULF

Placidia!...

PLACIDIA, ab frestega energía, agafant entre sas mans lo cap de Vernulf, y mirantlo fixament.

Míram!
míram de fit á fit! Qué hi ha en ta cara
y en lo fons de tos ulls que aixís contorban?
Potser tot l' esperit de ta nissaga
lo sepulcre ha deixat y en tu 's concentra
pera véncem á mí. Sí; guaytam! guaytam!...

VERNULF

Placidia!...

PLACIDIA, relxassantlo ab feresa.

Enrera: no 't tinch por! Sols odi!
Precipitantse en sos brassos plorant.
No, Vernulf! sols amor!

VERNULF

Oh! ma estimada!

PLACIDIA

Y ara... valor! Adeu!

VERNULF

Ja!

PLACIDIA

Adeu!

Repensantse, retrocedint y prenentli las mans ab vehemencia.

Oh .. dígam!

Tu... estimarás sobre del mon á un altre?

VERNULF

Sí, Placidia: á la Mort!

PLACIDIA

Vernulf, te queda

tot teu mon esperit

VERNULF

Te 'n dus mon ánima.

ESCENA XI

VERNULF

No te la endús que dins del cos batega
com au en terra á un virató clavada.
Ja es lluny; ja no la veig. Un cap de roca
l' ha cobert: es lo mur d' una fossana.
Enllá, enfora la vida:

Per ell.

la mort dintre!...

Cada esbatech del cor es una passa
qu' ella dona!... May més sobre la terra!...
ni tampoch més enllá! Cor meu! Y ara
qu' engoleixi mon cos la eterna sombra
d' aquella nit d' esglayadora calma.

Treyentse del pit un pom y mirantsel ab amor.

Pom enciser! Y com m' atrau ta boca!
Sols tu no m' has deixat: ets la constancia
perque ets la mort! Avora del Danubi,
de las mans tremolosas de ma mare
te vaig rebre en l' instant de la partida.
«Fill meu, va dir, si deshonrés la patria
lo teu pit algun jorn, ma sanch recorda,
y 'l manament que 't faig: qui te l' ha dada
la vida, te la pren y es just que moris.
Jo l' he omplert aquest pom en las montanyas
filant en mitj del ramadet d' ovellas
llavors que 't feya com de niu ma falda.»
Jo he mancat á ma lley, y jo cent voltas
tornaría á mancar per agradarla.
Infiltrat en mon ser y destrueixlo:
vina, ab un bes me donarás la calma.
Tu ets ma mare que 'm besa: l' últim sia:
sobre 'l bes d' ella

Senyalant per hont ha sortit la Reyna.

sols lo de la mare.

Beu.

Ja está! Mon, déixam.

Ab desesperació.

Mes per tot hi ha vida ..
y vuy viure!

Ab molta pausa y agitació.

No... no... Reposa... Cálmat.
Així estaré mellor: jenolls en terra

per veure enllá la nau No ho es. Si tarda
no la veurán mos ulls. La nit s' acosta...
No es la nit, es la mort! Oh, ma estimada!...

Per son pit

Aquest foch!... Deu! Si haurá passat?...

Crits afora

La febre
engendra en mon cervell ramors estranyas!
Lo moment!... Ja...?

Creyent que va a morir.

ESCENA XII

ATAULF, VERNULF.

ATAULF, *desde dintre.*

Placidia!

VERNULF

Deu! 'M sembla
que 'l nom d' ella he sentit.

ATAULF, *compareixent després de tornarla á cridar*

Placidia! (Oh rabia!
aturarme volian eixas turbas!...)

VERNULF

(Un caballer!... Lo Rey!... Dissort! Y ara
no puch morir! Vuy viure! Jo vuy viure!)

ATAULF

(Ella fugir per sempre!)

VERNULF, per Ataulf.

(Ab mon cadavre
jo 'l lligaré fins mort.)

ATAULF

Vernulf!... Ma esposa?...
La nova m' han portat de que 'm deixava,
y dels meus he fugit... Hont es la Reyna?

VERNULF

(¡Si no ha sortit la nau!!...

Alsant un bras al cel.

Sálvala, sálvala!)

ATAULF

Enrera, donchs!

VERNULF

Jo tot ho sé; no 'm deixis!...

ATAULF

Digas!...

VERNULF

(Vaig á morir!) Mon Rey!...

ATAULF

¡Ta cara
sembla d' un mort!.. Tota ma sort se juga:
l' host m' ha seguit en lluyta revelada!...

VERNULF

Acóstat!... Vina!...

ATAULF

Será cert?... Placidia?...

VERNULF

Més!... més aprop!... A cau d' orella!...

ATAULF

Parla!

VERNULF

(Mare, cubreixte 'l rostre!) Mor!

Fereix al Rey.

ATAULF

Ah!... contra...

ton... Rey!

Mor Ataulf.

ESCENA ÚLTIMA

ATAULF, VERNULF, SIGERICH, VAROGAST, VELIA, caballers y PLACIDIA.

Apareix ab la espasa á la má primer Sigerich. inmediatament las turbas que li cubreixen los cossos de Vernulf y Ataulf avans que ell los veja; després Placidia entre soldats.

SIGERICH

Hont es?

Buscant al Rey.

VAROGAST, adonantse del cadavre del Rey.

Ha mort!

CABALLERS

Ah!

VELIA, ensenyantlo á Sigérich.

Es acabada
la vida d' Ataulf: míral.

SIGERICH, no creyentho.

No: déixam.

Convensut.

Oh! dempnació d' infern! Hont la venjansa!
La Reyna?...

Mirant per tot, com preguntant.

VAROGAST

Vora 'l mar l' han pres.

VERNULF

Placidia!
No pot ser!

TOTS

Mori!

VELIA, indicant que vé.

Mori la romana.

Entra Placidia en mitj de soldats.

Hont soch! Lo Rey?...

SIGERICH

Lo Rey só jo!

PLACIDIA

Tú!

SIGERICH, ensenyantli 'l cadavre.

Mira.

PLACIDIA, veyent lo cos del Rey.

Ah!

Veyent á Vernulf.

Vernulf!

VERNULF

Oh! Placidia.

PLACIDIA

Vernulf! Parla!

Ah! Quín mirar!

VERNULF

Vaig á morir!

PLACIDIA, abrassada á ell.

No 'm déixis.

TOTS

Mori!

VERNULF, incorporantse.

Contra una dona las espasas?..

Cobarts!

PLACIDIA

Vernulf!

VERNULF

Vils! Acosteus! ¡Ah! moro.

Mor.

PLACIDIA, als soldats.

Oh Deu! Mateume donchs.

SIGERICH, contenint als soldats.

No: tu ets ma esclava.

PLACIDIA.

Mon cor es lo de Roma: tots feriume.

SIGERICH, contenint ab dificultat als soldats.

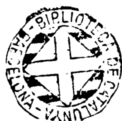
Nó!

PLACIDIA

Me teniu por? Aquí totas las armas.

Los soldats se precipitan sobre d' ella amagantla á la vista del públich. Teló rápit sentintse un xiscle agut de Placidia.

TELÓ RÁPIT

OBRAS DRAMÁTICAS DEL MATEIX AUTOR

				Pessetas.
GALA PLACIDIA tragedia en tres actes.				2
JUDIT DE WELP	»	»	» .	2
LO FILL DEL REY	»	»	» .	2
MAR Y CEL	»	»	» .	2
REY Y MONJO	»	»	» .	2
LA BOJA	»	»	» .	2
LA SALA DE ESPERA comedia en un acte y en prosa				1

JUDITH DE WELP

JUDITH DE WELP

TRAJEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

DE

ÁNGEL GUIMERÁ

Estrenada á Barcelona en lo Teatre Catalá, la vetlla del 22 de Janer de 1884.

BARCELONA
Imprenta La Renaixensa, Xuclá, 13.
1884

A tu, mare meva, á tu,
á qui anyoro y anyoraré
sempre.

de Desembre de 1883

Aquesta obra avans de representarse á Barcelona, habia sigut estrenada, la vetlla del 20 d' octubre de 1883, en un artístich teatre de Canet de Mar, per alguns amichs del autor; qui, considerantse sumament honrat, se complau en consignar en aquest lloch son mes coral agrahiment als senyors socis del Teatre Principal de dita vila, á las excelents artistas donya Balbina Pí y donya Elvira Musté y als actors y apuntadors, sos companys.

REPARTIMENT

Personatjes.		Actors.
JUDITH.	Viuda del emperador Ludovich.	*Sra. Pallardó.*
UNEGILDA. .	Filla del Duch de Septimania.	» *Parrenyo.*
CARLES.	Rey de Aquitania y de Neustria	*Sr. Goula.*
BERNART. . . .	Duch de Septimania.	» *Bonaplata.*
GISEMBERT. . .	Juglar, molt vell.	» *Soler.*
ADELART. . . .	Compte del palau.	» *Muns.*
FRA VEREMON.	Monjo benedictí.	» *Virgili.*
GERICH.. . . .	Cavaller.	» *Muxart.*
RASÉS..	Id.	» *Borrell.*

CAVALLERS, SOLDATS, PATGES Y MONJOS BENEDICTINS.

La escena en lo monastir de San Serní, Tolosa, l' any 844.

JUDIT DE WELP

ACTE PRIMER

Gran cambra: duas portas á la dreta, una á la esquerra y altras duas al fons. Una d' aquestas últimas, que ha de ser major que totas, apareixerá cuberta d' una cortina. Moblatge sever com al lloch correspon. Un' arpa vora 'l mur del fons. Es de nit.

ESCENA PRIMERA

JUDITH, GISEMBERT, FRA VEREMON, ADELART, RASES, GERICH y CAVALLERS. La emperatriu JUDITH y FRA VEREMON jugan als escachs; en mitj dels dos y de cara al públich, GISEMBERT, dret, mira 'l joch y al mateix temps escolta la conversa de GERICH, RASÉS y altres CAVALLERS, que 'ls uns drets, los altres sentats parlan vora una taula en altre costat de la cambra. Mes al fons se passeja 'l comte ADELART y un CAVALLER.

RASÉS.

Crech, senyors, que l' assetje de Tolosa
no 'l veurém termenat: dins de la vila
ben cert que hi vetlla sens repós lo diable.

GERICH.

Hi vetlla aqueix Bernart, que, sinó 'l rostre,
lo cor d ell deu tenir.

RASÉS.

Que al cel se veja
lo nostre emperador; mes ell la culpa
la te si avuy las terras aquitanas
ab rius de sanch sos fills las assahonan.

ADELART, sospenent lo passeig.

Pau, bon Rasés, als morts! Si com vigila
la Emperatriu per la salut dels regnes
hi vigilás son fill, d' un mar al altre
sols l' armeig en las festas dringaría.

GERICH.

Al menys prop de sa mare á totas horas
vegessem al rey Cárles: mes s' allunya
de la fressa del mon ; fins de la Reyna
que anyorantlo 's corseca dins del claustre
de Sant Albí, senyors.

ADELART.

Oh! ma neboda
no ha vist jamay á son espós somriure.
Mes bon goig per nosaltres si la terra
furtás al Rey dels brassos de la esposa.

RASÉS.

Lo Rey vindrá á est casal.

ADELART, tornant á passejar.

Que Deu ho vulla.

GISEMBERT, molt irónich y apartantse un xich del joch.

Y quan vindrá 'l Rey Cárles?

RASÉS.

Ans de Pascua,
segons la Emperatriu.

GISEMBERT, irónich molt marcat.

A la bon' hora.

JUDITH, ab misteri á Fra Veremon.

Heu parlat ab lo Comte?

FRA VEREMON, id.

Sí.

JUDITH, id, ab molt interés.

Y contesta?...

FRA VERÉMON.

Que 's complau esta nit en obehirvos;
y que...

JUDITH, ab molta naturalitat vejent que Gisembert s' acosta.

Fra Veremon, vos duch ventatja.

GERICH, seguint enrahonant en son grupo.

Ab mes pit, cavallers, devant Tolosa
nos pertoca lluytar; befa seríam
del Rey, si quan tornás vegés com ara,
la empresa de Bernart damunt las torres
d' eixa vila arrogant.

GISEMBERT, apartantse altre cop en tant parlan Judith y Fra Veremon.

Si llins y ferros
portésseu, mos soldats, en lloch d' arminis,
no fora la temensa del Rey Cárles
qui á combatre 'us dugués, que l' honra fora.

GERICH, ofés.

Gisembert!

Moviment dels cavallers.

GISEMBERT, ab naturalitat.

Qué, senyors?

RASÉS.

Aytal ofensa!...

GISEMBERT.

Lo trajo es qui us ofén, no mas paraulas.

Aixó ho ha dit acostantse á Fra Veremon.

A Fra Veremon.

Oh! perdoneu; si no heu mogut las vostras:
teniu rojas, y es blanca!

FRA VEREMON, moventne altra.

Cert.

GISEMBERT, assentint per la jugada qu' ha fet.

Aquesta.

A Fra Veremon.

Si fosseu cavaller, y així en la lluyta!...

JUDITH, interrompentlo.

Gisembert; esta nit no 'm plau del arpa
sentir los bells acorts. Una donzella,
servintla noble gent, avans del dia
te d' arribar á est monastir: guiaula
fins á esta cambra al punt; mes á ella sola.

GISEMBERT, ab ironía.

Y... 'l nom d' aquesta dama?

JUDITH, depressa.

Brunegilda.

GISEMBERT.

(Que 'ls escolti 'ls ofén.)

Als cavallers, irónich.

Que vé 'l Rey Cárles,
mos cavallers.

RASÉS

Deixeulo, es vell; si porta
hoy un sigle al escut.

GERICH.

Ja va coneixer
als pares nostres.

GISEMBERT, desde la porta del mitj per hont desapareix.

Sí; y á vostras mares.

Tots fan un movimenr contra d'ell. Adelart los conté ab una senzilla acció.

ESCENA II.

Dits, menos GISEMBERT.

JUDITH, sospenent nerviosament lo joch.

Parleume de Bernart!

FRA VEREMON.

Vindrá ab la fosca;
y aquesta nit, senyora.

JUDITH, mirant en torn,

Si us sentian!
Conteum'ho: que 'us ha dit?

FRA VEREMON.

La vostra lletra

per dos cops l' ha llegida, y en sa boca
un mitj riure ha esclatat.

JUDITH.

Lo miserable!
Fra Veremon, jo l' ánima voldria
que á la cara 'm sortís, perque vejesseu
si 'm fa horror la presencia d' aquest home!
Mes pera véncer hont girar la vista!
Mos fillastres l' odían al rey Cárles;
defalleix qui es leal! Per so aquest vespre
jo á Bernart pregaré, y ab mí sa filla.
Si servís á mon Cárles altre volta,
la victoria llavors fora segura.
L' unich camí está ab ell; y... jo só mare!

FRA VEREMON.

Y contéu vos que aquesta nit mateixa
vindrá sa filla?

JUDITH.

Si vindrá.

FRA VEREMON.

Mes l' hora...

Volguent dir que ja es nit.

JUDITH.

La esposa de Bernart, qu' es una santa,
m' ho ha jurat ab la ma en los Evangelis.
Si no ablanan mos prechs l' orgull d' est home
l' amor ho logrará de Brunegilda.

Ab rapidés.

Fra Veremon, al espuntar l' albada
que á sa casa s' entorni esta donzella:
lo jorn que 'l Rey ha de venir s' acosta!...

FRA VEREMON.

Coneix á Brunegilda?

JUDITH, ab sequedat.

No. La entrada
veurá lliure Bernart?

FRA VEREMON.

Respon ma vida

JUDITH.

Gracias, Fra Veremon.

FRA VEREMON.

Mes á aqueix monstre
no afalagueu, senyora; fins quan besa
du la mort en los llabis.

JUDITH.

(Fill meu, Cárles!)

ESCENA III.

Dits y GISEMBERT, que entra per la porta gran del fons. Després un PATGE.

GISEMBERT.

Ja es aquí, cavallers. Quantas antorxas
al seu devant!

GÉRICH.

Qui ha arribat donchs?

JUDITH, ab goig.

(La filla de Bernart! oh mon Deu!)

GISEMBERT.

Ab sa arribada ja tot está en renou.

JUDITH, anant cap al fons.

Mes com s' atura? Com no vé donchs?

GISEMBERT.

Si ja es aquí, Senyora.

PATGE, corrent á un costat la cortina del fons.

Lo Rey.

Sorpresa general.

JUDITH, retrocedint.

Cárles!

Gisembert riu irónicament apartantse á un costat.

ADELART.

¡Lo Rey!

JUDITH, duptantho.

No!

ESCENA IV.

Dits, CARLES y CAVALLERS de son séquit. Lo patge 's queda á la porta. Los nous cavallers, desprès del primer moment de sorpresa, encaixan y conversan ab los que ja eran en escena, formant distints grupos

CÁRLES, sempre ab fredor á Judith.—Saludant.

Mare meva...

Cavallers...

JUDITH.

(Deu me valga!) Fill...

CÁRLES.

Que 'm dugan
ab que apagar la set.

Se 'n va 'l patge.

Mare y senyora,
sorpresa esteu de veurem : fins diria
que la vostra color es trasmudada.

JUDITH.

Sorpresa si, de véureus ; mes gojosa.

CÁRLES.

Y ab tot venint, senyora, us obeheixo.

JUDITH, sorpresa.

No sé....

CÁRLES.

M' ho diu aytal l' ultim missatje.

Se sent la rialla de Gisembert.

«Mon fill, vingueu á Sant Serní que us furtan
la garlanda real : de nit, de dia
galopeu sens repós...»

Riu Gisembert. Tots los cavallers, menys Gisembert que escolta, parlan entre ells.

JUDITH, id.

No la he dictada
eixa lletra, mon fill.

CÁRLES.

Mes ella duya

Riu Gisembert.

lo sagell vostre.

Entran dos patges ab assafatas ab copas, gerros etc., que ofereixen al Rey.

JUDITH.

Cárles, eix misteri
jo no puch esbrinar... No veig...

CARLES, enutjat perque poden sentirho.

Senyora,
jo us ho prego; ja prou d' esta conversa.

Lo Rey que s' ha sentat va á beure. Gisembert s' acosta á Judith y li parla ab molta intenció perque 'l Rey ho senti. Un cavaller serveix al Rey.

GISEMBERT.

Encara no es aquí la noble dama.

JUDITH, ab angunia.

Be está: anéusen.

GISEMBERT.

Son nom es... Brunegilda?

Al sentirho 'l Rey deixa caure la copa que 's fa trossos.

RASÉS.

Senyor....

ADELART.

Que ha estat, Senyor?

CÁRLES, fingint naturalitat.

Res, esta copa
trencadissa com tot lo que 'm rodeja.

GISEMBERT.

(M' ha sentit! N' estich cert.)

Beu lo rey, servit per cavallers. Després se 'n van los patges.

JUDITH.

(Oh! Si escoltava!...)

A Fra Veremon.

Com suspendre, mon pare, la vinguda
de Bernart!

FRA VEREMON.

No pot ser. Mes jo ab ma testa
vos responch. La donzella?...

JUDITH.

Dins ma cambra.
Per Deu!

FRA VEREMON.

Ell está ab mí.

Se 'n va per la porta del foro.

ESCENA V.

Dits, menys FRA VEREMON.

Judith assentada en un costat parla indiferentment ab los nous cavallers y ab ella Adelart. Gisembert ha de desapareixer entre 'ls grupos fins mes endevant.

CÁRLES.

Donaume novas,
mos soldats, d' esta guerra.

RASÉS.

La fortuna
no 'ns favoreix, senyor.

CÁRLES.

Y ab tot amiga

sempre fou del bon seny y del coratje.

GERICH.

Ha entrat un nou estol dins de Tolosa...

CÁRLES.

Millor, mos cavallers ; millor, si entra
la fam ab ells.

RASÉS.

Nó!...

CÁRLES.

Nó?

RASÉS.

Que molts queviures
en mitj l' estol passaren nostra ratlla.

CÁRLES.

Cóm aixís ho diheu, sens que 'n lo rostre
lo rubor hi flameji? Qué? Al sepulcre
baixá ab mon pare 'l cor d' esta nissaga
jamay feble en las lluytas? Cóm los ferros
sempre en vaga al costat?

GERICH.

Senyor, vigilan
esperant lo moment...

CÁRLES.

Fa un any qu' esperan,
y entant dins de Tolosa viu encara
l' home crudel que l' Aquitania afronta.
¿No hi ha un valent, senyors, en tots los regnes
pera 'l vil castigar? No hi ha qui duga
prou ferm lo bras?

GERICH.

Tots.

CÁRLES.

Un: un sols y fora.
Jo vos ho dich, senyors: Bernart tenía
per mon pare 'l ducat de Septimania :
lo ducat es en vaga: aquell que 's veja
ab prou cor per menarlo, avans que 'm posi
com escambell del trono 'l cap horrible
de Bernart lo traidor.

JUDITH.

(Oh Deu!)

CÁRLES.

Y ara
deixeume, cavallers. Demá ab l' aurora
vuy seguir nostre camp: aquí us congrego.

Surten tots los cavallers menys Adelart y Gisembert.

Gisembert, esperauvos.

JUDITH.

(Tot m' esglaya.
Mes perque haurá vingut!)

ADELART.

Senyor.

CÁRLES, sempre ab despreci á n' ell.

Qué, comte?

ADELART.

Haureu vist á la Reyna?...

CÁRLES.

No. Y oihume:
que vos primer la nova heu de saberla.
Nos, lo Rey Cárles, rebutjém la esposa
que may hem estimat.

JUDITH.

Oh!

ADELART.

A Hermentruda!
ma neboda!... Senyor!...

CÁRLES.

Que la noticia
fins avuy es secreta! Aneusen, comte.

ADELART.

Oh!...

Volent parlar.

CÁRLES, *senyalantli la porta.*

Y bon repós. Comte Adelart!...

Imperatiu, al veure que vol replicar. Saluda Adelart y se 'n va per la porta del mitj.

GISEMBERT, *acostantse a l' arpa que ha d' estar vora la paret del fons.*

Mon arpa,
jo á tú si que t' estimo, esposa meva.

ESCENA VI.

JUDITH, CARLES. *Al fons* GÌSEMBERT *afinant tota la escena l' arpa, quals notas s' han de sentir de quan en quan; empero molt llengerament.*

JUDITH.

Rebutjéu á Hermentruda, fill?

CÁRLES.

Rebujo

á esta dona á qui vos, vos m' enllassareu
sens amor ni desitj. Demá la dieta
s' aplegará dintre estos murs: ho volen

Per ell.

lo Rey y 'l Pare Sant, demá ja lliure
seré altre cop, Senyora. Apar desperto
d' un somni ensopidor! Lo nin ja es home;
mon cor ja es meu y meus son los realmes.
Tingaho present vos ara.

JUDITH, **sempre ab molt amor.**

Fill, sens véureus
de tant temps! Perque avuy 'a cara adusta?
Perque aixís á qui viu de vostra ditxa?

Cárles com importunat s' assenta, entant diu Gisembert, sempre ab l' arpa.

GISEMBERT.

Esta corda es lo goig; esta la queixa;
la humanitat totas las cordas juntas!

CÁRLES.

Donchs vos no m' heu tramés l' últim missatge?

JUDITH.

No, fill: y no sé pas...

CÁRLES.

Vos sou molt bona;
mes junt al meu bressol y aprop dels clergues.
En quant al bé del trono...

JUDITH.

Fill meu; Cárles!...

CÁRLES.

Se juga ab vos, Senyora; amés la lluyta
no heu sabút en ma ausencia conduhir'a.

JUDITH.

He vetllat jorns y nits: mes esta guerra,
mireu en torn, va afadigant als nostres.

CÁRLES.

Qui no es traidor es fembra: 'ls miserables!

JUDITH.

L' avinensa tant sols...

CÁRLES.

May en la vida
l' avinensa ab malvats, que ultratge fora
pe 'l fill de Ludovich! Los que no esmentan
de mon pare y senyor l' orde sagrada
llegantme aquestos pobles, no s' ajitan
contra mí, no, senyora; es l' ombra seva
la que befan per tot: jo prench las armas,
y á véncels ó á morir ma sanch me crida.

JUDITH.

Somni tant sols; qui no es traidor es fembra;
vos ho heu dit, vos.

CÁRLES.

Pe 'l nom de Deu, senyora;
m' aneu semblant als enemichs venuda!

JUDITH, molt conmoguda.

Ah Cárles! ah mon fill! tots dintra l' ánima
vostres mots han entrat com á sagetas.
Jo contra vos! qu' heu dit! Ay si sabiau
lo que ha fet en vint anys la vostra mare!...
Mes vos may ho sabreu, y ans lo sepulcre.
Tants solchs mireulos en ma pell: mireulos
mos cabells cendrejant, y encar so jove!

Ans de naixer vos, Cárles, en engrunas
partit era l' estat per vostre pare
entre tots los seus fills: quan ell moría
boy us deixava tot lo vast imperi.
Fill meu, fill meu ; y tanta sanch que corre
per péndreusel avuy, al plor no iguala
de mos ulls per donáusel!

CÁRLES, volent acabar la conversa.

Mare meva...

JUDITH.

Jo finiré esta guerra: fill, ohiume.

CÁRLES.

Sou dona. No.

JUDITH.

Jo soch la mare vostra!
Que hermós, que hermós us heu tornat, mon Cárles!
no es cert que m' estimeu?

Besant la ma d' ell ab molt amor.

CÁRLES, sempre ab molta fredor.

Mare, ab lo dia
tinch de recorre 'l camp y lás me trobo...

JUDITH.

Oh reposeu, mon fill.

CÁRLES.

Gisembert.

JUDITH, anantsen per la primera porta de la dreta.

(Anima,
quan te toca sufrir demunt la terra!

ESCENA VII.

CARLES. GISEMBERT.

CÁRLES, ab vehemencia.

Gisembert.

GISEMBERT.

Mon senyor?

CÁRLES, id.

Com si ara fosseu
al devant del Deu pare: responeume.
Quan jo he arribat, un nom, un nom dolsissim,
Per son cor.
l' únich qu' aquí té un lloch, lo pronunciareu
devant la Emperatriu.

GISEMBERT.

Jo no recordo...

CÁRLES.

Qui es eixa dama de qui vos parlávau?
repetiume son nom.

GISEMBERT.

No sé...

CÁRLES, ab ira.

Que deyau
á ma mare llavors?

GISEMBERT, sempre fingint

Cosa sería
llevada de interés.

CÁRLES.

Oh miserable,
no saps que puch penjarte d' una torre!

GISEMBERT, indiferent

Tinch setanta anys, Senyor.

CÁRLES.

(Si juraría
que l' he sentit! Sí 'l cor me bat encara!
Mes cóm entendre que fingís est home?)
Observantlo.
Gisembert, fa molts anys qu' esteu servintnos?

GISEMBERT.

Qui 'ls pot contar! En vida de vostr' avi,
lo Sant Emperador, serví en sas tropas
de sageter mon pare, y jo aprenía
d' un esclau africá lo joch del arpa,
ben nin llavors, per' aixecar lo ferro...
Lo Rey li fa senyal de que no segueixi.

CÁRLES.

(No: aquest home no ment, ho diu son rostre.
S' haurá format adins ma fantasía
son nom, que m' ha semblat que pronunciava...)
A Gisembert.
Retirauvos (Anemla á veure en somnis.)
Ab tristesa. Cárles se 'n va per la porta de la esquerra

ESCENA VIII.

GISEMBERT.

Que trasmuda 'l rostre al desapareixer lo Rey; parla extraordinariament sarcástich.

Mos duptes ja no ho son: ben cert, es ella,
la filla de Bernart, qui 'l Rey aymava!...
Nin! Reposa, que vetllo per ta ditxa:
á mí tot m' ho deurás; á un orde meva
te 'n vens á Sant Serní: lo plech fins duya
lo sagell imperial. També á mas ordes
felís tens d' esser. ¡Ab quin goig ta mare
veurá com torna la claror del dia!

Ab terrible espressió.

Cor meu, alegrat: fa vint anys que lluytas;
fa vint anys que congrias la venjansa
sobre 'l cap de Judith. Al fi, ja es l' hora!

Per son cor.

Amagat aquí dins l' ira que abrusas:

Idem.

Los verns dintra la fossa que roseguin;
mes flors, flors al demunt; sonriu mon llabi!

Se 'n va per la porta xica del fons.

ESCENA IX.

FRA VEREMON. BERNART.

Aquest també vestit de frare. Entran per la porta gran del fons.

FRA VEREMON.

Maná la Emperatriu que anit s' allunyin
los guardas vigilants: ni un sol se troba,

comte Bernart, per totas eixas cambras.
Com ha sigut la entrada, tan segura
trovareu al tornarvos la sortida.

BERNART.

Be está. La Emperatriu?

FRA VEREMON.

Vostra presencia
dech avisar.

BERNART, Mitj descubrintse 'l rostre cubert per la caputxa.

Aneu.

FRA VEREMON, Al anar á avisar s' atura.

Senyor, cubriuvos;
reposa 'l Rey en eixas cambras...

BERNART, molt soptat.

Cárles!
Lo Rey aquí? Mes cóm pot ser!

FRA VEREMON.

De sobte
n' ha arribat esta nit.

BERNART.

(Si fos que péndrem
han volgut en un llas... Ella? imposible!
Ja sap que tinch poder..)

FRA VEREMON.

Si desconfiansa
teniu?...

BERNART, com acudintli un pensament

No. Y per probarvos... Jo 'us ho prego;

retirauvos, senyor. Fins qu' ella vinga
sol aquí esperaré. Som d' Aquitania
fidels y revelats, y may vilesas
han enllotat l' escut de nostre poble.
Mon senyor, grans merces.

FRA VEREMON.

Mes...

BERNART.

D' esta casa
tots los llochs bé conech...

FRA VEREMON, dihent perque s 'retira.

Per obehirvos.
(Y á retreure ha gosat, ell, la honradesa)
Se 'n va Fra Veremon per la porta del milj.

ESCENA X.

BERNART.

Mon bras prop de sa gola! .. Enllá las portas
obertas devant meu per la fugida!...
Es Deu ó bé es Satá qui al pas me 'l llensa?...
Serénat pensament. Jo en esta cambra
per Judith he vingut: avans que 'm diga
de mí que vol.—Mes que 'm dará esta dona
que tant m' elevi com la mort de 'n Cárles!
Ell; est home orgullós, totas á l' una
las honras que sos pares á mans plenas
me donaren un jorn, ve y me las roba,
com vil esclau las galtas escupintme.
Y allí dorm; y ara puch en las tenebras,

com tantas voltas he somiat, la fulla
d' aquest ferro enfonsarli en las entranyas,
y fumejant encara de sanch negra
durla á Pepí, dihentli: «Oh Rey, son lliures
tots los estats, y vostres: al vil Cárles
jo, jo l' he mort!» A estrenyer tornaría
la Marca entre mos brassos, la Aquitania,
y fora casi Rey!... Y axó té d' essser!

Conmoció creixent, tot ab las pausas convenients, marcántse molt certa cobardía en mitj de la exaltació.

Coratge donchs!

Pér son cor.

Estos glatits!... Es joya!...
Quina remor!...

Mirant per tot.

No, no; qu' es aquí dintre.

Per son cap.

Dormirá 'l Rey? Si la sentencia es justa!
No so venjansa!—Deu, si pogués ara...
pregaría!

Mirant per tot.

Ningú. L' arma tremola!

Ab la ma en lo punyal que al anarlo á desenveinar se li embolica en la mániga.—Espantat.

Qui! qui deté mon bras!... La brodadura!
Malhaja aquesta... por!

Resoltament.

Un instant dintre:

La porta del fons.

la porta enllá, y 'l triomf!

Desapareixent per la cambra del Rey ab lo punyal a la ma.

ESCENA XI.

JUDITH que ve de la primera porta de la dreta, BERNART després de la cambra del Rey, tornant desarmat, y demostrant gran conmoció.

JUDITH.

Quina impaciencia!
Ningú encara! Esperém. Si 'l temps no corre!...

BERNART.

(Ah! Qué he sentit! Deu meu! es somni?)

JUDITH.

(Un frare
de la cambra del Rey?)

BERNART.

(Perque 'l nom d' ella!)
Reparant en Judith que se li encara.
Vos!

JUDITH, esglayada al coneixel.

Bernart! Oh!

BERNART, ab terror.

Perdó!

JUDITH.

Fill meu!

BERNART, suplicant.

Oiume!

JUDITH

Mon fill! Mon fill!

BERNART.

Vos juro, viu! senyora.

JUDITH.

Per qué vos en sa cambra?... Y eixa angunia...
Un crím vos hi ha dut!

BERNART.

No!...

JUDITH.

En vostra cara
be massa de llegir que hi vaig apendre!
Miraume als ulls: per qué, per qué la vista
l' aparteu temerós? Oh! vil com sempre:
y com sempre cobart!

BERNART, molt impresionat per lo que va á dir.

Donchs, sí: jo á en Cárles
ab mon punyal he amenassat!...

JUDITH.

Vos, contra...
vos contra de mon fill? Sou com las feras...
Donchs res teniu al cor?...

Conteninse de lo que anava á dir.

(Deu, que s' aturi
ma paraula; si no que un llamp m' abrasi.)
Surtiu; res vuy de vos; fins m' horroritza
sentir la vostra veu. Sortiu!

BERNART.

No ara.

Conmogut.

Vuy saber un misteri que m' afolla.
Jo l' arma he alsat; dormia 'l Rey: tot d' una

lo llabi ha obert y m' ha caigut lo ferro;
que ha pronunciat un nom: lo de ma filla!

JUDITH.

Brunegilda! Oh Deu meu!

BERNART.

Per qué, senyora?...

JUDITH.

(No l' ha oblidat encara! Si la veya!...)

BERNART.

Es lo cel!...

JUDITH.

Es l' infern!

BERNART.

Es lo meu angel,
es ella sols, la vida de ma vida
qui ha aturat lo meu bras. Lo Rey conéixla?

JUDITH, ab energia.

No la coneix mon fill! Mes cóm, cóm monstre,
parleu d' amor á aqueixa santa verge?
Cóm dintre vostre cor pot cabre á l' una
lo crim y la virtut? Lo lloch hont l' ira
rebull, lo lloch hont la maldat hi regna
no será may del pur amor sacrari.
¡Cóm lo bras que ha aixecat l' arma homicida
pot ser lo bras que tremolant rodegi
de la filla amorosa la cintura!...

BERNART.

Judith, calleu: jo estimo á Brunegilda
sobre tot lo del mon.

JUDITH.

Diu: y li dona
lo deshonor, l' oprobi per garlanda!
Home vil y traidor; quan vostra filla,
vostres fills, vostra esposa á Deu li pregan
per la salut del Rey y de la patria,
vos, vos!... Me feu horror! Oh! si sortiau
Per la del Rey.
d' aquella cambra sanguejant lo ferro,
y aquí mateix, de cop, se us repenjava
la filla al coll, besantvos amorosa,
digaume; 'l ferro ahont l' amagariau?
Li diriau, potser, filla, aquí porto
la ventura per tú: besa ma destra?

BERNART.

Oh! per pietat! Al fons de mas entranyas
per robarlo á sos ulls, l' amagaría

JUDITH.

Donchs avuy, y ans de gayre, la heu de veure
per eixa porta entrar!

BERNART.

Ma Brunegilda!
ma filla! No será: digau, senyora
que això no es cert.

JUDITH.

La pobre de sa mare,
pe 'ls vostres desacerts enmalaltida,
si 'n sufreix de dolors! Y ella, tant bona,
vostra filla, Bernart, vindrá á pregarvos
que acabeu esta guerra fratricida.
Mes anéusen, fugiu, qu' ella no us veja.

BERNART.

Jo vuy veure á ma filla! Mes jureume
que vos res li diréu... Si voleu dirli
mateume avans. Mes no: que jo la veja!

JUDITH.

Comte Bernart, darrera aquella porta
Senyalantli la segona porta de la dreta.
hi ha un corredor, y al fons, en una cambra
la imatge de Jesús. Entráu en ella
y pregau fins que vinga vostra filla.

BERNART, suplicant ab molt afecte.

Y vos res li diréu?... Vos...

JUDITH.

Jo us ho juro
per la salut y gloria de mon Cárles.
Se 'n va Bernart per dita porta.

ESCENA XII.

JUDITH, després FRA VEREMON per la porta gran del mitj.

JUDITH.

Y he pogut estimar un jorn á est home!
Y va caure per ell m' ánima pura!
Oh, y esta nit encara l' haig de veure!
Fa com qui se 'n va per la primera porta de la dreta y retrocedeix.
No; d' aquí no 'm mouré, qu' entre ell y en Cárles
fins Deu me sembla poch. Per esta dona,
Per ella mateixa.
perdó, Senyor.
Pausa.

Fill meu, per qué veniau
avuy á Sant Serní! Y us haig de temer
quan brego aquesta nit per vostra gloria!
Mes tot calla al entorn; no ve esta dama!

FRA VEREMON, per la porta gran del fons.

Senyora...

JÚDITH.

Es ella! Brunegilda?

FRA VEREMON.

Espera.

JUDITH.

Que Deu sia lloat, puig qu' ell la envia.
Mes hont es!...

FRA VÉREMON.

L' acompanya la priora
de sant Joan, cavallers....

JUDITH.

Digne hospedatge
que reben tots segons sa gerarquía:
mes lluny, Fra Veremon, lluny, que no puga
ni un sol d' ells escoltarnos.

Se 'n va Fra Veremon.

(Si avuy ella
sabés que va á salvar á aquell qu' estima!)

ESCENA XIII

JUDITH. BRUNEGILDA.

BRUNEGILDA.

Senyora.

Volentse ajenollar.

JUDITH.

Filla meva. No: en mos brassos,
sobre mon cor.

BRUNEGILDA.

Senyora!...

JUDITH, *sempre molt carinyosa.*

Brunegilda,
vos tremoleu. Cóm donchs?

BRUNEGILDA.

Oh! la tempesta
nos ha sobtat ben lluny aquesta tarde:
sospendre 'l viatge fins demá ells volian,
quan he dat orde de seguir. La pluja
los torrents ha engrossit: mes jo, senyora,
vos habia jurat aquesta vetlla
entrar en Sant Serní...

JUDITH.

Vos sou un ángel...

BRUNEGILDA.

Per vos... la mort per vos. ¿Oy que la nina
tota una dona s' ha tornat? La fosca!
oh, la fosca! ella si que m' esglayava.

JUDITH.

Brunegilda, parleu; que s' asserena
mon cor al escoltarvos. Vostra mare?

BRUNEGILDA.

Malalta dins Lodern. Ningú, senyora
sap qui som á la vila; ¡ay de nosaltres
si per esposa y fills nos coneguessen
de Bernart! Ella á Deu vos encomana
y á mon pare també. Y ara us diría
una cosa... si vos no us enutjesseu
contra mí...

JUDITH, **sempre ab molt amor.**

Filla meva; aquí, á la vora...

Fentla acostar.

BRUNEGILDA, **assentantse á sos peus.**

No: á vostres peus. Qúe veja vostra cara
com si mirás al cel. Donchs jo l' estimo
mes á mon pare á cada jorn: sos érros,
dintre mon pit, en flors per ell se tornan.

JUDITH.

Que avuy lo vostre amor fassa un miracle.
Jo 'm refío de vos: aquesta guerra
mon fill es impotent pera finirla.
Vos, vos ablanireu á vostre pare;

Fent un esfors.

jo 'l pregaré també.

BRUNEGILDA.

Maneu, senyora.

JUDITH, **ab conmoció.**

Y d' aquí sortiréu avans del dia!

BRUNEGILDA, *extranyada.*

Ma presencia us enuja?

JUDITH, *finjint.*

No: es que ab l' alba
vindran combats...

BRUNEGILDA, *molt afecte y molt sentiment.*

Mes seré ab vos.

JUDITH, *ab sequedat.*

No, filla;
hi ha un poder superior que vos allunya:
res mes vulgau saber. Lo vostre pare,
Brunegilda 'ns espera.

Fent un moviment per anarsen á trovarlo.

BRUNEGILDA.

Avans, senyora,
deixeu vos obri mon trist cor que pena:
ma grogor no veyeu? D' amor m' abraso!

JUDITH.

Vos!.. Deu meu! mes per qui?

BRUNEGILDA.

Fora ben dolsa
la mort si jo ho sabés!... mes ara!... Ohiume:
Jo era deixebla al monastir de Suria...
Qui llavors en la terra mes gojosa!
Per mí cantavan los aucells del claustre,
per mí las flors en lo verger s' obrian!
Mes una tarde, uns cassadors vingueren,
y 'l mes jove y hermós, sobre ma cara
los ulls posá tot fixament y tristos:
y desde aquell instant ja per mí sola

ni s' obria la flor, ni l' au cantava;
qu' ell cada jorn venia de cassera,
felís y enamorat; cent y cent voltas
jurantme amor que tota m' extremía.
Oh, Alduni! que t' has fet!

JUDITH, *ab agitació creixent.*

Se deya... Alduni?

BRUNEGILDA.

Senyora, 'l coneixeu?

JUDITH.

No, filla meva.

BRUNEGILDA.

Certa nit, tot de sobte, dins ma cambra
uns cavallers entraren, lo seu rostre
cubert de negre drap. «May en la vida
feu memoria d' Alduni,—me digueren—
hi ha entre ell y vos l' infern!» Y com fantasmas
tot d' una s' allunyaren. Defallida
jo caiguí en lo llosat: no mes recordo
que al obrirse mos ulls ma trista mare
m' arruixava ab sos plors. No era en la celda
del monastir, que de la cambra enfora
mos germanets sentia. Era en ma casa,
tant joyosa altre edat, desprès tan trista

Gisembert apareix per la porta gran del fons, y sens ser vist entra en la cambra del Rey.

sens un recort d' Alduni! Des llavoras
res mes d' ell he sabut.

JUDITH.

Mes ignorava...
qui erau vos?

BRUNEGILDA.

Perdre son amor temia,
qu' ell odiava á mon pare: si m' ho deya!

JUDITH.

Olvideulo, ma filla.

BRUNEGILDA.

Aldunil

JUDITH, *ab energía continguda.*

Us toca
olvidar!

BRUNEGILDA.

No, jamay!

JUDITH.

Cóm!
Reprimintse.
Vostre pare
Volent finir la conversa.
nos espera, veniu.

BRUNEGILDA.

Ma desventura
no us trenca 'l cor! Digau; no es una celda
lo lloch que mes escau á ma agonía?
Senyora, aconsellaume.

JUDITH, *ab sequedat.*

Vostra mare;
que soch jo pera vos?

BRUNEGILDA.

Per qué us enuja
lo meu dolor?

JUDITH, lo mateix.

Anau!

BRUNEGILDA, plorant.

(Anima meva!...)
¡Que us he fet? Vos ploreu?
Judith al últim no pot contenir sa emoció: plora y se abrassa á Brunegilda.

JUDITH.

Sí, Brunegilda;
veniu sobre mon cor, plorem á l' una.

ESCENA XIV.

JUDITH, BRUNEGILDA, CARLES, GISEMBERT.
Cárles ab lo punyal de Bernart á la ma.

CÁRLES, á Gisembert; venen de la esquerra.

Mes per qué m' heu cridat?

GISEMBERT, al Rey.

Per vostra ditxa.
Se 'n va per la porta gran del fons.

JUDITH, esglayada.

(Mon fill!) No us aparteu: aquí; en mos brassos!
A Brunegilda amagantla en sos brassos perque 'l rey no la conega.
(Pietat, senyor Deu meu!)

CÁRLES, estranyat.

Mare y senyora.

BRUNEGILDA, per sa veu.

Ah!

CÁRLES.

Qué pot ser? Sobre mon llit se veya
est punyal...

Lo deixa sobre la taula.

BRUNEGILDA, Lluytant per desferse de Judith.

Si es sa veu!...

JUDITH, abrassada fortament á ella.

No!

CÁRLES, estranyat sempre.

Sabreu dirme...

Pel punyal.

JUDITH, á son fill.

Anáusen!

CÁRLES.

Qui es, senyora, aquesta dama?

BRUNEGILDA, mitj desfentse de sos brassos, ab un crit ofegat.

Es ell! Alduni!

CÁRLES.

Que te por diria
de son Rey...

JUDITH, á Brunegilda quan ella se li despren dels brassos.

Qu' es mon fill!

BRUNEGILDA.

Alduni! Alduni!

CÁRLES.

Ah!

BRUNEGILDA.

Será 'l Rey!

Brunegilda s' ha precipitat á Cárles y ha dit aterrada al veure son vestit: «Será 'l Rey!»

JUDITH, volentse interposar.

No!

CÁRLES, abrassantla.

Brunegilda! Es ella!
Brunegilda!

BRUNEGILDA.

¡Ets Alduni?

CARLES, ab ira.

Mare!

JUDITH, ab extrem dolor.

Cárles!

BRUNEGILDA,

apartantse del Rey duptant si es son amant al sentir que no 's diu Alduni.

Cárles!

CÁRLES.

Sí, jo: so ton amor, ta vida!

JUDITH.

No potser est amor; no puch volerho.

CÁRLES, ab cólera creixent fins á acabar la escena.

Tot ho comprench en est instant, senyora!
Vos heu estat, vos sou la adversa fada
que ha dut sempre á mos llabis la amargura!
Vos, vos no mes, dels brassos á esta dona
per gosar en lo crim me l' heu furtada!

JUDITH.

Cárles!...

Judith vol parlar, mes l' ira del rey no li dona lloch. Això tota la escena. Va retrocedint ella y 'l Rey avansant fins que Judith desapareix per la primera porta de la dreta, sempre volent parlar.

CÁRLES.

Ira de Deu! Jo la clausura
vaig trencar com á foll, nua la testa,
las unglas sobre 'l pit, per tot cridantla!
Mut va ser lo casal; sas pedras mudas;
muts los sants als altars; mudas las donas!...
ni ab lo fuhet sobre la carn parlaren!

JUDITH.

Oh! escoltaume!...

CÁRLES.

Per rompre esta cadena
la esglesia ha estat lo cómplice; Hermentruda
l' instrument vergonyós! Ja es forta y brava
contra de tots mon ánima; está unida
Abrassantse á ella que brega per contenirlo de son furor á Judith.
la cadena altre cop! Y ara que provin
d' assobre de mon pit arrebassarla!

JUDITH.

Fill meu!...

CARLES.

Ni us vull sentir, senyora! Enrera!

BRUNEGILDA.

Alduni!

CARLES.

Nó; no us acosteu! M' enuja
sols lo veureus devant... y s' extravía

mon seny! Anáusen! Jo so 'l Rey! A fora
d' aquesta cambra. Ni un sol mot; deixaume!
Lo cor venjansa y escarment me crida.

ESCENA XV.

BRUNEGILDA, CARLES.

BRUNEGILDA.

Alduni, tú m' fas por!

CARLES.

Que s' arrasseri
mon cap entre tas mans.

BRUNEGILDA.

Deixa á mos llabis
que s' emportin tas llagrimas.

CARLES, *aixugantse 'ls ulls ab lo mocador per l' ultim cop, y llensantlo en terra, mes en direcció d' hont ha surtit Judith.*

Son d' odi:
com verí matarán á qui las bega.

BRUNEGILDA.

Mes tu Alduni no ho ets.

CARLES.

No soch Alduni,
qu' esta nit soch ton Rey; demá, donzella,
demá lo teu espós devant dels homes!

BRUNEGILDA.

Somnío ó só desperta! Jo en tos brassos!

CARLES.

Sempre aixis, vora teu: com las unidas
brancas d' un mateix tronch, la flayre eterna
de sas eternas fullas barrejantse!

BRUNEGILDA.

Miram al fons dels ulls: es que so morta
y en la gloria del cel m' ánima 's nega?

CARLES.

Angel dels meus amors!

BRUNEGILDA.

O Alduni ó Cárles,
qué 'm fa ton nom! si eixos glatits qu' escolto
jo be prou que 'ls conech; si eixa alenada
qu' encen mas galtas y 'l respir me lleva
de tu sol la he sentida, tantas voltas
com m' han mirat tos ulls humitejantse
y ta boca ha glatit besantme muda.
La mort no es ab nosaltres, qu' es la vida!

CARLES.

Jo d' amor no sabia: 'l cor dels homes
mes groller que mon cor l' imaginava.
Quan te vegí, mon bé, lo que sentía
no vaig saber y t' enganyá ma llengua.
Y aquella nit, ja en lo repós, la rabia
me va encendre sobtat. ¿Per qué una dona,
de mí, l' hereu d' emperadors, s' enduya
pensaments superbiosos de batallas!...
Be ho recordo, mon goig: clavada en terra,
tot devant de mos ulls, dreta s' ergía
ma llansa de bon tremp; d' ella penjava
mon escut y mantell: la febre, sobte,
me va 'l seny conturbar y á tu 't vaig veure

que 'ls brassos amorosa m' estenias!
«Vina!» 't cridá sense voler mon llabi:
«Vina!» y mos ulls de llágrimas s' ompliren!
Oh! la causa eras tú de ma feblesa!
Volguí rompre l' encis; y en lo desvari
vaig tirarte 'l punyal com á sageta;
y trencada pel mitj caigué la llansa
fent l' escut jamegar, y tú... fugires!
Mes jo teu ja 'm trobí desde aquell' hora;
afany intens de véuret m' encegava
y de dirte mon nom; mes ay, temía
que com feu lo punyal, ta imatge bella
de mí fugís per lo meu nom glassada.

BRUNEGILDA.

Ah! que has nascut en la real cadira!
jo, lassa, en sos grahons! Si tú sabesses,
oh Cárles, qui es mon pare!...

CARLES.

Y que m' importa
d' hont vinga 'l sol si 'm vé á portar la vida?

BRUNEGILDA.

Juram que serás meu. Per quí m' ho juras?

CARLES, ab naturalitat.

Per est amor... devant...
Signant al cel.

ESCENA XVI.

BRUNEGILDA, CARLES, BERNART que vestit encara de frare se presenta per la segona porta de la dreta, atret per la veu de sa filla.

BERNART.

(La filla meva!)

CARLES, sorprés.

Quí?

BERNART, volent retrocedir.

(Si es lo Rey! Qu' he fet!)

CARLES.

Veniu, bon frare.

BERNART.

(Oh! m' he perdut si ell me coneix!)

CARLES.

Ohiulo
lo sacrament que faig al devant vostre
com si ara fos de Deu en la presencia.
Juro ha d' ésser ma esposa aquesta dama.

BERNART, descubrintse per la sorpresa á sa filla.

Ella la vostra esposa!

BRUNEGILDA.

Pare!

BERNART.

Filla!

CARLES, volentli veure 'l rostre.

Son pare! Quin misteri...

BRUNEGILDA.

Pare, pare,
si es ell, si es mon Alduni.

BERNART, volentla fer callar.

Filla meva...

CARLES, sospitant y ab la ma en son caputxó.

Qui sou?

BRUNEGILDA.

Mon pare, Cárles.

CARLES, arrencantli.

Aqueix rostre!...

BRUNEGILDA.

Ah!

CARLES.

Lo Comte Bernart!

BERNART.

Senyor, las armas
jo en vostras mans deposo.

CARLES.

Brunegilda,
digam per caritat que aixó es un somni:
qu' ell ton pare no ho es.

BRUNEGILDA.

Ell es mon pare.

CARLES.

Com no s' obra á mos peus la sepultura!

BERNART.

(Aquí está ma grandesa un' altre volta.)

Vol dir que sa filla sent esposa del Rey queda satisfeta sa ambició.

Siga est ángel, Senyor, lo llas que uneixi
baix de vostre poder totas las vilas.

CARLES.

Jamay! Primer s' esqueixin mas entranyas
que de vos aceptar ni amor ni gloria.
Pláurem á mí de vos? Sols vostra vida.
Deixaume; anausen tots!

BRUNEGILDA, ab crit de l' ánima.

Cárles! ah Cárles!

CARLES, enternit.

No, no te 'n vajas, mon amor; no 'm deixes.

BRUNEGILDA.

Per qué 't trobí? Responme, donchs!

CARLES.

Per viure
d' una vida no mes, fosas las ánimas!
mes sol ab tú, sense mirar á est home.

BRUNEGILDA, al sentirlo fuig d' ell y s' abrassa á Bernart.

Adeu!

CARLES.

Qué?

BRUNEGILDA, volguentsen anar ab son pare.

Fins al cel!

BERNART.

Filla volguda!

CÁRLES.

Brunegilda, es la mort lo que tu 'm deixas.

BRUNEGILDA.

També 'ns la partirém; mes lluny, mon Cárles.

ESCENA XVII.

JUDITH, sens ser observada. BRUNEGILDA, CARLES, BERNART.

JUDITH.

(Deu 'ls separa.)

BRUNEGILDA.

Si m' ha dat la vida!
Ay Cárles, si es mon pare! Cóm pot ésser
que l' aborreixis tú quan jo l' estimo?
Quin amor es lo teu que no ets bo, Cárles?
Mes Deu ó Satanás, avuy y sempre
tú viurás en mon cor, dintre 'l sepulcre,
y dintre 'l cel si aquest amor m' hi porta.
Y si es gran mon amor! Veniu, oh pare,
recorrerém las tropas enemigas;
jo parlaré als capdills; jo d' eixas turbas
besaré 'ls peus humitejats de llágrimas;
fins que tombin las armas de sas destras
per tú, Cárles, per tú. Deu meu!

Plorant.

BERNART.

Ma filla!

BRUNEGILDA, resolta.

Aném, pare.

CARLES.

No, may.

JUDITH.

(Com, nó!)

CARLES.

En mos brassos
t' ofegaria ans de creuhar la porta.

JUDITH.

(Oh!)

CARLES.

Sobre de mon odi ets tú; tú sempre.
Comte Bernart...

BERNART.

Senyor.

CARLES.

Jo vos perdono.
Repugnantli.

BRUNEGILDA, corrent al Rey.

Ah!

BERNART.

Mon Rey...

JUDITH, fentlo retrocedir ab la mirada.

No, Bernart!

CARLES.

Mare, la guerra

termeno y soch felís.

JUDITH.

Mes Brunegilda
vostra muller no ha d' esser.

CARLES.

Qui s' hi oposa?

JUDITH.

Jo!

CARLES.

Encara!...

JUDITH.

Jo!

BERNART.

Senyora, mes las armas...

JUDITH, fentlo tornar á retrocedir.

Comte Bernart!...

BRUNEGILDA, molt humil y carinyosa.

Per qué?

JUDITH.

Deu vos ho priva.

CARLES, irát.

Per qué?

JUDITH, demanant ajuda al cel.

Senyor!

De sobte acudintli la manera d' estorbarho.

Ah! Donchs, voleu saberho?

Est punyal.

Lo de Bernart, que 'l Rey ha deixat sobre la taula.

BERNART.

(Deu!)

CARLES.

Era en mon llit...

JUDITH.

Del Comte
que atentá á vostra vida: ell vos separa.

Llensantlo á terra entre 'ls dos amants.

CARLES.

Oh!

BRUNEGILDA.

Pare!

JUDITH.

Es en la fulla sa divisa

CARLES, desenveynant un arma y anantlo á matar.

Oh! la mort!...

BRUNEGILDA.

Ah!

JUDITH, abrassantse al Rey perque ell no siga 'l matador.

Nó, fill: no l' arma vostra!
Oh quin horror!

CARLES, bregant per desferse de Judith.

Nó!...

JUDITH.

Fill!..

ESCENA ÚLTIMA.

Dits, y GISEMBERT.

GISEMBERT, **al Comte.**

Veniu, jo us salvo.

Al caure 'l teló, Brunegilda 's queda al fons de la escena ab los brassos estesos, defensant la porta per ahont se vehuen desapareixer Bernart y Gisembert. En primer terme Judith aferrada á son fill, que té l' arma en la ma, priva que vagi en persecució de Bernart.

Teló rapit.

ACTE SEGON

Alra cambra del monastir. Duas portas á la dreta: cap á la esquerra. En un costat del fons porta petita. Al mitj gran arch que deixi veure per complert una capella curta; al fons d' aquesta capella una porta ajustada: l' altar ha d' ésser en una de las parets laterals y per consegüent de costat al públich. Llarga cortina en la arcadà de la capella, mes correguda tota á un costat. Llums en una taula y altres en la capella; aquestos no s' apagarán en tot l' acte, los de la cambra quant s' indiqui. Se comensa á fer de dia.

ESCENA PRIMERA.

BRUNEGILDA, CÁRLES, GISEMBET.

(Ella sentada y 'l Rey á sos peus. Gisembert no lluny de la porta del fons tocant l' arpa, quals últimas notas se sentirán encara al aixecarse 'l teló.)

CÁRLES.

Gisembert.

GISEMBERT.

¿Mon senyor?

CÁRLES.

No son per l' arpa
las vostres mans en lo polsar ja incertas.

BRUNEGILDA.

Del cor ab los ressons ella es que vibra!

GISEMBERT.

Malgrat á mos cabells mon cor es jove.

CÁRLES.

¿Má tremolosa, esblanquehida testa
y jovenivol cor? Aneu!—Es l' arpa
com aucella polida, 'ls cants mes dolsos
los regala al oreig de primavera.

BRUNEGILDA.

¿Amor es juventut? Jove es qui estima.

CÁRLES.

Mes sobre camps de neu las flors no s' obren..

BRUNEGILDA.

Jo velleta que fos, erta y gelada,
ab foch igual, mon bé, t' estimaria
que ix del ánima amor, com ella eterna.

GISEMBERT, irónich.

Lo gran Emperador, lo vostre pare,
ja vell s' enmullerá: si amant esposa
trobá en la Emperatriu, dígaho la terra.

CÁRLES.

Mon pare es mort; la pau á sas despullas.
Mirat amor, la clara llum del dia
que 's desperta en Orient.

BRUNEGILDA.

¡Sobre ta cara
que bella es sa claror!

CÁRLES.

Avuy, ma esposa,
sa llum t' ha de mirar. Novas de guerra
d' aquest casal ans de la nit m' allunyan:
ma esposa ab mí vindrá. Com separarnos!
Oh que trist ton mirar!...

BRUNÉGILDA.

Es que la pena
se barreja á mon goig. ¿Per que l' enujan
á ta mare las nostras esposallas?

CÁRLES.

Per qu' ets la filla de Bernart.

BRUNEGILDA.

Oh, digam
altre cop que 'l perdonas.

CÁRLES.

Ma ventura!...
Sí; jo perdono á n' ell y á tots!... jo ordeno
que als peus del sacerdot quan t' agenollis,
s' agenolli la terra á tu agrahida.

BRUNEGILDA.

Cert que no creus haja vulgut mon pare
darte la mort?

Pausa. Contenint un moviment de ira del Rey.

M' has dit que tu no ho creyas!

CÁRLES.

Oh, mirantme tu aixís, com vols que trobi
críms en la vida! En un moment de rabia
mort l' haguera esta nit!... Mes tú ets sa filla!
Ha fugit... tant mellor. En estas horas

hont cabre l' odi? Gisembert, sa guarda
Per ella.
vos sereu fins que torni. Vuy l' assetge
recorre aquest matí.

GISEMBERT.

Mon Rey, servirvos
es mon plaher.

CÁRLES, á Brunegilda.

Fou d' ell la misteriosa
lletra que ahir fins á ton cor me duya.
Lo Rey en tant pren sas armas.

BRUNEGILDA, á Gisembert.

Que us benehesca Deu!

GISEMBERT, rihent.

(¡Deu á mon ánima!)

BRUNEGILDA, á Gisembert.

Gisembert, y mon pare?

GISEMBERT, á Brunegilda.

Dins Tolosa.

BRUNEGILDA, á Gisembert, agrahida.

Vos del Rey l' heu salvat aquesta vetlla.
Al Rey molt cariñyosa y juganera.
Mon Cárles, jo del Rey vuy una gracia;
m' ho pots negar?

CÁRLES.

Tu manas, Brunegilda.

BRUNEGILDA.

Si?...

CÁRLES.

Mon amor. .!

BRUNEGILDA.

Que á veure ma ventura
vinga al temple mon pare.

CÁRLES, ofés

No!

BRUNEGILDA, juganera.

Donchs gosa
á contradirme.

Lo Rey va á parlar y ella 'l conté dihentli, renyantlo ab amor.

Alduni!

CARLES.

Vida meva!

BRUNEGILDA, á Gisembert imperiosament, mes sempre carinyosa,

Un heralt á Tolosa ab lo missatge.

GISEMBERT, anantsen per lo fons y enduyentse 'ls llums de la taula.

(Son nins! En aquest sol miran sa ditxa
y aquest sol es mon triomf!

Per la llum del dia que entra per la segona porta de la dreta.

BRUÑEGILDA.

Deixa que 't posi
jo mateixa 'l capell.

CARLES, al acte d' ella posarli, li fa un petó.

Te, donchs.

BRUNEGILDA.

Ah! Cárles!...
Si m' has fet por!...

CÁRLES.

Oh Deu!

BRUNEGILDA, fugint á un costat y quedantse trista.

Avuy fins peno
per Hermentruda; cert: quant esta dona
sabrá que la rebujas per un altre!...

ESCENA II.

BRUNEGILDA, CÁRLES, JUDITH, que ve per la primera porta de la dreta y s' assenta ben lluny d' ells sens ser vista.

JUDITH.

(Oh malhaurats! Que tot un Deu s' aixequi
entre 'ls dos implacable! Que ab ma vida
no us puga dar, oh lassa, la ventura!)

CÁRLES, á Brunegilda.

Es l' hora ja.

BRUNEGILDA.

Si no tornesses, Cárles;
si altre cop te perdés, jo 'm moriria!

CÁRLES.

Te juro...

JUDITH, suplicant.

No!

BRUNEGILDA, sempre afectuosa.

Senyora!

CÁRLES, molestat. Ab sentiment.

Mare meva!...

JUDITH, *abrassantla*.

Brunegilda.

BRUNEGILDA, *á Judith*.

Us estimo.

JUDITH.

Fill meu, Cárles,
ni una mirada á mí? jo, vostra vida!

CÁRLES.

Mare, dins curtas horas ma noblesa
Ab fermesa pero afectuós.
vindrá á endursen al temple á aquesta dama,
hont de Deu en presencia, per esposa
de vostre fill la sacrará la esglesia.

JUDITH, *sobtada alsantse*.

¿Y aixó avuy te de ser?

CÁRLES, *enérgich*.

Avuy: encara
que damunt San Serní caigués la volta
del cel, aixó será!

JUDITH.

Cárles... donchs sia.

CÁRLES, *id*.

Mare, llevat de Deu, ningú al Rey Cárles
pot interdir!...

JUDITH.

Fill, gracia! Avans del hora
jo hauré deixat lo monastir: las festas
ab lo plor de mos ulls conturbaria.

BRUNEGILDA.

No!...

CÁRLES, ab amargura.

Cert; si, mare; per la ditxa vostra...
també per nostra ditxa; cert, anáusen.

BRUNEGILDA.

Mes per qué?...

CÁRLES.

De mas tropas escullidas
preneu la flor.

JUDITH.

No, fill. Dins ma llitera
que puch témer?

BRUNEGILDA.

Senyora, ¿hi ha ni l' ombra
de falta assobre meu? Seré jo indigna
de vostre fill?

JUDITH.

Mes que la neu sou pura

BRUNEGILDA.

A ma mare estimeu?

JUDITH.

Si es una santa.

BRUNEGILDA.

Donchs quedauvos avuy en lo lloch d' ella.

JUDITH.

No!. . Marxaré.

RRUNEGILDA, plorant.

¿Jo, que us he fet, senyora!

CÁRLES, á Judith ab dolor.

¿Lo plor que feu vessar á Brunegilda
com foch, digueu, no crema la vostre ánima?

JUDITH.

Mon Deu, per ell perdó!

CÁRLES, enduyéntsela fins á la porta primera.

Vés; que no 't vejan
plorar los meus capdills.

ESCENA III.

JUDITH, assentada en un costat, CARLES, GERICH, RASÉS, ADELART, que no 's veu fins que parla ab lo Rey y Cavallers. Venen per lo fons.

GERICH.

Senyor, aguarda
l' estol real.

RASÉS, saludant.

Senyor...

CÁRLES.

Marxem: que 'm dugan
mos patjes lo mantell. Jo las temibles
murallas de Tolosa vuy recorre
de ben aprop, senyors: vuy en las runas
que 'm mostreu vostra sanch; vuy... fins voldria
contar en los carners las clapas d' erba

Entra un patge ab lo mantell.

per saber los que han mort devant la plassa,
y jutjar si es la por lo que us atura.

Un cavaller li coloca 'l mantell en las espatllas.

RASÉS.

Jamay, oh Rey, aquestos mots sentirem
de Carlemany.

CÁRLES.

Vosaltres no 'l vejereu
al Sant Emperador: si una mirada
sentit haguesseu de sos ulls, ja runa
fora Tolosa, ó dintre de la terra
dormiria l' estol la pau dels martres.

GERICH, ofés.

Senyor!...

CÁRLES.

Marxem: lo pit enllá mostréumel,
no aqui voltat d' estas parets amigas.
Mare y senyora, que Jesus vos donga
sant guiatje.

JUDITH.

Mon fill, que ab vos se quedi.

Lo Rey fa senyal de que vagin sortint, per lo fons. Adelart apareixént d' en mitj dels cavallers priva 'l pas al Rey.

ADELART.

Rey Cárles, jo us ho prego; una paraula
per contesta no mes.

CÁRLES, sorpres.

Comte!...

ADELART.

¿Hermentruda,
que ha fet á son espós, que la menyprea
tacant son front puríssim?

CARLES, ab amargura y enuig.

Veyeu, mare?

JUDITH.

(Ma esperansa reviu en aquest home.)

ADELART. Molt digne y enérgich.

Vos la heu dut al altar; avuy perjura
vostra ánima será. Justicia; féula!

CÁRLES.

Comte Adelart!... res mes! Si tant la vida
vos enutjás, aneu! hi ha prou batallas
pera morir com cal avuy al regne.

Reposat,

Trieu per esser mal parlat bon dia:
so felis...

Terrible.

que de no! jo d' esta casa
faria que 'ls soldats us ventejessin,
lo cer de plá, com ab los cans que udolan.

ADELART.

Senyor!...

CÁRLES, desdenyós.

Mes só felis... Pas! que no 's cura
mon ánima de vos. A las murallas!

Se 'n va per la porta del fons.

ESCENA IV.

JUDITH, ADELART.

ADELART.

Oh! quín afront, Deu meu! Si de vergonya
mas galtas cremanl... Quan tans cops la vida
jo en son ban m' he jugat!

JUDITH, resolta.

(L' hora es aquesta!)
Comte Adelart!...

ADELART.

Be l' heu sentit, senyora.
D' avuy per vostre fill deixo la lluyta:
jo li nego mon cor!

JUDITH.

Per mí 'l reclamo.

ADELART.

Vos uníreu 'l Rey ab ma neboda:
¿com avuy de sos brassos se desvia
consentintho al plegat vos y la esglesia?

JUDITH.

La esglesia, cert.

ADELART.

Li dau un altre esposa!...

JUDITH, molt resolta.

Sa esposa no ha de ser may Brunegilda:

ans de veure á mon fill en los seus brassos,
que 'l veja mort!—Mes Comte, que rebuji
sa esposa 'l Rey encara 'l mon ho ignora.
Entant mon fill altra muller no prenga
vostre neboda esperansant pot viure.

ADELART.

Mes avuy te de ser; avuy, senyora.

JUDITH.

Per véncer obehiume.

ADELART.

D' Hermentruda
la vida hi va.

JUDITH.

Sa vida!... (Hi va mon ánima;
si mon fill s' hi casés l' infern se m' obra!)

ESCENA V.

JUDITH, ADELART, FRA VEREMON, que ve per la porta del fons.

JUDITH, molt rápit com tota lo escena.

Fra Veremon, en vostra jovenesa
las armas empunyareu.

FRA VEREMON.

Cert, senyora.

JUDITH.

Un jorn mon pare us va salvar la vida.

FRA VEREMON.

Que Deu haja al bon Comte!

JUDITH.

Vostra ajuda
jo reclamo, sa filla.

FRA VEREMON.

Si es que 'l deute
tornar pugués...

JUDITH, parlant als dos.

Comte Adelart, ohiume:
Fra Veremon: jo vuy que quan retorni
mon fill no trobi en lloch á aquesta dama.

ADELART.

Per Deu!

FRA VEREMON.

Un crím!...

JUDITH.

Ah! qué? Mirau ma vista:
serena estich! Com heu cregut?... Trémolan
los criminals.

FRA VEREMON, avergonyit, Adelart també ho demostra ab lo posat.

Senyora!...

JUDITH.

Ma llitera

La porta segona.

fins eixa porta fareu dur pe 'ls claustres.

A Adelart.

No teniu gent fidel?

ADELART.

Que per servirvos
tots quartejar se deixarán.

JUDITH.

Donchs, Comte,
sense ni un crit, ni una ramor, la dama,
vos com lo vent, á mon castell de Fulvi
la dureu est matí. Dins la llitera
creurá tothom la emperatriu reclosa.
Y en tant, Fra Veremon, la llarga via
d' Italia pendré jo, d' un vel coberta,
fugint com criminal; vos ma companya
sereu en lo camí...

FRA VEREMON.

Mes...

ADELART.

Brunegilda.
com voleu que á obehir se desidesca?

JUDITH, molt resolta,

Donchs cal aixís.

ADELART.

Me proposeu un rapte!

JUDITH, solemne.

En nom de Deu!

FRA VEREMON, duptant.

Senyora...

JUDITH, ab convicció y energía

Desde Roma
jo veuré al Pare Sant posar la destra

entre la filla de 'n Bernart y en Cárles.
Fra Veremon, que aboqui 'l cel sas iras
sobre mon cap, si es que no son sas ordes
las que us mano obehir. Quí ha en la terra
que mes vulga á mon fill? Si jo daria
per un bes de sos llabis la sanch total

FRA VEREMON.

Vostre accent ix del cor. La mare meva
sentir en vos m' apar; Deu vos inspira:
Senyora, quan vullau.

ADELART.

Jo aquesta dama
duré á Fulvi.

JUDITH.

Primer juraume, Comte,
fins mon retorn aymarla com á filla.

ADELART.

Ni la sombra d' un crím en nits de febre
ha enterbolit mon cap. Senyora, us juro
pel nom de Deu...

JUDITH.

Ja prou. Y ara ans que torni
mon fill... oh cavallers!. .

FRA VEREMON.

Que Deu nos valga.

JUDITH.

Deu nos valdrá.

S' en va Fra Veremon per la porta dels fons, y Adelart per la segona de la dreta.

Mes, ánima, estás certa
de que Deu es ta guia?
Pausa.
Si esta prova
matás á la donzella!... Si mon Cárles!...
Oh! 'l castich sobre meu que 'n so la culpa!
e 'n vá per la primera de la dreta.

ESCENA VI.

GISEMBERT, que ve per lo fons y encara la veu.

Es Judith!... Allá vá. Si 's pogués veure
ton cor en est instant! La fel que 't dono
que amarganta ha de ser pera tos llabis!
Avuy aquí será; y es obra meva!
¿Qué 't valgué 'l separarlos si 'altra volta
jo 'ls he acostat? jo sol! Y ara 't pregunto:
com tú podrás desfer las esposallas!
Y si consents; oh goig! Si consentisses
quin torment fora 'l teu! Ni en lo sepulcre
la santa pau hi trobarán tos ossos!
Menys fora ta dolor si 'ls peus en brasas
y sobre llit de serps te revolquessis
avuy, demá, tot temps! Mes no; follia!
tu no ho consentirás; no pots volerho:
parlarás á ton fill, y la vergonya,
del rostre al cor tornant, fará t' abrasis
en aqueix foch de ton pecat que atía
mon alé venjador.

ESCENA VII.

BRUNEGILDA, GISEMBERT.

BRUNEGILDA, que ve de la primera porta.

Si ma conversa
no 'us enuja...

GISEMBERT.

Senyora...

BRUNEGILDA.

Es que m' espanta
la soletat avuy.

GISEMBERT.

Plaume 'l servirvos.

BRUNEGILDA.

Y mon pare?

GISEMBERT.

Ja té 'l missatge vostre.

BRUNEGILDA.

Grans mercés, Gisembert. Vos lo salvareu
ahir; quant vos ho estimo! Ja us vaig veure.
Des l' instant que de 'n Cárles sia esposa
jo 'us voldré sempre á mon costat: eix' arpa
dolsa es en vostras mans: lo Rey, que diga!
¿Oy que pena us ha dat lo qu' ell vos deya?

GISEMBERT, pensatiu.

No tal.

BRUNEGILDA.

Ben cert?

GISEMBERT.

Ben cert.

BRUNEGILDA, perque confirmi lo que li va dihent. Ell distret.

Es que mon Cárles
es bo!... Y es bell!... ¿No qu' es molt bell?

GISEMBERT.

Es digne
de vos.

BRUNEGILDA.

Oh! si l' estimo! Mes digueume:
¿Vos... may heu estimat?

GISEMBERT, bruscament.

Jo? may, senyora.

BRUNEGILDA.

Oh malhaurat! ¿com heu viscut sens viure?
A qui conteu 'ls goigs!

GISEMBERT.

No 'n tinch.

BRUNEGILDA.

Las penas?

GISEMBERT.

Sol me veig; sens amichs...

BRUNEGILDA.

Donchs res hi ha vostre
sobre del mon?

GISEMBERT.

La fossa de mon pare.

BRUNEGILDA.

De dia en que penseu?

GISEMBERT.

En ell.

BRUNEGILDA.

De vespre...

GISEMBERT.

En ell tant sols.

BRUNEGILDA.

Oh, quina estranya vida!
Cert; l' amor no pot cabre en la vostre ánima.

GISEMBERT, agafantli 'l bras nerviosament.

Donzella!... jo he estimat.

BRUNEGILDA.

Vos!

GISEMBERT.

Esta roca,
va ser un cor.

BRUNEGILDA, desprenentse d' ell.

Oh, que 'm feu mal!

GISEMBERT.

Ohiume.
Servia... á altre senyor... molts anys enrera.
¡Qui mes felis que jo, vora mon pare!
l' acort de l' arpa y mas cansons polidas

veus aqui mos companys.—Ab la hermosura
de mes esclat y mes gentil, de sobte,
lo Rey s' enmullerá. Jo, en fentse dia,
gojós m' entrava per la cambra regia,
y 'ls accents de mon arpa y de la aurora
la rojenca vesllum, los despertavan
trucantlos sobre 'ls plechs d' una cortina.
Mes jo, vell ja llavors; jo, qu' era cendra
sens haver estat foch, vegí tot d' una
deixondarse á mon ser, y aquella dona
ja omplí totas las horas de ma vida!
Un vespre, no se com, la cambra augusta
profaní cech; era deserta y ombra:
sols sentia mon cor y en mas orellas
com l' ayre de petons.., Allá estaria
son llit marcant la emprenta de sas formas,
y 'l feble rastre de sa planta nua
en la mora catifa! Oh, llum! En terra
caiguí postrat, los llabis xardorosos
en la tela enfonsant que 'l llit cubria!...
Mes un crit m' esglayá! De cop la estancia
s' ompli de gent... y de claror... La Reyna!
la Reyna era en son llit!

BRUNEGILDA.

Ah!

GISEMBERT.

¡Com la vida
no 'm prengueren llavors! Ohiu, senyora:
Jo fugí del castell, mes á l' albada
torní altre cop cridant; mateume, feras!
D' un pal agarrotat y en mitj la xusma,
¡be prou m' ho deya 'l cor! trobí á mon pare.
«Ton fill hont es!» li deyan; y brunzia
cargolantse 'l fuhet sobre sa esquena.

—«¡Monstres, jo 'l soch!» y com un brau, las onas
separí de la gent; y s' enfonsaren
mos peus en sanch; y en un sol cos s' uniren
lo meu al de mon pare!... Per cent voltas
del fuhet vaig sentir la calda llengua:
y udolava la xusma; y roja d' ira
vegí d' un finestral... lluny... que 'm mirava ..
la Reyna fixament! Deu! De ma gorja
surtí un crit esglayós: mas dents cruxiren:
y 'l meu cos rodolá sobre la terra!—
May tornás á la llum!... Sobre ma boca
la d' un mort hi trobi: la de mon pare!

BRUNEGILDA.

Quin horror, Gisembert!

GISEMBERT, reposat é irónich.

Mes tot ho curan
los anys, senyora, y he lograt que olvidi,
tot sent jo humil, la Reyna son agravi.

BRUNEGILDA.

Mes vos la heu perdonat, no es cert?

GISEMBERT.

A n' ella?...
Fins de mon pare perdonat hauria
la horrible mort!...

BRUNEGILDA.

Tornava per sa honra.

GISEMBERT, violentament.

Per sa honra! y llavors ja en los seus brassos
del espós en ausencia la estrenyía
son vil amant!...

BRUNEGILDA.

Qu' heu dít!

GISEMBERT, ab ira creixent.

Y jo, senyora,
vaig jurar sobre 'ls ossos de mon pare,
lo cor agullonar d' aquesta Reyna!

BRUNEGILDA.

Donchs l' amor...

GISEMBERT.

Si infinit no fos mon odi!...
fora infinit lo meu amor.

BRUNEGILDA, espantada.

Se 'm nua
lo cor! oh Gisembert!

GISEMBERT, terriblement.

Si vuy que visca
son ánima en lo cos empresonada!
Lo carceller so jo que l' atormenta!

BRUNEGILDA, esglayada de sa espressió.

Deixaume.

En aquest moment apareix en la porta primera Judith, y Gisembert, trasmudant sa ira en joya, diu rient los dos versos següents. Preuent l' arpa del fons de la habitació, se 'n va ab ella per la segona porta de la dreta, y 's perden al lluny sas riallas y las notas del instrument.

GISEMBERT.

Us he fet por? Si es fantasía!
D' aixó 'n fa cants lo vell imaginaire!

ESCENA VIII.

JUDITH, BRUNEGILDA.

JUDITH.

Brunegilda.

BRUNEGILDA.

Senyora.

JUDITH.

Vos plorosa?

BRUNEGILDA.

Si avuy tothom contra mon goig conspira!

JUDITH.

Vos m' estimeu?

BRUNEGILDA.

Com no, sen vos sa mare!

JUDITH, *contrariada, Vehement.*

No! Brunegilda!... no! Creyeu que vulga
jo la sort de mon fill? Creyeu que sia
mon cor honrat y la virtut ma ensenya?
M' estimeu, Brunegilda?

BRUNEGILDA.

Hi ha en vostra ánima
un misteri, qual fosca m' horroritza.

JUDITH.

Sí, Deu Etern.

BRUNEGILDA.

Parleu.

JUDITH.

No!

BRUNEGILDA.

¿Per que rompre
voleu aquest amor?

JUDITH.

Per que 'l condempna
lo mon y Deu.

BRUNEGILDA.

Si axó fos cert, mon pare
no 'm llansaría al crim.

JUDITH, ab gran amargura. Brunegilda se la mira fixament.

Es qu' ell ignora
l' inmens horror del infernal misteri!
Es que tot ell no ho sap! Ni jo puch dirli!

BRUNEGILDA, creyent haberho endivinat y horroritzada. Molt marcat.

Quin pensament! Oh!

JUDITH, ab esglay sacudintla pe 'ls brassos y mirantla al rostre, tement haberse descubert.

Que us he dit?

BRUNEGILDA, aterrada.

Senyora!

Repensantse.

No: fora horrible; no pot ser. Debadas
voleu sembrar dins de mon cor lo dubte?
Si fos un crim, ¿com Deu permeteria

qu' est amor hagués nat!

Adonantsen del plor de Judith.

Ploreu, senyora?

Ab exaltació.

Si complaureus pogués!...

JUDITH, Creyent lograrho.

Oh si!

BRUNEGILDA.

Mateume!
Mes d' ell no 'm separeu en esta vida.
Si ahir avans de véurel l' estimava,
ara que meu l' he vist un altre volta
¡no puch viure sens ell!

Tornantla á mirar fixament li diu ab vehemencia.

Parleu: y us juro,

Molt marcat.

si... aixó... fos cert, ans de tornarlo á veure
darme la mort á vostre pit serrada
y en lo seu lloch besantvos.

Plorant.

D' ell ó morta.

JUDITH.

Vos! vos morir! La vostra mort seria
ma condempna ja al mon! Oh! com se trenca
aquest llas del abim! Mes quina culpa
tenen mon fill y aquesta malhaurada!...
Veniu sobre mon cor; quant vos estimo!

Acariciantla ab tristesa.

Axís era mon front; pur com lo vostre;
tals mos cabells, los jorns que 'm nomenavan
l' angel de Welp! Oh joventut, que 't feres!

ESCENA IX.

JUDITH, BRUNEGILDA, ADELART.

ADELART, Desde la segona porta de la dreta.

Senyora, la llitera...

JUDITH, Aixecantse resoltament.

(Ha arribat l' hora,
y ell es l' únich camí.)

BRUNEGILDA.

No; per Deu, gracia!
no 'us en aneu, Senyora!

JUDITH.

Cal, ma filla,
que 'ns separem avuy;
Ab congoixa.
mes si en la ausencia
quelcom no comprenguesseu del que us volta;
si un greu dolor ferís á la vostra ánima...

BRUNEGILDA, ab por.

Oh Senyora!..

JUDITH.

Juraume que 'n la vida
no malahireu á aquesta pobre dona
qual dol... es ésser mare.

BRUNEGILDA.

Sempre, us juro,
que us tinch d' aymar. Y quan sa esposa sia...

JUDITH, resolta al sentirla.

Oh filla, acompanyeume á la llitera.

Adelart aixeca la cortina per férloshi pas y diu quan es sol.

ADELART.

Si es que falto á mon Rey, compleixo ab l' ánima

Surt per la mateixa porta.

ESCENA X.

CARLES. JUDITH, después.

Lo Rey vé per la porta del fons.

CÁRLES.

Fer la pau ab Bernart! Dintre Tolosa
dirán que no he pogut per las murallas
entrar á la ciutat; que pera véncer
á mos germans m' uneixo á Brunegilda,
comprant á eix preu lo vil traidor! No sáben
que avuy com sempre aborriré á aquest home!

JUDITH, sens veure al Rey; torna per la porta per hont ha sortit.

(Ah! Ja está! Ja s' allunyan. Malhaurada!
Quín torment sento en mí! Y ara fem vía;
mon mantell.

Vol entrar en sas habitacions; primera porta de la dreta.

CÁRLES, indiferent.

Mare, vos?

JUDITH, adonantse del Rey.

(Mon fill!)

CÁRLES.

Jo us creya
ben lluny de Sant Serní.

JUDITH, *ab marcada emoció.*

Sí, Cárles... ara...
Quan lo sol siga baix.

CÁRLES.

Es cosa vostra.

JUDITH.

(Deu meu!)

CÁRLES.

Y Brunegilda?

JUDITH.

Fill... espera...
lo moment.

CÁRLES.

Mes hont es?

JUDITH.

En eixa estancia.

Lo Rey dona un pas per anarhi; Judith lo conté.

Reposa... No!

CÁRLES.

Senyora, esgroguehida
esteu... y las paraulas us tremolan:
malalta us veig.

JUDITH.

No tal.

CÁRLES.

Cert: retirauvos.

JUDITH.

Sí, fill!... Ah!

Vacila, apoyantse en un moble, com qui va á caure.

CÁRLES, anantla á sostenir, mes sempre ab certa fredor.

No ho veyeu? Vuy conduhirvos.

JUDITH.

No!... Ja ha passat. Deixeume; tota sola...
No cal...

Vacilant y cayent assentada.

CÁRLES.

Per que? Donchs Brunegilda, mare.

Fa 'l Rey altre moviment per entrar per la primera porta,

JUDITH, ab dolor.

No!

ESCENA XI.

JUDITH, CÁRLES, BERNART.
Que ve de la porta del fons.

BERNART.

Senyor.

CÁRLES, ab contingnda cólera,

(Ell!)

JUDITH.

(Lo vil!)

BERNART, á Cárles.

Vos assegura
mon cor fidelitat...

CÁRLES, molt sech interrompentlo; sempre ab repugnancia.

A vostra filla
jo la estimo: y res mes!

JUDITH, Vol fugir per la porta per hont ha entrat Bernart.

(Fugim!)

BERNART, á Cárles.

Esperan
gent de pau de la vila, en esta casa:
parléulos, jo us ho prego; hi va Tolosa.

Judith al anarsen pel fons, te de passar per aprop de Bernart; aquest se 'n adona d' ella y l' atura dihentlhi:

¡Vos aquí?

Ella cau assentada ab abatiment.

CÁRLES.

Que us estranya?

BERNART.

Es que sortia
la llitera imperial, y arreu las armas
inclinadas he vist; la escolta deya
que baix lo llens á vos us conduhian.

JUDITH.

(Deu meu!)

CÁRLES, recelós.

Mare!

JUDITH.

No es cert, ja ho veyeu, Comte.

CÁRLES.

Oh! la grogor de vostra cara!... Y ella?...
hont es?

Judith lo mira fixo sens respondre

BERNART, comprenentho.

Ma filla?...

CÁRLES, entra en la primera cambra de la dreta.

Brunegilda!

JUDITH, á Bernart.

Monstre;
quan jo sufreixo per mon crím, tu, parla:
tu pots gosar?

BERNART.

Judith!

JUDITH, á Deu.

Senyor, preneume.

BERNART, á Judith.

Mes... Brunegilda!...

CÁRLES, tornant á apareixer; ab ira terrible.

Mare, en lloch se trova.

BERNART.

Oh! ma filla!...

CÁRLES, á Judith.

Qu' es d' ella?... Com s' atura
vostra paraula? Hont es?

BERNART.

Oh! la llitera!...

CÁRLES.

Judith sempre 'l mira fixament.

Será qu' eixa llitera se la emporta?
Es axó cert? Parleu! Oh mare, mare,
un altra volta Satanás us presta
son poder contra mí!

BERNART, *al Rey.*

Senyor, si es hora...

CÁRLES.

Que surten mos guerrers en totas vias.

JUDITH, *ab feresa, privantli 'l pas.*

No! Comte!

CÁRLES.

Ira de Deu! De ma presencia
llensaume á aquesta dona!

JUDITH, *á Bernart, volentlo contenir ab un moviment.*

No.

Suplicant.

Fill, Cárles!

CÁRLES.

Vostre fill? no! Lo qu' en mon ser hi ha vostre
jo ho rebujo per vil.

JUDITH, *cau desmayada.*

Ayre!... m' ofego!

ESCENA XII.

JUDITH, CÁRLES, BERNART, BRUNEGILDA, GISEMBERT.

Bernart ha vacilat entre socorre á Judith y anar á cercar á sa filla. Al acte que va á sortir per la porta dels claustres se presenta per ella Brunegilda y al darrera ab la espasa á la ma, rihent, Gisembert, que queda á la porta. Cárles corre á ella mes Brunegilda que s' hi anava á abrassar se 'n aparta per volar á socorre á Judith.

BERNART.

Ma filla!

CÁRLES.

Brunegilda!

BRUNEGILDA.

Ah! no; ta mare
que 's mor, Cárles.

CÁRLES, per sa mare ab amargor.

Oh!

BERNART.

(Cert; avuy per últim
vora 'l trono seuré.)

GISEMBERT, á Cárles.

Jo aquí us la torno.

CÁRLES.

Vos? Parleu.

GISEMBERT.

Oh senyor, ma espasa es vella
mes encara va al cor pera servirvos.
Ab un mos en los llabis se la enduyan
reclosa en la llitera: y ja en la porta
d' esta casa 'ls he dit: «la vostra Reyna
duyeu, companys, al fons d' eixas cortinas!
Vos enganyan, mos fills!» Y l' arma tota
la he enfonsat en un d' ells que 'm feya cara!
Y al esqueixar del camaril las sedas
los traidors han fugit, y ans Brunegilda
los bons, mon Rey, han inclinat lo rostre.

CÁRLES.

Gisembert, gracias.

GISEMBERT.

Mon senyor...

JUDITH, reconeixent á Brunegilda; ab estrema tristesa.

Oh! ella!...
Perque heu tornat aquí altre cop, ma filla!

GISEMBERT, desde 'l fons.

(¿Separarlos volgué! No: dins mos brassos
eternament units; y en sa presencia.
Sarcastich,
Si vetllo per sa ditxa!...)

CARLES, á Judith.

Heu vist, senyora?
Deu está ab mí.

BRUNEGILDA, corrent á Judith.

També está ab ella, Cárles.

JUDITH, anantsen febrosament á agenollar en la capella y encara vacilant.

Pare Eternal, ilumineu ma pensa!

ESCENA XIII.

JUDITH, BRUNEGILDA, CÁRLES, BERNART, GISEMBERT y GERICH, que 's presenta per la porta del fons.

GERICH.

Senyor, esperan ab l' abat, los nobles
que han vingut de Tolosa.

CÁRLES, contrariat.

No 'ls vuy veure.

BRUNEGILDA, á mitja veu aterrada.

¡Ah! Cárles, jo tinch por! Pare!...

CÁRLES, enutjat.

Que vajan
á la vila altre cop! So teu, ma esposa!

BERNART, al Rey

Qu' es per la pau dels regnes. Per ma filla
jo vetllaré, Senyor

BRUNEGILDA.

Donchs veshi, Cárles.
Es per ton bé? Jo ho vuy. (¿Per qué tremolo!)

CÁRLES, á Judith que torna y s' atura rigida devant de la capella.

Jo tornaré, Senyora, ab ma noblesa,
y aquí sabrán qu' en conta de Hermentruda,

prench avuy per muller á aquesta dama.
Bon Gisembert, anauhi: qu' en lo temple
ja encengan los brandons: diheu que surti,
per rebre á mon amor, fins á esta porta,
la creu y 'l tálam. Ja vaurás, ma vida.

Surt Gisembert, á poch lo Rey seguit de Gerich, per la porta del fons.

ESCENA XIV.

JUDITH, BRUNEGILDA, BERNART.

BRUNEGILDA. Sa terror te de ser molt marcada tota la escena

Oh, Pare!

BERNART.

Filla meva.

JUDITH, ab gran emoció y solemnitat,

Ohiume, Comte:
ans que torni mon fill jo dech parlarvos.

BERNART.

Vos escolto, Senyora.

JUDITH, á Brunegilda.

Deu, ma filla,
sols Deu nos pot sentir! Jo vos ho prego...

BRUNEGILDA.

(Oh, com me bat lo cor!)

BERNART.

Que hi fa, senyora?
Podeu parlar.

JUDITH, ab gran energía y horror.

Comte Bernart, que ho diga
voleu tot al devant d' esta donzella?

BERNART.

Suplicant.
No! Mes...

BRUNEGILDA, resolta.

Jo sortiré, pare.

JUDITH, nerviosament.

Sí, prompte;
sortiu, que vola 'l temps.

BRUNEGILDA.

Si; la suspita
vuy esbrinar, Deu meu! mes que 'l saberho
la mort me sia. Escoltaré.

Brunegilda atravessa la capella y surt per la porta que hi ha al fons de ella, tornantla á ajustar al seu darrera. Entant Judith ha anat tancant totas las portas de la escena.

JUDITH.

Esta porta;
totas al meu voltant.

BERNART, volguent destorbarla.

Senyora!...

ESCENA XV.

JUDITH, BERNART.

JUDITH, resolta y ab solemnitat.

Y ara
Jesus desde la creu sols pot oirnos.
Per lo Sant Crist de la capella.
Comte Bernart, miram als ulls y escoltam.
No soch la Emperatriu; la dama augusta
que ab sas virtuts purificava 'l soli
del piadós Ludovich: soch la serventa
de tos plahers; la dona miserable
que al tálam del marit dugué l' oprobi.

BERNART.

Senyora, fa tants anys! A que 'l retreure
perduts recorts?

JUDITH.

Devant de Deu que 'ns mira
jo 't pregunto, Bernart, horroritzada:
¿com, com la sanch de Ludovich pot fóndres
may ab la sanch de aquell que l' ha envilida?

BERNART.

Lo vostre cor poruch me maravella.
Vos per la esglesia ja estareu absolta:
que mes voleu? rentada está la culpa...

JUDITH.

Jo no la he dit als sacerdots ma falta:
es que jo no ho puch dir! Es que cauria

mon fill del tron, al propagars la nova...
Es que, Bernart!...

Tement descubrirse.

(No!... no... Calma, sí, calma)

BERNART.

Vos heu callat? Y bé: dintre 'l sepulcre
no será pas qui ho diga 'l marit vostre.
Donchs quín temor?...

JUDITH.

Y jo vaig estimarvos?

BERNART, *volent dir que torni á obrir.*

Dexaho, Senyora.

JUDITH.

No; genolls en terra
y ab lo fervor que á Deu, posant ma vida
tota en mos llabis, jo us ho prego, Comte:
rompeu aquest enllás. Bernart, per ella;
per lo meu fill; pe 'l salvament de l' ánima
de tots...

BERNART, *enutjat.*

Alseuvos; es en va, senyora.

JUDITH.

Per nostre amor!... per ell!...

Al acabar de dirho s' alsa esglayada de sas paraulas.

BERNART.

Axó es desvari
té d' ésser y será.

JUDITH.

May! Aqui dintre

d' aquest anell, guardo un verí que prompte
com llamp dona la mort á aquell que 'l besa:
quan visch en est moment, es que segura
jo de véncer me trobo.

BERNART.

Donchs ohiume
ara á mon torn, Judith. Si en altras horas
que somni apar de tan llunyanas, era
mon cor amant per vos, es que glatia
la ambició sense fré dintre mon ánima.
Pera pujar somniava, y be era somni,
matar á vostre espós y en sa cadira
com emperant á vora vostre asséurem.
Vos no váreu gosar; no fou ma culpa!
Mes ara que de nou puch, per ma filla,
qu' es mon amor! arran del trono asséurem,
¿voleu que sia jo, jo, qui altre volta
me sepulti al abim? No reculava
l' assessinat duyentmhi y l' adulteri...
Voleu me 'n torni quan m' hi du ma filla?

Resoltament.

Ja prou, Judith; de bat á bat las portas.

JUDITH.

Primer que un llamp á tots nos fassi cendra.

BERNART, *ab ira crexent fins que 'l diálech ho indiqui.*

Hont era Deu, llavors, que no 'l temias,
dona adúltera y vil entre mos brassos?

JUDITH.

So vostra Emperatriu, Bernart.

BERNART.

Tu ho deyas:

tu no ets la emperatriu: la disoluta
del honor del marit esmersadora
y del honor del fill.

JUDITH, resoltament.

Tu ho vols? Donchs ara
ja 'ls portals pots obrir. Jo de ma culpa
daré compta á mon fill.

BERNART.

Tu! Ta deshonra!

JUDITH.

Jo, sí: que hi fá? Primer que 'l cos es l' ánima.

BERNART, amenassador.

Tu callarás! Pe 'l fill: per Brunegilda!...
per tu!

JUDITH.

Y per Deu?

BERNART, agafantla per lo bras.

Oh, callarás!

JUDITH, anant á obrir.

Enrera!

BERNART, apartantla violentament y fentla caura en terra.

Miserable!

JUDITH.

Ah!

BERNART.

Que 't mati la vergonya
de véuret á mos peus. ¿Per que 'n la marxa
t' haig de trobar!

JUDITH.

Ah, Deu!...

BERNART.

Mor en la terra,
ca odiós; esclava, de mos plers sadolla!

ESCENA XVI.

JUDITH, BERNART, CARLES, desde la porta del fons.

CÁRLES, desde fora.

Mare!

JUDITH, al sentirlo s' alsa de cop y treu precipitadament las claus de las altras duas portas.

Ah! Mon fill!

BERNART, aterrat retrocedint.

Ell! Cárles!

JUDITH, com folla de ira fins al final del acte.

A la vibra,
soldat aventurer, en las entranyas
las unglas has clavat, la creyas morta:
per so, cobart, t' has atrevit á 'n ella.
Mes la vibra 's redressa y en la cara
t' escup lo seu verí.

CÁRLES, desde fora.

Mare!

BERNART, ab por, suplicant.

Senyora,
calleu!

JUDITH.

Vas á morir: aixís se trenca
lo pacte criminal. Al dir ma cu'pa
cauré als peus de mon fill avergonyida,
mes dins l' infern sojornaré ton ánima!
Esta cambra, Bernart, es ton sepulcre!

Resolta volent anar á obrir y ell privantla, suplicant.

Mon fill!

BERNART.

Oh, per pietat!

CÁRLES.

Aquesta porta
que las destrals l' aterrin.

BERNART.

La fugida...
per hont!

Després de convences, ab una mirada, de que tot es tancat, corra á la porta del fons de la capella, que tampoch pot obrir, y retrocedeix á la escena.

Oh Deu!

JUDITH, Ja arribant a la porta.

Mon fill!

BERNART, per la de la capella.

També tancada!
Judith!...

JUDITH.

Forsejant per obrir la porta, darrera la cual hi há 'l Rey.

No!

BERNART.

Van á obrir!... Ah! Sí. Al darrera
d' esta cortina!

Tornant á la capella y estenent la cortina sobre la arcada, quedant amagat al seu darrera.

JUDITH, obrint.

Fill!

BERNART, ja amagat.

Dampnació!

CARLES.

Mare!

Ja en la escena, s' atura mirant per tot. Dos soldats armats se quedan en la porta per hont ha entrat.

Vos no esteu sola, mare: hi ha aquí dintre
un home que us reptava: ¿qui es tal home?

JUDITH, sempre com f lla.

Cárles, aquí hi ha un vil

CÁRLES.

Vil, puig s' amaga

JUDITH, sens que 'ls guardas pugan sentir res.

Cárles... est home, ja ans que vos nasquesseu,
deshonrá vostre nom.

CÁRLES.

Oh!..

Als guardas.

Aquell que surti
mateulo sens pietat!

Los guardas desenveynan las armas.

JUDITH, á Cárles.

Ell...

No gosant á dir sa deshonra.

Aquest cálzer
aparteulo de mi, Senyor! ¡Com dirli,
jo, mare, jo, á mon fill?...

CARLES, comprenentho.

Vos!

JUDITH.

Sí!... Jo!..

CARLES, Cubrintse 'ls ulls ab las mans.

Oh! terra
com no t' obras? Mes hont?

Mirant per tot y avansant per la escena la ma en lo pom de la espasa.

JUDITH, contenintlo y posantse devant de la cortina, estesa de brassos.

No, vos; jo, Cárles;
jo justicia faré. Mon fill, qu' en vida
no hajau vist al malvat.

CÁRLES, á sa mare.

Butxí de l' honra,
sigas, donchs, tú 'l butxí. Mes ay si l' erras!

JUDITH, ab una ma contenint al fill, y parlant al comte Bernart.

Si es que surts á la llum, lo teu cadávre
será escupit y cuartejat; te; y morat:
besa la baga d' est anell.

Lo tira dins de la capella.

La viuda
de Ludovich venja al espós y 's venja.

CÁRLES, avansant per descorre la cortina.

No li valdrá ni 'l lloch sagrat. Donchs ara...

JUDITH, contenintlo, ja inutilment.

Fill, jamay!

CÁRLES, ja vora la cortina.

No; aparteu.

Se sent lo soroll d' un cos humá que cau. Cárles s' atura.

JUDITH.

Ah! Que la culpa
redimeixi sa mort!

CARLES.

Oh!

ESCENA XVII.

JUDITH, CÁRLES, GISEMBERT, GERICH, RASÉS,
Cavallers, patges y altra gent de cort.

GISEMBERT, que entra devant de tots molt alegre.

Tots ja venen
á la festa, senyor, de vostra ditxa.

CÁRLES.

(Oh, en quins instants!)

GISEMBERT.

Ja 'ls sacerdots esperan.
Tot porta goig avuy. (Si es mon gran dia!)

JUDITH.

Senyors, avuy sospen las esposallas
lo meu fill.

CÁRLES.

Com! ¿Que es lo qu' heu dit, senyora!

GISEMBERT.

Qué!..

JUDITH.

Lo comte Bernart es mort: vejeulo.

Ah!

Ha descorregut la cortina y fa un crit horroritzada. Tots retrocedeixen. Cárles se precipita sobre 'l cos de Brunegilda que apareix morta devant del altar. La porta del fons de la capella ha d' estar oberta de bat á bat.

CÁRLES.

Brunegilda!

GISEMBERT.

No pot ser!

Acostantshi.

JUDITH.

(Lo salva
y ella ha pres lo verí! Tot ho sentia
y 'l misteri ha comprés).

CARLES.

Oh, Deu! Es morta!

Teló rápit.

ACTE TERCER.

Sacristía del monastir de Sant Serní. La escena tot l' acte á mitja llum. Es al matí: la claror ve dels claustres quals archs s' obren al fons. Una porta á la dreta en segon terme que dona á la esglesia, per hont entra resplandor de llums; altra á la esquerra també en segon terme que conduheix al interior del monastir. Per terra llosanas sepulcrals. Grans armarís, banchs y macisas arcas per la escena. Vora la porta de la esglesia una taula ab un Sant Crist dret á sobre d' ella.

ESCENA PRIMERA.

GERICH que ve de la esquerra. RASÉS que está dormint recolsat en un banch.

GERICH, despertantlo.

Senyor, dormiu? Rasés.

RASÉS.

Ah! vos? Somniava
veure muntar del fons d' aquestas llosas
al Sant Emperador; cubert de ferro,
lo poltro refrenant; y á rerassaga
duyent á sos esbarts, que á glops eixian!...

GERICH.

Lo lloch, Rasés, la soletat que 'ns volta
dins l' ánima 's reflecta conturbantla.

RASÉS.

Gerich, donaume en camp obert las lluytas,
y mes dur que 'l pitral mon cor te d' ésser:
mes lluny de mí tota dolor si guayta
d' una dama pe'ls ulls; y jo ans de pondres
lo sol, Gerich, la Emperatriu vaig veure
los cabells en desorde, á un mort unida.

GERICH.

Y 'l Rey?

RASÉS.

Al temple, que de tots s' allunya.
Mireulo enllá, en repós: sembla un fantasma,
lo cos vetllant d' eixa infelís donzella;
la filla de Bernart.

GERICH.

Oh, desventura!
Ahir que al peu d' aqueix altar debias
ésser per Reyna, sobre 'l mon sacrada;
y avuy, al mateix lloch, un munt de cendras!

RASÉS.

Mes digaume: y Bernart?

GERICH.

En lloch se 'l troba:
y ab tot, deu ser á vora nostre encara;
que volta gent lo monastir, y vetlla
doble guarda als portals.

RASÉS.

Jo donaria
mon arma de combats, á qui 'l misteri
m' aclarís d' esta mort; y com tot d' una
l' ira del Rey contra Bernart rebrota.

GERICH.

Jo no més us puch dir que ab Brunegilda
la paú ha mort, Rasés; que s' entornaren
á Tolosa 'ls capdills; que la rencunia
dins de sos cors arrela un altra volta;
y que l' odi al Rey Cárles, per la terra,
com lo foch en la estopa, s' encomana
de castell en castell, de vila en vila.

RASÉS.

Que Deu sia ab nosaltres.

GERICH.

Prou que 'm temo,
Rasés amich, que Deu nos desampara.

ESCENA II.

RASÉS, GERICH, GISEMBERT que ve dels claustres.

GISEMBERT.

Cóm! A aquest' hora ja en la sacristía,
mos cavallers?

RASÉS, signant á la porta de la dreta.

Lo Rey...

GISEMBERT, irónich sempre que axís se comprenga.

Ah, sí: ben justa

sa dolor es avuy. Oh! quanta cosa
ha perdut lo Rey Cárles en un dia!

GERICH.

Vos sabéu?...

GISEMBERT.

Jo ho sé tot!

RASÉS.

Sabeu la causa
del fí d' aquesta dama?

GERICH.

Qui l' ha morta?

GISEMBERT.

Ella, ella... s' ha mort. Judith tenia
ab Bernart lo traidor llarga conversa:
tal sentí la donzella, qu' escoltava,
que la mort se va dar d' horror tranzida.

GERICH.

Mes com vos heu sabut?...

GISEMBERT.

Judith ho deya
Ab molta vehemencia.
abrassada á aquell cos —Ah! si la vida
jo li pogués tornar! Muller de 'n Cárles
jo la he vo'gut!

RASÉS, estranyat.

Per qué?

GISEMBERT. Cambiant de cop y tornant á la ironía.

Mes feuse enrera:
que veure 'm plau del negre llit de vora

eixas dos magestats: la Mort, y en Cárles.
Aquest somnía empresonar la terra,
y no pot aturar en mitj d' uns llabis
un feble alé!... ¿Cóm no voléu que riga!...
L' altra que no te res, de tot disposa!

RASÉS.

Lo Rey vos pot sentir. Vostras riallas
en aquest lloch y aquest moment enujan.

GISEMBERT, Feréslech.

¡Y qui us ha dit que l' alegransa mostrin
mas riallas avuy?

Retirantse á un costat.

Cóm m' han d' entendre!

ESCENA III.

GISEMBERT, RASÉS, GERICH, CARLES que ve de la esglesia y s' assenta no lluny d' ella.

RASÉS.

Lo Rey.

GERICH, volentlo anar á trobar y contenintse.

Senyor....

RASÉS.

Ni us ha sentit.

CÁRLES.

Dormida:
mes dormida ara está. Sobre sa cara
com s' estén la grogor! Nó: no termena

la mort ab lo morir! que á totas horas
prossegueix son trevall! Cert: Brunegilda
ja es morta, Deu! mes va morint encara.
Oh, fins deixarla un sol instant no goso!

Miránt dintre.

Creix entorn de sos ulls la ratlla obscura!...
Si fins ella no apar! si ja no es ella!
Donchs tot, tot mor? ¡Jo ho veya y no ho sabía!

GERICH.

No 'l distraguem de sa dolor; que 's gosa
també sofrint, Rasés.

RASÉS.

Lo cor se 'm trenca!...
Daume combats, mes no combats de l' ánima.

GISEMBERT. Resoltament.

(Va donchs, coratge; y que l' infern m' ajudi.)

Cridant perque 'l Rey senti lo que va a dir.

Cavallers, escoltau: voleu que us diga
l' horrible nova que aprengué dels llabis
de Judith y Bernart eixa donzella?

GERICH.

Oh, sí; digueu.

RASÉS.

Mes, baix: si 'l Rey escolta...

GISEMBERT.

Irónich y sempre ab lo desitj de que 'l Rey ho senti. Aquest s' hi va fixant poch á poch.

Lo Rey no 'ns pot sentir: lo Rey somnia
de son amor perdut. Ohiu: parlavan
també d' amor la Emperatriu y 'l Comte.

RASÉS.

D' amor?

GISEMBERT.

Retreyan una dama augusta,
que al marit deshonrá: que amant y cega
lo tálam d' esposada compartía
ab un víl cavaller.

GERICH, *notant que 'l Rey escolta.*

Lo Rey...

GISEMBERT.

Y ara
voléu que us diga 'ls noms?... Lo Comte ell era:
l' espós fou Ludovich!...

CÁRLES, *alsantse y pegant sobre la taula*

(Per Deu!)

RASÉS, *comprenentho tot.*

Qu' escolta
lo Rey.

GISEMBERT, *desentenentse y sempre esforsant la veu.*

Senyors, y ara voleu que us diga
de la adúltera 'l nom?

GERICH.

Ni una paraula.

RASÉS.

Gisembert!...

CARLES, *avantsant.*

(No 'l dirá!)

Rasés y Gerich al veure que va á parlar fugen pe 'ls claustres, tot demostrant que no volen saberho.

GISEMBERT.

Judith: es ella,
la nostra Emperatriu.

CÁRLES, alsantlo en sos brassos y llensantlo contra terra.

Oh! víl!

ESCENA IV.

CARLES, GISEMBERT.

Aquest va dihent lo següent, quan lo Rey ja 'l te á terra.

GISEMBERT.

La esposa
de Ludovich; la mare del Rey Cárles.

CÁRLES.

Calla, traidor! Cóm has gosat!... La llengua
t' haig de retorse y arrencar; voldria
devall mos peus esmicolar tos ossos!

GISEMBERT, girant los ulls al cel.

Pare!

CÁRLES.

Cóm, miserable, com la terra
pera engolir ta podridor no s' obre?
Es que fins sos llambrichs d' ella 't rebujan?
¡Quina mort jo 't puch dar que l' agonía
te l' allargui á mos peus?

GISEMBERT, *molt intencionat.*

¡Y viu 'l Comte!

CÁRLES.

Es cert! oh, Satanás!...

GISEMBERT.

¡Lo nin s' esbrava
ab mí, l' eco del crim; y al crim supluga
baix d' aquest sostre!

CÁRLES.

Gisembert, la vida
jo us torno si 'm diheu hont puch trobarlo!

GISEMBERT, *sarcastich.*

Ja so molt vell, senyor! ¿Que se m' endona,
nin, de vostre perdó! Veniu, mateume;
y á n' ell deixuelo en llibertat que visca!

CÁRLES, *amenassantlo.*

Oh, Deu!... Hont es lo Comte!

GISEMBERT, *marcant molt las paraulas.*

Vostra mare,
senyor, vos ho pot dir.

CÁRLES.

Oh!...

Anant á matar á Gisembert, y de cop repensantse.

Jo t' ho juro,
per ta creu, mon punyal: avans de pondres
lo sol d' avuy,... ó de son cor á dintre
ó á dintre de mon cor! Que Deu te valga!

Se 'n va precipitadament per la esquerra.

ESCENA V.

GISEMBERT.

Ab feréstega alegría; aixecantse poch á poch de 'n terra.

Ah! si que 'l matará. Rohentas gotas
de ferro fós, assobre sa carn viva,
jo las he vist com queyan mas paraulas!
Y donchs, ¿quan fa vint anys qu' encench la lluyta
entre 'l comte Bernart y 'ls seus, vindria
la mort d' aquesta dama avuy á rompre
l' horrible venjament?... Oh, Pare, 'l núvol
ja altre cop s' ha format; y llampegueja!
L' odiós Bernart al monastir s' amaga
y 'l Rey lo trobará: quan ell sens vida
rodi á sos peus, l' esglayador misteri
jo diré als cuatre vents! Judith, y ara,
si pots, defensa de ton fill al comte.

ESCENA VI.

GISEMBERT. JUDITH.

Entra sens veurel. Ve de la esquerra.

GISEMBERT.

(Ella!)

JUDITH, molt trasmudada.

(Hont es?.. Ja la veig! Si!.. Brunegilda,
mon pecat vos ha mort; oh pobre martre!

Perdó!)

Reparant en Gisembert.

Ah!

GISEMBERT. Ab naturalitat

So jo; so Gisembert, senyora.

JUDITH.

(Daume forsas, Deu meu!)

GISEMBERT.

(Que trasmudada!)

JUDITH, volentli preguntar per Bernart y penedintsen.

Gisembert?.. No.

GISEMBERT.

Senyora?...

JUDITH.

Res. (Com dirli?..
Oh quina angoixa!)

GISEMBERT.

En vostre cor llegeixo.

JUDITH, rápit.

Parleu: mon fill?

GISEMBERT, fingint indiferencia.

Lo vostre fill encara
no ha dat la mort al Comte.

JUDITH, ab gran emoció.

Si aquí dintre
lo Comte fos, de bat á bat las portas
que se li obrin arreu. Lluny d' esta casa!

lluny lo Comte Bernart! A aquêll que 'l duga
mes enllá d' estos murs, totas mas joyas,
ma garlanda imperial; tot jo li entrego.

GISEMBERT, sempre indiferent.

Mes lo Rey vostre fill no vol que 's salvi:
pel monastir lo va cercant...

JUDITH, ab molta angúnia.

Que 'm dugan
allá hont siga Bernart; jo vull al Comte
defensar de mon fill.

GISEMBERT. Ab marcada intenció

¡Donchs vos esglaya
que siga 'l Rey son matador? Digueumho.

JUDITH, retrocedint.

¿Perque 'm mireu aixís?

GISEMBERT.

Perque, senyora,
jo la conech la vostra desventura.
No es sols Deu qui llegeix en la vostr' ánima!

JUDITH, ab agitació creixent tota la escena.

Vos!.. Parleu.

GISEMBERT.

Fa molts anys que... un foll sentía
per vos estrany amor..

JUDITH.

No se...

GISEMBERT.

Una vetlla

lo trobaren á dins de vostra cambra
de genolls que 'us cridava. Y vos, senyora,
us venjareu del crim... de ser volguda!
Lo foll aquest un pare vell tenia

Fins aquí ab tristesa y calma. Ara ab ira creixent.

y l' fuhet infamant, cent y cent voltas,
sobre 'ls dos abrassats, en pits y esquena
xiulant cargoladís va caure á l' una!
Oh malhaurats!.. Allí hont lo pá 's partian,
los dolors de la carn com los del ánima
se partiren també. Morí en sa angúnia
lo Pare desangnat: y 'l fill, senyora!..

Desgarrantse ab feresa la vestimenta que li cubreix lo pit.

mireu son cos per lo flagell tot negre!
mireu tot negra l' ánima en sa cara!

JUDITH.

Vos!.. Vos!.. Oh, quin horror! Ombra perduda
d' eixa historia terrible hi ha en ma pensa!.

GISEMBERT.

Ah!.. Donchs vos no heu sufert may en la vida
ab lo recort del crim! Vou crim, senyora!

Reprimintse.

Mes jo altre cop entrí dins vostra cambra

JUDITH, ab espant.

Qui es aquest home!

GISEMBERT.

Aprés de la naixensa
del Rey Cárles.

JUDITH, ab indignació.

Sortiu: aneu!...

GISEMBERT.

Dormida
erau llavors, mes vau parlar en somnis...

JUDITH.

¡Y 'm vareu sentir vos?

GISEMBERT.

Sí.

JUDITH.

Miserable!
Mes jo... jo que vaig dir? Per que 'l saberho!
Ja prou: sortiu!

GISEMBERT, saludant molt fret y dant un pas pera retirarse.

Senyora...

JUDITH.

No, vil, parl-!..
parla!

GISEMBERT, fret.

Un secret me vareu dir, Senyora...

JUDITH.

Mes baix!

GISEMBERT.

Que 'ls fills de vostre espós darian
mitj realme per ell...

JUDITH.

A cau d' orella!
digueu, si!..

GISEMBERT.

Que al saberho, de sas mares
dubtarian los fills!..

JUDITH.

Mes baix; qu' escoltan
los morts!.. Mes baix!..

GISEMBERT, resoltament.

Y que corona y ceptre
de vostre fill per sempre arrencaria.

JUDITH.

Oh diable del infern! que vols? que 't porta
avuy en mon camí? Tot lo realme,
tot, tot es de mon fill!

GISEMBERT, molt intencionat.

Voleu que us diga
qu' es lo que vos vareu parlar en somnis?..

JUDITH, ab un crit de l' ànima.

No! Per pietat! Mes que no es cert digueumho;
¡que tot ha eixit de vostra fantasía!..

GISEMBERT, molt intencionat

Senyora; 'l Rey potser ja ha mort al Comte

JUDITH.

(Ah! tot ho sap!)

GISEMBERT.

Vint anys aquí dins crema
lo secret esglayós!

JUDITH, suplicant.

Ni una paraula,

Gisembert, en lo mon! Per las despullas
de vostre pare!..

GISEMBERT, com ferit per un' arma.

Nom de Deu! Per ellas
la venjansa he jurat, y ara la invoco!

JUDITH, ab horror.

Y vos m' heu estimat!

GISEMBERT.

Si la estimava!
¡Com dirli aquest amor per que m' entenga!
Junteu tots los petons de vostra vida!..
Los qu' heu donat sobre del front á en Cárles;
los petons á Bernart en ulls y boca;
los petons á Jesús genolls en terra!..
De tots eixos petons, barreja estranya
d' esperit y materia, goigs y angunias...
feune un petó no més que á tots comprenga...
Tal haguera sigut lo de mos llábis
fecundat per l' alé de vostra boca!

JUDITH.

(¡Será que Deu per mon torment l' envia?)
Oh! Perdó!.. Mes calleu!..

GISEMBERT. Ab gran feresa

Si honrada fósseu
jo bé absolt us hauria. ¡Mes impura?..
¡d' un altre 'l goig?.. Que caiga en vostra testa
la dempnació de Deu y de mon pare!

Se 'n va pel fons.

ESCENA VII.

JUDITH.

Cubrintse 'l cap ab las mans com pera lliurarse de la maledicció de Gisembert

Ah no!.. no!.. Y ha fugit! Y es cert qu' est home
pot fer caure á mon fill!... Hont es la fera
pera clavarli dins del cor las unglas!
Mes oh Deu, si parlés! . ¿Com se conjura
lo perill? ¿com, Senyor! May á mon Cárles
la veritat puch dir d' aquesta historia.
Si á Bernart jo ho digués l' escut seria
del Rey... ¿Mes aquest home dech donarli
jo á mon fill!.. Oh! que fer! Qui sap si conta
Gisembert tot l' horror. .

Resolta.

Esta agonía
termeni donchs. Hont será 'l Comte? Ella;
ella sabrá allá hont es: valor; fins morta
deu saber una filla hont es son pare.

Corrent á la porta de la dreta al acte que apareix per ella Bernart.

ESCENA VIII.

JUDIT, BERNART

BERNART, completament trasmudat per lo dolor que ha d' esser ben marcat tota la escena

BERNART.

Enrera!

JUDITH

Ah! Bernart!

BERNART

Senyora, enrera!
Los assessins no passan esta porta.

JUDITH

Oh!

BERNART

Jo us ho prech, Senyora: ¿voleu darme
del verí que li heu dat á Brunegilda?

JUDITH

No, Bernart, no: si jo li he dat, la culpa
no meresch de sa mort; per vos ell era.
Mes, ah! fugiu; jo us guiaré: no us trobi
lo Rey.

BERNART

Judith, y que m' importa 'l viure!
De cor vos torno á dir: daume, senyora,
del verí que li heu dat.

JUDITH

Calleu, que 'm mata
vostre dolor.

BERNART

Un pany de la cortina,
fugint del Rey, me va amagar. La porta
s' obrí sobtadament á mas espatllas:
«Aneu pare, jo us salvo.» Pobre filla!
Esglayat vaig fugir á la ventura,
per hont no ho sé; la volta de la esglesia
de cop vegí sobre mon front alsada:
«Oh! m' he salvat! aquí perdut en l' ombra
la nit esperaré» Dalt del sepulcre

del Comte Brach, vora son cos de roca,
m' estenguí, tot resant; ¡que 'm va pareixer
que 'l Comte pera véurem se girava!
Y passaren las horas; veus perdudas
vaig sentir de mon cau que se 'n venian,
y de gent tot va omplirse, y un cadavre
deixaren lluny de mi: lo sol va pondres;
vingué la nit, y l' alba. Per fí 'l temple
sol va quedar. M' atreya aquell cadavre:
hi corro: ¡Filla meva! ¡Brunegilda!
Es ma filla, Judith, que vos l' heu morta!

JUDITH.

No, Bernart, qu' ella ha mort horroritzada
de mi y de vos, Deu meu! Escoltant ella
jo l' he dit á mon fill la nostra culpa!...
Ah qu' ella m' ho jurá: del Rey ó morta!

BERNART

Oh inexorable dona! Y vos sou mare?
y us deshonreu devant del fill?

JUDITH

La terra
nos engolís á tots, primer qu' esposa
vostra filla del Rey!

Anant á parlar

(Si jo li deya...)

Ab desesperació

(¡No puch!) Salveuvos!

BERNART. *Ab molt dolor*

No: Deu me castiga.
Jo abaixo 'l front y vuy morir. Esglayan
los críms de mon passat: vora una fossa
ho conech, mes ja es tart. Oh, si ma filla

fos la esposa del Rey! Jo vora d' ella,
mirantme en los seus ulls, potser altr' home
m' haguera vist renaixer. Jo l' aymava
mes que á tots los meus fills. Ella, tan pura,
me cubría ab sas alas: si jo 'm creya
un nin á son costat; si quan tenía
entre mos brassos lo seu cos, sa galta
damunt la meva tendrament cayguda,
jo 'm deya; m' he salvat: ab sa puresa
purificat estich: al cel son ángel
li fará al seu costat un lloch de gloria,
¿y qui podrá negarli prop la filla
un reconet d' eix arraser al pare!—
Jo tot vos ho perdono, tot, senyora,
menys qu' haja conegut l' ánima meva!

JUDITH.

Com sentirvos me plau! La vostra filla
desde 'l cel vos perdona. ¡Al fi del claustre
cavallers!... y 'l meu fill!... Oh si vinguessin!...
Fugiu!

BERNART. Dant dos passos cap al claustre.

Vaig á morir; gracias, senyora.

JUDITH.

No, Bernart!

BERNART.

Pas, jo us dich!

JUDITH. Pren nerviosament per lo bras á Bernart y fentlo agenollar devant lo Sant Crist de la taula li diu ab sublimitat

Genolls en terra
devant de Deu crucificat! Y oihula,
Bernart, ma confessió. Qu' esta paraula

ni l' ayre, ni la llum... sols vos la escolti.

Judith li parla. Lo públich sols ha de sentir los sanglots d' ella interrumputs per las paraulas de Bernart. Aixó sols ha de durar un moment.

BERNART.

Ell!... Judith!... Ell...

Judith no vol que diga ni una paraula tement que 's descubreixi.

JUDITH.

Sí!

BERNART. Vacilant y sostenintse en algun objecte

¡Deu; mos ulls s' entelan!

JUDITH. Mirant als claustres

En Carles! Oh, fugiu!

BERNART.

¡Si vuy mirarlo!...

Deixeu, senyora?....

JUDITH.

Ni un sol mot! Salveuvos!

¿Voleu ara morir?

Al sentirla, corre á besar lo Sant Crist

BERNART.

Per ell vuy viure!

Judith lo va empenyent cap á la porta de la dreta sempre privantlo de que parli

Jo!... Judith!... Sí!

JUDITH.

En Carles!

Desapareix Bernart.

Deu meu, gracias.

Judith també ha desaparegut.

ESCENA IX

CÁRLES, GERICH, RASÉS y CAVALLERS.

Gerich no 's presenta fins que s' indiqui. Rasés y Cavallers, tots ab molta agitació y parlant entre ells venen voltant al Rey. Aquest entra en la escena seguit de Rasés y de dos cavallers, los altres quedan en la galería. Agitació de tots molt marcada.

CÁRLES.

¡Y avuy me parlan dels etzars de guerra
Per son cor
quan tinch aqui la mort!

GERICH. Suplicant, ab angunia.

Las vostras ordes,
senyor!... Qué fer? Los murs d' aquesta casa
no poden resistir una embestida.

RASÉS. Obrintse pas en mitj dels cavallers del claustre.

Doneume pas!... Mon Rey, dins de Tolosa
ja altre refors ha entrat; la nova es certa!...
Nostre camp es romput!

CÁRLES

¡Tot en est dia!...
Donchs aixequem l' assetge; y d' esta casa
allunyemnos per sempre.

RASÉS. Suplicant

Ara!

CÁRLES. A tots los cavallers.

Mes ella,
ab son espós vindrá. Junteu las tropas

y torneu, cavallers, aqui á cercarla!
Te sa fossa á Aquisgrá, qu' allá hont me veja
soterrat, deu dormir! D' eixa arca santa
serem l' escut, senyors; jo us la confio.

Se 'n van tots los cavallers, part per la esquerra, part per los claustres

ESCENA X

CARLES, *despres* ADELART; *quan s' indiqui* JUDITH.

CARLES.

(¡Donchs tot ab ella se 'n irá al sepulcre!...
honra!... poder! .. amor?)

ADELART. *Ve dels claustres.*

Mon Rey!...

CARLES

Qui?... Comte!
Sorpres al coneixel
Vos!

ADELART.

Rey Cárles, quan torno jo á servirvos,
lo motiu poderós jutjeu si ha d' esser.

CARLES. *Ab amargura.*

Podeu tornar la vida á aquest cadavre?
Heu mort al vil Bernart?

ADELART.

No á fé!..

CARLES.

¡Qué importa

á mon ánima donchs de cels y terra!

Entra Judith del temple y s' assenta en un costat de la escena.

ADELART.

Desperteuvos, Senyor!.. Es que perilla
lo trono que us ha dat lo vostre pare!...

CARLES.

Comte Adelart!

ADELART.

Per tot arreu s' aixecan
los magnats contra vos. Senyor, ohiume!
Vostres germans s' han coaligat; s' acostan
ab gran estol.

CARLES.

Qu' heu dit!

ADELART.

Per tot vos cercan
traidors!

JUDITH.

(Deu meu! Si Gisembert parlava!..)

ADELART.

Mon Rey, hi ha un home que salvaus podría.

Molt interés sempre de Judith

CÁRLES.

Qui, donchs?

ADELART

Mon enemich éll fou de sempre:
per vos, senyor, jo acataré sas ordes.

Al cap de tots lo duch de Septimania!...
ell sols vos pot salvar.

Ab odi feréstech

CARLES.

¡Bernart? Sa vida!
daume sa vida y que s' enfonzi 'l trono!

JUDITH.

Ah!

Cárles la sent y 's cubreix lo rostre. Adelart se dirigeix á ella.

ADELART.

Senyora, que 's pert!

JUDITH, resoltament.

Comte, deixaunos:
jo parlaré á mon fill!

ADELART.

(Que Deu ho vulla!)

ESCENA XI.

JUDITH, CÁRLES.

Lo Rey cubrintse 'l rostre; Judith ab estrem afecte.

JUDITH.

Fill meu!... La vostra ma!... ¡Si vos sabesseu
quan horrible es morir sens las besadas
del fill qu' en las entranyas nos sentirem!...
Cárles, sento la mort!...

CARLES, apartantse.

En l' altra vida
reclaman contra vos: esta donzella,
l' amor que li heu furtat; mon pare, l' honra!
D' ells só l' amant, y 'l fill!

JUDITH.

Jo vostra mare!
Quan lo cel y la terra 's conjuressin
acusant á una dona, 'l fill deuria
defensarla en sos brassos; qu' es sa mare
cor de son cor, y vida de sa vida,
y ánima de son ánima! Sols una!

CÁRLES.

Si aixó fos cert, trayeume 'l cór!...

JUDITH.

Me mata!

CÁRLES.

Y la vida!-tot! l' ánima!...

JUDITH.

¡M' ofego!...
Senyor, Deu meu!

CARLES.

Donchs, qué? Hi ha en mi la víctima,
y en mi á l' hora 'l butxí? Vos no 'm sou mare;
¡digueumho per pietat!

JUDITH.

Que vos ho digan
totas las fibras de mon ser que 's rompen

al sentirvos.

Ab un crit suprem.

¡Mon fill!

CARLES, *ab tristesa.*

Aneu; deixeume!
que may mes nos vejam!

JUDITH.

Ah!... ¡Que m' allunyi?
!me... llenseu?... ¡A mí!... Donchs, bé; dins d' un claustre
jo 'm tancaré per sempre... Mes. . ohiume
lo darrer cop: fugiu d' aquesta casa
y... ¡cregueu á Adelart!

CARLES, *fent per dominar sa ira.*

¡Que prenga... al comte...
Bernart?

JUDITH, *molt baix.*

Si!

CÁRLES, *ab horror pero fingint que 's deixa convencer.*

Oh!

JUDITH.

Tant sols pera salvarvos:
y no 'l veureu may mes. ¡Cárles, creyeume!

CÁRLES, *sempre fingint.*

¿Mes, ara... vos sabeu hont es lo Comte?

JUDITH.

Si sols espera per menar la lluyta
vostre perdó.

CARLES.

(Bernart!... Deu me 'l entrega.

Fingint.

Senyora, si es precis...

JUDITH.

Parleu; oh Cárles!
y... vos lo perdoneu? Si ara sabiau!...

CARLES. Repugnantli sas propias paraulas. Ab lentitut.

Que vinga, donchs, al Rey; que jo... 'l perdono.

JUDITH, corrent á Cárles.

Oh!...

CÁRLES, ab molta fredor, aturantla.

Al claustre, vos. (Tu mon punyal, espera!)

Judith li vol seguir parlant y ell per evitarho fuig per la esquerra.

ESCENA XII.

JUDITH, despres FRA VEREMON que ve ab altres dos monjos del temple.

JUDITH.

L' ha perdonat! ¡Si es ho mon fill! Que ho sápiga
lo Comte al punt. ¡Ab quin amor la terra
besará baix sos peus! Si; de sas culpas
la dolor l' ha rentat!. ¡Oh, que sos llábis
devant d' en Cárles lo secret no digan!

FRA VEREMON, seguit dels dos monjos.

Senyora...

JUDITH, ab gran dolor.

Sí, fra Veremon; que reba
la fossa 'l cos ja fret d' aquesta santa.

FRA VEREMON, senyalant al temple.

Tots mos germans, esperan pera durla
fins á aquest lloch.

JUDITH.

Fra Veremon, no 's sentin
sos cants d' hont es mon fill! Que quan ell vinga
ja haji caigut sobre del cos lo márbre.

FRA VEREMON.

Estalviemli 'l dolor d' esta partida.

JUDITH.

(Si fins m' esglaya qu' en la mort s' unescan!)

FRA VEREMON, als dos monjos.

Veniu, germans.

JUDITH, retirantse al temple.

(Y ara que hi fa que 'l trobin
á Bernart: ell clourá la sepultura.

ESCENA XIII.

FRA VEREMON, y 'ls dos monjos.

En una de las pedras sepulcrals, hi te d' haver dos anellas. Fent esforsos per alsarla 'ls monjos descubrirán una fossa qual llosana quedará dreta d' un costat, sostinguda per una de las caixas macisas del mitj de la escena ó per una columna que estiga en lloch molt visible.

FRA VEREMON.

Es buyt aquest carner: alsém la llosa.
Ell te d' esser avuy per esta dama

lo llit nubcial!.. Viciat per las tenebras
te rubor de la llum: per so no s' obre.
Germans, un altre esfors. Per fi!

Alsantla.

'S diría
que 'ls brassos d' algun monstre ho subjectavan!..

Mirant dins.

Oh! la nit de la mort! ¡Son ayre gela!
y al fons del fons semblan uns ulls que miran!..

Mirant al temple.

Ja 'ls monjos son aquí; y enllá 'l cadavre...
Mes qui es lo caváller?...

Per Bernart.

ESCENA XIV.

BERNART, JUDITH, CÁRLES, FRA VEREMON, GISEMBERT, ADELART, RASÉS, GERICH, cavallers, monjos.

Tots van aparegnent quan s' indiqui. Se presenta Bernart; al seu darrera Judith y deprés van venint de dos en dos los monjos, portant blandons encesos. Se senten las campanas fins acabar l' acte. Los monjos cantan, mes tan baix que no destorbin lo diálech. Al entrar lo Rey callan y s' aturan.

BERNART, ab inmens dolor.

Me prenen
á ma filla del ánima!

Aturantse devant de la fossa.

'L sepulcre!

JUDITH, plorant.

Mes ella desde 'l cel vol que de 'n Cárles.

l' escut sigueu! Plorém per Brunegilda;
després... després lo fill!

BERNART.

Oh, si, Senyora;
obrintme vostre cor m' heu fet renaixer:
per ella ara! després per ell la vida!

CÁRLES, entra per la esquerra seguit de molts cavallers; tots venen armats.—Als cavallers.

Veniu, Senyors; marxém ab son cadavre.

Cárles y 'ls cavallers donan un pas com pera anar á recullir lo cadavre de Brunegilda, mes s' aturan sorpresos.

JUDITH, retrocedeix; Bernart s' aparta á un costat.

Ah!

CARLES, sorprés.

Qu' es tanta claror? Per que s' ajuntan
los sacerdots? Per qué?

FRA VEREMON.

Senyor, la terra
tot lo qu' es seu reclama.

CARLES, acostantse á la fossa.

¡D' un sepulcre
la gola aquí! Y allá.. Deu! Brunegilda!
Oh, no! Qui donchs? Jamay! Jo l' arrebasso
d' aquestos llochs; avuy jo me la emporto
en mitj de mon estol!

Als cavallers.

Senyors, seguíume.

Al voler lo Rey dirigirse al temple, Bernart se tira á sos peus sanglotant y s' abrassa á sos genolls.

BERNART.

Atureuvos, mon Rey! Cárles, oh Cárles!..

CARLES.

¿Qui es aquest home! Es ell! Bernart!

BERNART.

Que plora
besant vostres genolls! Si vos sabíau!...

Se senten los jemechs de Judith.

CARLES.

(Oh! 'l miserable!)

Fingint serenitat, mes ab cólera reconcentrada.

Duch de Septimania;
Comte Bernart; jo vos ho dich: alsáuvos.

JUDITH.

(Mon Deu! Mon Deu!)

BERNART. *Alsantse.*

Senyor, quan vos estimo!

CÁRLES, *ab la veu recullida pera que no ho senti sino en Bernart.*

Home vil, qu' en lo tálam de mon pare
hi vas dur la deshonra!... Mor!

Lo fereix ab son punyal. Bernart cau al peu de la fossa.

BERNART.

Oh!

CARLES.

Fossa,
jo faig teu aquest cos!!...

Tirantlo feréstegament á dintre ab lo peu.

JUDITH, avansant fins al Rey.

Cárles!

CÁRLES, á la fossa.

Nudreixte!

JUDITH, ab veu fonda, al Rey sol.

Cárles! qu' heu fet! Ell; ell es vostre pare!...

CARLES, apartant á sa mare que cau, sostenintse en un moble, y per últim á terra.

Infern!... Horror!...

BERNART, ab veu apagada de dins de la fossa, quan lo Rey hi anava á mirar.

Fill!... Fill!..

CARLES, tirant com á boig ab las duas mans la llosa sobre 'l sepulcre, que ressona lugubrement.

Ah! ..

Als cavallers y als monjos, per ofegar los crits que 's podrian sentir de dins de la fossa y ferli perdre honra y corona, y per ofegar també 'ls crits de sa conciencia:

Tots enfora!...
Canteu lo de profundis!... las campanas!...
Oh! cants!... doneume cants!...

JUDITH, cayent morta á terra.

Jo... moro!

GISEMBERT, horroritzat de sa propia obra.

Prega,
pare, per ells y per ton fill y salvans!

Al caure la llosana de la fossa, los cavallers y 'ls monjos, aterrats per la ca-

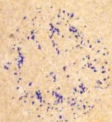
tástrofe y per la folla desesperació del Rey, s' allunyan barrejats y confosament cap al fons; los cavallers parlant baix, y fent cruixir ab lo refrech llengerament las armas; los monjos cantant, tambe á mitja veu, lo «de profundis.» Al anar á caure 'l teló, comensa á apareixer per lo temple la caixa mortuoria de Brunegilda, coberta de draps riquíssims, en mitj dels últims monjos; y 's tornan a sentir las campanas. Gisembert deurá estar colocat darrera 'ls cavallers. No deixantse veure fins lo moment que parla. Desde que cau la llosana fins al acabament, la escena te d' anar molt depressa.

Teló molt rapit.

FÍ DE LA TRAJEDIA.

LO FILL DEL REY

LO FILL DEL REY

TRAGEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL D' EN

ANGEL GUIMERA

Estrenada á Barcelona, en lo Teatre de Novetats, á cárrech de la
Associació d' autors catalans,
la vetlla del 24 de Mars de l' any 1886.

BARCELONA
Imprenta La Renaixensa, Xuclá, 13.
1886

REPARTIMENT

Personatjes.	Actors.
TEUDIA.	*D.ª Carlota de Mena.*
BERNADOT.	*D. Antoni Tutau.*
GONTRAN..	» *Jaume Marti.*
LIONELL.	» *Enrich Borrás.*
GUILLEM	» *Jaume Capdevila.*
ROBERT.	» *Joseph Nieto.*
AYMERICH.	» *Lluis Llibre.*
EGUINART.	» *Joan Oliva.*
MARCEL.	» *Francisco Monner.*
DIDIER.	» *Ricart Esteve.*

DAMAS, CAVALLERS, POBLE, SOLDATS Y PATJES.

Edat mitja.

LO FILL DEL REY

ACTE PRIMER

Cambra senyorial. A la dreta una finestra. Al mitj porta gran apareda-da: á la esquerra una porta oberta. Taula gran en un costat; diferents mobles per la escena, tots en lo major desorde De las parets penjan tapissos mitj caiguts, barrejats ab llargas trenyinas. Al aixecarse 'l teló la escena está deserta. Van cayent las pedras que tapan la porta del fons per mans dels travalladors, que s' han de veure poch á poch, com també 'ls cavallers que, agrupats, han de permaneixer enllá de la porta, no avansant á la escena fins que s' indiquí. Al quedar lo pas franch se presenta 'l Rey Gontran estremadament conmogut. Es cap al tart.

ESCENA PRIMERA

GONTRAN, EGUINART, MARCEL, y CAVALLERS.

GONTRAN.

Esposa! fill! Hont sou? Quina tristesa!
y quina soletat! En esta cambra
hi ha baf de sepultura! Fill! Esposa!

Pausa.

Per sempre us he perdut! Me sembla qu' ara,
ab los brassos oberts, del fill seguida,
d' esta porta has d' eixir, ma dolsa Blanca.

La porta de la esquerra.

Tot, tot es en son lloch: lo pas del home
aqui no ha ressonat desde l' albada
d' horror y sanch!... Oh! en terra com negreja!
Si apart d' ahir! Y fa vint anys! Aixámplat,
cor meu, qu' es d' ells est ayre que respiras,
y sos crits de dolor viuhen encara!...

Se sent al esterior una forta riallada de Bernadot, mes sense que 'l públich lo vegi.

Qué! Qu' es axó?

Se sent altre rialla de Bernadot, y a continuació altra mes lluny.

Oh! 'l meu joglar! Sérenat
pensament contorbat. Senyors, es franca
la entrada en estos llochs.

Eguinart, Marcel y cavállers ab recullimeut se presentan á la escena.

EGUINART, Ab molt respecte.

Oh, jo vaig dirho:
tot assó es massa trist. A aquesta casa
may deviau tornar.

GONTRAN.

Y ab tot m' hi atreya
lo cor!

EGUINART.

Goseu ferintvos.

GONTRAN, á Eguinart.

Cada tarde,
quan veya de ciutat lo sol morintse,
besar los torricons d' esta morada,
sola y trista en lo lluny entre la boyra,
sentia á dins mon sér com veu estranya
que 'm digués: veshi, romp lo mur, rebéjat
de recorts del passat; y no gosava!
Mes anit vaig somniar, que ningú 'ns sentí;
del fill volgut! De sopte, eixí sa mare
devant mos ulls enterbolits. Esposa!
volguí cridar; mes, ay, esta paraula
dins ma boca 's glassá; y ella ab tristesa
me va dir: «Ves, Gontran á Torregala,
y en la cambra de dol pel fill pregunta!»
Y 'm besá sospirosa, y una llágrima
de sos ulls sentí al front caure brusenta.
entant qu' en l' ombra 's va desfer sa imatge.
Y aqui soch, Eguinart.

EGUINART.

Mes fou un somni.
Qu' espereu, donchs?

GONTRAN.

No res: mes esta cambra
ans que torni la nit jo no haig de cloure.
Lo cor se 'm fa bossins, es cert; ma planta
vacila en estos llochs; tinch por y angunia..
y com vint anys enrera, la anyoransa
sento per ells!

EGUINART.

Senyor!...

GONTRAN.

Ah, no. He dat orde
que vinga assi la Cort; que vol mon ánima
ofegarse en brugit. Jo vull que riga
tothom al meu costat; d' aquesta casa
que 'm llevin los recorts... Y ma neboda?
Com Teudia no ha arribat?

MARCEL.

S' ha desviada
ab nobles cavallers en la cassera...

GONTRAN, *contrariat.*

Mes sap que ha de venir. Cosí, m' esglaya
A Eguinart.
lo repos aqui dins: per tot la esposa
y 'l fill crech escoltar.

EGUINART.

Deixeu!...

GONTRAN, *per son cor.*

Com tráurels!

EGUINART.

Mon parent y senyor, aixó 'ns ensenya
que la vida no es res, puig res l' acava.
A Marcel.
Digueuli: es ocasió.

MARCEL, *humil y afectuós.*

Senyor, la vista
no gireu al passat, que us aclapara:

gireula al avenir; á aquesta terra
que us estima, senyor, y que us demana,
puig que ha mort vostre fill, nombreu del trono
l' hereu... pera demá. Deixeu las llágrimas;
sigueu ditxós triant qui us succehesca.
Al saberho, senyor, tot lo realme...

GONTRAN, ab fastidi.

Y... mon joglar? Hont es? Bernadot... Vinga
lo meu joglar assi!

S' en va un cavaller.

EGUINART, á Marcel.

Veyeu? Aparta
la conversa...

MARCEL, á Eguinart.

Com sempre.

GONTRAN.

Fill! Esposa!

ESCENA II

BERNADOT, GONTRAN, MARCEL, EGUINART y CAVALLERS. S' ha de veure que 'l Rey sovint cau en fonda tristesa y que, bregant pera combátrela, busca ocasions de distréures.

BERNADOT.

Gloria y honor al Rey. No us esperavan,
altesa, en estos llochs. Tot pols...

GONTRAN, ofés perque no se li acosta

Que 't crido!

BERNADOT.

Mon senyor... Ay!

Lo Rey lo fa seure á terra agafantlo per la orella.

GONTRAN.

Per qué no vens!

BERNADOT, á mitja veu.

Ay!

CONTRAN, ab indolencia.

Calla,

y... escolta al cavaller.

MARCEL.

Mon Rey?...

GONTRAN, Volent tornar á la conversa de la escena anterior.

Me déyau,

vos, Marcel...

MARCEL.

No recordo.

GONTRAN, ab ironia.

Si; 's tractava

de la mort.

BERNADOT, rihent.

De la mort! Donchs vos distreya!

GONTRAN, á Marcel.

Que disposar devia del realme...

Bernadot riu estrepitosament mirantse á Eguinart.

BERNADOT.

Oh! 'l cosí!...

EGUINART, avergonyit.

Deixeu, senyor.

BERNADOT, á Eguinart.

Vos trobo
lo cap petit per la real garlanda.
Voleu 'l meu capell?

GONTRAN, rihent lleugerament y fingint renyarlo.

Bernadot!

BERNADOT, apartantsen y girant la conversa rápidament.

Creyan,
tapant aquesta porta, que tancada
era la mort á dins! Las oranetas

Mirant al sostre.

venen aqui á fer niu.

MARCEL.

Cert.

GONTRAN.

Que sortadas!
Tenen familia, y fills. Cada parella
viu en son jas d' amor, y las estranyas
no torban may sa ditxa, ni la enveja
se congria en sos pits.

BERNADOT.

Sí; mes nosaltres
som reys de lo creat: tenim la pensa;
sabém qu' es be y qu' es mal; per nostra gracia
fins Deu se va fer home. Tot es nostre
en mars y terras: los estels que 'ns guaytan
son per nostre servey gegants antorxas;
som reys del mon; som més perfets que 'ls ángels;
som á imatge de Deu! Las oranetas...
Oh, mon Senyor, que bonas en la taula!

GONTRAN.

Bernadot, no 'm distreus: avuy son tristas
tas paraulas no mes.

BERNADOT, arronsant las espatllas.

Oh!

GONTRAN.

Una balada...
ó un cant... de goig.

BERNADOT.

Be está.

GONTRAN, ab aburriment.

Tot lo que vullas;
mes res trist, mon joglar.

BERNADOT.

La de la dama
de cent y un any que festejá al dimoni?...

GONTRAN.

Aqueixa. Cavallers, feu rotllo. Parla.

BERNADOT, recitant.

Es vella, vella que esparvera.
S' alsa una nit ab la fal-lera
d' enmaridarse. ¡Qui la vol!
Va per la cambra y cruix sa ossera,
catrich, catrach sobre 'l trespol.

Invoca al diable en sa follia:
s' obra un portal ¡Jesus, Maria!...
¡Ay quina por! Ja 'l te devant.
—Per un galant, l' ánima mia.
—Per la teva ánima un galant—

Demá... Al sé nit tota enjoyada,
ja surt del temple ben casada:
¡qu' hermós y jove es lo marit!
¡Llamp que la toch, que ha estat sortada!
fan las donzellas ab despit.

D' assi d' allá tot es fumera;
atxas de vent li fan carrera;
pel campanar quins jiravols!...
y ells, ¡quin xiu xiu! duyent darrera
sach de gemechs y floviols!

Véusels aqui, ja son á casa:
ella te 'l cor fet una brasa:
—Oh 'l meu marit!—Oh ma muller!—
Y ell, tot cofoy: d' un cop d' espasa
un nus li talla del cinter!

Ja esten los brassos la fellona:
—Donam un bes!—ja 'l bes li dona,
mes ella s' alsa y llensa un crit,
y fuig y cau vora la espona
que 'l bes los llabis li ha rostit.

—Vina á mon cor, gentil donzella!
Ja, ja. ja!—riu: quin fugir ella!
catrich, catrach, d' assi, d' allá!
—Ja 't tinch!—La cambra s' esgavella,
y 'ls dos s' enfonsan:—Ja, ja, ja!—

Riuhen los cavallers.

Un' altra!

Recitant.

Una pastora...

Se sent un toch de corn lluny.

GONTRAN.

Qu' es?

EGUINART.

Es Teudia
ab los joves senyors que l' acompanyan.

BERNADOT, deixant caure 'l cap ab tristesa.

(Teudia!)

GONTRAN, ab alegria.

Oh, ma nevoda que ve!

A Bernadot, ab indiferencia.

Digas.

BERNADOT.

No sé...

GONTRAN, à Bernadot.

Segueix.

Se sent lo corn vagament.

MARCEL.

Mon Rey, de la esplanada
veurém á sa cohort: sembla que voli
Teudia á caball!

GONTRAN, animantse.

Ah! Cert!

EGUINART, invitantlo á sortir.

Senyor, encara
hi ha prou llum en l' espay.

MARCEL.

Oiu: se senten
dels gossos los clapits.

GONTRAN.

Sí. tots en marxa,
cavallers.

MARCEL, à Eguinart.

Eguinart...

EGUINART, à Marcel.

Un' altra volta
després aquí: us ho prego.

Surten.

ESCENA III

BERNADOT.

Vull rebátrem
lo cap traidor, oh Deu! contra las pedras
d' aquestos murs! Si penso en eixa dama
me sento aqui com un martell; y sobte
acudits y cansons se m' entrabancan
al fons del pensament. Te: la he sentida,
y... m' he perdut. Si fos jo com los altres
me creuria... qu' estich... d' aquesta dona!...

Sarcastich.

Mes, jo, 'l bufó del Rey, á qui se 'l tracta
com al gos més volgut; jo, 'l coix, que porta

Ab despreci.

un farsell é la esquena; de la casa,
lo boig! Si 'ls hi digués! Mes, jo tinch vista

Ab feresa creixent.

com los altres la tenen; tinch entranyas;
y 'l cor no es estrafet! Y ploro, y goso,
com ells. Y... aquesta dona. m' embriaga!

Ab reculliment y complascencia.

Mirantla no la ofench: somniantla á n' ella
no entelo sa virtut!...

Rihent de cop nerviosament fins desapareixer.

Oh! Si arribava
á saberho! Per Deu! Quin cop de riure!
y jo també!... y tothom, quinas riallas!
Jo 'l bufó del palau! L' idiot! Lo monstre!...
Jo enamorat! y ploraner! y ab ánima!

ESCENA IV

MARCEL, EGUINART.

MARCEL.

Estém sols.

EGUINART.

L' heu sentit? Lo rey no deixa
que li parlin d' hereus á la corona;
y ab tot no te cap fill; si així finava
quina guerra, Marcel! Parents li sobran...

MARCEL.

Vos.

EGUINART.

Y... altres. Mes jo 'ls hi duch ventatja.

MARCEL.

Cal, mon senyor, que 'ns ajuntém los nobles
que per rey os vullam.

EGUINART.

Jo, per la terra;
no per mi es que ho desitjo.

MARCEL.

Y á las horas
li pregarém units que vos proclami
l' hereu, pera sa mort. Si es qu' ell s' hi oposa...

EGUINART.

A mi 'm voldrán las vilas.

MARCEL.

Si á la una
sabém parlar al rey. Si no...

EGUINART.

Llavoras...

MARCEL.

Llavoras, combatrem.

EGUINART.

Oh Marcel, gracias:
de vos ho espero tot. Mes prompte, prompte:
lo rey es vell y malaltís...

MARCEL.

Deixaume;
y espereu.

EGUINART.

Oh mon company.

MARCEL.

No: vostre
servidor mes fidel. Mes quina causa
aqui ha portat al Rey?

EGUINART.

Creu que sa esposa
en somnis li ha parlat. Aqui va perdre
la muller; aqui 'l fill. .

MARCEL.

Y aytal historia
vos coneixeu?

EGUINART.

Ben cert. Aquesta cambra
la he vist que feya horror. Qui no ho recorda!
Lo Rey Gontran enamorat s' havia;
y á la dama mateixa 'l rey de Mória
estimava ab encís. Guanyá en la lluyta
lo nostre soberá, y la feu sa esposa.
Ah! may s' hi hagués casat, que per la terra
comensaren los dols. Van ser los pobles
enemichs com los reys: guerra implacable
se van fer, y 'n voleu desde aquell' hora
de morts é incendis? Lluny, la reyna Blanca,
del rey vivia en est castell, dels nostres
lo mes ferm allavors: un fill tenian
de tres anys. Oh. escolteu: era á la vora
jo de 'n Gontran un vespre. Ell en sa tenda
fantasiava, á alta nit lo rey de Mória
sorpendre en un congost y destrossarlo.
De cop entra un soldat: la sanch degota
de son cos vacilant. Diu: «Torregala
s' ha obert als enemichs!» y mort desplómas.
Y aquí volém; devant lo rey. Sa cara
feya llástima y pór; y entrem. L' aurora,
murallas, corredors, tot ho esclaria.
Quants de cadavres, Deu! Al fi á esta porta
hi arrivém. Oh Marcel caiguda en terra!
en mitj dels servidors, com ells inmoble.
era la reyna Blanca. Ni un ab vida
d' aquells sers!

MARCEL.

Mes, l' infant!

EGUINART.

Las cambras totas,
passant sobre cadavres, vam seguirlas:
en lloch!...

MARCEL.

Ni rastre, ni senyal?...

EGUINART.

Ni l' ombra
d' un indici tant sols.

MARCEL.

Estrany misteri!

EGUINART.

Se tragueren los morts, y aquesta porta
per orde de Gontran aparedada
va ser al punt: y per primera volta,
passats mes de vint anys, avuy en ella
s' ha tornat á sentir la veu del home.

MARCEL.

L' assessí!...

EGUINART.

A sanch y á foch va perseguirlo
lo nostre rey: perdé l' estat de Mória,
y fugint á amagarse á llunyas terras,
l' anyorament va durlo á dins la fossa.
Mes deixém tal conversa.

MARCEL.

Si; es ben trista.
Pensém en l' avenir.

EGUINART.

A vos us toca.

MARCEL.

Jo no més vos puch dir, si 'm voleu créure,
que sereu rey.

EGUINART.

Marcel!...

MARCEL.

Prudencia, tornan.

ESCENA V

TEUDIA, EGUINART, MARCEL, LIONELL, AYMERICH, DIDIER y CAVALLERS. Entran tots precipitadament y movent gran gatzara. EGUINART y MARCEL se barrejan ab ells.

TEUDIA, á Didier rihent.

Heu caigut de cavall!

DIDIER.

No es culpa meva:
vos la teniu: mirantvos m' he distret.

TEUDIA, rient.

Jo?...

AYMERICH.

(Quin fatich dona 'l seguirla!)
Teudia entretant parla rihent ab los cavallers que la galantejan.

LIONELL.

Te d' estar en lloch molt visible pera que 'l públich se fixi durant la escena en ell.

(Brasas
me sento al cor de gelosía.)

AYMERICH.

Aymerich y Eguinart se disputan lo tamboret hont s' ha assentat lo rey, pera oferirlo á Teudia.

Es meu:
so avans...

EGUINART.

No á fe; que 'l tinch.

AYMERICH.

He estat jo.

EGUINART, prenentlo.

Teudia,
si us digneu...

TEUDIA.

No, Eguinart: al cavaller
Per Didier.
que ha caygut. Ah! L' haguesseu vist en l' ayre,
per lo cap del cavall!

DIDIER.

Mes, sou crudel,
senyora, ab mi!...

TEUDIA, deixantlo en sech.

Lionell.
Parla ab aquest.

AYMERICH, á Didier.

No us vol.

TEUDIA, sempre ab atolondrament. A Lionell.

Dirias
que no us plau nostra cort.

LIONELL.

Senyora!...

TEUDIA, á Lionell sol. Joganera pero renyantlo.

O es
que amor ja no 'm teniu. Per qué esta cara?

LIONELL.

Teudia 'm sap mal que avuy lo meu corcer
no s' hagi desbocat al devant vostre,
llensantme contra un arbre ó be al torrent.
Vos, hauriau rigut; mes pensariau...
en mi, Teudia.

TEUDIA, ofesa mes enjogassada.

Jelós! Veniu, Didier:
Lionell me preguntava hont l' heu apresa
la mena de saltar.
Deixantlos.
Y 'l Rey, Marcel?

DIDIER, á Lionell.

Senyor, si un dia 'l diable pera perdreus
vos feya enamorar d' aquest follet,
fugiu, fugiu, sense jirar lo rostre:
anys y mes anys volentla passareu,
y ella sens adonarse;... y si ho repara

molt pitjor pera vos. Oh, cavaller;
no te ni cor, ni entranyas: Deu l' ha feta
pera neguit dels homes, y res mes.

LIONELL.

Guardauvos lo consell per qui 'l demani,
que á mi no 'm cal.

Apartántsen.

DIDIER.

(Qui 'n home!)

LIONELL.

(Jo no dech
seguir en esta casa, que 'm perdria
per un tresor que may pot ésser meu.
Oh, que vinga l' olvit; fugim per sempre.)

EGUINART.

Y diguéume, senyora; que n' heu tret
de la cassera aquesta tarde? Duyau
ab vos los cavallers mes dreturers.

TEUDIA.

Ah! Quin goig, Eguinart!

Als altres.

Mes no us perdono,
senyors...

AYMERICH, volentli dir que no insisteixi.

Teudia!

TEUDIA, á Eguinart.

Escoltaume; y vos direu.
Tots me seguian: d' uns abrulls, de sobte,
ha sortit un singlar com llamp furient:

apunto: 'l dart fins al plomall li enfonso:
fa un bot la fera; entre 'ls matolls se pert;
l' esbart de nobles cavallers se llensa
per son camí; jo espero: y poch després
d' un á un van tornant sens que la cassa
hagin trovat en lloch. No he errat lo tret;
donchs certa estich qu' ella ha caigut, qu' es morta
dintre del bosch!

AYMERICH.

Tot ho hem seguit...

DIDIER.

Com es
que 'l singlar no hem trovat?

TEUDIA, ab tossuderiá infantil.

La sanch corria
á doll, á doll. Si jo l' he vist! Ben cert
que ha d' estar en lo bosch; y 'l vull!

AYMERICH, volent calmar sa agitació.

Mes, Teudia. .
que val per vos aquest singlar!...

DIDIER, disputantse ab Eguinart una rosa que en la agitació cau á Teudia.

Deixeu!

EGUINART.

La tinch!

DIDIER.

No!... Teudia, fins l' etzar m' envia
esta rosa de vos.

TEUDIA.

Oh, en mon cinter

la duya; us la reclamo.

Li dona Didier.

DIDIER.

Y jo per ella
la gloria donaria!

TEUDIA.

Grans mercés.

MARCEL.

Y jo.

EGUINART.

Hi ha noble que per esta rosa
se faria matar.

TEUDIA, *ab ironia.*

Galans á fè
sou, mos barons... mes aqui dins; afora...
lo desitj d' una dama se 'n du 'l vent.
Batre un singlar, ab tot y sa ferida,
no es com pendre una rosa!...

EGUINART.

Teudia...

DIDIER.

Mes...

AYMERICH.

Perdut lo rastre...

TEUDIA, *ab atolondrament.*

Es jorn: d' aquesta rosa

ofrena jo 'n faré, mos cavallers,
á qui 'm duga 'l singlar.

Fins al final de la escena tots molt rápit y jugat.

DIDIER.

Ohiume...

EGUINART.

Teudia...

TEUDIA.

Ni un mot, senyors!

DIDIER, despedintse.

A la tornada.

MARCEL.

Anem.

TEUDIA.

Y bona sort.

A Didier.

Prengueu 'l pas.

DIDIER.

La rosa
será meva.

EGUINART.

A cavall!

TEUDIA.

Y no direu
que no sia galant, senyors, la dama
puig fins la escala us acompanya.

DIDIER.

Anem.

Surteu tots riheat, sens reparar en Lionell que queda pensatiu.

ESCENA VI

LIONELL.

Per qué l' haig d' estimar, si hi ha un abisme
entre esta dona y jo. Ah! si li deya
so 'l fill del rey de Mória; aqui mon pare
entrá una nit traidor; sanch ignossenta
feu córrer ab sas mans!. . Malhaja l' hora
que he gosat trepitjar aquesta terra!
Mes, oh, pare, perdó, si 'l meu martiri
devant de Deu vos fa minvar la pena.

Pausa.

Ah, pare de mon cor!... Ningú 'ns ohía;
vos anavau morint, y á cau d' orella,
en lo llit del dolor així 'm parlavau:
«Fill, jo era rey; del cap me la van pendre
la corona real: fou per ma culpa,
que... vaig esser un vil!» Oh, com la terra,
mon pare, no s' obri pera dragarme!
Tot m' ho vareu comptar, y las darreras
paraulas vostras dins del pit clavadas
serán fins á la mort!... «Mon fill, ves, cerca
lo rey Gontran, y perque Deu me donga
la gloria al cel, si te enemichs defénsal,
consólal si sufreix, mes no li digas
ton nom, Lionell, que 't matará; conégat
Deu y jo!» Y vaig jurarho! Mes jo lliure
no soch vora del Rey, que m' atormenta
un amor sense frè per esta dama!
Y ella juga ab mon cor; qué, Deu! no es feta
com jo so fet! y encen ma gelosia
tot dihent que m' estima! Ah! Pera sempre
dech rompre tal encís! May per esposa
lo Rey me donaria á esta donzella.

ESCENA VII

LIONELL, TEUDIA.

TEUDIA, Molt festiva.

Com! Vos aquí?

LIONELL, ab serietat.

Senyora...

TEUDIA.

Jo us buscava...
y no us he vist. No 'm voleu dur la fera?

LIONELL, id.

No 'm plauhen tals combats: del cor las lluytas.
son tant sols mos afanys.

TEUDIA, contrariada, pero encara bojejant.

Ja sé; se us crema
lo cor d' enamorat. La gentil dama
soch jo que us faig patir. Ingrat! Al veureus
no sé com vos estimo: us preparava
un triomf avuy; perque vos sols la fera
hauriau mort al bosch. Jutjeu ma ditxa
al veureus devant tots portant la presa!

LIONELL.

Y aytal es vostre amor?

TEUDIA, ab amor y atolondrament.

Lo meu no gosa
fentvos patir. Quin mal?... Me plau 'l veure

qui mes corre á cavall, qui un tany de roure
parteix d' un dart, qui 'l gerifalt enjegà
mes dret á la coloma; y tots que vingan
y jo contra ells... y llamps y trons! com deyau
avuy al bosch: so aixís; mes jo us estimo...

LIONELL.

Com al dart, al cavall, á l' au de presa!

TEUDIA.

Y pera dirme tot aixó deixáreu
vostres companys?

LIONELL, ab severitat y cortesia.

Los he deixat per pendre
comiat de vos.

TEUDIA, molt conmoguda.

Vos en aneu?

LIONELL, id.

Senyora,
vaig á ma llar.

TEUDIA, fingint indiferencia.

Ah.
Ab amargura.
(Deu!)

LIONELL.

No us torno, Teudia,
la paraula d' amor, que, ay, me donáreu
perque 'm diu tot en vos, que ja us l' heu presa.

TEUDIA, fingint.

Be está! Y que us donga 'l cel un sant guiatje.

LIONELL, *id.*

Senyora, adeu!

TEUDIA.

Adeu!

LIONELL, *anantsen sens poder contenir la emossió.*

(Oh cor!)

TEUDIA, *plorant.*

(No veurel
may mes. Oh!)
Cridantlo fora de si.
Lionell!

LIONELL, *contestant rápidament.*

Teudia...
Fingint y aturantse.
'M cridavau...

TEUDIA, *indecisa.*

Jo...

LIONELL.

M' havia semblat...

TEUDIA, *al veure que ell fa un moviment per anarsen.*

Si, si. Sols era...
pera dirvos...

LIONELL, *desitjós de quedarse.*

(Cor meu!)

TEUDIA, *rápidament.*

Es que us demano
que avuy no us en aneu!

LIONELL, volent fer lo sever encara.

Hi ha una cassera
pera esta nit, senyora?

TEUDIA.

Oh, no.

LIONELL.

La causa
no comprench!

TEUDIA.

(Me fa mal!) Lionell, digueume:
soch despreciable á vostres ulls?

LIONELL.

Senyora,
sou gentil dama y per tothom sou bella.
Mes lo camí es ben llarch: mon homenatje
rebeu...

Saludantla profondament per anarsen.

TEUDIA, arrebatada y plorant.

Oh, no, may, no, que jo us vuy veure
sempre aqui, vora meu: perque us estimo,
Lionell, ab tot lo cor. Oh, aquesta ausencia
no potser, oh no, no; que vuy ser vostra
devant de Deu y 'l mon la vida entera!
Mes vos no m' estimeu: no us en iriau!

LIONELL, ab desesperació.

No potser est amor!

TEUDIA, plorant.

T' estimo, 'm deya,

Al cel.

Senyor!...

LIONELL, arrebatat mirant al cel.

Digueuli vos que á totas horas
viu ella dins mon ser. De nit me sembla
sentir sa veu en los espays; m' adormo,
y 'm crida y ab sos besos me desperta.
Sento l' afany d' estrényela en mos brassos,
de beurem son alé, adorar la terra
que trepitja al passar, guanyarli un trono
ab gotas de ma sanch, y fantasieja
mon cor formarli 'l tálam de ventura
ab glassas d' aquest sol, y per sa testa
furtar, á vos, mon Deu, un raig de gloria,
baldament me costás la vida eterna!

TEUDIA, ab exaltació.

Oh! que voleu? Jo 'ls aborresch desd' ara
los meus goigs infantívols! Jo no 'm creya
que tant vos estimés. La Cort que vinga;
vuy dirlos mon amor.

LIONELL.

Ah, no!

TEUDIA.

Que veja
tothom que jo us estimo; 'l Rey...

LIONELL.

No! Ara
ni un mot!

TEUDIA, sorpresa.

Per qué, Lionell?

LIONELL, sens saber qué dir.

Perque... Mes venen!

TEUDIA.

Aquest vespre al jardí.

LIONELL.

Vindré: us ho juro!

TEUDIA.

(Com viure sens Lionell!)

LIONELL.

(Morir es pérdrela!)

ESCENA VIII

TEUDIA, LIONELL, DIDIER; després GONTRAN, AYMERICH y CAVALLERS.

DIDIER, fatigat.

Senyora, ja ho veyeu; en lloch se trova
lo singlar.

TEUDIA.

Cavaller, altra conversa...

DIDIER.

Oh! m' he cansat.

S' assenta, y s' alsa de cop al veure al Rey.

TEUDIA, veyentlo venir.

Lo Rey!...

GONTRAN.

(Lo sol s' acotxa
y s' endú ma esperansa!)

TEUDIA, corrent al Rey y besantli la ma.

Senyor!

GONTRAN, ab tristesa y afecte.

Teudia,
lluny de mí tantas horas, en est dia
quan mes li cal á mon costat lo veureus!
Oh, Lionell, vostra companya es grata:
mes hostatje de dol en esta terra
heu trovat, l' estranger!

LIONELL, ab vehemencia.

De goig seria,
Senyor, si jo ab ma sanch, la jovenesa,
la ditxa, pogués dur á la vostra ánima.

GONTRAN.

Oh, mon amich, jo us prech, que 'n esta vetlla
vos senteu á ma taula.

LIONELL.

Mon Rey!

GONTRAN.

Dolsa
feume la estada aquí, senyors. Flaqueja
mon cor en mitj de tristas recordansas;
y ab tot m' hi vull estar, fins que d' estrellas
s' ompleni 'l cel. Mes cal que la alegria
m' enrondi, amichs. Si m' estimeu volteume
de goigs aquí; ubriagueume de gatzara,
y ofegueume 'ls recorts. Que jo no 'l veja
á mon fill, la esperansa de mas lluytas,

Lionell se cubreix lo rostre, y manifesta sa emossió sens ser observat.

en un plech del cervell; tantost en terra,

nin, mort pels criminals; tantost lo prímcep
hereu de mon llinatje, ab la bellesa
que 's te als vint y cinch anys; noble, estimantme,
estrenyentme á son pit! Ah, si, volteume;
no 'm deixeu mos amichs! M' han dit en somnis
que avuy... aquí... sabré del fill!... y espera
mon cor de pare. Si so boig .. que ho sia;
no m' ho digueu, que l' esperar m' alenta!

LIONELL, ab afecte.

Jo seré ab vos, oh Rey, en estas horas;
no l' amich, lo servent.

TEUDIA, volent calmar al Rey sentada á sos peus.

Senyor!...

GONTRAN, amoixantli 'ls cavells.

Ma Teudia!...

A Aymerich.

Ja 'l sol s' ha post: que aqui parin la taula;

Surt Aymerich.

y que dringuin las copas. Lluny vos creya

A Teudia.

y he seguit esperantvos, llochs que un dia
ma esposa y fill ompliren de bellesa.

LIONELL.

(Me trenca 'l cor! Si 'm conegués, oh pare!)

ESCENA IX

GONTRAN, TEUDIA, LIONELL, DIDIER, AYMERICH, EGUINART, MARCEL, CAVALLERS y PATJES. Sens que s' interrompi 'l diálech los servidors paran la taula. Quan s' indiqui BERNADOT y GUILLEM entran ab un singlar mort arrossegant.

EGUINART.

Didier, ni 'l rastre en lloch.

DIDIER, en un grupo de cavallers.

Si jo us ho deya.

MARCEL, á Teudia.

Tot ho hem seguit debadas.

TEUDIA.

Vos demano...
Marcel, no 'm parleu mes d' esta cassera.

Se senten á fora remors y riallas.

GONTRAN, sobtat.

Qu' es aquesta remor?...

BERNADOT, de fora de la escena.

Feume pas! Fora!

Los remors y las riallas creixen. Quan apareix Bernadot riuhen los cavallers de la escena.

GONTRAN, alsantse.

Qué! Que son estos crits?

BERNADOT.

Fora!

Apareixent.

Deixeume!

Jo, jo l' he mort! Oy que l' he mort?

Ho pregunta á en Guillem. Portan los dos arrossegant al singlar.

GUILLEM, á Bernadot.

Me 'n dono

vergonya.

Tothom riu arremolinantse ab gatzara.

BERNADOT, al Rey, per Guillem.

Si es lo pare.

GUILLEM, poruch de veure tanta gent, á Bernadot.

Corre; anemsen.

Lo Rey se distreu de son dolor al veure la confusió de Guillem.

GONTRAN, rihent.

Me plau 'l cassador, Teudia.

BERNADOT, á Teudia.

Y encara

du enfonzat vostre dart, Senyora.

TEUDIA.

Deumel.

AYMERICH, rihent.

Quina llissó 'l joglar!

BERNADOT, estrevant pera arrancar lo dart.

Aguanteu, pare.

GUILLEM, à Bernadot.

Vull fugir; tothom mira...

BERNADOT, entregant á Teudia 'l dart. Ab exageració pero ab sentiment.

Aixís s' arrencan
las fletxas del amor.

TEUDIA, examinantla.

Y es meva, oncle.

LIONELL, a Bernadot.

L' amor... si es tal amor, no trau sas fletxas.

BERNADOT, à Lionell.

La he arrencat d' un cadavre. Vos... (No, calla,
calla, cor meu)

EGUINART, examinant lo dart de Teudia.

Si; vostre.

DIDIER, id.

Cert, que ho era.

GONTRAN.

Bernadot, mon joglar; jo vull que 'm contis
com tu, sent... tal com ets, tant brava pessa
has trovat y has vensut

BERNADOT.

Mon Rey, sabia
que al bosch aquest matí, una damisela
honrat havia á un dels singlars, clavantli
un de sos darts al pit. Mes, ay, la fera
fugí malagrahida; y jo, senyora,
coix y estrefet, mes sensa por, la selva

he seguit. La he trovada dessangnantse;
m' hi he acostat y ella á mi; tots dos per terra
hem rodolat; mes jo, jo l' abrassava,
pel coll!... M' ha mossegat, pero la llengua
l' hi he retorsut; y prou. Y aqui us la porto,
si viva no he pogut, encar calenta
perque... us donga las gracias, oh senyora,
del dart que li han clavat vostras mans bellas.

GONTRAN, per Bernadot.

Ja ho veyeu, cavallers; damunt la vida
tothom serveix.

TEUDIA.

Joglar, la ma us sangneja.
Aneu...

BERNADOT, rihent.

Aquesta sanch es d' ell, senyora.

TEUDIA.

Vostra.

BERNADOT, rihent.

Tant es.

TEUDIA, al Rey.

Está ferit!

GONTRAN, rihent.

Ca; deixal,
ma Teudia. Ell! Si te set vidas.

BERNADOT.

Gracias,
mon Rey.

TEUDIA, ab compassió y atolondrament.

Joglar, teniu; la rosa aquesta
vos la heu guanyada.

Bernadot no la gosa á pendre. Sorpresa dels cavallers.

DIDIER.

Com!

EGUINART.

A ell!

BERNADOT, rihent.

Se juga
ab lo bufó, senyors!

TEUDIA.

Bernadot, prenla.

Ell la pren y quan la té dubta encara.

BERNADOT.

No m' enganyeu!
(Es l' única ventura
que he gosat en lo mon!)

La besa d' amagat.

GONTRAN, un xich sever.

Teudia...

BERNADOT, ab goig.

(Era d' ella!)

GONTRAN, ab afecte.

Heu fet mal. Al bufó donar la rosa!...

TEUDIA, carinyosa.

Vos he ofés?...

GUILLEM.

(Jo m' assech.)

Creyent que ningú 's fixa en ell s' assenta en la cadira del Rey que està sola.

BERNADOT, observantlo y rihent.

Lo pare! Sembla
nostre Rey y Senyor. Digueu: set vidas

Ab énfasis.

teniu. Tothom serveix.

Un cavaller ha avisat á en Guillem que espantat s' aixeca.

GUILLEM.

Ay, ay!

GONTRAN, ofés.

Que tregan
á aquest home.

BERNADOT.

Es lo pare.

GUILLEM, plorant esparverat de la cólera del Rey; á sos peus.

Senyor, gracia:
perdoneume la vida; jo no 'm creya
fer mal; no hi tornaré. Fins tant que mori
m' estaré dret. Tinch por. Senyor, deixeume
fugir.

GONTRAN, rihent.

Donchs ara no.

Tots riuhen.

GUILLEM.

No... Si... Com vulla
vostra grandesa! Vostra... tot!

GONTRAN, ribent.

Que segas
á ma taula disposo. Ets un gran home.
Un lloch per ell, mos patjes. Veniu, Teudia...
Vos, Lionell.

LIONELL, ab tristesa al Rey.

Vull servirvos.

S' assentan lo Rey y Teudia. Lionell dret darrera. Lluny tots los cavallers. Guillem no seu fins que l' obligan.

GUILLEM, ribent despres que s' ha assentat.

(Los faig riure!
Bona gent!)

Lionell serveix vi al Rey. Bernadot està al mitj ab lo cap baix.

GONTRAN, alegrement.

Com te dius?

GUILLEM.

Guillem.

GONTRAN.

No menjas?

GUILLEM.

Tinch un nus á la gola. Aquesta cambra
fa por...

GONTRAN, deixant tristament la copa.

Cert!

TEUDIA, mirantsel amorosa.

Lionell, ompliume 'l beyre

LIONELL, posantli vi.

Aixi us donga la ditxa.

BERNADOT.

(Oh! Si s' estiman!...
Cor!...)

TEUDIA, á Lionell.

M' estimeu?

LIONELL, ab dolor.

Com náufrech, á la terra!...
(que may ha d' assolir.)

TEUDIA, bebent la meytat del vi de la copa.

No vull la ditxa
sens compartirla ab vos. Teniu.

Li dona 'l restant.

LIONELL, bebent.

Oh, Teudia!

EGUINART, al Rey.

Senyor, esteu malalt? Sofriu?...

GONTRAN, com despertant d' un somni penós.

No. Acóstat,
mon joglar, beu. Te; tornahi. La tristesa
fesme fugir. Dauli hipocrás. Que riga
ma gent. Per qué calleu? Tothom que bega

Los patjes serveixen á tothom.

fins á l' última gota. Te, te: un altra;
embriágat, que aixi 'm plaus.

BERNADOT, mirant á Teudia avergonyit.

Oh no, llenseume;

que avuy no us puch servir.

GUILLEM, á milja veu.

Tinch por!

GONTRAN, funebrement y ab imperi, irritat per la por de Guillem.

Embriágat:
te; beu.

BERNADOT, resistintse débilment.

Mon Rey! (Oh no; no devant d' ella.)

Beu.

GONTRAN.

Beu!

Ell torna á beure.

BERNADOT.

Y prou.

GONTRAN.

(Quin dolor quan esta casa
deixi. Y ja es nit!) Te un altra.

BERNADOT, bebent y ab la veu emborbollada.

Es la darrera.

GONTRAN, fent que un patje li aboqui.

Patje!

A Bernadot.

Ho vull: te.

BERNADOT.

Ja prou!

Després de beure llensa la copa, que 's trenca.

GONTRAN, ofés.

Joglar!

BERNADOT, per Teudia.

(Si 'm mira
aixis!...)

Ab moltas pausas.

Ah! estich seré. No, que voltejan
tots. Atureuvos! No s' aturan!

Lo rey y cavallers riuhen. Entretant Guillem al veurels distrets va menjant.

Ara
lo singlar s' ha mogut. Riuhen! No: era
mon cervell.
(Y ella 'm veu! Trist de mi! gira
los ulls per no mirarme.) Oh, rabia! Teudia!
m' han... omplert com un got! Mes ara, ho juro,
s' ha mogut lo singlar... y alsa 'l cap Fera,
contra mi! Jo t' he mort: y altra vegada
te tornaré á matar. Fugiu; s' aixeca;
soch aqui, vina. No 'm lligueu; jo 't mato,
sòl y vern! Tinch set vidas; set per ella...
y una li donan tots los altres, una
y encara pobre!...

Aymerich surt.

TEUDIA.

Oh! que 'm fa horror!

BERNADOT.

Que, deya?
Que 'l singlar li fa horror! Si ha nascut monstre
quina culpa ell se 'n te?

GONTRAN, rihent.

La pobre Teudia
s' ha espantat.

BERNADOT.

Y potser ara l' anyora
son pare, ó be son fill; perque las feras
també 'n tenien de cor. Sento son pare
cridar: hont es mon fill! mon fill!

Escarnint al Rey.

GONTRAN, corrent á ell y volentli tapar la boca.

La llengua
t' haig d' arrencar, idiot, que tas paraulas
son punyals!

Tothom calla esglayat.

BERNADOT, al Rey. Rihent.

Te: també lo fill li prenen.

ESCENA X

Los anteriors; ROBERT que 's queda un moment á la porta y AYMERICH que entra inmediatament. BERNADOT, s' ha ajegut prop del singlar. Va parlant sol y poch á poch reclina 'l cap fins posarlo sobre la fera, quedant adormit. La aparició de ROBERT te quelcom de fantástica.

ROBERT, desde la porta.

Qui es que parla aqui de fills?

Sorpresa general.

AYMERICH, al Rey.

Arriba,
senyor, de llunyas terras aquest home;

y ha entrat... ni jo se com: la gent distreta
li haurá fet pas.

GONTRAN.

(Estranyament li rodan
los ulls! Qui!... qui será?)

ROBERT.

Jo 'en esta cambra
altra cop-hi era entrat! Oh, quina boyra
per sobre tot los anys amontegaren!

GONTRAN, com encisat.

Vos aqui en altre temps! Per tot, mas forsas
rodejin lo castell! Que ningú surti!

ROBERT.

Qui sou?

GONTRAN.

(Oh! 'l somni!...)

EGUINART, baix á Robert.

'L Rey Gontran.

ROBERT.

(Me porta
donchs aquí 'l bras de Deu? Será que arriva
ja 'l moment de mon cástich?)

TEUDIA, ab terror.

Per que, oncle,
ha vingut eix... soldat? Qui es?

GONTRAN.

M' esglaya
parlarli, Teudia. Quin torment! Si novas
ell me des de mon fill!...

TEUDIA, *volent distreure al Rey.*

Deixeu!. .

GONTRAN.

Si 'm deya
qu' ell lo va veure agonisant!...

TEUDIA, *pregant al Rey.*

Ja es hora;
deixém aquest castell.

GONTRAN, *resoltament.*

Per Deu! No ara.
Foraster, escoltau; y á vostra boca
la veritat només que hi acudesca.
La vida hi va!

EGUINART.

Senyor...

ROBERT.

Y es que així s' honran
los forasters aqui?

GONTRAN.

Digau: quin dia
vos aqui váreu ser?

ROBERT, *fingint.*

Quan vostra esposa
morí, jo anava ab vos: soldat jo era.

GONTRAN, *emocionat.*

Que sabeu... de... mon fill?

ROBERT, fingint.

Jo d' un fill vostre?
Presoner he sigut de l' Anglaterra,
y esclau vint anys: per la primera volta
torno ara á mon pais.

TEUDIA, carinyosa, al Rey.

Veyeu!

GONTRAN.

Si, Teudia:
tinch febre y fantasiejo. Tot, tot ombras
de mon cap han sigut Soldat, ets lliure.
A un noble.
Donauli aculliment. Aymerich, prompte
Ab frenesí.
qu' encellin los cavalls, y altra vegada,
quan sortim, aparedin esta porta.
Aymerich surt.
Fou ilusió!

ESCENA XI

Los mateixos menos AYMERICH.

Un cavaller parla baix á Robert.

ROBERT, al cavaller.

No gracias: res me manca.
Tothom se posa á parlar pressindint desde aquell moment de 'n Robert.

GONTRAN.

Oh! depressa 'ls cavalls! (Lo plor m' afoga.)

Ha sortit altra cavaller. Lo rey vol omp'ir lo temps pera distrære sa emossió.

Lionell, aqui hi ha uns daus; estas monedas
contra las vostras.

LIONELL.

Va.

Jugan; los cavallers los voltan.

GONTRAN.

He perdut.

ROBERT, fixantse en Guillem que ha quedat sol en la taula y va menjant.

(No 's torba
mon pensament? Si es ell!)

GUILLEM, aixecantse havent enllestit.

(Anem, gran ápat:
fos cada dia!)

ROBERT, aturantlo; en veu baixa.

Jo 't conech: recordat
de 'n Robert.

GUILLEM, á Robert.

De 'n... Ah! tu! y vius!

ROBERT, portantlo á primer terme.

Calla.

GONTRAN, sempre dintre 'l joch.

Perdo.

ROBERT, á Guillem.

Per tu vinch. Te buscava.

GUILLEM.

Vint anys!

ROBERT, ab ansietat.

Contam:
viu 'l nin que 't vaig dur?

GUILLEM, ab naturalitat.

Y ha fet fortuna.

ROBERT.

(Gracias, Deu meu. Tu ho has volgut; es hora
de reparar lo mal.)

GUILLEM.

Gran personatje
lo trovarás. Ell...

ROBERT, tement que ho pugan sentir.

Calla, y sortim; corre.

ESCENA XII

Los anteriors, menos ROBERT y GUILLEM.

LIONELL, al Rey.

Vos he guanyat.

GONTRAN, sempre ab molta impassiencia per los cavalls.

Va tot.

LIONELL, rihent.

Tot.

GONTRAN.

També ara.

EGUINART.

Sortós esteu.

GONTRAN, id.

Y eixos cavalls!

LIONELL.

M' afronta

tant d' or.

GONTRAN.

Vostre es.

LIONELL.

Contra 'l bufó vos jugo

tot lo munt.

GONTRAN.

No; una pessa.

LIONELL.

Han d' esser totas.

GONTRAN.

Va, donchs.

TEUDIA, al Rey.

També heu perdut!

LIONELL, ab alegria.

Lo joglar entra

en mon domini.

GONTRAN.

Cert!

LIONELL, *prenent la rosa de Bernadot que dorm.*

Y puig, senyora,
qu' es meu, meva es la rosa que li dareu.
Mes, del joglar vos faig present: es vostre.

ESCENA XIII

Los anteriors y AYMERICH.

AYMERICH, *desde la porta.*

Senyor, quan vos vullau.

GONTRAN, *ab satisfacció.*

A la fi! Ara.

Van sortint los cavallers.

Cavallers, seré l' últim. Las antorxas
preneu també.

Van prenent los llums los patjes.

TEUDIA, *cridantlo al anarsen.*

Lionell...

LIONELL, *seguintla.*

So vostre, Teudia.

GONTRAN.

Fum y nomes! Adeu, fins á la tomba;
adeu, esposa y fill! Cambra sagrada,
clóute per sempre.

ESCENA XIV

GONTRAN, ROBERT y BERNADOT dormit. Al acte que anava á sortir lo Rey, Robert li tanca 'l pas desde la porta. Sols ha quedat un llum en la escena.

ROBERT.

No: un instant.

GONTRAN, sorprés.

Qué!

ROBERT, ab solemnitat.

Fora
tothom: sols vos, y jo y Deu que 'ns mira!

Lo rey aterrat se te d' apoyar en un moble.

GONTRAN.

Oh, qu' es... Qu' es, qué voleu?

ROBERT.

Duch novas...
novas del vostre fill.

GONTRAN, fora de si.

Ah! No era somni!
Que sabeu? Al instant!

ROBERT, ab solemnitat.

Senyor, me porta
Deu per morir á vostras mans.

GONTRAN, ab afany.

Digueume:
com va finar mon fill?

ROBERT, resoltament.

Senyor, en contra
jo era de vos: vostre enemich servia
y aqui entrí á foch y á sanch!

GONTRAN.

Oh! com no s' obre
l' infern pera engolirte.

BERNADOT, molt baix desde terra.

(He dormit.)

ROBERT.

Era
en tenebras la estancia: ja era morta
vostra esposa y servents, quan m' estrenyía
quelcom pels peus. Sortí; y al deixar l' ombra
vegí un nin plé de sanch que arrossegava
en mon camí estrenyentme.

GONTRAN.

Oh, parla, monstre,
qu' era mon fill.

ROBERT.

Y vaig clavarli 'l ferro.

GONTRAN.

Ah! Prou!

ROBERT.

Y no morí.

GONTRAN.

Parla!

BERNADOT, assentat á terra.

(Dos homes!...)

ROBERT.

Pují á cavall ab ell: me va fer pena
y vaig durlo á un company.

GONTRAN.

Y deprés?

ROBERT.

Sobte
vaig caure presoner: fins ara...

GONTRAN.

Digas!

ROBERT.

Y ell va curar.

GONTRAN.

Que va curar! Quín botre!...
Per son cor.

ROBERT

Y viu!

GONTRAN.

Ments!

ROBERT, ab convicció.

No!

GONTRAN, cau assentat en una cadira.

Ah!

BERNADOT, borratxo. No 's dona compte de lo que passa y tracta de endurzen al Rey.

Anem.

GONTRAN, preguntant á Robert.

Mon fill?...

ROBERT.

(Com dirli!)

GONTRAN.

Hont es mon fill! Hont es!

BERNADOT, al Rey.

Anem?

GONTRAN, á Bernadot.

Oh! Fora!

BERNADOT.

Donchs no vull!

Agafant al Rey per lo cos.

GONTRAN, anantli á pegar.

Ira de!... Malehit sigas!

ROBERT, horroritzat.

Ah, Deu. Qu' es vostre fill!

GONTRAN, reculant també horroritzat.

Qué! No!

ROBERT, arrenca un medalló del coll de Bernadot que riu estúpidament.

La proba.

L' entrega á Gontran.

GONTRAN.

Oh!...

ROBERT.

Y jo la mort meresch! Justicia.

GONTRAN.

Mátat.

Al lloch del crím.

Senyalantli la porta de la esquerra per ahont desapareix Robert.

BERNADOT, embriagat; ab pór, encarantse á Gontran.

Per qué 'm pegueu?...

GONTRAN.

Mon, obrat!

Lo Rey cau desplomat al mitj de la escena. Bernadot; riu estúpdiament balandrejantse al costat del Rey.

Teló rápit.

ACTE SEGON

Sala luxosa del palau del Rey Gontran. Porta gran al fons, altras á dreta y esquerra. En un costat prop del fons una finestra. Un trono á la dreta; taula ab pergamins; en una paret un sant Críst. Es de dia.

ESCENA PRIMERA

AYMERICH y DIDIER, sentats; MARCEL, arriva pel fons.

MARCEL.

Senyors, y 'l Rey?

AYMERICH.

Oh, s' ha salvat: ab l' alba
los ulls ha obert; una rialla trista
nos ha fet, coneixentnos, y las llágrimas
li han caygut rostre avall. Senyors, fugiren
las horas de desvari pera sempre.

DIDIER.

Quina nit de sufrir!

AYMERICH.

Com enternia!
Tantost cridava al fill, tantost cridava
al joglar; era boig! Y ab quina vista
se 'l mirava! Com mes lo joglar reya,
més cansons comensant, més li enardia
sa estranya exaltació.

MARCEL.

Y 'n te la culpa
Torregala, senyors. Per que la obrirem
la cambra del castell? Trista diada!

DIDIER.

Jo del cavall vaig caurer.

AYMERICH.

Alli dintre
no sé pas que hi hagué. Parlá ab un home
d' estrany mirar, que Llucifer seria!...

DIDIER.

A la edat del bon Rey tantas angoixas!...

MARCEL.

Un hereu pera 'l regne á tots precisa.

AYMERICH.

Mes qui gosa á parlarli?

DIDIER.

Oh, si.

MARCEL.

Los nóbles;
sos parents... Jo per tots.

AYMERICH.

Si os elegian
pera aquest cárrech.

ESCENA II

AYMERICH, MARCEL, DIDIER, EGUINART,
Per la porta del fons.

MARCEL.

Eguinart...

EGUINAR, á Aymerich.

Comte...

DIDIER.

(Altre
que vol ser rey; y ho seré jo).

MARCEL.

Voliam
parlar al soberá de que ja es hora
de nombrar...

AYMERICH, molt cortés.

Vos ho deyau.

DIDIER.

Vos.

MARCEL, com si no ho hagues sentit.

Que miran,
dirli també, com son hereu los pobles
á Eguinart...

EGUINART, disculpantse satisfet.

Oh, senyors...

AYMERICH, com avans á Marcel.

Vos.

DIDIER, idem.

Vos.

AYMERICH, fent lo desentés.

Si afina
lo rey sens successor que ho decidescan
las vilas.

EGUINART.

Soch parent... tinch drets...

DIDIER.

Cosina
l' avia era de la seva; y no consento
que se 'm disputi 'l lloch!

AYMERICH, molt cortés.

Senyors, dirias
que 'l Rey ha mort. Y corre en vostras venas
sa sanch? Los corps esperan, que la vida
deixi 'l cos...

EGUINART, pujant la veu.

Cavaller!

MARCEL, idem.

Ho vol la terra!

AYMERICH, idem.

Donchs si ho vol, quina pressa?...

ESCENA III

AYMERICH, MARCEL, DIDIER, EGUINART, TEUDIA y BERNADOT. Venen de la dreta. Bernadot se queda no lluny de la porta.

TEUDIA.

El Rey desitja
repós al seu voltant.

DIDIER, saludant.

Teudia!...

EGUINART, idem.

Senyora!

Teudia s' asseu.

AYMERICH, irónich.

Si tot era callat: es que sentiau,
senyora, en lo repós, d' algun insecte
despreciable remor...

DIDIER, ab galanteria acostantse á Teudia.

Teudia, voldria
parlarvos...

Teudia s' aixeca pera no sentirlo y crida á Aymerich.

TEUDIA.

Aymerich.

AYMERICH.

Senyora...

TEUDIA, per Didier.

'M cansa.

BERNADOT.

(Qu' hermosa qu' es!)

DIDIER

(La pobre! y com m' estima!)

MARCEL.

Bernadot, que fa 'l Rey?

BERNADOT, com qui 's desperta.

Ah! Ja 'm recordo:

Fent lo rialler com sempre.

una festa preparo que ha de riure.

Per lo Rey.

Una festa... com dirho!... com aquella
en que 'l Rey feu de monjo; vos de prímcep;

A Eguinart.

en Marcel de pastor: no vos recorda?
Si n' hi hagué de sorpresas! Fins lluhiren
las armas; quin combat! Y aquella dama

Rihent.

que va perdre 'ls sentits! perque tenia,
no per farsa, per certa la batalla!...
Y al últim, tot cambiat! Oh Deu, quin riure!

ESCENA IV

BERNADOT, rebregant lo pergamí.

Te! Ah!... Ni se compondre! Sempre, sempre
aquesta dona en tot! Es aqui dintre
arrapada en lo pit! Ja s' acavaren
mos goigs; si m' ho conech! En esta vida
tot ha passat: lo cor me sedejava...
per que també jo 'n tinch de cor!... y un dia
obrí la boca engolí l' am... y ara...
no estrebeu per pietat! deixeu que visca
lo peix ab ell: si li arranqueu, á trossos
Plorant.
tot, tot, vos seguirá.
Pausa.
Si ella podia
tenirme amor, un xich d' amor! Que 'n somnis
li sentís dir... un sol instant; la vida
d' un sospir, d' un petó, d' una mirada!...
llavors, que dolsa que la mort seria!
Pausa.
Passejantse precipitat.
Per que jo ho perdré tot, mes la esperansa
de son amor jamay!... So boig, qui 'm mira
riu de mi. Un estrefet! Naixen uns, homes;
jo no dech haver nat, que m' escupiren!
Queda assentat ab los colsos sobre la taula, pensatiu.

ESCENA V.

BERNADOT, GONTRAN, ve de la dreta molt abatut.

GONTRAN.

(Ah, sí! Allí 's troba. Com m' atrau! ¡Hi ha l' ánima
de mon fill degradat d' eix cos adintre!
Si jo ho deya... Mos pobles, ¿com tot d' una
al abyecte joglar mirarlo primpcep!?...
Fora pérdrel: no, no! Si á ell li comptava...
¿cóm guardarho ell al cor!?... Un cor indigne
que jo en vi he ofegat! Que sab ell d' honra,
de deber, de virtut, y, ay, de familia!

Resolt.

D' aquí eixirém avuy, «jo soch ton pare»
vull dirli lluny del món. A nova vida
que naixi en un castell! Quan siga altr' home,
baldament s' entri 'l món, será aqui 'l primpcep.)

BERNADOT.

Ah, 'l Rey. Oh, mon senyor!...

GONTRAN.

Vos aquí.

BERNADOT.

Altesa?...

GONTRAN

M' ofen eixa claror.

BERNADOT, corrent una cortina sobre la finestra.

Cosa senzilla.

Si tot fos com axó!

GONTRAN.

Y 't trobo encara
ab est ropatje deshonrós? Ni un dia;
ni un instant mes ab ell jo t' haig de veure.
Lluny de tu aquest vestit! Cubreixlo, vina;
te 'l meu, te.

Li tira assobre son mantell que te de ser molt senzill.

BERNADOT, deixant fer al Rey.

(Puig que ho vol...)

GONTRAN.

Oh, sí: desd' ara
no ets tu joglar, que un home vull que sias
com...

BERNADOT, irónich.

Com los altres homes?...

GONTRAN.

(Ah! Las unglas
sobre 'l pit me sanchnejan y aqui dintre
sento pujar las llágrimas!)

Bernadot riu.

Trist! pobre!
No rigas, ah, per caritat, no rigas!

BERNADOT.

Ben cert qu' esteu malalt: no tinch memoria
que m' ho haguesseu privat.

GONTRAN.

Ans del nou dia
sortirém del palau: tu la tornada
farás dintre molt temps. Te vull fer digne!...

BERNADOT.

(¡Deixar Teudia ab Lionell! Ah, no!) Us demano
que d' aqui no 'm tregueu: me plau la vida
de joglar...

GONTRAN.

Deu! A tu!

BERNADOT.

Sí.

GONTRAN, cubrintse 'l rostre ab las mans.

Oh!

BERNADOT, ab tristesa.

(Me dona
llibertat est ropatje per seguirla.
Visch morint... ¡pero visch!)

GONTRAN.

(¡Com lo tornaren!
Oh, 'l traidor; l' assessí de ma familia!)

BERNADOT.

Deixar l' ofici!... No ho vol pas mon amo.

GONTRAN.

¿Que has dit!

BERNADOT.

Als daus me van jugar; ben digne
va ser lo joch; vau perdre. 'M regalaren
á Teudia; ella disposa.

GONTRAN.

¡Ets meu y ets lliure!

Dónam ton bras. (No hi veig; mos ulls s' entelan.)

Dels plors.

BERNADOT

Lo bras!... Que va de veras?

GONTRAN.

Si sabias...

(Després; sí!...)

BERNADOT.

Com vulgueu.

(No, cert; no marxa pas be mon Rey.)

GONTRAN, al caminar fa dringar los cascabells.

Eixa ramor!...

BERNADOT.

Ca; dringan perque 'ls honreu.

Rihent pero ab tristesa.

GONTRAN, fent brasset, apart.

(Oh sa calor que dolsa! ¡y es lo meu fill!)

Ab satisfacció.

BERNADOT. Per lo Rey.

(Sense 'l joglar, com viure!
Dintre un instant .. cambiat.)

GONTRAN.

(Mon fill!)

Se 'n van per la esquerra.

ESCENA VI.

LIONELL, per la porta del milj. TEUDIA, després per la meteixa.

LIONELL.

Un' hora
que li he parlat; y tinch afany de véurela.
Axó es morir, ay Deu; mes qui l' acava
aquest torment? ¡Com viure sense Teudia;
ó com pel Rey lograr ferla ma esposa?
Mes quina culpa te esta dona; ella
qu' es tot amor del odi de dos rassas!
¡Será que 'l cástich nostres caps heredan?

TEUDIA, ab goig de veurel.

Lionell!

LIONELL.

Ma Teudia, lo torment que vinga
sobre dels dos, si 'l cel aixís ho ordena,
que unit lo sufrirem. No es cert, ma vida,
que res nos pot ja separar?

TEUDIA, ab neguit infantil.

Tinch febre
y... vull plorar!

LIONELL.

Qui es que us ha ofés, ma gloria?

TEUDIA, ab amor.

M' estimeu? Si? Torneum'ho á dir! Doneume
vostras mans!

LIONELL.

Teudia, que teniu?

TEUDIA.

Queixosa
de vos estich.

LIONELL.

Amor!

TEUDIA.

Si, si: sens véureus
pel palau, y á Didier per tot trobantlo!

Molt jugat.

Oh, qu' es odiós! Us veig al fi: ma Teudia,
tot es ma Tendia, mes parleu de cástich
y 'm mireu anguniat; com si l' afecte
que jo us tinch fos un crim! ¿Per qué no dirlo
nostre amor á tothom? Vull que la terra
lo sápiga, Lionell!

LIONELL.

¡Que sou hermosa,
aixís, ah dols enuig! Vos sou la mestra
per mí que aprench en vostres ulls mirantvos
qué es cel, qué es Deu, qué es vida!

TEUDIA.

Lionell, venen!
Es lo Rey: vuy que us trobi.

LIONELL, sever; alsantse apesar d' ella.

No: es follía:
calleu lo nostre amor!

TEUDIA, confosa.

Per qué?

LIONELL.

Ens ho veda...

TEUDIA.

Quí, Deu meu?

LIONELL.

Ja es aqui.

TEUDIA.

Oh!

ESCENA VII.

TEUDIA, LIONELL, GONTRAN, per la porta de la esquerra.

GONTRAN, sever.

Ab una dama...
un cavaller?

LIONELL, dissimulant,

Senyor...

TEUDIA, idem.

Mon oncle...

GONTRAN, mirantla fixament.

Teudia!
Vos!... Mes seguiu: y si es que 'l Rey destorba...

TEUDIA, *aturantlo.*

Jo us estimo, senyor.

LIONELL, *concixéntseli que menteix.*

Per vostra altesa
la dama 'm preguntava...

GONTRAN, *per Teudia.*

(Oh qu' enrojida!)

TEUDIA.

(Deu meu!)

GONTRAN.

Be, cavaller. Y vos li deyau
que 'l Rey estava lluny?

LIONELL.

Senyor!...

GONTRAN, *dissimulant. Molt cortés.*

Quin dia
torneu, Lionell, á vostra llar?

LIONELL.

M' ausencia
no l' anyora ningú, puig sol me trobo
sobre del món.

GONTRAN.

A Torregala 'm sembla
que prengueren comiat, y per compláurem
vos quedáreu ahir. Lionell, vos resta
agrahit lo meu cor: prou sacrifici.
En quin' hora es la marxa?

TEUDIA.

(Ah!)

LIONELL.

Puig se 'm llensa...
puig com ser despreciable així 's disposa..
Ara.

GONTRAN, alsantse.

Be está.

TEUDIA.

Lionell! ..
Volent parlar, pero quedant muda per las paraulas del Rey.

GONTRAN.

Qu' es aixó, Teudia!

LIONELL, ab angoixa.

Si 'ls anys, senyor, los sentiments aixugan,
si haig d' arribar á vostra edat en cendras
tornat lo cor, que un llamp del cel m' abrasi!
Perque vos ho sabeu: fonda tempesta
se congria en dos sers; la sanch degota
de sos cors abrasats, y complacencia
sentiu en esqueixarlos. Un mot vostre
duria un cel.. Mes vos?... Si á la vellesa
hi sou com arbre mort! Qué sap d' estima
qui sense estimar viu! Vos sou la pedra
que 'l temps fa rodolar!

GONTRAN, á Lionell.

Ah!... Aneu; deixaume!
Cert; no 'n tinch, no de cor; no hi ha en mas venas
sanch d' home; jo so un mostre! Foll m' abraso

per dir un nom... Cobart! Los que 'm voltejan
me fan por!... oh vergonya! Y, ay, que mos brassos
s' obren esborronats, y aqui

al cor

se 'm queixan;

y sento en l' ayre que una veu me crida
demanantme 'l seu fill!... Sí; soch la pedra
que 'l temps fa rodolar; no tinch entranyas;

Gontran, se senta abatut.

soch malvat, arbre mort, al pit tinch cendras!

TEUDIA, á Lionell.

Parleu!

LIONELL.

(No puch!)

TEUDIA.

Y us en aneu?

LIONELL.

(Me mata!)

TEUDIA.

Oh quin torment!

Ab afecte.

Lionell!

Severa á Lionell.

Senyor!

LIONELL, ressistintse á parlar.

No; Teudia!

TEUDIA, corrent á abrassarse al Rey.

Oh, mon oncle!

GONTRAN, fent un esfors pera asserenarse.

Ja prou; Lionell, desitjo

Afectuós y sever.

que ventura trobeu... en vostra terra.
Hostatje demanant, baix d' estos sostres
entráreu una nit, y aytal rebéreu;
y ningú us preguntá d' hont vos veniau
ni hont vos duya 'l desitj. Mes jo no 'm creya
hi hagués un cavaller que la acullida
pagués ab un ultratje!

LIONELL, rápit.

Oh, no; ho sap Teudia.

TEUDIA.

Cavaller... No us conech.

LIONELL, ab exaltació.

(Deu! Pare, pare,
quin llegat me deixareu.)

Al Rey.

Si jo us deya,
com si ho diguès á Deu, que donaria
ma sanch pera servirvos; que m' aferma
á vos un jurament; que tinch d' aymarvos
y esser lo vostre escut damunt la terra;
y que un amor honrat, amor puríssim
tinch per vostra neboda, que aprop d' ella
deixo ma vida!...

TEUDIA.

Ay Deu!

LIONELL, ab exaltació creixent.

Que ni la gloria,

la gloria d' allá al cel, jo la vull rebre
si 'm negan son amor!..

GONTRAN, ab serenitat.

Vostre nom?

TEUDIA.

(Calla!)

GONTRAN.

Lo nom de vostra casa?

LIONELL, ab desesperació.

Oh!

GONTRAN.

En quina terra
sou nat?

LIONELL.

(No puch! Oh, ira!)

TEUDIA, lo cap en lo pit del Rey.

Deu, mon oncle!

GONTRAN, fredament.

Donchs... sou... bort?

LIONELL, ab indignació.

Oh!

TEUDIA, aterrada per la cólera de Lionell.

Lionell!

LIONELL, explotant en ira.

Ma jovenesa

preneu y ab ella un arma: eixa paraula
ja tindriau al cor!

GONTRAN, tranquilament.

Provas.

LIONELL.

No!

TEUDIA.

('M deixa!)

GONTRAN.

Sou... Mória?

LIONELL.

Jo!...

GONTRAN.

Teniu muller?

LIONELL.

So lliure.

Teudia, oiu!...

TEUDIA.

Cavaller, adeu per sempre.

Teudia se 'n va severa per la esquerra y ans de desapareixer esclata en plor.

ESCENA VIII

GONTRAN, LIONELL, DIDIER, que ve pel fons.

LIONELL.

(Hont desfogar ma ira!)

GONTRAN, anantla á seguir.

(Dech salvarla:
es tot foch, mes me creu.)

DIDIER, sens veure á Lionell.

Y la contesta,
Senyor? M' heu dit que avuy.

GONTRAN.

Si: jo us la dono
la ma de Teudia.

DIDIER.

Es cert?

LIONELL.

(Que ha dit!)

GONTRAN.

Que us veja
prompte, Didier, lo seu espós y guarda.

DIDIER.

Sou un gran rey, senyor.

GONTRAN.

Mes cal depressa.
Jo ho vull; y ella ho voldrá: que ab lo nou dia
tot quedi termenat. Demá, quan trega
l' alba sa llum, jo deixo aquesta casa.
De mos brassos eixint, que 'ls vostres reben
eix tresor d' hermosura.

DIDIER.

Seré digne
d' ell, oh Senyor.

GONTRAN, sortint.

Que ho vulga Deu.

ESCENA IX

LIONELL, DIDIER, BERNADOT, que 's queda al fon per hont ha vingut.

LIONELL, á Didier.

Se us prega:
una paraula...

DIDIER.

Qué?

LIONELL.

Que aquesta dama
no será vostra esposa.

BERNADOT.

(Com!)

DIDIER.

Hu ordena
lo Rey.

BERNADOT.

(Oh, Deu!)

DIDIER.

Jo ho vull; y ella m' estima.

LIONELL.

Mentiu!

DIDIER.

Qu' heu dit!

LIONELL.

Que vos mentiu!

DIDIER, *S' ha de notar sa cobardia fingint valor.*

Deixeume:
y bon camí, Lionell. No 'n tinch la culpa
si ella no us vol.

LIONELL.

Oh, miserable; béurem
vull ta sanch.

Bernadot al fons gosant ab l' ira dels dos.

DIDIER.

Pas!

LIONELL.

Cobart, te ratllo 'l rostre
si la espasa no treus!

DIDIER.

Mireu que 'm cega
l' ira!

LIONELL.

Això vull!

DIDIER.

Anem!

BERNADOT, rihent irónich.

Y no se 'm dona
cap missatje, senyors?

DIDIER, apart á Bernadot.

Es una fera;
avisa al Rey!

LIONELL.

(Qué escriurer!) Aquesta arma:
guardeula en vostre pit.

Amaga son punyal en lo pit de Bernadot.

BERNADOT.

Ja está.

LIONELL.

Jureume
que d' aquí no eixirá, sino per darla
si moro, al Rey; y si ell morís per rébrela
jo altre cop.

BERNADOT.

Vos ho juro; res me costa.

LIONELL.

(Si moro, perque callo ho sabrá Teudia.)

DIDIER.

(Si jo 'l pogués deixar...)

LIONELL, á Bernadot.

Deu vos castigui
si manqueu.
A Didier.
Donchs á mort!

DIDIER.

A mort! per ella!
Se 'n van pel fons.

BERNADOT, sol; ab odi.

Que corri á dolls la sanch! ¡Si mas miradas
d' odi infernal aconduhir poguessen
las puntas de sos ferros! com á l' una
als dos cors entrarian! Jo, en la terra,
veyent als dos rivals, de l' un al altre
me 'n iria gojós, las mans serenas
enfonsántloshi al pit, per rebregalshi
los cors!
Pausa.
Malehit jo, qu' en ma miseria
ni 'l goig puch assolir d' inspirar odi!
Me vench l' ánima al diable ab tal de pérdrels.
S' en va per la esquerra.

ESCENA X

GONTRAN, entra pel fons. Un patje 's queda à la porta. Després EGUINART, AYMERICH, MARCEL y CAVALLERS.

GONTRAN, al patje que se 'n va.

Feu entrar á tothom. Ah! Com me cansan!
Ahir; avuy: demá... Sempre, á tothora,
Van entrant pel fons los cavallers.
escorcollant mon pensament. Del regne
lo pervénir volen saver; y 'ls sobra
la rahó.

MARCEL.

Mon senyor, l' alta noblesa,
aquells que d' esta terra son la forsa
y 'l valer, vos desitjan llarga vida
en brassos de la pau y de la gloria.

GONTRAN, ab tristesa.

Los goigs y 'ls benestars pel regne sian;
per mi una mort en pau. Senyors, que us porta
al vostre Rey?
Callan.
Parleu.
Pausa.
Aymerich?

AYMERICH.

Deyas,
senyor, en la ciutat, que han vingut novas

d' haverse revoltat en aquest regne
dugas vilas.

GONTRAN.

Es cert.

EGUINART.

De boca en boca
va per ellas mon nom. Y altras que s' alsan
cridantme hereu de la real corona...

GONTRAN.

A vos!

AYMERICH.

Jo 'ls he sentit: arreu cridavan,
visca Eguinart.

MARCEL, *ab ossadía girantse als cavallers.*

Es qu' ell te drets!...

GONTRAN, *ab energia.*

¿Quí gosa
davant del Rey! Son mos lleals, ó entraren
fins aqui los traidors?

AYMERICH.

No tots los nobles
se revelan, mon Rey.

MARCEL.

No es reveldía:
qu' es amor al Estat!

GONTRAN, *enérgich.*

Lo rey disposa
qui ha de ser son hereu; y cal al regne

obehir de genolls! So vell; mes sóbram
coratje, cavallers, pera penjarvos
de las vilas que alseu.

EGUINART.

Senyor...

GONTRAN, á Eguinart, irónich y sever.

Las forcas
son, mon parent, arrán de la cadira
que somnieu en pujar. ¿Que sab lo poble
Conmogut.
si es ab vida en Ferran, mon fill!...

AYMERICH.

Vos parlo,
senyor, en nom d' aquells que la sanch tota
per vós, si cal, escamparán. Sa altesa
quan ho disposi Deu vagi á la fossa
sens haver elegit qui 'l succehesca:
fidels avans que tot baixem lo rostre,
baldament l' endemá d' un cap al altre
la guerra s' encomani. Es cert que 'l poble,
si s' altesa parlás, acataría
lo per ell elegit. La pau hermosa
lo front del novell prímpcep cenyiría
Lo rey se vá conmovent.
y quan morís lo rey, lo rey ell forá
per tothom benehit. Mes puig s' altesa
calla, senyors, debem callar que 'ns honra.

GONTRAN.

Oh, deixeume, senyors; y en eixa cambra
espereu, jo us prego. Tota roja
de sanch de mos vassalls ja veig la terra!

Conmogut y rápit.
Jo dech nombrar hereu; y 'l tinch! Oh, fora!
fins que us cridi, espereu!

Surten tots rápidament per lo fons; un pàtje corre la cortina de la porta.

ESCENA XI.

GONTRAN.

Sí, si; la terra
lo front abaixará, que es ma sanch propia
la que corre en sas venas. Jo dech dirho
al mon; es lo meu fill, es ell! La ploma.

No la trobava per las llágrimas. Escriu depressa un xich y diu després, manifestant gran emosió.

Sí: al poble... Ell es fidel. Sí; cal que ho sápiga.

Escriu.

«Y per tant, quan jo afini, la corona
per mon voler y per son dret posáula
en lo cap de mon fill, primpcep de Solvia.»

Sanglota y escriu: deixa després la ploma y diu:

Es mon deber de ferho: ¿quí es lo pare
que nega als seus? Horror! Si fins los monstres
no ho son pera sos fills!

Lo rey toca la campaneta. Demostra en sa cara la satisfacció que esperimenta per haverse determinat á revelar la existencia de son fill.

ESCENA XII.

GONTRAN, AYMERICH, MARCEL, EGUINART y gran número de cavallers y gent de Cort. Tots venen pel fons. La escena s' ha d' omplir depressa.

GONTRAN.

Es lo gran dia.
Los odis, las rencunias que en la fosca
del pit se congriavan, d' olivera
coroneulos avuy: que aqui ja 's troba

Lo pergamí.

lo nom de mon hereu! Per tot lo regne
llegiu ma voluntat!

AYMERICH.

Gran rey!

UN CAVALLER.

Victoria!
sens vensuts será aquesta.

ALTRE CAVALLER.

Fins los avis
s' estremirán de goig dintre la fossa.

GONTRAN. Puja al trono.

Ohiume, cavallers.

AYMERICH.

Senyors, en terra

debem rebrer lo nom d' aquell que 'ns porta
la pau del cel!

Tots s' agenollan. Eguinart l' últim.

EGUINART, á Marcel.

Mes quí será?...

GONTRAN, aixugantse 'l plor.

¡Las llágrimas!

Llegint.
«Sento mon poble que la mort s' acosta;
sento que 'm cridan los que en altres dias
la corona 'm van dar! Vull com ma propia
la ditxa d' aquest regne al que 'm consagro.
Y per tant, quan jo afini, la corona...»

ESCENA XIII.

Los anteriors y BERNADOT que entra rihent per la esquerra.

BERNADOT, á mitja veu.

Bo: estem resant?

Torna á riure en veu baixa.

AYMERICH. Tothom fa un moviment de repulsió.

Anéusen!

GONTRAN. volent calmar la indignació general. Als cavallers.

Espereuvos.

Seguint la lectura ab veu mes alta per ofegar los murmulls dels cavallers.
«Y per tant, quan jo afini, la corona

per mon voler y per son dret...»

Bernadot entre tant passa al mitj y sens voler ensopega ruidosament.

MARCEL, als cavallers que son aprop de Bernadot.

Treyeulo!...

Los cavallers ho intentan.

BERNADOT, baix.

Ja estich bé.

Agenollantse al mitj ridiculament.

GONTRAN, ab anguuia.

(Oh!)

AYMERICH, murmulls generals que segueixen segons se comprenga.

Es ben indigne.

EGUINART.

Afora!

AYMERICH.

Afora!

GONTRAN, imposantse llegint.

«Per mon voler y per son dret posaula
en lo cap de...»

BERNADOT, rihent.

En lo meu!

Lo rey sospen horrorisat la lectura.

MARCEL, alsantse per treurel.

Fora aquest home!

GONTRAN.

Oh! Calleu !...

Regirantse en sa cadira mitj desmayat.

AYMERICH.

Vésten!

MARCEL.

Ves!

BERNADOT.

Jo...!

EGUINART, á Bernadot.

El rey ho mana.

Bernadot rihent encara s' está prop de la porta.

AYMERICH, á Gontran perque segueixi llegint.

Oh, perdoneu senyor, á aquest vil home!

GONTRAN.

(No puch !)

MARCEL, pregantli que segueixi la lectura.

Senyor!...

GONTRAN.

Oh, rabia!

AYMERICH, demanant al rey lo nom del primcep.

El nom...

GONTRÁN, com á boig dirigintse a tothom y rebregant lo pergami.

Deixeume!

MARCEL.

Qu' es qué teniu?

AYMERICH.

Senyor!

GONTRAN, idem.

Oh! Tothom fora!...

EGUINART.

Mes lo nom...

GONTRAN, ab desesperació.

No; res mes! Lluny d' esta cambra!

Alguns cavallers van sortint, altres volen calmar al rey; per fi se 'n van tots per diferentas portas. Tot molt rápit y mogut.

Tothom que surti! baldament s' afogue
la terra en sanch! Ni una paraula! 'M salta
lo servell! Deu etern! Mon cap va á rómpres!

MARCEL, anantsen.

Com calla!

AYMERICH, idem.

Oh! 'l desgraciat!

EGUINART, idem.

¡Qu' es aixó?...

MARCEL.

Anémsen.

AYMERICH.

Deu 'ns salvi!

Tothom surt aterrat.

BERNADOT, avansant al mitj encongit.

(Qué passa!)

ESCENA XIV.

GONTRAN, BERNADOT.

GONTRAN, en un silló horroritzat.

(No tinch forsas
que fora pérdrel. Oh, mon Deu, arréncam
lo cor y 'l seny.)

BERNADOT.

(Que te! Va, va: això es cosa
de distréurel). Senyor!...

GONTRAN. Bernadot porta 'l vestit de joglar assota del mantell del Rey.

Ah! Dus encara
eix vestit! Malhaurat! ¡Oh, mira; acóstat!...
mes no; ves; deixam; que de tu so indigne.
La mort meresch!

BERNADOT.

Y tot per la corona.
Dáumela á mí. Veuriau!...

GONTRAN.

(Com me mata!)

BERNADOT.

Si 'm fesseu vostre hereu!... Ves quina joya
per tot aquest realme! Jo duria
la garlanda real posada assobre
Lo rey abaixa 'l cap y 's cubreix las orellas per no sentirho.
de ma caputxa ab cascabells. Al veurem,

quin riure y bojejar! ¡Saber y gloria
bojería y afront... en una pessa!...
¡Quin donarme, aplatats, la enhorabona!
Y jo quin ayre! Sobre 'l gep penjantme
lo roig mantell real fins á l' alfombra...
y assota d' ell arrossegant la cama
que tant á vos us plau!...

GONTRAN.

Oh! Clou la boca,
per caritat. Lo diable es qui t' inspira!
Per son pit.
No sens aqui la mort? Ah! Vésten, corre...
y... no rigas per Deu!... Treute eix ropatje,
qu' ets... com jo!... com tothom! Si, vesten, vola,
per... per ta mare... per qui ets! Mes vina
sobre mon pit!
Abrassantlo.

BERNADOT, *confós.*

Rey y senyor!

GONTRAN.

Ah! l' honra
t' haig de tornar, la vida! Jo 'l defenso;
Com boig.
jo, 'l Rey; en contra de tothom; en contra
de cels y terra! y mi mateix! Abrassam!...
Ah! M' ofego!

BERNADOT, *aterrát y confós.*

Senyor! (Qu' es aixó?)

ESCENA XV

GONTRAN, BERNADOT, TEUDIA, que ve del fons. Se presenta molt conmoguda. Bernadot y Gontran sumament preocupats no li fan cas; sortint tots dos al últim, lo Rey per la dreta y Bernadot per la esquerra.

TEUDIA.

Oncle!...

GONTRAN, á Teudia, anántsen.

Déixam.

TEUDIA.

Joglar?...

BERNADOT, per lo del Rey.

(Que ha dit!)

TEUDIA, á Bernadot.

Ohiu!

BERNADOT, per lo que ha dit lo Rey.

Qué passa!

Desapareix.

TEUDIA.

Bernadot! Oh! si, 'm deixan! Esta nova
será certa, Deu meu! puig que 'ls hi manca
coratje per parlarme! Y jo, jo sola
á la mort l' hauré dut! Lionell! Cent vidas
per ell haguera dat; pe-que estich folla

per mon Lionell; perque l' estimo!... Ah! Veure
deixeume son cadavre; que á sa boca
juntant la meva vull morir. Ah!

La esclamació te de ser veyentlo.

ESCENA XVI

TEUDIA, LIONELL, que ve pel fons.

Teudia amorosa, Lionell sever.

LIONELL.

Teudia!

TEUDIA.

¡Lionell, no esteu ferit?

LIONELL.

No, que ma vida
ni Llucifer la vol.

TEUDIA.

Calleu!

LIONELL.

Vos donan
un marit ben cobart, senyora mia.
L' he ofés; l' he provocat; y per ser vostre
ha fugit sens lluytar.

TEUDIA.

May en la vida,
may seré de Didier, que vull ó pérdrem

ó salvarme ab Lionell. Si vos sabiau
lo que he sufert deixantvos!...

LIONELL, arrastrat per las paraulas d' ella.

Téudia, us juro
que mon amor es noble!

TEUDIA, ab entussiasme y atolondrament.

Qué desitjas?
que vols de mí? Tu manas.

LIONELL.

Esta casa
deixem!...

TEUDIA.

Oh! Que 'm proposas! No!...

LIONELL.

Quan sias
ma muller tornarás; y 'l Rey, al véurens
nos dará son perdó.

TEUDIA.

Jo de petita
m' he arresserat á son calor, pobre orfa!
No puch, no! Deu!

LIONELL

Que perdi, si no dicta
mos accents la virtut, la gloria eterna!

TEUDIA.

Fugir!... Oh, no; Lionell!

LIONELL, amargura sarcástica

Si ho presentía!
¡Que soch jo pera vos?

TEUDIA, plorant.

Oh!...

LIONELL, sarcástich.

A un plech del ánima
mon recort se perdrá; y la destra amiga
donareu á Didier. Al cap y al últim
prou fal-lera heu tingut; y se m' oblida
com un jorn al singlar. A n' ell se 'l mata:
á mí!...

TEUDIA.

'M feu mal!

LIONELL

Y ho diu en la vigilia
d' enllassarse á Didier!

TEUDIA.

May!

LIONELL.

Sou pobre orfa;
y 'l Rey ho mana y li deveu la vida!

TEUDIA.

(Oh! aqui!...)

Per son cor.

LIONELL.

Ja, adeu: vaig á morir, senyora!

TEUDIA.

Lionell!

Corrent á deturarlo.

LIONELL, ab despreci.

No m' heu cregut: sou falsa.

TEUDIA, arrebatada.

Vina!

LIONELL.

Com dirvos, que ho cregueu, que cada gota
de ma sanch vos demana y vos desitja!

TEUDIA.

Donchs, bé: 'm comdempno: quan vullau.

LIONELL.

T' espero
vora 'l mur del jardí. S' apaga 'l dia.
Quan lo toch de las ánimas ..

TEUDIA, mirant lo Sant-Grist.

T' ho juro:
Vindré.

LIONELL, per lo Crist, desde la porta.

Ell lo rep.

Desaparcix Lionell rápidament pel fons.

ESCENA XVII

TEUDIA, BERNADOT després ve pel fons.

TEUDIA, molt febrosa.

Deu meu!... Si fos indigne
pendria un nom fingit per plaure al oncle;
mes ell ni aixi menteix. Ah! Si algú arriba!...
Creu haver sentit soroll. Mira entorn.
Sola. Jo dech fugir; que si restava
vora del Rey, la esposa 'm trobaria
de Didier! Quin horror!
Cau agenollada pregant.
Donaume forsas,
Senyor, Senyor, per vostra sanch divina!
Queda ab lo cap entre las mans.

BERNADOT.

(Ah! La he trobada al fi: seré sa ombra
per si es qu' ella gosás!... Mes, ara, oblidat
oh Bernadot, del Rey... de sas paraulas,
que 't bullen al cervell y no endevinas.
Pausa.
Ah! Jo l' he vist: tot rialler se 'n nava
d' aqui Lionell; y l' he seguit; guarnía
dos cavalls, dos: y l' un era 'l de Teudia!)
Juntant las mans y suplicant á Teudia que está d' esquena á ell y no 'l veu.
A mitja veu.
No; no per Deu!

TEUDIA, girantse y veyentlo.

Ah! Vos aquí?

BERNADOT, *rihent; fingint.*

¿Se 'm priva
de resar? Jo, senyora, demanava
bon camí pels guerrers y sas aymías.

TEUDIA, *confosa.*

No se...
Ab orgull.
Que voleu dir?

BERNADOT.

(Es cert! Oh!)

TEUDIA, *ab despreci.*

Anéusen!

BERNADOT, *donant un pas cap á la porta.*

Cridaré á vostras damas...

TEUDIA.

No!

BERNADOT.

Esteu trista...
Senyora, 'ls servidors...

TEUDIA.

No tal; á solas
deixeume.
Ab imperi.
Jo us ho mano!

BERNADOT.

¡Y com voldria
obehirvos, senyora! Mes qui gosa

deixarvos! Reseu vos: jo, per si arriva...
Ab feresa estrema.
un malfactor! un lladre!...
Tornant á la humildat y dolcesa.
d' aqui us vetllo:
so 'l ca, que per no ofendreus, ni respira.
S' encongeix Bernadot á terra en un recó.

TEUDIA.

(Mes, com treure á aquest home!)
Se senten las campanas molt lluny.
Oh!

BERNADOT, *mitj incorporantse,*

(¡La senya
serán estas campanas?)

TEUDIA, *resolta.*

(Deu meu, guiam!)
No 'm seguiu! Pas.

BERNADOT.

No!... Perdoneu! ..

TEUDIA, *ab desesperació y despreci.*

Apártat,
Joglar!

BERNADOT, *ab cortesía é intenció; molt humil.*

Perdó!... Vos heu distret, que us mira
Senyalant la capella
Jesus desde la creu, y us diu, senyora;
jireu los ulls, us diu que vostra vida,
vostre honor está aquí; qu' es ser ingrata

fugir del rey! Per que abaixeu la vista?
Es ell qu' ho está dihent.

TEUDIA, Ab soberbia. Mes no gosant mirar la creu.

Bernadot!

BERNADOT, sempre molt humil. Senyalant lo Crist de la capella.

Parla
ell, qu' es Deu. Encaréushi.

Teudia no gosa.

TEUDIA.

(Oh!)

BERNADOT.

(¡Y com l' estima!)

TEUDIA.

(Y... ell m' espera! Y 's matará!...)

Campanas.

Aparteuvos.

Resolta.

BERNADOT, resolt.

No dech, ni puch, senyora!

TEUDIA, ab orgull.

¡Tu, al pas?... Mirat
qui ets avans.

BERNADOT, humil.

Qui soch!... Qui vol salvarvos!
Mes escolteu...

TEUDIA.

Jo! A vos?

BERNADOT, *idem.*

Y málehiume.

Mes no fugiu!...

TEUDIA.

Oh, pas; pas, miserable!

BERNADOT.

Oh, may!

TEUDIA.

Sí, per pietat! Te: pedras finas.

S' arrenca un collaret.

BERNADOT.

A mí! Per or!...

Esclatant sa passió.

TEUDIA, *sense adonarse del estat de Bernadot.*

Te més! Calla!; que ignórin
lo que faig. Qué més vols? Jo li daria
fins la vida á Lionell! Si tu sabessis
lo qu' es morir!...

BERNADOT, *ab exaltació.*

Oh, Teudia!... Se 'l qu' es viure!

TEUDIA.

Déixam y calla!

BERNADOT.

May: com tanys de roure
mos peus han arrelat aquí! Que siga
lo Rey qui m' ho demani; fins, enrera,

cridaré á n' ell! Y á vos... us mataria
primer que fervos pas!

Ab exaltació creixent.

TEUDIA, fugint á un costat esglayada.

Ah!

BERNADOT.

¡Y esta dona
creu comprarme per or!... A mí! Que vinga
tot l' or devant mos ulls que hi ha á la terra;
volteume de tresors; ab ells cubriume;
jo ofegantme en l› fons, enrera, enrera,
vos cridaré morint! Que m' esclavisa,

Llensantlo y trepitjantlo.

no aquest collar de pedras miserables,
altre assobre mon cor, que nit y dia
l' estreny y 'l fa sangnar, ¡y es dogal vostre!...
que jo, per vos!...

TEUDIA, espantada.

¡Qué?

BERNADOT, transformant sa feresa subitament al sentir la esclamació d' ella, en riallas.

¡Y que voleu que siga?...
Lo joglar, l' histrió, l' escarni d' home;
á qui 's mana ab lo peu que fassi riure.

TEUDIA.

(Y jo que li he jurat. Oh, ¡quina angunia!)
Home vil, que t' he fet?

BERNADOT, resoltament, ab rabia y plors.

M' heu mirat!

TEUDIA, donant un pas cap altra part.

Vinga
gent y 't castigui.

BERNADOT.

Sí: crideulos ara,
y 'ls diré que fugiu.

TEUDIA.

Pás!

BERNADOT.

No!

TEUDIA.

Ets indigne;
cobart... y vil!

BERNADOT, ab desesperació.

Mon Deu!

TEUDIA.

¡Contra una dama!
Ser odiós!

BERNADOT.

Oh!
Li cau de la cintura 'l punyal que li havia entregat Lionell.

TEUDIA, ab por per l' arma.

Un punyal!

BERNADOT.

¡Del qu' ella estima!
Llegint sa divisa.

Ah! Si 'l cor ja m' ho deya! Teudia! Teudia!...
Es de Lionell; llegiu: Si ho presentia!

TEUDIA, llegint.

«Moria»! Ell es Moria! Oh Deu!

BERNADOT.

De vostra rassa
l' enemich fou son pare. Si m' ho cridan!

Per son cor.

Es odi, no es amor: vostra deshonra
cerca ell no mes; y al Rey vos tornaria!

TEUDIA.

Deu! Oh!

BERNADOT, per lo cel.

Ell parla! Vos obio pas, senyora,

TEUDIA.

Jamay, jamay! No puch saltar l' abisme!

ESCENA XVIII

BERNADOT, TEUDIA, DIDIER, MARCEL, EGUINART, AYMERICH, DAMAS, CAVALLERS y patjes ab canalobres que iluminan molt la escena. Uns personatges s' assentan, altres quedan drets agrupats per tot. Han entrat poch á poch. Alguns cavallers llegeixen un pergamí com si estudiessen lo paper que van á representar. Van entrant pel fons y per la esquerra.

MARCEL.

Bernadot!

TEUDIA, contrariada: dissimulant sa emoció y llensant lo punyal per la finestra.

(Deu! Oh, venen!)

MARCEL, á Bernadot.

Es ja l'hora
de la festa qu' heu dit nos preparavau.

BERNADOT.

Si, cert. (Oh! en quins moments!)

MARCEL, saludant á Teudia á qui han voltat las damas.

Senyora.

EGUINART, á Didier en altre grupo.

Y 's deya
que aqui vos desafiá.

DIDIER.

Jo á n' ell.

EGUINART.

Y 's parla
que no heu volgut...

DIDIER.

Ell s' ha excusat: me diuhen
no envá l' ardit.

BERNADOT, que ha parlat ab los que tenen de pendre part en la farsa.

(Per última vegada

Ab aburriment.

avuy faré 'l joglar... si no cambia
lo Rey un altre cop... y m' embriaga.)

Va de un al altre dels actors que tenen pergamí.

EGUINART á Marcel.

Y 'l poble?

MARCEL á Eguinart.

Está tranquil: esta revolta
fou vent... y ja ha passat.

EGUINART.

Oh, Marcel!

MARCEL.

Calma:
demá, Eguinart, s' ajuntarán los nobles;
y 'l Rey... per fi dirá...

BERNADOT.

Senyors, va ara.

Entra Aymerich rápit.

AYMERICH.

Escolteu, Bernadot: lo rey vos crida.

BERNADOT, á Aymerich.

Será després. (No 'm moch; per si gosava
Teudia encara fugir.)

AYMERICH, insistint.

Mes lo Rey...

BERNADOT, á Aymerich.

Prompte.

Aymerich vol tornar á insistir pero Bernadot se 'n aparta.

(Jo aqui la retindré.) Senyors, la farsa
va á comensar, si es que una dama ilustre
li presta sa atenció. Senyora, aguarda
lo joglar vostras ordres.

TEUDIA.

(Deu!) Comensi.
(Y jo 'm sento morir!)

BERNADOT, ab fastidi.

(Va, donchs; coratje.)
Parlant ab alguns cavallers
Vos primer; després vos; quiscú que diga
son parlament al mitj seguint la tanda.
Declama rihent.
Damas y cavallers: humil vos prega
indulgencia 'l joglar d' aquesta farsa.
En repós com la nit hi ha la sanch vostra:
la vull remoure ab fréstega alenada;
y vull després que sobtament se giri
l' enuig de tots en plácidas riallas.
Pausa.
Fantasieu, mos senyors, que aqui 'ns revoltan
brancas y tronchs d' alsinas centenarias.
Aqui hi ha cassadors; las damiselas,
las damas del palau, aqui ajuntadas.
Oh, quin brugit!... Un cavaller arriba,
irat y foll d' amor. Veyeu com parla:
Que avansi 'l cavaller.

Al acte que anava á avansar un dels cavallers ab pergamí á la má, se presenta Lionell obrintse pas fréstegament. Bernadot no pot amagar sa sorpresa. Teudia fa un xiscle y acaba per amagar lo cap en lo pit d' una dama. S' ha de notar molt la sorpresa dels demés actors. Moviment de tots fins al final del acte.

ESCENA XIX

Los anteriors y LIONELL que ve pel fons.

LIONELL.

Pás, aparteuvos!

TEUDIA.

Ah!

BERNADOT.

(Deu!)

LIONELL, mirant ab odi á tothom, molt pausat.

Jo só Lionell.

Pausa.

Senyors, miraume.
Seré mon cap com en un jorn de ditxa,
pesant los mots: jo us dich: es esta farsa
digna d' un poble que conech; d' un poble
sens honor los guerrers; sens cor las damas;
ells grapats d' histrions, ellas que 's venen
per vil metall en una cort cobarda!...
Y seré us dich. que est poble es vostre poble;
y esta rassa de llot es vostra rassa.

Se treu un guant y 'l llensa al mitj.

TEUDIA.

Oh!

Indignació general. Se treuhen las armas. Las damas se retiran un poch cap al fons de la escena.

AYMERICH.

Jo 'l prench.

Lo guant.

TOTS, crits confosos.

Móri! Vil!

LIONELL, com boig: treyentse la espasa.

Jo á tots!

ESCENA XX

Los anteriors y 'l Rey GONTRAN per la dreta. Tothom abaixa 'l ferro, menos Lionell. Las damas que s' havian arremolinat s' acostan á sos llochs d' avans.

GONTRAN. Reposat pero molt abatut. Ve per la dreta.

¡Los ferros nusos aquí?!

Moment de silenci. Lionell á qui 'l Rey clava la mirada va abaixant poch á poch la espasa.

LIONELL.

(Lo Rey!)

GONTRAN.

Lionell!

Aquest abaixa la vista.

BERNADOT.

(Oh rabia!

Al cel.

Per qué m' heu fet com soch?)

GONTRAN, á Lionell.

Y tal respecte
vos mereix aquest sostre, hont digne hostatje
rebéreu, l' estranger? Es vostra terra
terra d' ingrats?

LIONELL.

(Res sap!)

GONTRAN.

Parleu.

LIONELL.

Ma patria
pot ser d' ingrats; mes no d' aquells que juran
en fals devant de Deu.

Per Teudia.

GONTRAN.

Ments!

LIONELL.

Eixa dama

Per lo Crist de la capella.

jurá ser meva, per aquell. Justicia,
en nom de Deu!

TEUDIA.

Ah!

LIONELL.

Feula!

GONTRAN, interrogant.

Téudia!

TEUDIA.

('M mata!)

GONTRAN, á Teudia.

Vos!

TEUDIA.

Sí!

GONTRAN.

Oh!

LIONELL, somrihent.

Tots, tots dignes.

BERNADOT, ab dignitat y feresa. Molt resolt.

Ah! Deixeume.

Obrintse pas.

Senyor, mon rey, jo ho dich: Deu en sa gracia
no ha recullit lo jurament.

LIONELL, á Bernadot.

La llengua
t' haig d' arrencar si dius...

Alguns cavallers volen contenir al juglar.

GONTRAN, á Bernadot.

No, parla, parla.

BERNADOT.

Jo sè quí es aquest home.

LIONELL, volent estorbar que parli. Irónich.

Un joglar porta
la veu aquí!...

GONTRAN.

No ho és!

BERNADOT.

Ell...

LIONELL, li pega un revés.

Té: y malhajas!

Indignació fonda del Rey.

BERNADOT, se treu la seva espasa.

Ah! Vil!... ¡De fusta!

La llensa.

GONTRAN, donantli la seva daga.

Té, la meva: enfónsali,
que t' ha pegat! A tu!...

BERNADOT, al acte de rebre la daga.

Senyor, infama
sa sanch!...

TEUDIA.

Deu meu!

LIONELL, á Bernadot, suplicant amenassador.

Ni un mot.

BERNADOT.

Senyor, es Mória.

GONTRAN.

Oh!

BERNADOT.

Es Mória!

LIONELL, á Bernadot.

Vil!

Combaten los dos.

GONTRAN.

Ah! Mátal!

Alguns cavallers volen intervenir á favor de Bernadot.

Ell sol! Mátal!

LIONELL, á Bernadot perseguintlo.

A vos!

BERNADOT, desarmat; ab rábia.

Deu meu!

LIONELL, encara perseguintlo.

Té: desarmat!

Lo rey vol enrahonar y no te forsas.

BERNADOT.

Oh ira!

LIONELL.

Mor!

Al acte que l' anava á ferir.

GONTRAN, Baixant del trono vacilant.

Oh! no! Qu' es mon fill!...

Al sentirho, sobtat, Lionell baixa l' arma.

LIONELL.

Que!...

BERNADOT, sorprés de lo que ha dit lo Rey; mes sense creureho.

Jo!

GONTRAN, perque matin á Lionell.

Lar armas
contra 'l vil!

Ningú 's mou sens saber compendre lo que está passant. Murmulls generals.

LIONELL, dubtant.

¡Ell son fill!

AYMERICH, á Gontran. Tothom creu que 'l rey ha perdut la rahó.

Assereneuvos!

EGUINART.

Senyor!...

Lionell ha desaparegut entre 'ls grupos.

GONTRAN.

Si pera dirho 'l cor saltava!
Fill!

BERNADOT.

Oh!

Fentse enrera confós.

MARCEL.

¡Desvari es!

Tothom volta al Rey.

GONTRAN.

Viua!

EGUINART, agafant respectuosament al Rey per un bras.

Tots contenen al Rey.

Aturémlo.

AYMERICH.

Torneu en vos!

GONTRAN, ab energía apartant á tothom.

Enrera! No es un rabte
de desvari! Es amor! Mireume 'l rostre!...
aquells que teniu fills! las que sou mares!...
Es ell!.., Y jo 'l defenso! 'M sents?

Bernadot mirantlo fit á fit s' hi ha anat acostant.

Desperta!
posa la má en mon pit; míram; te parla
qui la vida t' ha dat!

BERNADOT, comensant á duptar.

Vos!

GONTRAN.

Fill!

Estés de brassos.

BERNADOT.

Es somni!

Creyentho ja.

Jo, 'l joglar!

GONTRAN.

Fill!

BERNADOT, Cubrintse 'l rostre ab los brassos, plorant.

Quina vergonya!

Corrent després á son pare y amagantse en sos brassos; molt baix.

Pare!

Los cavallers parlan entre ells molt agitats, com disputantse si 'l Rey es ó no boig; s' ha de sentir llengerament la remor de las disputas.

Teló rápit.

ACTE TERCER

Cambra real. Gran porta al fons, tancada, á la que s' hi puja per tres grahons. Portas laterals. Una finestra en últim terme, que ha d' estar tancada. Una taula al mitj. Es al matí: la escena bastant fosca. Sobre la taula un llum que s' estingeix. Una cortina á un costat que permetí amagarse al darrera.

ESCENA PRIMERA

BERNADOT, **asentat, ab le cap sobre la taula. Al alsarse 'l teló desperta.**

Somnio ó estich despert!... La gent sorpresa
se n' 'nava anit, entant qu' en mas entranyas
plom fos sentia gotellar d' angunia!
Fou veritat ó somni?... Aqui, en ma galta,
d' un revés hi bullia la vergonya;
y mon bras d' histrió la noble espasa
no pogué sostenir! ¡quina baixesa!
Mes, Deu! qué hi fa? si jo he trobat mon pare!

y ella m' ha vist dignificat, fet home!
Y es aixó veritat?... ¡No se l' embriaga
com un temps al joglar?... La fantasía
haurá vist sols al rey cubert de llágrimas;
implorant mon amor; son fill dihentme,
contra 'l pit abrassat?... Aquesta cambra
no es mon niu d' allá dalt, pols y trenyinas!...

Per lo vestit que encara porta de joglar.

Mes jo, jo so 'l mateix; y aquest ropatje
degradat en mon cos!... Si será somni!...

Corrent á obrir la finestra. S' ilumina la escena.

Oh llum! vull llum del cel! Un heralt! Parla!

S' ha sentit un toch de clari.

HERALT.

«Ara ojáts, pobles, al gran Rey. Lo trono
te d' avuy successor. Lo Rey proclama
al primpcep lo seu fill...»

Se va perdent tot lo que segueix dihent lo heralt que Bernadot ja no escolta.

Ah! Es cert!... Ma testa
se torba... Deu, ilumineume l' ánima!

Se queda Bernadot altre cop ab lo cap entre las mans, pero dret.

ESCENA II

BERNADOT, AYMERICH, UN PATJE que porta los vestits de primpcep. Los deixa y se 'n va quan ho digui Aymerich. Venen de la dreta.

AYMERICH, al patje.

Deixeu aqui, y aneu. Primpcep.

Aymerich li parla tot aquest acte ab respecte mes ab tristesa y estrem afecte.

BERNADOT, sobtat al veurel. Mirantse rápidament ell mateix.

Ah!

AYMERICH.

Altesa;
so vostre servidor. Lo Rey 'm mana
que 'm posi á vostras ordres: ell desitja
que vestir vos digneu aquests ropatjes.

BERNADOT, dubtant.

Aymerich, Aymerich!... Perque desperti
matéume, si aixó cal! ¿Sou vos qui 'm parla!
y so jo qui us escolta! O es que juga
Deu ab los homes... ó ha finat, y 'ns mana
Satanás trionfador?!...

Se torna á sentir lo clari pero mes lluny.

AYMERICH, pera convensel de la realitat.

¡No ohiu, altesa?

BERNADOT, mirantsel fixament.

Y vos... vos... m' estimeu?

AYMERICH, ab entussiasme.

Per vostra rassa
la meva ha combatut: fidel com ella
jo us seré fins morir.

Li vol besar la má. Ell l' aparta avergonyit.

BERNADOT, Repensantse de lo que ha fet. Ab tristesa. Abrasantlo.

Oh, veniu: gracias.

AYMERICH.

Senyor! (Pobre!)

BERNADOT.

Aqui... hont es?

AYMERICH.

Lo Rey disposa
que aqui visqueu: desd' ara es vostra cambra.
Mes poseus estas robas ans que vingan...

BERNADOT, ab terror.

Qui!

AYMERICH.

Vostre pare... Teudia...

BENRADOT, ab tristesa.

(Oh, ella!)
Daume!

Se muda darrera la cortina. Surt á estonas y segueix lo diálech amagat, á voltas. Las robas de joglar tenen de quedar per terra á la vista del públich.

Y... Lionell?

AYMERICH.

Va fugir. Ab la sorpresa
ningú se 'n va adonar...

BERNADOT.

Donchs se pensavan
ser desvari tant sols!...

AYMERICH.

Sí. A n' ell lo cerca
lo Rey: han eixit tropas. La encontrada
recorren des la nit: dona mil doblas
al que duga son cap lo vostre pare.

BERNADOT.

Y... Teudia, ho sap?

AYMERICH.

Oh, no: mes si ell moria,
jo la he sentit parlar, diu qu' está prompte
á donarse la mort.

BERNADOT, apareixent conmogut per lo que Aymerich acaba de dir. Anant á ell.

Jo vull que visca
aquest home, Aymerich.

AYMERICH, posant á Bernadot la daga.

Teniu... la daga.

BERNADOT.

Jo ho vull per por... que Teudia. .
Volent dissimular son amor.

AYMERICH.

Mes es Mória:
es fill del assessí de vostra mare.

BERNADOT, ab fonda tristesa.

Es cert, es cert, que jo també he tinguda
una mare amorosa. ¡Quí sap ara
al mirarme del cel si riu ó plora!

AYMERICH.

Sera felís.

BERNADOT.

Qui sap!

AYMERICH.

Aquesta cambra
per vos s' obre á la vida: allá us esperan
las venturas del món.

BERNADOT. Per las robas que s' ha posat.

Baf de mortalla
hi ha en estas robas, Aymerich: al tréurem,
ay Deu, las vils del histrió, 'm semblava
qu' era ingrat ab algú; y apar qu' en ellas
hi deixo un tros de vida; d' alé; d' ánima!

AYMERICH, aixugantse una llágrima.

(Ay trist!)

BERNADOT, ab molt afecte.

Deixeume, amich! No us agravia
que us diga tal?

Mostrantli sas robas de joglar per terra.

AYMERICH, ab afecte.

Senyor y primpcep!...

BERNADOT.

Gracias.

Se 'n va per la dreta.

ESCENA III

BERNADOT, després GONTRAN, que ve de la dreta.

BERNADOT.

¡Senyor y Primpcep! lo joglar que al veurel
ja reyan tots y fins se l' embriagava!

Observa si ningú 'l veu; després agafa un mirall; te por de mirarshi, ho fa, y per ultim lo llensa.

¡Ah! Deu, Deu implacable, que cambias
tot en lo món y enllá; que fas las rassas
d' esclavas lliures; que soterras tronos;
que trasmudas los rius y las montanyas
y fins del sol lo rostre y las estrellas...

Llensa 'l mirall.

¡y ab igual cos me deixas, e igual cara!

GONTRAN.

Fill; mon fill!

Abrassantlo.

BERNADOT.

Pare!

GONTRAN.

Eternament voldria
estrenyet á mon pit, tros de mon ánima.
Y quant t' haig de voler! y quanta gloria
en ton camí haig de dur, pera que 'l rastre
s' olvidi del passat! Avuy als nobles
congrego aqui, mon fill; y l' homenatje
rebrás de tots. Jo ho vull! Ja per las vilas
á tu, prímcep Ferran, hereu t' aclama
l' estol de mos heralts. Y ploras!... Digas;
qué li manca á ton cor? A mi 'm tens ara;
un regne tens, y ets jove: jo una esposa
li donaré á ton cor.

Lo rey avansant cap á la porta ab son fill fa sonar los cascabells d' enterra.

BERNADOT, ab tristesa.

No sentiu, pare?...
m' anyoran y se 'n riuhen!

GONTRAN, ab energía.

Ah, no! Vina,
qu' ets mon fill estimat. Aquesta rassa
caigui á tos peus avuy, mal que s' anegui
la terra en sanch! Anem!

BERNADOT, resistintse á avansar.

Oh! com m' espanta,
y 'm fa vergonya la claror del dia!
qué dirán quan me vegin! (Quina cara
fará Teudia al mirarme! .. Si riu ella
jo cauré mort!) Si, pare, anem!

Son pare 'l prega.

Resoltament.

GONTRAN.

Abrassam!

Bernadot se revesteix de valor y surt per la dreta agafat á son pare per la cintura.

ESCENA IV

EGUINART, después DIDIER, de la esquerra.

EGUINART, veyentlos desapareixer.

Si, ves; preséntal á aqueix fill: la terra
jo 't sego sota 'ls peus. Veyeu qui esborra

un ridícol passat. Rey que fa riure!...
may, may pot esser Rey. Didier.

DIDIER, *arrivant.*

L' afronta
cau sobre tots, cusí. Jo pretenia,
perque ho meresch, á Teudia y la corona;
puig qu' ella ja no 'm vol, los drets de Prímpcep
vos los traspasso tots. Venjeume.

EGUINART.

'L poble
no vol pas á un joglar, y la noblesa
no ho pot voler tampoch: primer que more
tothom honrat!

DIDIER.

Vos oferesch ma espasa
y ab ella tot quant valch.

ESCENA V.

EGUINART, DIDIER, MARCEL, *de la esquerra.*

MARCEL, *ab agitació.*

Eguinart.

EGUINART, *idem.*

Novas
donaume. 'Ls cavallers?

MARCEL.

Tothom se mira
mut de sorpresa.

DIDIER.

Cert.

MARCEL.

Jo en lo nom vostre
los hi parlo; 'ls hi dich: sia ó no sia
fill del Rey Bernadot, ell la corona
no pot dur may. La testa que portava
lo capell de bufó!

DIDIER.

Ben dit!

EGUINART, ab agitació.

Y 'l poble?

MARCEL.

Jo escampo l' or; y no temau: es digne
y s' estima á Gontran... mes també es pobre.

EGUINART, dantli una bossa.

Teniu, que corri l' or: ell potser privi
que corri sanch avuy.

MARCEL.

Avuy s' enfonza
vostre dret, ó s' aferma pera sempre.
Mes amagueus, senyor; si 'l Rey descobre
lo que fem, ay de tots.

DIDIER.

Cert; amaguemnos.

EGUINART.

Vull arrostrá 'l perill.

DIDIER.

(Jo 'm poso á l' ombra.)

ESCENA VI.

BERNADOT, que ve de la dreta, EGUINART, DIDIER y MARCEL.

MARCEL.

Lo joglar!

Advertint als cavallers sa arrivada.

BERNADOT, per lo que ha vist d' allá ahont ve.

(Tots... de cap á peus me miran;
y 's parlan baix!...) Oh cavallers...

MARCEL, molt irónich.

La gloria
sia ab vos,... prímpcep.

EGUINART, idem.

Que vos do ventura,
prímpcep, lo cel!

BERNADOT, ab ira.

(Oh, vils!) Y... quina cosa
me dieu vos?

A Didier.

DIDIER, irónich.

Jo, prímpcep, vos demano
que 'm doneu eix capell: portarlo es honra,

Lo fa anar ab lo peu lluny.

puig l' ha portat un fill de Rey. Desd' ara
ser joglar es honor.

BERNADOT, despreciatiu y altaner.

No us cal la roba
á vos per serho. Sou modest: jo sento,
quan parleu, fins... los cascabells: deforme
teniu l' ánima vos, enorgulliuvos.
Altrament, est vestit será pel noble
que primer puji al catafalch; que 'l guanyi
qui tinga pit.

DIDIER.

Es que... .

BERNADOT.

Va! Aneusen: fora!

Los hi gira la esquena.

MARCEL, á Didier.

Calleu, ara; y després...

EGUINART.

Venjemnos.

MARCEL.

Calma!
calma, senyors, que ja 'l moment s' acosta!
Surten enrahonant per la esquerra.

ESCENA VII

BERNADOT, després LIONELL, ab roba de monjo; ve de la esquerra.

BERNADOT.

La he vist á Teudia! No ha rigut mirantme!...
que m' ha dit com la mort blanca y plorosa.
«No mateu á Lionell; perdó, ó ma vida
ab la seva preneu!» y aqui dins totas
com á serps cuhetejan sas paraulas.
No mateu á Lionell! Lo fill del home
assessí de la mare! Oh Deu! Que á Teudia
volgué robar per plaure á sa memoria.
Pausa.
Y ella 's mor per lo vil!
Pausa.
Si ell la estimava...
l' odi á Lionell, l' amor á aquesta dona
Per lo cor.
fondria aqui, duyentla, jo, á sos brassos.
Lionell ab ropatje de monjo. Lo deixa al entrar y cau de genolls devant de Bernadot.
Un monjo! Qui?... Qué feu!...

LIONELL.

Mireu mon rostre.

BERNADOT.

Lionell!... Oh!...

LIONELL, seré.

Mateume. Vinch á darvos
ma sanch.

BERNADOT, fentse enrera.

Oh, miserable! Vil! M' afronta
fins veureus á mos peus!

LIONELL, seré; sempre de genolls.

Pera salvarme,
y arrivar fins á vos, prenguí eixas robas.
Sabeu qui soch: donchs acabeu. La vida
vull perdre á vostras mans.

BERNADOT.

La vida vostra!
Tots los torments units, per mans dels diables,
tots, tots los mereixeu. Sou fill d' un monstre.

LIONELL, interrompentlo perque no diga mal de son pare.

Feriu!

BERNADOT.

Cobart! Robavau una dama
fingint amor!

LIONELL, aixecantse arrebatat.

Ah! no! Aixó no. Esta dama
la estimo com á boig. Llenso la vida;

Se sorpren Bernadot.

l' amor d' ella, jamay. Aqui y en la fossa!

M' heu dit cobart; y vil; y miserable!
A mi, Deu poderós! á mi!... quan l' home
que la vida 'm doná, ja en la agonía
me va dir: «Fill, no 'm vengis, per be torna
tot lo mal que m' han fet, que l' ira es justa
del Rey, mon fill!»... A mi!... Quan per la gloria
de mon pare en lo cel, vinguí á esta terra
y he vetllat per Gontran!... Ahir, com, sobte,
creureus fill d' aqueix Rey!... Vaig fugir, l' ánima
partida pel menyspreu d' aquella dona
que omple mon ser d' amor!

Bernadot va á interromprel.

Lionell creyent compeudre lo que va á dir.

Ah! Sou la víctima

Ab extrema compassió.

de mon pare: ho sé be!...

Per sa figura.

y os veig! D' ell tota
ma vida ha eixit: soch son hereu. La terra
sensa la má de Teudia m' es odiosa!
Venjeu á vostra mare en mi; venjeuvos!
Claveu aquí 'l punyal, ma sanch que corre;
feu, per pietat! Y que morint jo senti
per mon pare 'l perdó de vostra boca.

BERNADOT.

Y á Teudia la estimeu?

LIONELL.

Ab tota l' ánima.

BERNADOT.

Y es cert?

LIONELL.

Vinch á morir; en aquest' hora,
quan s' es aprop de Deu, ni ment lo lladre!

BERNADOT.

Es qu' ella vos estima y vol ser vostre.

LIONELL.

Digueu que aixó no es cert!

BERNADOT.

Per Deu, vos juro...

LIONELL.

No; jo no us vull sentir; que jo vull forsas
per morir per mon pare!

BERNADOT, impressionat fondament per la abnegació de Lionell.

Oh, Deu!

LIONELL, ab compassió y afecte.

Si us miro
ab desitj d' abrassarvos!... Si en altr' home
jo tornarvos pogués!...

BERNADOT, ab entussiasme.

¿Lionell, la vida
per vostre pare me doneu?

LIONELL.

Si: es vostre;

Plorant.

per qu' ell... sobre de tot,... ell, es mon pare!
y vull que Deu per mi li obri sas portas.

BERNADOT, conmogut.

Veniu; com aborrirvos! Quina culpa
teniu vos del passat? Vos sou més noble
aqui que jo! M' avergonyiu. Als brassos

S' abrassan.

Lionell! Ah; si! Cor sobre cor. Afora
l' odi del pit!

LIONELL, mirant al cel.

Ah, Pare!

ESCENA VIII

BERNADOT, LIONELL, GONTRAN. Ve de la dreta.

GONTRAN, al veurels abrassats.

Oh! Deu... M' enganyan
los ulls!

LIONELL.

Lo Rey!

GONTRAN.

Y es lo meu fill, á un Moria
abrassat!... No pot ser!

Corrent á Bernadot.

BERNADOT.

Pare!

GONTRAN, donant dos passos per anar á cridar los guardas.

Oh! que vingan
mos guardas!

BERNADOT.

Jo 'l defenso, pare!...

GONTRAN.

Gosas!
tu, al fill del assessí! Tu! Com no 'm matas,
Deu poderós, lliurantme de l' afronta!
No saps tu, tu, 'l que li ha donat la vida
lo que t' ha fet? Erats hermós; com rosas
tos llabis y tas galtas, quina enveja
los serafins y arcángels de la gloria!...
Ta mare 't dava un bes, y tu sortias
del camí de sos brassos, y á ma boca,
petjant encara incert, com me 'l portavas!
Crits d' amor, al passar, llensava 'l poble,
y las mans te besava la noblesa,
y fins los sacerdots t' alsavan sota
del tálam perfumat!... Y un vil, que duya
d' aquest home la veu y d' ell lo rostre,
cobdiciá tanta ditxa; y ay que ta mare
morí á sas mans...

BERNADOT, molt conmogut.

Calleu!

GONTRAN.

Y á tu, aquell monstre
com á mort te deixá; plé de feridas;
y á tu!...

Mirant sa deformitat.

BERNADOT, ab desesperació.

Y á mi no se 'm matá, per fondrem
avuy l' ánima á trossos. Fou 'l diable

qui 'm salvá de la mort: llavors, que dolsa
l' agonía abrassant la pobre mare,
la mare que no he vist! Avuy, vergonya
fentme jo quan me miro; las riallas
sentint en mon camí; veyent al poble,
y als servents y á tothom com me rebutjan
per estrafet y odiós. Jo, que 'l cor bótrem
sento en lo pit; que tinch afany de viurer
y d' estimar; y veig, ay; que s' esfonsa
tot quant tocan mas mans!

Arrencant en plor sobre 'l pit del Rey.

LIONELL, plorant summament conmogut mirant al cel.

Oh! Pare! Pare!

GONTRAN.

Fill meu, jo 't salvaré!

LIONELL, idem.

(¡Si jo á aquest home
pogués darli la ditxa!)

GONTRAN, á Lionell.

¡Ho veus! Y alenas
encara, tu!

LIONELL, anant a parlar.

Senyor!...

GONTRAN, interrompentlo y donant un pas cap á la porta.

Oh, Deu! que corre
ta sanch!

BERNADOT.

No, pare; ell es honrat. La culpa
no cau sobre dels fills!

LIONELL.

La vull!

GONTRAN.

Es Mória
y encara defensarlo! ¿Vols que dubti
que mon fill sigas tu?...

BERNADOT, *plorant.*

Lo plor m' afoga
y no 'm comprenen ¡Oh!

GONTRAN.

No envá portares
lo trajo d' histrió!

BERNADOT, *plorant ab desesperació.*

Deu! Vull ditxosa
veure á Teudia; ho sentiu? Es qu' ella pena,
y puch ferla felís; es que tinch joya
de sofrir per sa ditxa cent martiris;
es qué!...

LIONELL.

Vos la estimeu!

Ab convicció.

GONTRAN.

Oh!

BERNADOT.

Si!

Amagant lo cap en lo pit del Rey.

GONTRAN.

(Sa esposa
fentla, ell se salva; qu' es de tots volguda.)

BERNADOT.

Oh, si, si; jo la estimo; 'l cor degota
sanch per ella no més; jo donaria
per tenir son amor vostra corona
y totas las del mon. Jo en mitj la febre
á Satan he cridat: «Sols de sa boca
un bes d' amor... que ho siga... ó que m' ho crega
y l' ánima preneu!» Ni 'l rey del ombra
de mi ha tingut pietat. Soch exacrable
per tots!... Mes no per mi! Per so á ella sola
sacrifico venjansa, y goig, y vida
y fins l' ánima y tot!... Al cim de gloria
per véurela pujar... si li mancava
un sol grahó no més, ab las mans propias
m' arrancaria 'l cor, pera posarlo
d' escambell sota 'ls peus d' aqueixa dona!

Cubrintse 'l rostre ab las mans.

GONTRAN.

(Oh, desgraciat!)

LIONELL, ab vehemencia y convicció.

Senyor, d' aquesta cambra
al prímpcep allunyeu. Donaume un' hora
de vida, y que jo us parli. Hi va 'l pervindre
de vostre fill. Teniu.

Llensant la arma que porta pera convenser al Rey.

A Bernadot.

Deixaume á solas
ab lo Rey!

BERNADOT.

No!

GONTRAN, á Bernadot.

Pel cel; m' entr' haja dia
viurá.

LIONELL, á Bernadot.

Us ho prego!

BERNADOT, á Lionell.

Jo, d' enllá esta porta
vos guardo. (Mes convé que vinga Teudia.)

Se 'n vá per la dreta.

ESCENA IX

GONTRAN. LIONELL.

GONTRAN.

Parla, mes... guayta com lo temps s' escorra.

LIONELL.

¿Qu' es donarvos la vida, si mes qu' ella
jo us vull donar! Faré vostre neboda
muller de vostre fill.

GONTRAN.

Vols enganyarme
per la vida salvar.

LIONELL.

Cumpleixo l' orde
de mon pare al morir! Lo sacrifici
faig per ell de mon cor, oh rey. Del poble
es Téudia ben aymada; axís afermo
al trono á vostre fill! Será sa esposa;
jo... us ho juro, Senyor!

GONTRAN, admirat.

¿Y vos á Teudia
li direu!...

LIONELL, ab entussiasme.

Sí; que l' aborresch: un' hora
tant sols...

GONTRAN, dubtantho.

Si aixó fos cert... Oh no!

LIONELL, no sabent com convenser al Rey.

(Com dirli!)
Deume un verí al instant: no mes que ab forsas
me deixi per parlarli. Oh, si, si; déumel...
Sou cert de la venjansa ab ell, y l' honra
torno al pare morint!

GONTRAN, admirat. Resoltament.

Vos deixo ab Teudia.
Espereu.

LIONELL.

Oh, senyor... gracias.

GONTRAN, anansent.

(Est home
no fingeix. Oh, mon fill!)

Se 'n va per la dreta.

ESCENA X

LIONELL, després TEUDIA, que ve per la dreta.

LIONELL.

¡Y com, com dirli
que l' aborresch, á n' ella, si la llengua
se 'm negará á mentir? ¡Y com pregarli
sens caure agonisant, com, Deu, que prenga
lo primpcep per espós? Oh! quin matiri!
Ella!

Veyentla entrar.

TEUDIA.

Lionell, perdó: us estimo.

LIONELL.

Teudia!

LIONELL

Jo no he fugit ab vos per que, ay, me lliga
al rey l' agrahiment: hi ha en vostras venas
sanch de sos enemichs! ¿Mes com tornareu
á esta casa!

LIONELL, no sabent com dirli.

Mon Deu!

TEUDIA.

Lo Rey vol péndreus
la vida; mes m' ha dit que puch jo sola

lliurarvos! Oh, mireu; per tot hi ha atenta
la guardia que us vigila!

Portantlo prop d' una porta.

LIONELL, fingint indiferencia.

Y vos salvarme
voleu, senyora?

TEUDIA.

Dant la vida!

LIONELL.

Teudia!

TEUDIA.

Que puch fer, mon amor, si jo so vostra?...
De mí qué vol lo Rey?... parleu!

LIONELL.

(Preneume,
Senyor!) Com dirli!...

TEUDIA, espantada.

Qué!

LIONELL, fingint sempre fredor.

Escolteu: la esposa
sereu avuy del Primpcep!

TEUDIA.

Oh!

LIONELL.

Y se 'm deixa
lliure sortir.

TEUDIA.

Oh! may; may; que seria
morir cent voltas; may! ¡Y no se us nega
lo cor en sanch al dirmho? ¿Es vostre llabi
qui parla aixis?

LIONELL.

Hi va ma vida, Teudia:
lo rey tal ho disposa. Jo, senyora,
s' hi consentiu, me tancaré per sempre
en un claustre olvidat. La nostra ditxa
no potser en lo món. Si no que reba
lo Rey ma vida.

Lionell ha donat passos per anar cap al lloch per hont ha sortit lo Rey.

TEUDIA, contenintlo.

Oh, no!

LIONELL.

Trieu, senyora.

TEUDIA.

Donchs, be; morim tots dos; jo sé qu' enrera
lo Rey no tornará: sa gent que vinga!
donaume un' arma vostra: aqui en la terra
las sanchs s' ajuntin, y en lo cel las ánimas!

LIONEL, fingint.

Es que jo... es qu' est amor ja no pot esser;
puig sols desitjo 'l claustre... y... no us estimo.

Teudia te de caure sentada arrosegantlo. Lo cap d' ell Teudia 'l te de estrenyer ab un bras, pel coll, mirantlo de fit á fit ab molta vehemencia.

TEUDIA.

Vos! Lionell! Oh, mireume: soch jo; Teudia!

per qué aparteu los ulls? Soch jo, que folla
estich per vos! No m' estimeu! Digueume...
això de fit á fit!... las duas ánimas
aspirantse en l' alé, pels ulls bebentse...
digueumho, així, no m' estimeu?

LIONELL, lluytant per despendres de son bras, no volent descubrirse.

M' afogo!

TEUDIA.

No m' estimeu?

LIONELL, idem.

Oh!

TEUDIA, rebregantli 'l cap ab feresa.

Digas! Crudel!

LIONELL, lluytant.

Teudia!

TEUDIA, fréstega.

Parla, ó t' ofego contra 'l pit!

LIONELL.

T' estimo!
Jo t' estimo!

TEUDIA.

Lionell!

LIONELL.

Anima meva!
Ets tu mon paradís; ets ma ventura;
Per son cor.

lo cel d' aquest infern! Senyor, ¡qu' esperas?
un llamp que 'ns mati al hora!

Se senten crits y ramor del poble que passa.

TEUDIA, espantada.

Qu' es!

LIONELL, ab dolor.

Lo poble
que al primpcep aborreix! Lo cel nos nega
l' amor en esta vida!

TEUDIA, defallida plorant.

Cert! Al altra!...

LIONELL, ab vehemencia.

Escolta, mon amor; vols tu la herencia
que 'ns partim dels dolors, com l' alegría
nos hagueram partit? Vols en la terra
sofrir com jo? Tu ho vols?

TEUDIA, ab resolució.

Oh! Sí!

LIONELL.

Mon pare
dugué á esta casa 'l dol y la tristesa.
Vols... reparar lo mal? Jo en l' altra vida
no puch esser felís, ni ab tú, si resta
lo dolor assi baix!

TEUDIA.

Oh, mana; digas,
qué vols de mí?

LIONELL.

Jo moriré en la celda:
tu mor la esposa d' aqueix Primpcep: sálval
que 'l poble á tu t' estima.

TEUDIA.

Jo, jo, veurem
d' altra que tú?.,.

LIONELL.

Jo soch qui t' ho demana;
y 'l Rey també! ¡Y mon pare! Ets filla seva
De son pare.
si m' estimas com dius. ¡Oh, quina prova
d' amor mes gran me pots donar! Que sempre
maleheixin mon nom, y 'l de ma rassa
tu vols llavors? Lo rey veurá per terra
caure corona y fill! La mort jo 't dono;
la mort, sacrificante! ¿Hi ha més grandesa
en mi, qu' en tu? No 'm veus en la agonia?
no 'm veus morir? Y ho vull! Oh, séntem, séntem!
salva al Primpcep y al cel hem de trobarnos!

TEUDIA.

Al cel, sí; y prompte: al pendre la ma seva
com verí la pendré. Tu ho vols: donchs, sia.

LIONELL, apartantse.

(Ah, sort crudel, y ha consentit!)

TEUDIA, corrent á ell

No, espera;
no 'ns separem encara, es per la vida!

LIONELL.

Me cercan!

TEUDIA.

Oh, Lionell; vina, que 't veja
per últim cop.

LIONELL.

Amor! aqui: en mos brassos!

TEUDIA.

Ah!

No volentlo deixar.

LIONELL.

Adeu!

TEUDIA, lluytant per que no se 'n vagi.

No!

LIONELL.

Fins la tomba!

TEUDIA, idem, ab desesperació.

No!

LIONELL. Anantsen corrent, cap á la esquerra.

Adeu, Teudia!

ESCENA XI

TEUDIA, GONTRAN. Quan s' indiquin, BERNADOT, AYMERICH, EGUINART, MARCEL.

TEUDIA, volent correr á Lionell.

Lionell! Lionell! Ah!

11 Cayent en brassos del Rey que ve de la esquerra.

GONTRAN.

Teudia, vina!

TEUDIA.

Oncle!

GONTRAN.

Valor: sobre mon pit, serénat:
tu al Primpcep salvarás: gracias, ma filla.

Besantla.

¡Qué fora jo sens ell en ma vellesa?
Que no 't veja plorar: míral; s' acosta.

TEUDIA, separantse aterrada.

Ah!

Bernadot ve de la porta per hont ha sortit Lionell.

GONTRAN.

Mon fill!

BERNADOT, ab tristesa pero ab satisfacció.

Oh, Pare! Lionell me deya
que vos l' heu perdonat: lliure sortia...

Mirant á Teudia.

A son pare.
Oh! jo vos ho agrahesch!

GONTRAN, ab intenció.

L' ha salvat Teudia.

BERNADOT.

Vos! No comprench!...

Teudia baixa 'l cap sens respondre. Bernadot retrocedeix.

(Qué trista!)

AYMERICH, entrant molt trist y dirigintse al Rey, senyalantli la porta hont la noblesa espera. Ve de la dreta.

Oh, Rey!...

La porta per hont ha d' entrar 'la noblesa ha estat ajustada fins ara. Es á la dreta.

GONTRAN.

Lo rostre,
fill del cor, asserena. La noblesa
va á caurer á tos peus, just homenatje
prestante, per qui ets! Després que 't reban
com Prímpcep successor vilas y pobles.
A Aymerich.
Obriu de bat á bat á ma grandesa.

Aymerich fa un moment de suspensió pero al fi obra la porta.

MARCEL.

Senyor!...

Saludant: sols ha entrat ell y Eguinart.

GONTRAN, estranyat de que no 's presenti cap més noble.

Per qué s' aturan? Com no arrivan!...

EGUINART.

Aquesta cambra es buyda.

GONTRAN, interrogant ab só de queixa.

Aymerich!

AYMERICH, ab tristesa.

Récam
parlar, Senyor.

MARCEL.

Hi ha en los carrers y plassas
gent d' armas combatent...

GONTRAN, comprenent la mala intenció. Imperatiu.

Calleu!

MARCEL.

Jo 'm creya
que 'l Prímpcep ho sabia...

GONTRAN, idem.

Prou!

BERNADOT, ab tristesa.

(Ah! Lluytan
contra mi en los carrers!)

GONTRAN.

Que, donchs! pel regne
mas ordes no heu portat? Per qué no arrivan
los nobles, Aymerich?

AYMERICH.

Senyor, la llengua
feume arrencar, mes no 'm maneu respondre.

BERNADOT.

(Tot ho comprench!)

GONTRAN.

(Oh!)

MARCEL.

Aytal com la noblesa
lo poble está: no vol que la corona...

GONTRAN, fentlo callar pegant sobre un moble.

Ira de Deu! (Traidors!)

Per Marcel y Eguinart.

Aneu; depressa,

Irónich.

mos fidels servidors; digueu al poble
que 'l rey perdona á tots, perque celebra
avuy del fill volgut las esposallas.

Sorpresa de tothom.

TEUDIA.

(Deu!)

BERNADOT.

(Qué!...)

GONTRAN.

Ab un ángel: ab la dolsa Teudia.

A Bernadot que vol parlar, contenintlo pel bras.

Calla, mon fill! No es veritat, senyora?

TEUDIA, molt conmoguda.

Si.

BERNADOT.

(Oh!)

EGUINART, á Marcel.

Se salva!

MARCEL, sortint tots dos depressa.

'L poble es nostre.

GONTRAN, ab molta ansia; anántsen conversant ab Aymerich per la dreta.

Ella
te l' amor dels vassalls! La fausta nova
que sápiga tothom! Avuy te d' esser.

AYMERICH.

Jo mateix!

GONTRAN.

Si; correu!...

ESCENA XII

TEUDIA, BERNADOT.

BERNADOT, rápidament y molt desencaixat, al veures sol ab Teudia.

Parleu! Senyora...
Vos!...

TEUDIA, ab los ulls baixos.

Si!

BERNADOT.

Deu poderós! Un jorn per veureus
parlar aixís haguera dat la vida:
y avuy, en est moment, tota sensera
la daria gojós per no sentirvos!
Vos sereu de Lionell!

TEUDIA.

Ell á una celda
avuy se tancará; que, ay Deu, la culpa
vol rentar de son pare.

BERNADOT.

Y ell, vos prega
que ma esposa sigueu! Y ell vol que al trono
m' ajudeu á pujar?...

TEUDIA, confosa.

Oh!

BERNADOT.

Teudia, Teudia!...
Donaume vostras mans; no 'm tingueu odi!

Podeu mirarme al cor? Podeu despendreus
de mon cos miserable? No so un monstre:
més hermosa que jo, no pas la tenen
l' ánima 'ls serafins; y es, ay, mes noble
que jo Lionell! Senyora!... perdoneume!
Voleu saber lo meu dalit? M' afanyo,
y tot jo ho sacrifico, pera rebrer
un bes de vostres llabis! Si algun dia
me veyesseu morir per vos, oh! Teudia!
y ab la veu rogallosa jo us cridava
com de dintre un sepulcre; per clemencia
vingueu á mí llavors y una besada
doneume vos, que l' ánima per rébrela
ja eixirá fins als llabis!

TEUDIA, retrocedint cap á la porta.

Ah, m' espantan
vostres ulls!

BERNADOT, cambiant de sobte.

Oh, no tal: si estich de festa;
si soch felís! Com no? Vos, vos ma esposa!
Y avuy axó será!

TEUDIA.

Deu meu!

BERNADOT.

Al vespre
sortirém del palau; com dos colomas
l' una per l' altra sobre 'l mon despresas!
Qui com jo mes felís: si Deu 'ns brinda
la ventura, si Deu 'ns aparella!

Teudia á las indicacions de Bernadot va caminant, plorant, cap á la porta fins que desapareix.

Oh, enjoyeuvos, senyora, avans que 'l poble
me llensi del palau. La llum que fresca!
que bell es tot avuy! Oh! ma esposada,
aneu; si, si; per caritat deixeume!

ESCENA XIII

BERNADOT, després AYMERICH. De la dreta.

BERNADOT, arrencant en plor.

Oh, Deu! Mátam! No puch d' aquesta angoixa
lo pes sobre del cor! Ah jo malhaja!
Resoltament.
Va: ja prou. Acabém!
Tocant la campaneta.

AYMERICH.

Senyor?...

BERNADOT, rápit.

Que vinga
assi Lionell: en lo convent de Sialla
lo trobarán. Si no de grat, per forsa
que 'l dugan assi al punt.

AYMERICH.

Be está.

BERNADOT, sempre molt febrós y rápit.

A mon pare,
que vinga 'l sacerdot; ans de mitj dia...
Molt pausat.
será Teudia ma esposa.

AYMERICH, ab efusió.

Oh! y tot se salva
que 'l poble estima á n' ella; y...

BERNADOT

Sí; deixeume:
tot, tot se salvará!

AYMERICH, saludant.

Senyor!...

Se 'n va per la esquerra.

ESCENA XIV

BERNADOT, sarcástich.

Y ara
prepárat a morir, Primpcep; del trono
per dret diví lo successor!

Pausa.

¡Qu' estranya
qu' es nostra ánima!... Ahir no la aburria
la vida, jo 'l joglar á qui embriagávan,
y avuy, lo fill del Rey, ab pes horrible,
ma humanitat la sento que m' esclafa.

Pausa.

Mon pare... oh quin sofrir...! Mes ella, Teudia,
que ditxosa per mi! Aqui está l' arma.

Rihent ab tristesa.

Es... copdiciosa, y... se daleix!... Espera!...
que 'l perdó no vindrá!... que no hi ha gracia,
pels condempnats per Deu!

Pausa De prompte com á foll diu lo següent contrastant ab lo modo de dir lo anterior.

¡Si pogués esser
qu' ella avuy m' esposás!... Si jo 'm tornava
com lo mon que 'm rodeja, al goig de viure
la conciencia ofegant!...

Ab selvatjisme creixent.

Al peu del ara
la faria ma esposa; y la duria
lluny de tothom! Las mans, com estenallas,
pel coll l' abrassarian; y ma boca,
com boca de singlar, á mossegadas
li diria: T' estimo! ¡'t vull!... ets meva!...
meva tant sols!... Si viva no cadavre!

Al cel.

Deixeu qne me 'n serveixi com las feras,
si boca no m' heu dat pera besadas!

ESCENA XV

BERNADOT, GUILLEM, ve de la esquerra.

GUILLEM.

Fill, Bernadot! Grat sia á Deu que 't trobo!

BERNADOT.

Oh, Vos!

Ab alegria trista.

GUILLEM.

Quina gent corre! No 'm deixavan
passar los servidors. Be he dit que 't feya

de pare, y cá! Mes oh! quin riure!... Parlan
de si ets Primpcep ó no. ¿Si fosses Primpcep
no ho haguera conegut!...

BERNADOT.

Oh!

GUILLEM.

Va! 'm fas llástima!
per que 't volen matar! Vina; vestéixet
ab roba del teu bras y fugim! Alsa;
qu' esperas?

BERNADOT.

Oh, Deu meu!

GUILLEM.

Pels carrers cridan!...
Diu que van á assaltar aquesta casa.
Viurás ab mí: ja saps que jo t' estimo.

BERNADOT.

Calleu!

Suplicant.

GUILLEM.

Lo Rey que fassi jochs ab altras.

Indignat.

N' hi ha de divertits per aqui fora!
Un ha dit... un ha dit...

Ab tristesa.

Si no t' enfadas
t' ho conto. Diu... que fa ja temps se creya
érats lo fill del Rey, y que portavas
amagada á la esquena la corona.

BERNADOT.

(Cal morir!)

Resoltament.

ESCENA XVI

BERNADOT, GUILLEM, GONTRAN, TEUDIA, LIONELL, AYMERICH, CAVALLERS, DAMAS, SOLDATS y POBLE. Tots anirán apareixent quan s' indiqui. Gontran ve de la dreta portant á Teudia de la má seguit d' alguns cavallers, damas y servidors.

GONTRAN.

Oh, mon fill! Vostra estimada
y esposa al punt.

Per Teudia que arriba.

BERNADOT, ab desconsol.

¡Ay Teudia!

TEUDIA, ab lo cap baix.

(Mare meva!)

BERNADOT, ab tristesa mirantla.

(Cal morir!)

GUILLEM, anantsen per la esquerra. Arrontsant las espatllas.

(Ell mateix).

AYMERICH, entrant molt agitat, per la porta de la dreta.

Oh Rey, las gradas
están plenas de gent: á aquella porta,

La del fons.

lo poble va arribant. Senyor, demanan
la vida...

GONTRAN, apartantse ab ell, per son fill.

Oh! que no 't sente! Que 'ls hi digan
que esposa á Teudia.

Ab rábia.

Y mos soldats la plassa
que netejin de gent!

AYMERICH.

Es plena!...

GONTRAN, ab desesperació.

Mórin
aquells que 's resisteixin; que no hi haja
pietat per ells: qu' es lo meu fill!

Surt Aymerich.

LIONELL, Vestit de cavaller. Molt trist. Ve de la esquerra.

Vos, Primpcep,
m' heu cridat?

BERNADOT.

Sí, Lionell...

TEUDIA, veyentlo.

(Oh!)

LIONELL.

(Ella!)

BERNADOT, agafantli la má.

Calma!

Duyentlo al Rey.

Pare! L' odieu?

GONTRAN.

Ah, no; Lionell, sou noble
y us agrahesch!...

BERNADOT, ab molta intenció.

No es veritat, oh, pare,
que si no fos per mí, li donariau...
Suplicant.
la má de Teudia?

GONTRAN.

Cert! N' es digne!

BERNADOT, ab efusió.

Gracias!

LIONELL.

Mes...
Vol dir que no compren perque l' han cridat.

TEUDIA.

(Deu!)
Se senten crits del poble.

GONTRAN, pels crits.

Oh, ira!

BERNADOT.

(Volen sanch... y udolan!)
Germá!...
Abrassantse, sanglotant, á Lionell. La porta s' extremeix.

GONTRAN.

La porta! Aqui mos guardas. Guardas!
Quatre soldats se posan al costat de la porta.

AYMERICH.

Los sacerdots, Senyor.

Senyalant la porta de la esquerra.

GONTRAN, ab ansietat per termenar.

Mon fill, esperan.

Per los sacerdots.

Bernadot no 's mou d' abrassat á Lionell, pero mirantse fixament á Teudia.

POBLE.

Mori!

AYMERICH, al Rey.

Sentiu!

GONTRAN.

Oh!

AYMERICH, per la porta que s' estremeix.

S' obre!

GONTRAN.

L' estol d' armas
que fa, Aymerich?...

AYMERICH.

L' han dispersat afora!

GONTRAN.

Deu!

BERNADOT, ab tristesa.

(Cal morir!)

AYMERICH, per lo poble, mirant per la finestra.

Puja com riu: va á caurer
esta porta!

GONTRAN.

No! Fuig mon fill!

BERNADOT, ab calma ,tristesa y una sombra d' ironia.

Esperan
los sacerdots.

TEUDIA

Oh!

POBLE, cridant cada vegada mès aprop.

Mori!

Desde aquest moment fins que Bernadot se fereix s' ha de sentir la remor del poble mes sens estorbar lo diálech.

GONTRAN.

Cor!

BERNADOT, al Rey ab tristesa.

Deixeume
esser rey... un instant.

GONTRAN, volent dir que ell disposi.

Fill!

BERNADOT, ab despreci de si mateix.

(Lluny la vida.)

Va á la porta del fons los soldats sorpresos s' apartan. Descorre 'l forrellat, sentintse 'l soroll del ferro.

Va!

La porta s' obre de bat á bat ab estrépit.

POBLE.

Mori!

Lo poble avansa un pas y queda parat.

GONTRAN, TEUDIA, y altres.

Ah!

BERNADOT, contenint als soldats y á son pare.

Soldats, enrera! Pare!
Al poble. Resolt.
Que voleu?

POBLE.

Lo joglar!

BERNADOT.

Ma sanch?... Teniula!

Se fereix ab un punyal; baixa las gradas tambalejantse y cau en primer terme. Lo poble calla aterrat.

GONTRAN.

Fill!

Teudia 'l sosté pel cap: ell no la veu.

TOTS.

Oh!

AYMERICH.

Poble assesí!... de genolls!
Lo poble aterrat s' agenolla menos los de últim terme que estant al exterior.

BERNADOT, ofegantse.

Ayre!

GONTRAN.

Fill!

BERNADOT, ab una rialla trista.

Qu'es?... Si es del joglar l' última festa!

Pausa.

Pare!... Lionell!

TEUDIA, sanglotant.

Oh!

BERNADOT, al sentir la veu d' ella s' hi gira en sech anomenantla despres d' una pausa.

Teudia!

LIONELL, á Teudia.

Bésal.

Teudia 'l besa á la boca.

BERNADOT.

Gracias.

Cau mort.

Teló.

MAR Y CEL

MAR Y CEL

TRAGEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

ÁNGEL GUIMERÁ

Estrenada en lo *Teatre Catalá,* instalat en lo de Romea,
la vetlla del 7 de Febrer de 1888.

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

IMPREMPTA "LA RENAIXENSA," XUCLÁ, 13, BAIXOS.

1889

REPARTIMENT

Personatges.	Actors.
BLANCA.	D.ª MERCÉ ABELLA.
SAID	D. TEODOR BONAPLATA.
CARLES.	» JAUME MARTÍ.
FERRAN.	» JOAN ISERN.
JOANOT.	» JAUME VIRGILI.
HASSEN.	» ERNEST FERNANDEZ.
MALEK.	» LLUIS MUNS.
OSMAN.	» MODEST ARENYAS.
MAHOMET.	» MATEU MARQUÉS.
GUILLEM.	» RAMON VALLS.
ROCH.	» N. N.

CORSARIS, MARINERS, SOLDATS, ETC.

Any 1630

Esquerra y dreta: las del actor.

ACTE PRIMER

Cambra d' un vaixell de corsaris argelins. Lo pal major atravessa la escena. Al fons, á la dreta, la porta de un camarot; al fons, á la esquerra, la escala que conduheix á la cuberta, veyentse després del ú'tim grahó, per entre las cordas, lo cel. A la dreta de la escena una gran finestra per hont guayta un canó, descubrintse per ella 'l mar y 'l cel. A la esquerra la llitera de Said. Devant del pal major, entre la porta del camarot y la porta de la escala, caixas y sachs; sobre d' ells un gros fanal apagat. Per la escena una taula y tambore s; penjant dels murs armas, cadenas ab grapas, eynas d' abordatje, etc. Es al cayent de la tarde.

ESCENA PRIMERA

SAID dormit en la llitera. HASSEN dret al seu costat. JOANOT assentat, recolsat en la taula. MAHOMET assentat á terra netejant armas que las dona á OSMAN pera que las penji per las parets y del pal major.

MAHOMET

Té, pénjala. Ja está.

Dona a Osman una arma que acaba de netejar.

OSMAN

Dom. Mes la fulla...

Tornantla á Mahomet.

MAHOMET

A veure? Es sanch de l' altra nit.

Li torna á donar.

OSMAN, á Joanot que s' ha sorprés com si 'l despertessin.

Apártat.

MAHOMET

Combats prou ne tindrém que la netejin:
la sanch ab sanch se treu

OSMAN. mirant de pas per la finestra

Damunt las onas
llisquem com á dofins: la tramontana
bufa de bó: no sents? Si gayre dura
dintre l' Alger avans de cuatre dias.

MAHOMET

Això si ho vol l' arraix Te, ves.

Li dona una altra arma.

OSMAN

Encare
no 'n te prou ab la presa de Mallorca?
Dom. Galeots com aquell que pochs se 'n vénen!

MAHOMET

Que 't cansa 'l treballar? Presa doblada
millor sería.

HASSEN, cual impaciencia s' haurá marcat.

Que Sait reposa!
Si 'l despertéu de cap á mar vos tiro.

OSMAN, á Mahomet.

Parla baix.

Segueixen conversant los dos.

HASSEN.

(Malehits!)

JOANOT, ab fonda tristesa.

(Si la meva ánima

com la seva 's tornés!... Ells son ditxosos,
y jo ho fora oblidant. Més com s' oblida?)

OSMAN

Hassen.

HASSEN

Qué vols?

OSMAN

Encara donchs te febre?

MAHOMET

Y tal si 'n deu tenir.

HASSEN, sempre reganyós.

No: ja es passada;
més li convé 'l repós.

OSMAN

Y la ferida?

HASSEN

Por sort no va ser res.

MAHOMET

Més com..

HASSEN, satisfet.

Jo hi era.
Lo meu lloch ja 'l sabeu: tot just ressona
dintre la nau 'l corn de l' abordatje
poso ma á la destral y apa, á seguirlo,
com mastí vigilant tresca que tresca.
Saltá 'l primer á la enemiga fusta,
jo al darrera; ja hi soch: tot d' una un ferro
l' amenassa traidor, roda pels ayres
ma destral ferma al puny, xiulant s' acota,

y esberlada pel mitx com una cindria.
caygué una testa desviant una arma
Veyéu, donchs, la ferida si es lleugera:
al bras y... res: feta d' un mort al cáure.

OSMAN

Si Ismul no hagués finat! Ell l' entenia
l' art de curar.

HASSEN

Oh, qui com ell!

MAHOMET, rihent.

Que curi
taurons.

OSMAN

D' ell una bala 'n feu dos trossos

MAHOMET, rihent.

Mort, qu' era lleig!

OSMAN

Jo per Said ho sento.

HASSEN

Si 's plau per forsa 'l cura la cristiana

MAHOMET

Per ser curat d' aqueixas mans tant finas
bon goig lo pendre mal!

HASSEN, cremat.

Ell á las donas
que cassa sobre 'l mar en sa galera,
com que son per l' harém, ni se las mira.

OSMAN

Diu qu' anava á ser monja.

MAHOMET, *rihent.*

Si, donchs ara . .

OSMAN

Joanot.

JOANOT, *sobtat.*

Qué!

OSMAN

Acóstat.

JOANOT, *ab aburriment.*

No: déixam.

OSMAN

Quin home!

MAHOMET.

Te: un punyal.

Ab empunyadura de creu. L' entrega á Osman.

OSMAN

Y qu' es bó.

MAHOMET

Dels cristians era.

Osman lo penja en lloch visible.

Tingas compte ab la fulla; fins quiet, talla
Jo só vell; més d' ensá que duch l' ofici,
com la d' avans d' ahir no he vist cap presa:
de primer la xicota, que no es nostra;
després aqueix vellot, lo pare d' ella
que es rich y 's comprará; la carga júntahi
y 'l patró y gent de mar...

OSMAN

Quants son los presos?

HASSEN

Vint y vuyt pel cap baix.

MAHOMET

Quinze mil doblas
jo 'n daria al engrós, sent curt encara.

OSMAN

Quinze mil doblas! Ah, si fossen mevas!
Qué, quinze... Mil tant sols.

MAHOMET

Si; may fan nosa.
Said se desperta y escolta.

OSMAN

Tú, á ta edat! Que 'n farias?

MAHOMET

Jo? tenirlas.

OSMAN, rihent.

Pts! Tenirlas.

HASSÉN

Donchs tú? Digas.

OSMAN

Donarlas.
Si mil doblas tingués y un peu á terra...
qui com jo nat al mon ab més ventura!
Mil doblas! Hi há una dona que m' estima
allá al Alger; so pobre; es rich son pare...
Si mil doblas tingués ja fora meva.

MAHOMET

Roba á n' ella; no 'n tens ..

OSMAN

Deixemho corre.

MAHOMET, rihent.

Sols pel gust de robar robas tot dia
y escrúpols tens per ella que 't fa falta?

Riuhen Mahomet y Hassen.

OSMAN

Y tú que 'n sabs d' això? D' altra manera...
A mi m' estima, estima als que la vóltan:
y si jo la robés, li partiría
lo cor en dos meytats: primer d' un altre.

SAID

Osman.

OSMAN

Senyor.

SAID, tirantli un anell que s' ha tret.

Te aquest anell. Mil doblas
á Alger te 'n donarán.

OSMAN, lo recull: de cop ho creu, després no y va á tornarlo.

Y es cert? No!

SAID

Prenlo:
y bona sort.

OSMAN

Said!...

MAHOMET, murmurant.

Boig! Tot ho dona.

HASSEN, á Mahomet.

Quan ell ho fá...

SAID

D' altre home la veurías?

OSMAN

Avans qu' aixó arribés, per no sentirho
lo clot m' hauria obert al fons de l' aygua.

SAID, satisfet.

Be.

A Mahomet, Osman y Joanot.

Aneu.

Cridant á Hassen.

Hassen.

Per los altres que encara no son fora.

A fora he dit... (La vena
que 'm rellisca..)

A Hassen ab frenesí.

No ho veus? Que mal la posas!

HASSEN

Senyor...

Li arregla mentres se 'n van escala amunt los demés.

JOANOT, desde mitja escala.

(Un altre cop jo la he somniada!...
Ma esposa! Oh, quin passat! Jo me 'l vull tréure
del cor!)

SAID, á Hassen que no li ha arreglat be la vena.

Mal llamp! No 'n saps! Ves: la captiva
que vinga tot seguit. Ismul me falta!

ESCENA II

SAID, HASSEN, després BLANCA y CARLES. Hassen los vá á cercar al camarot y torna avans qu' ells.

SAID

(Vetel aquí felís ab eixas doblas.)

Impacient.

Aquest nus me fa nosa

A Hassen cridant.

Donchs la esclava,
Hassen! No vé eixa esclava?

Se presentan Blanca y Carles.

(La sanch viva
un altre cop brollant!)

A Hassen

Tu 'n tens la culpa!

HASSEN

Es que. Es ..

SAID, á Hassen.

Ab lo fuhet sobre la esquena
qu' en foras d' amatent!

A Blanca.

Vina, cristiana

HASSEN

(Si altre 'm digués aixó l' esclafaría.)

SAID, á Blanca.

Tal com aquet matí curam.

Molt neguitós.

S' afluixa
la vena... Com t' aturas?

BLANCA

(Perdonéume.
Jesús, si haig de tocar la ma d' est home
un altre cop avuy.)

SAID, impacient, ab rudesa.

Llesta, captiva.

CARLES

(Aixó sufrir!)

SAID

Enmanillada encara!
y son pare també! Per Alá!... Esperat.
Hassen, donchs qué t' he dit?

HASSEN

Senyor, jo anava
pera desfelshi aquest matí; tot d' una
Malek ha intervingut: diu qu' ell disposa
quan tu 't trobas malalt y las manillas
que tragués no ha deixat.

SAID

Malek, oh!

A Blanca.

Acostat.

A Hassen, per Malek.

Fes que vinga, corrents.

S' en va Hassen.

L'uny eixos ferros.

Treu los de Blanca.

(Una dona y un vell ves qué farian!)

ESCENA III

SAID, BLANCA, CARLES.

SAID, á Carles.

Vina tú.

CARLES

No: be están.

Per las manillas.

SAID

Qué ha dit?

BLANCA, ab por de Said.

Jo sola,

jo 'ls hi treuré.

SAID

(Qu' estich malált se creyan!)

CARLES, á Blanca mentres li treu los grillons.

Val més la mort.

BLANCA, á Carles.

Més per la fé, com martres.

SAID, á Blanca.

Au, vina y enllesteix.

Allargant lo brás ferit, senpre ab molta indiferencia.

CARLES

Oh! Y á ma vista!

Com á esta gent no 'ls han dragat las onas!

BLANCA, habentli arreglat lo bras.

Ja está.

SAID

No 'n saps tampoch!
Per Maleck.
No ve. Qu' espera?
A Blanca ab indiferencia.
Ja deus estar contenta.

BLANCA

No sé...

SAID

Lliure...

CARLES, *ab despreci.*

Lliure dintre la nau!

SAID

(Lo vell m' enfada
y penedit me trovo.) Tu, captiva,
que no parli.
Impacient,
Oh! Malek
Ab aburriment.
Lo teu nom?

BLANCA

Blanca.

CARLES, *á Blanca.*

No li respongas.

SAID, *sempre ab fréstega tristesa.*

Blanca!... Per qué ho deyas?
Al pit.
(M' he sentit aquí un salt! La mare 's deya
aquest nom!)
Va á caure en fonda melancolia quan s' adona de que ve Malek.

ESCENA IV

Dits Hassen. Malek.

SAID

(Ja es aquí!)

CARLES á Blanca.

Tots son uns mostres.

SAID, mirant á Malek.

(Qu' es vil!)

MALEK

Tu... m' has cridat!

SAID

Si: perqué sápigas
qu' en tant s' obrin mos ulls, qu' en tant respiri
soch jo, jo, vostre arraix; só aquell que ordena
que visqueu ó moriu: tot com jo vulla.
Ets aquí 'l meu segon, y á tu 't pertoca
lo primer obehir! Y ay si gosavas!...
Tu, tal com ets, allá ahont jo soch no arribas:
jo, tal com soch, fins d' allá hont ets puch tráuret.

MALEK

Es qu' ells lliures ..

HASSEN, sabentli greu que repliqui.

Malek...

SAID

Qué se n' hi endona
d' ells á Said? Que viscan sols y á plassa
demá tingan bon preu. Més son mas ordes
las que aquí fan de lley.

MALEK

Es que no miras
qu' estás ferit y jo en ton lloch...

SAID, saltant de la llitera.

Ajúdam,
Hassen!

HASSEN, admirat.

Hont vas?

SAID, apoyantse en un bras de Hassen.

A la cuberta.

No volent apoyarse en Malek.

Un altre...
No tu: ja puch.

HASSEN

(En quin estat!)

SAID, caminant poch á poch y desapareguent enrahonant.

Que 'm vejan
tots mos valents... y aquest. Per cuatre gotas
de sanch perduda! Potser si que 's creyan
que al doff se l' abat com á la griva.

MALEK, per Said.

(Si un jorn cáus en mas urpas!)

S' en va.

BLANCA, plorant.

Pare, pare!

CARLES

Ay filla!

ESCENA V

BLANCA, CARLES.

BLANCA

Cal morir.

CARLES

La mort que vinga
de mans d' aquesta gent y será dolsa:
mes ay, ma filla, si la mort nos déssem
ab nostras mans! L' infern..

BLANCA

No segu'u, pare.
Oh, Deu que trista nostra sort! Si un somni
lo que 'ns rodeja apar!

CARLES

Gent malehida'

BLANCA

Jo recordo tant sols que s' acostava
aquest vaixell al nostre; groch com cera
us vegi al meu devant; la gent resolta
feu rodolar canons; per tot lluhían
armas y esguarts. Deu meu! y sempre. sempre,
lo vaixell més aprop. Qué vol, pregunto
Los corsaris! van dirme, los corsaris!
y com morta cayguí Perque desperto!
Al fons del mar nostre vaixell, captiva
la nostra gent ó morta!

CARLES

Y demá. Blanca...
oh! demá, quin horror!

BLANCA

Donchs quin ha d' esser
nostre demá?

CARLES

De las cadenas, filla,
jo 'm podré rescatar; diners me sobran,
y un vell que val? Mes tú, pobre!... en ta cara
hi ha prou bellesa y juventut...

BLANCA

Captiva
jo pare, no viuré. Primer...

CARLES

Oh, calla,
que ofens al cel! Qué vas á dir! Tú ets bona
y Deu per nostre be fará un prodigi.
Perque 'ns castigaria? Nostras terras
no hem promés á la Iglesia? Tú tancada
no has viscut sempre en un convent? Ben nena
t' hi vaig portar. Quí sobre 'l mon més pura?
Pot ser pecat lo durte á Barcelona
á professar en lo convent del Carme
aprop de ma germana la abadessa?
No ha estat ta vocació?

BLANCA

Oh, sí!

CARLES

Y que 's diga
que per ells hi ha rigor! Y ha nat á Espanya
tota esta gent! Al tráurels de Valencia
fá vint anys espulsats, cóm no 'ls hi obririem
las naus en alta mar! Aquets hi eran,
los deixárem á Alger: té, avuy 'ns pagan.

BLANCA

Donchs, acepta es sa mort per nostra gloria?

CARLES

Cad' un que mor s' obre l' infern per rébrel,
y s' obre 'l cel á quí, morint, lo mata.

BLANCA

No sé, pare, no sé... Potser m' envia
Deu esta prova per major ventura!
Quan era jo petita .. en una celda
me tancareu de cop, tant, que passava,
sens dármen compte, de jugar ab ninas,
á servir á Jesús. Be prou las llágrimas
m' eixian estant sola; y en lo temple
que sovint me distreya! Fins á voltas
veure 'm semblava á mon entorn las ninas
que ab los ulls me cridavan joganeras!...
més sobte alsava 'l front esporuguida
sentint una ma ossosa en mas espatllas
y 'l barboteig del cor: be encara hi veya
per los altars quelcom de aquellas ninas,
més llavors... ay, que tristas me miravan!
Los jochs vaig olvidar: ab tot, á voltas
com batre d' alas en mon cor sentía!
Desde l' hort als aucells jo prou que 'ls veya
pujar al mur y empendre la volada,
y 'm deya tot seguit: qué deu haberhi
més enllá d' eix vedat que al fugir cantan?
Y al mur hi vaig pujar desde una soca:
quin goig, mon Deu!... al altre part tot eran
carrers y gent; assota meu jugavan
dos nens rossos com l' or; cuanta ventura
en son riure y saltar! Més d' una porta
una dona sortí: fills meus, que arriva

vostre pare, 'ls va dir, quan ja 'ls alsava
en sos brassos un home... tan feréstech
com aquestos ho son, y jo sentia
sas paraulas y besos amorosos...
y plorava com ell; perqué ell plorava!
Tot aixó va passar: cosas de nena.
Ja gran, després, tant sols en la clausura
he desitjat lo goig d' aquí á la terra.
Més jo 'm pregunto avuy: qué has fet oh dona
per ton Deu y senyor? Si he consagrada
ma vida en ell de vos es sols la gloria:
vos m' heu fet tal com soch. Per aixó 'm deya
que be potser que en esta nau me tinga
per probarli mon cor; y, jo us juro,

Ab resolució.

que per mi 'm guanyaré lo serli esposa.

CARLES

Oh, que orgullós estich, ma dolsa Blanca,
d' haberte tret del mon! Tú váres náixer
pera servir á Deu Més m' horroritza
la nostra sort en est instant: lo cálser
apartéulo, Senyor!

BLANCA, *al entussiasme.*

No de ma boca:
jo vull tota sa fel, tota apurarla.

CARLES

Més no 't comprench...

BLANCA

Si jo no 'm sé compendre:
qu' heu de compendrem vos! Més sé que 'm mira
Jesús de dalt del cel y estich joyosa

d' arrostrar lo perill.

CARLES

Filla, 'ls corsaris.

Se 'n van al camarot.

ESCENA VI

HASSEN y OSMAN. *Hassen baixa 'l primer. Du una teya ab la que encen lo fanal. Osman baixa després devant de Ferran y s' en torna. S' ha anat fent de nit.*

HASSEN

(No convé mitja llum: que las mentidas
las llegeixi Said damunt son rostre.
Veurém aqueix patró si es curt de llengua).

Bufa la teya y després la tira al mar.

(Te, s' ha apagat: un xich de fum y al aygua.
Si res vol dir, pitjor per ell: que jugui
ab l' arraix). Ep, Osman, donchs que no portan
al patró.

OSMAN, *desde mitja escala.*

Ja es aquí.

Baixa Ferrán. Quedan dos piratas armats passejantse per la cuberta.

ESCENA VII

FERRÁN, HASSEN

HASSEN

Be está: deixeulo,
y vigilen dos homes de la escala.

FERRÁN, molt seré.

Gran camarot! Es de Said?

HASSEN

Del noble,
del gran Said.

FERRÁN

No 't pensis; ja m' agrada
la gent com ell. Es un valent: puch dirho

HASSEN

L' estimas donchs?

FERRÁN

Tant com axó... Ves, pósat
tú en lo meu cas, y digas.

HASSEN, cremat y rápit.

Es que, entenho;
Said fá lo que deu: es que vosaltres
sou pitjors qu' ell, sou molt pitjors Veuríam
tú en lo seu lloch com foras.

FERRÁN

Pero, home
qui t' empeny? Desseguida posas vela...

HASSEN

Veyám, donchs: si fos teva aquesta fusta
y tots tos presoners, qu' es que farías?

FERRÁN

Jo? res: ó casi res.

HASSEN

Com?

FERRÁN

Us penjava
per gallarets á tots de las antenas,
y al teu noble Said per sobre 'ls altres.

HASSEN, amenassantlo.

Fill del Mesias!

FERRÁN

Donchs per qué ho preguntas!
Y escolta: qué haig de fer en esta cambra?

HASSEN

Ja Said t' ho dirá. No li respongas
la veritat de tot, y allá en las vergas
en lo lloch hont l' arraix tú hi posarias
ell á tu 't penjará.

FERRÁN, irónich.

No: que en la plassa
puch valer molts cianís: soch jove, ab forsas
per bátre, si calgués, á tu... y als altras.
A en Said no!

HASSEN, anantsen.

Li pegaria!

ESCENA VIII

FERRÁN

Aturat!
Quin geni! Y se 'n ha anat! Com una aroma
li escáu lo nom: gos de Said li diuhen
y ho es en bona fé. Y ara que anava

á que novas me dés de la cosina
y del oncle, ha fugit! Y bé, seyemhi.
Més Said qué voldrá? Ba: que pregunti:
jo diré, ó no diré. Ja es aquí.

ESCENA IX

BLANCA FERRÁN.

FERRÁN

Blanca!

BLANCA

Ta veu m' ha atret: no m' he enganyat.

FERRÁN

Y l' oncle?

BLANCA

Lo cridaré.

FERRÁN

No, espera. Com pot ésser
que aquí lliures esteu, y á mi y als nostres
á munts, plens de grillons, sens llum, nos tingan?

BLANCA

Es que Ferran... m' obligan á que curi
lo bras de son patró. Veurás...

Fa un moviment com per cridar á son pare.

Lo pare...

FERRÁN, *conteniotla.*

No, cosina: un moment. Per Deu escóltam;
potsé 'ns trobém per última vegada.
Serém venuts.

BLANCA

(Jo no ho seré!)

FERRÁN

Y, cosina,
ay de llavors!

BLANCA, senyalant lo cel.

Ell es per tot, y 'ns vetlla.

FERRÁN

Si, Blanca, si, es ben cert. Més jo vull dirte
un secret de altre temps, que may, t' ho juro,
d' aquí haguera sortit.

Del cor.

No te 'n recordas
de quan éram dos nens? Ni de ta mare?

BLANCA

Que Deu la tinga al cel: quatr' anys tenia ..

FERRÁN, sonrient.

Donchs ella 't destinava per ma esposa.

BLANCA, sorpresa.

Oh!

FERRÁN

Si, Blanca.

BLANCA, agraviada.

Ferrán!

FERRÁN

Y t' estimava
si tu vols... com un nen. Fins á ma boca
may haurian pujat estas paraulas;
més puig que tot se romp, fins ta clausura,

jo he volgut que ho sabesses, ans que vingan
per sempre á separarnos eixos homes.
Ah! tu 't creyas, potser, perqué 'm trobavas
festiu y avolotat quan per las reixas
d' aquell trist parlador te deya cosas,
qu' era buyt lo meu cor, com lo tenian
buyt .. pera lo mon, las donas que 't voltavan?..

BLANCA, ofesa y avergonyida.

Prou, Ferrán, prou has dit: tristos ressonan
eixos mons de pecat dintre del ánima.
Qué has vist en mí del mon. que m' agravias
retrayentme un amor... sols fill del diable?

FERRÁN

Oh, no. cosina, no: de amor li deya
á ta mare 'l teu pare, en aquells dias...
de goig...

BLANCA, interrompentlo y dant un pas cap al camarot.

Ni 't vull sentir.

FERRÁN

Aquí las ánimas
han vingut pera amar.

BLANCA

A Deu.

FERRÁN, aturantla.

Si, escolta:
á Deu, més en sas obras.

BLANCA

No segueixis.

FERRÁN

Qué fora 'l mon sino? Qué nostra vida?

Quin be li fem á Deu tancats y en l' ombra!
No es son temple per tot? Oh, ma cosina,
lo qu' eras y ets avuy! Com t' han cambiada!

BLANCA

Es que Ferrán, al mon jo l' aborreixo
y 's peca sols mirante

FERRÁN

Per Deu, Blanca!

BLANCA, no sabent qué dir.

Es que vosaltres... es que...

FERRÁN

Parla, digas.

BLANCA

Sou Satanás.

FERRÁN

Jo!

BLANCA

Y qui us escolta 's dempna.

FERRÁN, los dos molt precipitadament.

D' hont ho has tret?

BLANCA

Es veritat.

FERRÁN

Responme.

BLANCA

Jesus nos ho va dir.

FERRÁN

Ahont.

BLANCA

Als llibres.

FERRÁN

Que!

BLANCA, sense saber qué dir.

Es que allí... es que ell...

ESCENA X

BLANCA, FERRÁN, CARLES,

CARLES

Nebot!

BLANCA

Veniu: vos, pare,
diguéulı tot; vos li sabréu respondre.

FERRÁN, abrassantlo.

Oncle!

CARLES

Ferrán, ja 'ns veus.

BLANCA, á Ferrán afectada encara per la conversa.

Dígali, digali.

FERRÁN

Més que aquest lloch, mon oncle, d' una noya
m' estranya 'l que he sentit! Aquesta es Blanca?
Un temps, jo ho sé be prou, festiva, ardenta,
entussiasta per tot; y avuy gelada
lo cor sense glatir! Rostre de nena;
de vella 'l cor!

BLANCA

No es cert.

FERRÁN

Perque li deya
que jo amor li tenia!

CARLES

La estimavas?
Primer se li obri 'l mar que ser l' esposa
d' un altre qu' ell.

Mirant al cel.

FERRÁN

Virém timó: y deixemho.
Jo sé be prou perque era que la duya
en mon vaixell de Palma á Barcelona.
Si tots d' aquesta gent no fóssem presa,
ja estaria en lo claustre, y de mos llabis
ni un mot haguera eixit, que si estrany era
l' amor, lliures tots dos, avuy, pregunto,

Rihent.

quin nom tindrá cautius d' eixos corsaris.

CARLES

Més, Ferrán, digas: quin camí, quin medi
podem trobar? Fugir...

FERRÁN

Més cóm?

CARLES

Per Blanca!

Blanca ha anat á mirar per la finestra.

FERRÁN

Si ab ma sanch!...

BLANCA

(Deu, anyoro ta hermosura!)

FERRÁN

Teniu: ja son aquí.

CARLES

Pel cel, que ignorin
mon cárrech militar.

ESCENA XI

BLANCA, FERRÁN, CARLES, JOANOT. Blanca á la finestra. Carles y Ferrán en altre costat parlant baix. Joanot baixa lentament; s' atura á mitja escala y parla desde ella creyent estar sol.

JOANOT

(Ja van al aygua,
y de cara al orient Jo no puch véureho.
Sembla que 'ls morts del fons del mar me cridan,
y si goso á mirar sento en ma espatlla
una ma que m' empeny... y després moltas!
Tinch fret... y por!)

BLANCA, aterrada per lo que ha vist á mar.

Deu meu!

CARLES, anant á la finestra.

Qué hi há?

JOANOT, espantat.

(Qui crida!
Quí!)

FERRÁN, també acudint á la finestra.

Blanca?...

CARLES

Qu' es?

BLANCA

Un home al mar... y un altre!...

FERRÁN

Ferits seus que s' han mort y al mar los llénsan.

JOANOT, sempre desde la escala.

(Si jo finás, mon cos en aquest' hora
com á un fill de Mahoma 'l tirarian
també en eix mar; y fora la meva ánima
al infern, entre 'ls judas que renegan
de son mestre y son Deu! Jo soch un monstre.
Jo de mí 'm tinch horror! Y ay, que ma vida
te d' acabar entre esta gent! Si á Espanya
tornés... lo Sant Ofici... Oh! no!)

Queda ab la cara entre 'ls brassos, apoyat en la barana de la escala.

FERRÁN, apartantse ab Carles de la finestra.

No 'm creya
que tants n' haguessem mort. Donchs, oncle, miro
que 'ns defensárem bé.

BLANCA, ab los ulls fixos al mar.

(Tot fos: no 'n queda
ni 'l rastre sols; ni un petit glop d' escuma)

Queda com en éxtasis.

CARLES

Cada gota del mar de foch se 'ls torni!

FERRÁN

Que Deu 'ls hagi perdonat.

JOANOT, sorpres baixant al mitj de la escena.

Qui parla

de Deu y de perdó?

FERRÁN

'L Nostrámo. Vina...

CARLES, á Ferrán.

No li enrahonis.

JOANOT, ab terror.

(Los cristians!)

FERRÁN

Be, oncle,

que hi perdém?

JOANOT, dubtant si s' acostará als cristians.

Oh, no, no! Si 'm coneguéssen!

Més fa tants anys!...

FERRÁN, tocantlo per la espatlla.

Bon home!

JOANOT, sorprés girant lo rostre.

Qué!

FERRÁN

T' amagas?

JOANOT, rihent per dissimular.

Jo? Per vosaltres? Qué voleu?

CARLES, ab despreci.

Res

FERRÁN

Oncle...

CARLES

Si es un vil comdempnat

JOANOT, ab terror.

Oh, no! Cumpleixo
més sense ofendre may. Jo tinch lo cárrech
de nostrámo.

FERRÁN, mirantlo ab fixesa.

Y tu 't dius?...

JOANOT

Joanot.

CARLES

Com!

FERRÁN

S' usa
posar nom de cristians entre vosaltres?

JOANOT

Ah, no!

FERRÁN

Te dius Joanot?

CARLES

Oh!

JOANOT, desconcertat.

No es cert.

FERRÁN

Digam;
foras tu... renegat?

JOANOT

Jo!

FERRÁN

N' tens lo rostre.

Joanot riu estúpidament.

BLANCA

Pare, amaguéume, pare, no 'l vull veure.

CARLES, *duyentla fins al camarot.*

Ves, filla, ves.

FERRÁN

Aixó si que m' indigna.

ESCENA XII

CARLES, FERRÁN, JOANOT.

JOANOT, *rihent.*

Si jo res us he dit La bella cosa!...
m' han prés per qui no soch.

Fent l' agraviar.

Ja prou y massa:
no he estat cristiá.

CARLES

Donchs, júraho.

JOANOT

Jo us ho juro.

FERRÁN

Per ta mare, Joanot.

JOANOT, volent riure y ab por.

Si no tinch mare.

FERRÁN

Per ella que allá 't sent.

Al cel.

JOANOT, sanglotant.

No!

CARLES

Vil, per últim.

FERRÁN, mirantlo ab tristesa.

Desgraciat! Oh!

ESCENA XIII

SAID, JOANOT, FERRÁN, CARLES, HASSEN, MALEK, MAHOMET, OSMAN, y altres CORSARIS, que quedan en segon terme.

JOANOT, al veure que baixan los corsaris.

Calleu, jo us ho demano.

CARLES

No 'm toquis, renegat.

FERRÁN, ab compassió.

Ves.

JOANOT, retirantse á un costat.

Mon front crema!

SAID, tot baixant.

Oh, l' ayre de la mar!... Ell es ma vida!

JOANOT, anantsen escala amunt.

(M' han conegut; y ahont podré amagarme!)

MAHOMET, per Joanot.

Ahont vá l' aucell de nit? Joanot!

OSMAN

Ca!... Déixal:

ni 'ns ha vist.

FERRÁN, á Carles que fá un moviment de despreci als corsaris.

Calma, Oncle...

CARLES

Y com tenirla!

ESCENA XIV

Los mateixos menos JOANOT.

SAID

Que vinga aqueix patró.

MALEK

Míral.

SAID

Acóstat.

Ets patró del vaixell que l' altre dia
cassárem combatent?

FERRÁN, sempre ab molta tranquilitat.

Ben cert que l' era.

SAID

Y 't dius?

FERRÁN

Ferrán Marquet.

SAID

Novas de Palma
hem sabut per tas lletras.

FERRÁN

Com! Llegidas
mas lletras han sigut?

SAID, tranquilament.

Se tracta en una
de certa nau que ha de deixar las illas
ab un tribut pel rey. Donchs se 't demana
lo port d' hont ha d' eixir.
Ferrán fá que no ab lo cap. Said segueix parlant ab més energía.
Y 'l dia. Y l' hora!

MALEK, á Said. S' acosta á Ferrán.

Si vols...

SAID, á Malek.

Apártat.

FERRÁN

Si 't responch, observa
que no es de por á aquest.
per Malek.
Jo be podria
dirte que no se rés; pero no 'm cuadra
mentir, ni ab tú. ho sé tot; pero ma llengua
ni un mot pronunciará dels meus en contra.

MALEK

Tú parlarás.

MAHOMET

Castígal, donchs.

SAID

Deixéulo.

Mirántsel fixament.

(Donchs me plau aquest home ab sa arrogancia.)
Saps aquí mon poder: t' hi vá la vida.
(Si ab los seus es traidor, dalt d' una antena
lo faig penjar per vil.)

MALEK, *á Ferrán.*

Digas.

Los corsaris murmuran.

HASSEN

Sí, digas.

FERRÁN, *á Said.*

Tú parlarias si en mon lloch t' estavas?

SAID

Me preguntas y ets tú qui deus respondre.

FERRÁN

May lo que vols saber.

SAID

Y si ab mon ferro
te clavava pel cos d' aqueixas fustas?

FERRÁN

Moriré sens respóndret. A quí estranya
morir per gent com tú? Mon oncle, 's creyan
que fora jo traidor.

CARLES

Cóm en sas ánimas
compendre la virtut fins l' heroisme!

SAID

Y á tú qui 't fá parlar, rata de fossa?
Ep, la cristiana... aqueixa dona... Blanca.

ESCENA XV

Los anteriors. Blanca, que ve del camarot.

SAID, á Blanca.

Quan te cridi no triguis. Ves; endútel
á aqueix vell, que sino!...

Reprimintse.

FERRÁN, á Carles que va á contestar.

Deixeu.

BLANCA, idem.

Oh, pare!

CARLES

No, filla, no: que val la nostra vida!
Si indigna veure aquesta gent odiosa!

FERRÁN

Oncle!...

HASSEN

Per qui ho has dit?

SAID

Hassen, apártat.

Despreciatiu de cop, després ab exaltacio creixent

Vull veure al vanitós com s' estorrufa...
Un gall sense esperons y sense cresta!
Sempre parlant d' honor, y sempre als llabis
posantse un Deu que á cada instant trepltjan.
Miserable, felló!... Mos fills, veyéulo:
es de la táyfa d' aquells vils que un dia,
hipócritas parlant d' amor als homes,
nos xucláren la sanch; ni en los estables
nos deixáren un lloch vora las bestias;
y aborrits com masells, á la ventura
nos llensáren pel mon, sens cor, negantnos
fins per morir en pau un clot de terra.
Y pel cap de son Deu, qu' era ben nostre
lo mon que 'ns han robat! Mes qué podiam
esperar d' una gent que té, miréusho:

Despenjant lo punyal ab empunyadura de creu y llensantló á terra.

l' odi unit al perdó; l' anyell al tigre;
lo punyal y la creu tot d' una pessa.

Després d' una pausa, senyalant á Carles.

Y ara escolteu, companys, per sa vergonya.
Mon pare era moresch; amor sentia
á una nova cristiana, y s' uní ab ella
fingint sa conversió: dels dos vaig náixer.
Apar un Jesuset, la mare 'm deya.
Sembla una huri d' hermós, feya mon pare.
Y ab sos petons creixia, en tan confosos
versícols del Coran y de la Biblia
despertant y dormint borbotejava.
Ma casa era un jardí d' aprop Valencia:
flors al entorn; per tot; fins dintre l' ánima
de mos pares amants cuánta veutura!
Ella veya á Jesús, ell al Profeta;
y tan felissos eran, que semblava
com si haguessen fet pau en l' altra vida,

per tant amor atrets, Crist y Mahoma.
Més la pau era sols dintre ma casa!
Lo recort aquí 'l tinch! Mon pare un vespre
á la mare abrassá, y alsant ab ira
un' eyna del treball, eixí al defora.
Al ferse jorn, trucaren: ay, poruga
la mare obrí. Qui hi há? Crits se sentian
per tot; un cos á nostres peus llensáren,
y s' ohí: Dona, es ton marit, entérral!
Passáren jorns y jorns: un d' ells tot d' una
la mare 'm despertá: Fill meu, ja es l' hora!
Y arruixantme ab sos plors me prengué als brassos.
Sols sé que 'm vaig dormir, sis anys tenia.
Jemechs me despertaren; tot lo poble
vegí al entorn á dins d' una galera,
y cendrosa la terra s' allunyava!
La mare 'm cubrí 'ls ulls: quan altra volta
jo 'ls obrí ja era nit; lo mar dormia,
la fator de la sanch, ay, me tapava
y de tants presoners ni un sol ne veya!
Y la mare 'm va dir: Los que matáren
á ton pare traidors, fill de ma vida,
també á mi 'm matarán; de la moresca
rassa que 'ls ha enriquit, ni rastre 'n volen.
Sents los taurons com saltan y cabussan,
farts, botaruts, jugant ab los cadavres?
Si 't salvessis mon fill, oh, vénjans! vénjans!
Mes, ah! De cop nos revoltá la xusma
de mariners cristians: un crit la mare
llensá de mort: volgué fugir; los monstres
pels cavells l' atraparen. La sanch seva

Blanca sense donarse compte s' enterneix y acaba per plorar.

aquí 'm saltá.

A son rostre.

Caygué, y ay! de sos brassos
m' arrencavan! Més ella m' estrenyía
morint y tot, aquesta ma; sas unglas
m' entravan á la carn: Fill, vénjans! vénjans!
Y 'ls monstres l' aixecaren, y á las onas
la llensáren rihent, y com surava,
vénjans! cridant, d' un cop de rem li obriren
lo cap pel mitj y s' enfonsá entre escuma!

Molt despreciatiu.

Y aquí 'ls teniu, que 'ls fem horror! Las hienas,
los lladres y assessins be ho som nosaltres!
Ells .. coloms sense fel, ánimas puras,
cors de nin tot amor, sants de retaules!

BLANCA, sanglotant.

Pare! ah! pare!

CARLES

Qué, filla!

BLANCA

Deu meu!

CARLES, ab indignació.

Ploras!

SAID, ab marcada sorpresa.

Qui plora? (Com! Aquesta dona!)

FERRÁN, ab dolsura.

Blanca!

CARLES

Tú! Pel que ha dit! Per esta gent!

FERRÁN, á Carles.

Deixéula.

CARLES, horroritzat.

Oh!

SAID, capficat.

(Plora... y es cristiana?)

MALEK

Said, mira
que 'l patró no ha dit res...

SAID

Que se m' endona.
Prou per avuy: ja es nit. Apa, emportéusel.
Demá será altre dia.

HASSEN, á Malek.

Qué murmuras?
Que us en aneu ha dit.

MALEK

Ja parlaria
si á mi 'm deixés... Més ell no 'n sap.
A Ferrán.
Au, puja.

FERRÁN

Calma, oncle; Blanca. Hassen, adeu.
Desde mitja escala á Hassen ab ironía.
Que visca
lo gran Said.

HASSEN

(Oh! Quina rabia!)

ESCENA XVI

SAID, BLANÇA, CARLES, HASSEN.

CARLES, molt sever tot anantsen ab Blanca cap al camarot.

Filla!
Pel que ha dit tu plorar? Per eixas feras!

BLANCA

Oh! pare, si: no 'm retraguéu las llágrimas!
Tot ha passat. Teniu.

Aixugantse 'ls ulls y encara revelántseli 'l plor.

SAID

Hassen, que soni
lo corn: ja es hora del repós.

HASSEN

Hi pujo.

ESCENA XVII

BLANCA, CARLES, SAID.

SAID, sol en un costat.

(Qu' estranyas son las donas! Y plorava!)

CARLES, retxassantla agraviat quan aquesta li vá á parlar.

Apártat.

BLANCA

Parè, no 'm llenséu!

CARLES

Ma filla!

Tú ets ma filla?

BLANCA, á Carles.

Pietat! Ja ho sé: ma culpa
es gran per esta falta: de vergonya
y d' espant fins tremolo. Jo enternida
per ells! Ha estat un somni! Pare, os juro
que devant mon Jesús tanta feblesa
rentaré aquesta nit. Horroritzada.
fins me sento de mi!

CARLES

Filla! ..

BLANCA

Com salta
mon cor!

CARLES, entrant al camarot.

(Més qué vol dir?)

BLANCA, seguintlo.

(Estich resolta!)

ESCENA XVIII

SAID, després HASSEN. Se sent lo toch de botzina y aquest soroll fa sortir del ensopiment á Said.

SAID

Ba, ba; deixémho estar. Qui sab hont era!...
Donchs m' ha sorprés, perque ella no fingía.

Reclinantse en la llitera.

D' això n' estich ben cert. May á una dona
havia vist plorar com ella: d' altres
se planyian de por, cap com aquesta.

Per lo que pensa.

Ah! lluny això... qu' es tart. Dormim.

Contrariat.

Qui baixa?

HASSEN

Soch jo. Ja tenim son?

SAID, *molt sech.*

Sí, déixam: vésten.

HASSEN

Be, ja me 'n vaig. Y la ferida?

SAID, *volent acabar.*

'S cura.

HASSEN

(Trist sempre: 'm fá una pena!)

SAID

(Y es cristiana!...
y monja ó qué se jo... Be y qué?)

Rihentse de sa propia preocupació.

HASSEN, *desde la finestra.*

No corre
ni un alé d' ayre.

SAID

Encare ets aquí! Vésten!

HASSEN

Si: tot seguit. La llum...

Gira l' fanal de manera que quedi á las foscas la escena en la part hont hi ha la llitera.

SAID

(Sols ell m' estima.)

HASSEN

Dònchs has fet enternir á aquella dona.

SAID, rihent fingit.

Jo? ba! Qui sab de qué plorava. Ploran per res.

Perque son nostre no 'l descubreixi corra las cortinas de la llitera.

HASSEN

Y quinas llágrimas!

SAID, rápidament.

L' has vista?

HASSEN

Y tal: més aquell plor era una farsa.

SAID

Ah, no, n' estich ben cert: jo t' ho asseguro, plorava y de debó.

HASSEN, riu burlantsen.

Si, si: ja!

SAID, treyent lo cos per entre las duas cortinas y senyalantli la escala.

Au, vésten!

Quan jo ho dich, es que ho sé

Al veure que vol insistir.

Te rompo l' ánima!

HASSEN

Ja me 'n vaig!

Tornan á tancarse las duas cortinas. Hassen va pujant la escala poch á poch.

Ay, quin geni! Es insufrible.
Tot lo seu malhumor jo soch qui 'l pago
Més, ah, si no fos jo! Que poch t' ho pensas!
Jo á tots los calmo quan de tú murmuran.

S' ajau mes amunt del últim graó.

Me dihuen lo seu gos: y ho só ab molta honra,
qu' ell val més que tothom.

Mitj adormit.

Aquí es ma plassa:
lo gós vora son amo.

Queda adormit.

ESCENA XIX

BLANCA, SAID. Blanca molt conmoguda apareix á la porta del camarot y fent moltas pausas, al avansar en lo monólech va avansant per la escena.

BLANCA

Ah! m' ofego!
Al cor!... Quins cops aquí! Escoltém: no. Ayre!
He afrontat á mon Deu! Jo, jo enternida
per un fill de Mahoma!... Y es mon pare
qui m' ho ha retret! Oh! rentaré la culpa!
Cad' un que mor s' obre l' infern per rébrel
y s' obre 'l cel á qui morint lo mata!
Y 'l pare 'm creu dormida .. y... estich folla!
Senyor, Deu meu, jo 't veig desde la altura

benehint á ta esclava. Com tremolo!
Serenemnos... Oh! 'l sento! Qui diria
que respiri esta fera com mon pare!

Rápidament.

Més deu morir. Aquí 'l punyal.

Agafant un dels punyals penjats del mur.

Lo monstre
m' ha fet plorar! Perdó, Deu meu! De 'n terra
no puch moure ni un pas! Un altre... un altre ..
Veyentme aprop del cel, jo á Alger venuda!
Ah! no: coratje!... Com Judith, com ella!
Pare, adeu! Vá; mor!

S' ha de veure a Blanca aixecar lo punyal, desapareixent aquest y son bras per entre las cortinas.

SAID, *despertantse y lluytant ab ella.*

Qué!

BLANCA

Ah!

SAID, *sense conéixerla.*

Miserable!
traidor! Més qui ets?

BLANCA

Deu meu!

SAID, *coneixéntla per la veu.*

Oh! la captiva!
Ella altra cop! Qui es esta dona estranya!

Se la endú d' una revolada á la banda oposada de la escena que esta iluminada per lo fanal.

BLANCA

Ah!

SAID

Donchs tant m' aborreixes, tant m' odías
que vols ma sanch? Respon: per qué tremolas?
Ah, pobre! Com t' enganyas! Qué somniares
que es donchs ma vida? Desditxada! Péndrem
has cregút ab l' alé, l' amor, la gloria...
quan aquí no hi ha res; quan so un sepulcre
que sura sobre 'l mar, dut per las onas!

Ab agrahiment.

Me creus irat, potser? Ab tú, que humida
tens encara la galta!... Aixeca 'l ferro:

Carinyós.

no tremolis! Vá donchs! Aquí.

Obrintse 'l vestit del pit.

Aquí dintre
tinch això que 's diu cor! Fereix, té: clával
com una escorpra en terra!

BLANCA, *se desmaya: Said la sosté.*

Ah!

SAID

Pobre dona!

TELÓ RÁPIT.

ACTE SEGON

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

Blanca, Carles, Joanot, un corsari. Acaban de menjar los dos captius. Lo corsarí recull los plats en un cistell y se 'n vá. Blanca está vora de la finestra mirant al mar. Carles seu, recolsat en la taula, ab lo cap baix. Joanot los observa á certa distancia. Es en plé dia.

JOANOT

(Tremolo de mirarlos, quí ho diria!
y 'l cor se me 'n hi vá. Pobres! Mas penas
d' ensá que aquí 'ls tenim prou son dobladas.
Lo recort del passat més me tortura;
y ab tot sento una forsa que m' inclina
á estimarlos. Oh, tant que m' aborreixen
y jo, si estés en mí, 'ls deslliuraría!
Mes soch lo renegat; soch altre Judas:
sols que éll se va penjar y jo no goso!)

CARLES

Encare ets aquí, filla? Blanca?

Blanca está distreta.

BLANCA

Pare?

CARLES

Si hi es?

BLANCA

Quí donchs?

CARLES

Lo renegat; la vibra.

BLANCA

Ah! si.

CARLES

Vina; 'm fá horror.

S' acostan á la finestra.

JOANOT

(Será per odi,
será per caritat á ella y son pare
que Said ha volgut que jo 'ls serveixi?
Si es per odi s' ha errat: que jo 'ls hi dono
lo millor que tenim. Avuy com sempre
ho ensetaren y prou. Si aixó durava
de fam se moririan!)

S' en va.

ESCENA II

BLANCA, CARLES.

CARLES

Ah! Ja es fora.
No 'm puch fer á mirarlo. Y que éll nos duga
lo menjar! Son crudels! Blanca, qué pensas?
Blanca, filla.

BLANCA

Ah!... 'm crideu?

CARLES

Resas?

BLANCA

No, pare;
no puch resar. Estich febrosa: á voltas
fins pensaments de Satanás m' acuden!...
Comenso una pregaria, y quan hi atino
mon cap quí sab hont es!... Deu meu!

CARLES

Las horas
que llargas aquí son! Aquesta calma
poch á poch me consum!

BLANCA

Ja fa nou dias
que 'ns prengué aquesta gent!

CARLES

Nou anys me semblan.
Senyor!

BLANCA

Coratje! Oh, que teniu? Lo rostre
vos aparteu. Qué us he agraviat? Diguéumho.

CARLES

Donchs, cert: me tens queixós.

BLANCA

Sí?

CARLES

Es que no tractas
á estas gents com qui son. Es que tu, á voltas
fins he vist que 'ls parlavas.

BLANCA

Los contesto
si 'm preguntan; res més; y me 'n allunyo.

CARLES

Fins Said sembla un altre

BLANCA, *rápidament y ab certa emoció.*

Ah, no; creyeume:
res dich al... desgraciat.

CARLES

No: al lladre

BLANCA

Pare!..
com vulgueu.

CARLES, *ab major exaltació.*

L' assessí!

BLANCA

¡Oh!

Va á disculparlo: no gosa y abaixa 'l rostre avergonyida.

D' altra cosa
parlém. Assó 'm fa mal.

CARLES

Tanta es la ira
que tinch al pit reclosa, tanta pena
me dona 'l véurem en sas mans que, Blanca,
jo 'm sento defallir. Oh! si venia
per mi la mort ans de tocar la terra!...
Qué fora de ma filla!

BLANCA

Ay pare, eix núvol
espantós allunyeu.

CARLES

Per si es que 'm mana
Deu que 'l segueixi, jo ans los ulls de cloure,
voldria sols... veure á en Ferrán. Cal dirli
que vetlli per tu, Blanca!

BLANCA

Mes com véurel?
Impossible!

CARLES, resolt.

A Said jo no ho demano.

BLANCA, ab terror y vergonya.

(Jo may li parlaré; may en la vida.)
Mes, pare, descanseu.

CARLES

Vina; acompanyam
y resa, filla, tú!

Blanca va ab éll fins á la porta del camarot.

ESCENA III

BLANCA

Resar! La boca
parla ab Deu, més lo cor, ay, s' esgarria,
Ofesa de si mateixa.
que tinch pietat d' est home sens volerho.
Pietat! Oh, quin horror! Perque éll, éll roba...
y mata y tot!
Pausa.
Mes com va perdonarme?
Per qué no 'm ferí al cor? Qué es una víctima
més per ell? Los meus ulls, ay, se clogueren
y deprés... me trobí vora mon pare...
y 'l punyal al costat!
Lo porta amagat al pit.
Si apar un somni!
Per qué 'm torná 'l punyal?
Pausa.
A qué pensarhi
si es mort per' Deu!
Pausa.
Y ab tot, qui sab si un dia
será bó com ho era quant sa mare
l' estrenyía en sos brassos amorosa!...
Que no 'm senti ningú: mes ell á l' ánima
te quelcom de bondat; que quan volia
Abaixant la veu molt conmoguda.
jo matarlo en eix llit. ell ab dolcesa
me va mirar... Perdó!... Sos ulls semblavan
los teus, Jesús, desde la creu piadosos!...
Ah!
Espantada de lo que sens donarsen compte acaba de dir.

Si al claustre 'm sentian! Quín desvari!
Jo això no ho puch pensar, que son del diable
temptacions y no més! Mon Deu, ajudam,
ó treume 'l cor y 'l pensament per cástich!
Se cubreix lo rostre ab las mans.

ESCENA IV

Blanca, Hassen.

HASSEN

(Me 'n vaig per no sentirlo. Malviatje!
Quín home més estrany! Malhaja l' hora
que vaig posarli voluntat!... Quín geni!
Si no m' aparto 'm balda Altre estaria
satisfet de la cassa; donchs ell ara
pitjor que may: ben cert, te malas erbas
al cos ja fá molts dias: trist ó ab rabia)
S' asseu y diu á Blanca que no 'l sent:
Ah! Quín camí que fem!... Ni may.
Tornant á la idea de Said.
(Te: 'm pega
perque he dit qu' es hermosa aquesta dona.
Això no vols? Jo que li dich qu' es lletja,
y si no fujo 'm passa.)

BLANCA

(D' aquest home
si jo pogués lograr..)

HASSEN, aixecantse.

(Y es que mormuran
de son tracte 'ls minyons: pitjor que bestias
los fa anar.)

BLANCA

Perdoneu.

HASSEN

Qué? (Va: es hermosa
m' hi jugo deu cianís.)

BLANCA, ab por.

Una pregunta
voldria fervos...

HASSEN

Digueu, donchs.

BLANCA

Si 's troba
l' Alger aprop.

HASSEN

Ans que fineixi 'l dia
veurém sas terras.

BLANCA, esglayada plorant.

Ah! Deu meu!

HASSEN

(Bo: llágrimas!
Aixó no fá per mí.)

Fa un moviment per entornarsen.

BLANCA

Senyor, ohiume:
vos feu cara de bó.

HASSEN

No: aneu errada;
no 'n soch, y si ..

BLANCA

Salveunos: quan en terra
siguém...

HASSEN

No digueu mes: primer la vida
que trahir jo al arraix.

BLANCA

Deu meu!

HASSEN

Cristiana,
ell se torna crudel, més jo no 'l deixo
ni per tot l' or del mon: só 'l gos y ell l' amo.

BLANCA

Preguéuli donchs...

HASSEN

Que vinga?

BLANCA

Que permeti
venir á mon cosí, un instant; voldria
parlarli 'l pare.

HASSEN

Y com voleu que gosi
demanarho á Said? Un gat se sembla
que anuncía 'l mal temps

BLANCA, plorant.

(Oh! si finava
mon pare sense véurel!)

HASSEN

(Bó! Ja hi torna:
me 'n vaig. Que tant de plors!)

BLANCA

Jo us ho demano:
per vostres pares, vostres fills!

HASSEN, rihent.

Busquéulos:
soch bort y... no tinch fills. Mes per qué llágrimas
si sultana us farán?

Tractant d' aconsolarla.

Totas las donas
que cassem los piratas, se las queda
qui mana en terra. Aixó es de lley. Nosaltres
tenim cárrega y homes. Ell las tria:
las bonas per l' harem; las que son lletjas
las regala, ó las ven: vos sou hermosa...
Tria feta!

BLANCA, fugint al camarot, esglayada.

Oh! mon pare!

HASSEN, adonantse de lo que ha fet.

Ja la he dita!

ESCENA V

HASSEN, MALEK, després SAID.

MALEK

(Té: Hassen parlant ab ella: no hi ha ordre,
ni res aquí!)

HASSEN, disgustat per lo que acaba de dir á Blanca.

(Ves que li he dit; soch bestia!)

MALEK

Hassen!

HASSEN

Qué hi ha?

MALEK

T' he vist: aquí se 'ns priva
parlar als presoners.

HASSEN

Espiam, home.

MALEK

Si aquí jo gobernés...

HASSEN

Massa 't neuleixes:
més per ara, minyó...

Said va baixant molt pensatiu.

MALEK, contenintse al veure á Said.

Prou tens ventura...

SAID

Deixeume sol.

MALEK

Es que 't buscava.

SAID, malhumorat.

Digas.

MALEK

Sabs quant te vol la gent; sabs quan s' esposa
en l' abordatje...

SAID

Al grá, Malek.

MALEK

Nou dias.

hi ha avuy dels últims fets: de sa bravesa
testimoni has sigut.

SAID

Depresa, acaba.

MALEK, ab feresa.

Donchs volen los minyons ara la vida
del patró cristiá, qu' ell los insulta
per la reixa seguit; y no fa un' hora
que al repassarli jo 'ls grillons, la cara
m' ha ensangnat d' un revés: miram.

HASSEN

(Fort)

MALEK

Béurem
vuy sa sanch de cristiá!

SAID, ab fingida serenitat.

Be; tu desitjas
matarlo?...

MALEK

Si: en lo pit tota aquesta arma
y 'l puny á més ab ella!...

SAID

Bé; y tu, 'm penso,
voldrás matarlo engrillonat? Y encara
pel devant tu voldrás que te 'l contingan
dos dels teus?... Miserable! Ves: quan trobis
valor dintre ton pit torna, y te 'l deixo
lliure, més també armat, y prou te juro
que si en terra 't tirés, no haig pas de correr
á deslliurarte. Pel que vals! Au, vésten!

HASSEN

(Aixó es ser home, aixó)

SAID

No, esperat; donam
las claus dels presoners.

MALEK

Qué!

SAID

Desseguida!

MALEK

Es que...

SAID

Las claus, he dit!

MALEK

Télas.

SAID

Desd' ara
no ets aquí mon segon.

MALEK

Cóm! Tú me 'n feres!

SAID

Donchs jo te 'n trech.

MALEK

Said!

SAID, cridantlo sense fer cas de Malek.

Hassen.

MALEK, anantsen cap á l' escala.

(La vida
t' ha de costar l' afront.)

SAID

Y ay, si 'ls hi tocas
ni un cabell als cristians!

MALEK, replicant desde mitja escala.

Es que...

SAID, anantlo á embestir.

Rehira
d' Alá!

Malek fuig rápit.

ESCENA VI

SAID, HASSEN.

HASSEN

S' ha fos

SAID, fingint indiferencia.

Hassen, que fan... aqueixos
captius?

HASSEN

Los mariners? Jauhen y dormen.

SAID

No ells!

HASSEN

Lo patró? Péga.

SAÏD

Ves á jaure!

HASSEN, *senyalant al camarot.*

Los d' allí?

SAÏD

Si.

Girantse d' esquena perque no noti Hassen son interés per ells.

HASSEN

T' odían. Ara ella
parlava aquí de tú.

Said s' aixeca rápit al sentir que l' odían y torna á seure abatut.

Sembla desitja
lograr una mercé...

SAID, *ab calor y amargura continguda.*

De mí? T' enganyas:
de mí no vol pas res aquesta dona.

Molt rápit.

Cóm fuig sinó? Cóm es que quan arribo
abaixa 'ls ulls y al camarot s' amaga?

Ab cólera creixent.

Soch una fera jo? Qué tinch al rostre
que repugni 'l mirar?

Ab interés marcat.

Qué vol?

HASSEN, *rihent de la pretensió de Blanca.*

Vol veure
lo vell á son nebot.

SAID

Ella que vinga
y ho demani al arraix. Si m' ho demana...

HASSEN

No 't vol parlar.

SAID, ab cólera.

Ay si menteixes! ..
Calmantse de cop.
Digas:
fuig la esclava de mí?

HASSEN

Tant cert...

SAID

(Y ella
fa bé: com no!) Crida á en Joanot.

HASSEN

Hi corro

ESCENA VII

SAID

Qué estrany que soch! Hi ha cops que donaria,
per ser ja en terra, aquesta nau; y d' altres
voldria que la costa sempre, sempre
nos fugís al devant sens may tenirla.
Mes qué passa en mon ser? Y això del hora
qu' ella 'm volgué matar. Y com s' esplica
que jo la perdonés? Donchs ara sento
no haverla mort y trepitjat, per rompre
l' encís que 'm lliga á aqueixa dona extranya,
que no sé que hi ha en ella, que no es feta
com las altres ho son; que es aromosa
d' una aroma que ofega y embriaga,

y fa plorar per dintre y esborrona!

Pausa.

Ah! que vagi al harem!

Pausa.

Mes jo podia
no portarla á son pare tan depressa.
Jo podia llavors, quín greu! al cloure
ella 'ls ulls decandida, com no 'm veyan,
pendre en las mans son cap, y contemplarla
dolsament, fit á fit y á flor de llabi,
aguantantme 'l respir y 'ls salts dels muscles! ..
Y al sentirme morir, sa galta freda
acostarla á ma galta xardorosa,
estrényerla á mon pit, y al rebregarla
dins mas grapas d' acer com flor de lliri,
ofegarla á petons y ferla meva,
ab l' instint de la fera y del salvatje!
Si ara aquí la tingués com aquell vespre!...

Cambiant de sopte la feresa en dolsura.

Si ara aquí la tingués, un' altre volta
com un nin á son pare la duria,
sens mirarla tan sols, que 'm fa vergonya!

ESCENA VIII

SAID, JOANOT. HASSEN.

JOANOT, á Hassen.

Digas ara qué vols.

HASSEN, á Joanot.

Ell te demana.

JOANOT

Said, tu m' has cridat?

SAID

Joanot, te poso
de Malek en lo lloch: d' avuy, desd' ara
mon segon ets aquí.

JOANOT

(Qué ha dit!)

SAID

Com bestias
tracta als captius.

Li dona las claus.

Las claus: permet que vinga
lo patró cristiá fins á esta cambra.
y deixal sol ab... aquells dos. Segueixme,
Hassen: á dalt jo vull donar la nova.

HASSEN, *seguintlo.*

(Donchs no 'm plau lo que ha fet: això ja es massa.
Qui es ell? Un renegat!)

ESCENA IX

JOANOT.

Jo d' esta fusta
casi l' arraix! Com lo glassat d' un ferro
aquí dintre he sentit! Quína vergonya!

Per los presoners.

Si ho saben ells! Com se dirán: li pagan
l' odi als germans; es un Cahí que cobra
ans d' esser al infern. Muller, ta culpa
com m' enfons al abim! Jo vaig matarte
perque impura 't donares á un altre home.

Vaig fugir al Alger fugint del cástich,
mes no he fugit del clam de la conciencia
que 'm persegueix per tot! Ah, si podia
redimirme á sos ulls!

Se 'n va.

ESCENA X

BLANCA, CARLES, desprès FERRÁN.

BLANCA

Hi ha aquí més ayre:
que trist es aquell lloch! Pare, diguéume;
diguéume per pietat...

CARLES

Qué?

BLANCA

Aquí, dins l' ánima,
Deu tot, tot ho llegeix?

CARLES

Quína pregunta!

BLANCA

Tot ho sab. Ell?

CARLES

Y donchs!

BLANCA, ab ansietat.

Y ara espliquéume:
pequém si en nostre seny brota, arrelantse,
crudel un pensament estrany que afronta
y plau tot d' una?...

CARLES, espantat.

Filla meva! Filla!

BLANCA, ab ansietat.

Pequém, pare, pequém?

CARLES

Qué es aixó, Blanca?

BLANCA

(Oh! Qué hauré dit!)

FERRÁN, á Joanot que se 'n torna sense baixar.

Be: gracias.

CARLES, á Blanca.

Parla, digas!

FERRÁN, que ve sense grillons.

Oncle! Cosina!

BLANCA

Es en Ferrán!

CARLES

Abrassam.

FERRÁN, abrassantlo.

Oh! Ben fort! Y tú, Blanca!

Donantli la má.

CARLES

Donchs te deixan venir?

FERRÁN

Si, ja ho veyeu; per curta estona.

BLANCA

Més cóm ha estat?

FERRÁN

L' arraix ho vol.

CARLES, interrogantla sorprés.

Ell! Blanca!...

BLANCA, avergonyida.

Jo no li he demanat.

FERRÁN, per Said.

Be: qué pot témer?

BLANCA

(Y ha consentit! Me fa vergonya!)

CARLES

Digam:
que fan los mariners; nostra gent d' armas?...

FERRÁN

Qué han de fer! Consumirse. Oncle, deixeume
caminar, això es ample; allá veuriau
trent' homes, tots á munts: la forsa acaban
mes no pas l' esperit; y si poguessen...

CARLES

Tot es en vá, Ferrán, que avans de pondres
lo sol d' avuy serém á Alger. Per ella
tremolo, que per mí la mort que vinga.

ESCENA XI

BLANCA, CARLES, FERRÁN, y SAID que devalla sense ser vist y 's queda escoltant al peu de la escala.

BLANCA, mirant al cel.

Senyor! Mon Deu! Será que 'ns abandonas!...

FERRÁN

Blanca, Blanca, valor. L' hora més trista
ve potser de ta vida: jo, t' ho juro,
daré gustós la meva defensante.

CARLES

Son de roca estas gents.

BLANCA, á Ferrán.

De tu voldria
una mercé no més; y fins sortosa
me creuré si hi consents.

Said escolta inquiet.

FERRÁN

Mana.

BLANCA

Al sé en terra
jo arribaré hont tu ets: llavors esta arma

Lo punyal que porta amagat al pit.

la prens y en las entranyas me la enfonsas!

CARLES, *horroritzat.*

No, filla!

FERRÁN

Blanca!

BLANCA

Donchs voleu que visca
dintre del fanch perduda? Diguéu, pare.

CARLES

Oh! Quin torment!

BLANCA

Manéume, á vos us toca:
qué dech fer, donchs? Voleu que somrisenta

vagi al harém? Voleu que de sas joyas
espurni jo 'l meu cos? Y ab estos brassos
que 'l Sant Crist amorosos estrenyían,
voleu?...

CARLES

Calla!

BLANCA

Digueu: pera sas festas
me guardáreu al claustre? M' adormía
la mare en lo bressol pera eixos monstres?
Soch vostre sanch mateixa!

CARLES

Blanca! Filla!
Filla del cor! M' estás matant. Ay!...

Se cubreix la cara ab las mans y se 'n vá á un costat plorant.

FERRÁN

Blanca!

BLANCA

No potser lo callar: deixal que diga.
Es mon pare.

FERRÁN, *la porta aprop d' hont es Said sens saberho.*

No: atent.

BLANCA

Y tú, á esta dona,
ta promesa d' infant!...

SAID

(Qué ha dit!)

BLANCA, *ab desesperació.*

La deixas
que s' allunyi de tu plorant sanch víva,

forsejant com á fera entre sas unglas!...
y en tánt que tu 't rescatas, jo aburrida
de mí mateixa, mori sens vergonya?

FERRÁN

No: escolta...

BLANCA

Y qu' es la mort, cobart?

FERRÁN

Oh, Blanca!...
Mes aixó no pot ser, que no tinch forsas
contra tú.

BLANCA

Y 'm duya amor!

FERRÁN

Si.

SAID, fent per reprimir sa ira.

Prou: entornat
al camarot dels presos.

FERRÁN, á Carles y Blanca.

L' arraix.

S' agrupan los tres per despedirse.

SAID, conmogut ferament.

(Ella
l' estima y ell també!... Si tingués ara
lo polvorí al costat ja foran cendras,
ells, jo, tots. Oh! Vull sanch!)

Revolcantse per la llitera.

(Y quína rábia!
Quín batre de martells aquí y als polsos!)

FERRÁN, á Carles y á Blanca.

Qué hi ha? Qué te aquest home?

BLANCA, esglayáda.

Deu, sa cara!...

SAID

(Y si m' hagués errat... Si fos... Que ho diga:
¡jo ho vull saber! Y parlará, si!)

Á Ferran.

Acostat.

BLANCA

Ah!

FERRÁN

Said!...

SAID, rihent y suplicant rabiós.

Parla: que li deyas; cuyta.
Que li deyas suara á aquesta dona!

FERRÁN

Qué voleu?

CARLES

(Qu' es aixó!)

SAID, imperatiu y rihent. agafant á Ferrán pel bras.

Parla!

FERRÁN, ab dignitat: separantsen.

Deixeume!

BLANCA, suplicant corre á Said.

Ah! Senyor...

SAID, á Blancá.

Tú 'l defensas? Y com gosas?

Tú, que no sé d' hont vens ni qui t' envia;
tú, que tot ho contorbas!

Blanca fuig. Said la va perseguint ab la mirada com encisat.

BLANCA, plorant espantada.

Mare meva!

FERRÁN, contenint á Carles.

Per Deu!

CARLES, á Ferrán.

Mes...

SAID, que s' ha anat acostant á Blanca.

No t' apartis, de ta boca
jo vull saberho tot!

Blanca s' ha girat de cop mirantlo estranyada.

(Só un vil: me mira...
Ah, quin horror que li dech fer!)

BLANCA, á Ferrán

No, deixal.
No li digas res més; jo t' ho demano.

SAID

(Calma, Said. Mes junts jo no 'ls puch veure.)

Ab fingida serenitat.

Ah! Prou ja: tú patró, ves á ta cambra.

BLANCA, á Ferrán.

No li respongas mal.

FERRÁN, á Said.

Si: desseguida.

CARLES, á Ferrán.

Te la encomano, si jo moro...

FERRÁN

Es d' ella
ma vida.

SAID, per son cor.

(Calma!)

FERRÁN

Blanca...

BLANCA, á Ferrán sens que ho sentin Said ni Carles.

Júram, júram
que ans de véurem perduda, que ans de véurem...

FERRÁN

Oh!

S' ha de veure la cólera gelosa de Said, qui no sent lo que parlan.

BLANCA, ab gran emoció

Me matarás, Ferrán.

FERRÁN

T' ho juro.

BLANCA, besantli la má agrahida.

Oh, gracias!
Té.

SAID, esclatant d' odi al veure 'l petó de Blanca.

Ah!

FERRÁN, á Blanca y Carles, despedintse.

Adeu.

SAID

No: ara, no.

FERRÁN

Qué?

SAID

Jo la he vista
besar ta má, felló!

FERRÁN

Y qué se te 'n dona?

SAID

Qué se m' endona á mi? Ser miserable
que vius per caritat!...

BLANCA, contenint á Carles.

Pare!

CARLES

No, deixam.

SAID

Qué se me 'n dona? Y jo que sé! Desitjo
ta mort, puig t' aborreixo.

FERRÁN

(Es boig.)

SAID

Sos llabis.

Per la ma de Ferrán.

d' aqui te 'ls rentarán taurons! Vull véuret
per esqué á un am clavat, del mar assobre
com remous eixa má dins la agonia!
Mes fesli un altre adeu; cau en sos brassos;
cor sobre cor, y boca sobre boca! ..
Sospir contra sospir! Que vull mirarvos!...
Que vull gosar!... Que tinch afany de riure!

Riu estrepitosament com boig.

FERRÁN

Oncle, está boig.

BLANCA

Jesús Deu meu, es somni!

SAID, *segueix rihent.*

Ells son dos que s' estiman y jo, 'm plauhen!
soch l' amo del burdell que 'ls apario.

FERRÁN

Ja prou!

BLANCA

Qué ha dit?

CARLES, *desprenentse de Blanca que 'l contenia.*

Oh! No!

SAID, *sempre rihent fort.*

Paguéu la cambra.

CARLES

Deu meu, Deu meu! Lo pensament se 'm torba!

FERRÁN, *á Said.*

Ets un vil! Un malvat!

SAID

Que 'm plau! Insúltam!

FERRÁN, *á Said.*

Escapat de la forca!

SAID

Ah! Digas! Digas!

CARLES

Vil, com es que no 'ns matas?

BLANCA

Pare!

FERRÁN

'M creya
que un rastre de virtut al fons del ánima
tenias, mes...

SAID

No; cap!

FERRÁN

Perque jo estimo
á esta infelis á vora del sepulcre!

SAID

Si: la estimas!

BLANCA

Ah!

FERRÁN

Si!

SAID

Oh! Goig!

CARLES, ab explossió d' odi y despreci.

Y 'ns deya
del amor á sa mare! Una bagassa,
sols pareix fills com tú!

SAÏD, crit suprem. Tots fugen ab espant reunintse en un recó.

Ah!
Cridant als piratas desde 'l peu de la escala.
Gent de lluyta!

ESCENA XII

SAID, BLANCA, FERRÁN, CARLES, MALEK, JOANOT, HASSEN, OSMAN, MAHOMET y altres PIRATAS. Al crit de Said, precipitadament se presentan invadint la escena.

SAID

Minyons! Tothom assí! Deixeu las velas
y 'l timó: veniu tots! Miréulos ara,
mireu los cristians; fregueu sas robas,
flayreu sa carn! Son los botxins que un dia
delmaren nostra rassa! Avuy miréulos:
se befan de nosaltres; nos escupen
ab sa bava apestosa 'ls miserables!

MALEK

Donchs revénjat en ells. Jo vull la vida
del patró!

MAHOMET

La dels dos!

JOANOT, volent contenir á Said.

Atúrat!

BLANCA

Pare!

SAID

Som cans per ells? Donchs com á cans de presa!

JOANOT, tracta de contenir als piratas.

Valen or!

SAID

Mare, aquí ja 't sento!

MALEK

Morin!

JOANOT, á Said.

Disposa!...

SAID

D' esta gent?

BLANCA

Pietat!

SAID

Prenéulos.

JOANOT, ab molta energía, procnrant contenir als piratas.

Jo sol!

SAID

No hi ha pas reixas: fills son vostres!

Hi ha algun pirata de part de Joanot. Voltan tots, barallantse, á Carles y Ferrán y se 'ls emportan escala amunt entre 'l desgavell y la cridoria.

BLANCA

Ah!

OSMAN

Morin!

JOANOT, lluytant.

Só 'l segon!

CARLES

Filla!

BLANCA

No!

FERRÁN

Feras!

JOANOT, desde dalt de la escala.

A mí!

Desapareixen tots arremolinats.

ESCENA XIII

SAID, BLANCA.

BLANCA

Pare! Ah!

SAID

(M' han esqueixat fins l' ánima!)

BLANCA, á Said.

Pietat! Perdó per ells!

SAID, reconcentrat.

Fill, vénjans! Vénjans!

BLANCA

Pietat!

SAID

Y 'ls vils á l' aygua la llensaren!

BLANCA

Perdó!

SAID

Y un mariner li esclafá 'l rostre
d' un cop de rem!

BLANCA

Oh!

SAID

Y 'l mar s' obrí, y las onas
la dragaren!

BLANCA

Pietat!

SAID

Vénjans! Y encara
puja del fons!

BLANCA

Ah!

SAID

Vénjans!

BLANCA. Said poch á poch se va fixant en ella.

Donchs matéume
també á mí. Qué espereu? Sanch aborrida
hi ha en mas venas: sentiu? Jo á vostre mare
la he arrancat de sa llar, jo soch la vibra
que us he tret de sos brassos; jo á las onas
he llensat lo seu cos, y jo sa testa
ab lo rem he partit! Matéume! Monstre!
No encara? No? Jo he desitjat ta vida!
Jo ab lo punyal t' he amenassat! Sedenta
de ta sanch me trobava: jo, una dona!
No 'm sents? Mátam! Ah, mátam!

SAID, li aparta 'ls cabells que li cubreixen la cara ab molta tendresa.

Parla, digas,

BLANCA

Deu meu! Deu meu!

SAID, mirántsela fixament com encisat.

Quín goig sentirte! Parla!

BLANCA

Oh! Jesús, mon senyor! Hont soch!

SAID

Si: cóntam!...
Perque t' aturas? Maleheixme, vina.
Digam tú lo que vullas: pero párlam!

BLANCA

Com es que tenint ánima, sou fera?

Said la rebrega entre 'ls brassos ab barreja d' odi y d' amor. Blanca cau abatuda en un tamboret.

SAID

Per qué m' has enganyat? Per qué Responme.
Tu ets traidora y ets vil; tu ets la falsía!
Lo primer cop que 't vaig mirar ploravas,
tu, de la rassa dels botxins, per ella,
la mare de mon cor! Després tu, dona,
no ab llabis amorosos, ab la punta
d' un arma de ton poble benehida,
trucares á mon pit, y ell va respondre!
Lo punyal te caygué; més tu 'm matares:
qu' en mí, d' aquell Said, no hi ha ni l' ombra!

BLANCA, aixecantse de cop.

Oh! Y ells están morint!

SAID

No: no 'm demanis

pietat per ells. Jo t' he cregut més pura
que un raig de sol.

BLANCA, plorant.

Pare! Ferrán!

SAID

Si: crídal,
á aquest home aborrit! Ell en tos brassos
ni viu ni mort!

BLANCA

Qué heu dit!

SAID, ab estrema tendresa.

Per qué l' estimas?

BLANCA

Jo... á en Ferrán!

SAID

Com ho féu que vas las portas
obrirli de ton cor?

BLANCA

L' ánima meva
d' amor no l' ha estimat.

SAID

Qué!

BLANCA

Vos ho juro.
Salvéulos!

SAID

Qué! Qué diu?...

BLANCA, suplicant.

Oh!

SAID

Tú!... A aquest home?...

BLANCA

No: no 'l puch estimar.

SAID

Tú! Es cert?...

BLANCA

Salvéulos!

SAID

Oh! Tórnaho á jurar, més que jo 't miri.

BLANCA

Per Jesús!

Said fa ab lo cap que per Jesús no la creu.

Per un Deu, qu' es meu y es vostre!

Said torna á fer lo mateix moviment d' incredulitat.

Per nostras mares!

SAID

Ah! Si! Si!

BLANCA

Correuhi!

SAID

Mes aquell bes!...

BLANCA

D' agrahiment y fora!

SAID

Blanca! Blanca!

BLANCA

'Ls instants!...

SAID

Si aixó es mentida
que us mati Alá.

Al moment de corre Said cap á la escala baixa Hassen.

ESCENA XIV

BLANCA, SAID, HASSEN.

HASSEN

Said.

SAID

Qué es d' ells?

HASSEN, en so de queixa.

No 'ls matan
perque Joanot no ho vol!

BLANCA

Ah!

HASSEN

En tant se veja
ton segon éll aquí, ni raig, ni gota
caurá de sanch cristiana.

SAID, á Blanca,

Ho veyeu!...

BLANCA

Gracias!
Mes...

SAID, comprenentla.

Hont son?

HASSEN

Ben tancats: las claus las porta
en Joanot.

BLANCA, ab satisfacció mirant al cel.

Oh!

SAID, ab conmoció.

Deixeume: us ho demano!

BLANCA

(Deu meu! Gracias. Oh, si, que tu m' escoltas.
S' han salvat y es Said qui ab mas paraulas
compassiu s' ha tornat, qu' ell los perdona.)

S' en va al camarot.

ESCENA XV

SAID, HASSEN. Said pensatiu, no para atenció á lo que li diu Hassen.

HASSEN

Mes de cor jo t' ho dich, si no li llevas
lo cárrech en la nau... Aquí s' estiman
á Malek, y mormuran de que 't tornas
caragirat. Fá poch que amenassavan
molts contra tú de rebelarse: deyan
qu' ets boig... ó que 'ls traheixes. No m' esplico
com Joanot de sas mans ha pogut treure
los dos cristians. Més veshi que disputan
en Joanot y en Malek. Si 'ls sento! Veshi.

Said poch á poch sembla despertar: sa cara indica felicitat.

SAID

Quín dia més hermós! Fá bó de veure
la llum avuy! Hassen, no se t' enxampla
lo pit al respirar?

HASSEN, sorprés de lo que li diu.

Said!

SAID, sens fixarse en sa extranyesa.

Acóstat,
que 't vull estrényer... cá fidel!

Abrassantlo.

Quín' ira
que 'm deus tenir á voltas!

HASSEN, per las disputas dels de dalt.

Mes repara...

SAID, portantlo á la finestra.

Mira, mira: qué aucells! Y mira, volan
de dos en dos!

HASSEN

Said, aprop de terra
nos diuhen ells que som.

SAID

Qué! No, no; ara
la terra será lluny. No m' ho recordis!

HASSEN

Y ab tot, dintre un instant...

SAID, violentament duyentlo lluny del cuarto de Blanca.

Oh! Per qué cridas?
També ets traidor al capitá? Si ella
t' hagués sentit!...

HASSEN

Senyor!

SAID, ab entussiame.

Dáume las onas,
eternament alsantse entre la terra
y mon vaixell! Oh, com montanyas vingan:
més la terra, jamay! Hassen no gosas
sino ab odi tú? Digas: no somniares
en ta vida, un sol cop, ab una ditxa
compresa... y may sentida? No vejeres,
los ulls tancats, vagar sobre la terra,
sens forma, ni colors, més certa, hermosa,

Ab rudesa y energía salvatje.

la dona qu' es per tú; qu' es teva, teva,
com teu es lo teu ser; que 't la reclama
lo tirá d' aquí dins?

Per son cor.

No la vejeres?
No l' has sentida may posant la boca
sobre ta orella, y dirte: Jo t' estimo,
jo 't tinch pietat! Qué hi fá que t' aborreixi
tot un mon corromput, ay pobre! Un dia
vindré per no deixarte. Espera!... Espera!...
Hassen no l' has sentit?

HASSEN, estúpidament.

Si; y quan desperto
ella no hi es, y la botella es buyda.
Tu t' embriagas també!

SAID, ab tristesa y compassio.

Oh! Miserable!
Munt de carn per podrir!

HASSEN

Y bé: la dona
qu' esperávas es ella? La... cristiana?

SAID

(Ah! So jo 'l miserable!)

HASSEN, anant al peu de la escala.

Sents? Renyeixen
á dalt. Te perts! (Com s' ha tornat!)

Se sent la veu de dos que disputan.

SAID, vacila en pujar á coberta. Quan se determina veu que baixan Joanot y Malek.

Inspiram,
Alá!

ESCENA XVI

SAID, HASSEN, JOANOT, MALEK, OSMAN, MAHOMET, y altres CORSARIS. Sols baixan á la escena Joanot y Malek; los demés s' están uns á la escala y altras dalt, mirant ab interés á la escena. Baixarán poch a poch quan s' indiqui.

HASSEN

Ja son aquí.

MALEK, ve disputant ab Joanot.

Veurém!

JOANOT

No 'ls dono.

MALEK

Said.

SAID

Qué? Qué voleu?

MALEK

No més la vida
d' aquells dos presoners. Ell no 'ls entrega,
y tú 'ns los has donat.

SAID, ab calma.

Malek, entórnat
á dalt, y déixaho corre. Lo que fassi
en Joanot molt be está: y ay, si gosessis
ni á tocar sos vestits!

MALEK, d' amagat de Said als de la escala.

Baixeu!

Van baixant poch á poch.

SAID, á Malek.

Ta vida
de la seva 'm respón.

JOANOT, volent dir que ell los defensa.

Jo hi soch.

HASSEN, á Said.

Devalla
tothom aquí...

MALEK, parlant als que arriban.

Es traidor.

SAID

Qué hi ha? Qué us porta,
minyons, á aquesta cambra? Com la petja
sens ma ordre hi poseu?

Tots se miran; ningú gosa parlar.

OSMAN, desde darrera de tots ab por.

Volém...

SAID

Quí parla?
Romp lo cercle y acostat.

Pausa.

Cóm t' aturas?
Donchs qué voléu?

Pausa.

Que parli algú.

MALEK, desde 'l fons dels grupos.

Que treguis
á en Joanot, y en son lloch...

SAID

Si: á tu t' hi posi:
á tú que deus ser dona puig t' amagas.

OSMAN

Es renegat.

SAID, resolt.

Be, qué cerqueu?

MALEK, ab desvergonyiment.

Voldrian
trobar lo seu arraix, lo cap de colla
que manava 'l vaixell; ferm en la lluyta,
sever ab los vensuts: aquí, més que amo,
nostre company. Avuy... en lloch lo miran;
qu' en sa plassa han trobat tant sols... un home
servidor obedient d' una captiva.

SAID

Mal escorpit, no sé com no t' esclafo

sota dels peus lo crâni!

MAHOMET

Es qu' ell se queixa
per tots: dona 'ls cristians.

MALEK

Minyons, servíu'lo
y agenolleus devant d' aqueixa dona.

SAID

T' haig de matar!...

Tots s' interposan.

JOANOT, *volent dirli que sia prudent.*

Said!

HASSEN, *á Malek.*

Cobart!

MALEK, *á Said: sempre amagat.*

Au, vina.

SAID

Per qué 'm priveu 'l pas? Tú, vil, acostat;
y tots, tots aneu lluny! Va, tots enrera!

Los corsaris retrocedeixen poch a poch. Malek sempre darrera 'l grupo.

Ira d' Alá! lo camp es ample, vina.

MALEK, *irónich.*

Me vols matar?

SAID

Poruch! Jo tinch una arma,
tu una altre 'n tens: au, cos á cos; fins l' últim
glatit del cor.

Said avansa, Malek recula. Said du l' arma á la má. Malek la má al pom, sens tréure 'l punyal.

MALEK

Tu ets nostre arraix.

SAID

No gosas,
miserable!

OSMAN, exitant á Malek.

Apa donchs.

MALEK

Si; vol ma vida
per plaure á n' ells.

SAID, apartant lo grupo y anantlo á embestir

Vas á morir: prou!

CORSARI, desde dintre.

Terra!

SAID, baixant lo bras.

Ah!

MAHOMET

Terra!

Tots los piratas han demostrat sa alegria menos Said y Joanot.

OSMAN

Alger al fí!

ESCENA XVII

Los anteriors y BLANCA, esglayada.

BLANCA

Ah!

SAID, amenassant ab lo puny la terra que veu per la finestra desde 'l mitj de la cámbra.

Malehida!

BLANCA

Terra! Ah!

MALEK, als séus.

Aném amunt: ja som á casa.

Los corsaris comensan á moures per pujar á cuberta.

BLANCA, á Said en veu baixa per lo terror.

Pietat! Pietat!

MALEK, alurant als piratas mostrántloshi á Said parlant ab Blanca.

Jo no me 'n fio, miréulo.
Nos vol trahir: está venut.

Los piratas al peu de la escala parlan baix exitats per Malek. Joanot y Hassen no han d' estar ab los altres piratas.

BLANCA, á Said.

M' esglaya
eixa terra! Tinch pór!

SAID

(Oh! Quina angoixa!
Qué fer! Vaig á entregarla! Ella es captiva,
y ja á port no hi tinch dret!)

BLANCA

Socors!

MALEK

Miréulo.

BLANCA

Nos heu salvat per vendrens?

SAID, tement que 'ls altres se n' adonin.

Calla! Calla!

BLANCA

Matéunos! Quín espant!

SAID, resolt.

Qué vols, qué, digas?

BLANCA

Oh! Eixa terra! Fugir!

HASSEN, comprenent lo que va á fer Said.

Said!

SAID, resolt.

(Me jugo
la vida.)

Fingint.

Mos companys, no lluny se tróva
una nau de cristians: jo vos la entrego.
Quína cassa minyons! Girém las velas,
má al timó y mar endins un' altra volta.

HASSEN, á Said.

Que 't perts!

SAID, ad rudesa.

Callas, ó 't mato!

JOANOT

(Si salvarlos
pogués!...)

Joanot tota aquesta escena ha de estarse en lloch molt visible y se 'l te de veure lluytant ab la realisació de un projecte.

SAID

Companys, á dalt.

JOANOT, d' amagat va recullint armas dels murs.

(Deu meu, ajudam!)

SAID

Las velas y 'l timó!... qu' espereu?

MALEK

Bregas
en vá: no t' han de creure, que 'ls enganyas

SAID

Amunt tots! Per Alá!

MALEK

Vols que tas ordres
obehim? D' esta dona fens entrega
y girém lo timó.

BLANCA, ab terror.

Ah!

MAHOMET, rihent estúpidament

Y jo la guardo
fins á terra: paraula.

OSMAN

Si, cert

MALEK

Vinga

SAID

Qui donga un pas li esqueixo las entranyas.

BLANCA

No 'm deixeu!

MALEK, als corsaris.

Es traidor.

SAID, á Blanca ab angúnia.

Ah, calla!

JOANOT, fugint escala amúnt ab un feix d' armas.

(Ara
á morir ó á salvarlos. Pit y fora!)

HASSEN, á Said.

Jo no us deixo!

MALEK

Arrenquemli!

SAID

Tots enrera!

MAHOMET

Morin los dos!

BLANCA

Ah!

SAID

Vils!

Al moment de combatre y quan Said no pot resistir la arremesa dels corsaris se sent lo corn. Sorpresa de tothom

MALEK

Quí l' ha donada?

OSMAN

Es l' ordre de virar!

Alguns corsaris se 'n van corrents á la cuberta.

HASSEN

Y girém!

MAHOMET

Torna
la nau en dins!

OSMAN, senyalant dalt desde mitja escala.

Combaten! Traició!

MALEK, pujant l' escala seguit dels demés corsaris.

En l' ayre,
tothom!

MAHOMET, desde dalt als corsaris que pujan.

Traició!

HASSEN, pujant l' ultim fins á mitja escala.

Qué passa á dalt!

SAID, abstret ab Blanca.

Té, mira:
mar endins altra cop! Qué més vols, dona?
Qué vols de mí?

BLANCA

Oh, gracias, mes...

HASSEN, aterrat tornant á baixar.

Combaten
á dalt: ves!

SAID, per son cor.

(Y jo aquí!)

HASSEN

Que está venuda
la nau! Joanot nos ha trait! Que matan
als nostres, los cristians!

Desapareix Hassen. Said lo vol seguir pero Blanca 'l reté lluytant ab ell tota la vinenta escena.

ESCENA XVIII

SAÏD y BLANCA. La remor del combat s' ha de sentir á dalt fins á caure 'l telo.

SAID

Per Alá!

BLANCA

Ah!

SAID

Lluytan
los meus ab tos germans: deixam! Apartat!

BLANCA, lligantlo ab sos brassos ab desesperació.

No us en aneu!

SAID

Que son ma gent!

BLANCA

No!

SAID

'M lligas
ab tas mans!

BLANCA

No! Pietat!

SAID, ab ira salvatge.

Pas! Pas!

BLANCA

Nó!

SAID, lluytant ab ella van cap á la escala.

Deixam!

BLANCA, cau de genolls mes sempre lligantlo ab sos brassos.

Oh!

SAID, als de dalt.

Coratje! Ah!

Said cau de genolls arrastrat per Blanca.

BLANCA

Perdó!

SAID, d' una revolada se despren de Blanca aixecantse feréstech.

Malehida sigas!

ESCENA XIX

BLANCA, SAID, FERRÁN, CARLES, JOANOT, GUILLEM, soldats del rey d' Espanya y mariners catalans. Said ha pujat tres grahons y torna á baixar rápidament veyent dalt á Carles. Ferrán y 'ls seus.

BLANCA

Ah!

CARLES, aturat dalt.

Guanyá Deu!

FERRÁN

La nau es nostra.

SAID, del mitj de la escena.

Oh! Rabia!

Fent un moviment per tornar á anar á dalt.

Mare, no, may!

FERRÁN

A ell!

SAID, decididament volent anar contra 'ls que baixan.

Matant que 'm matin!

BLANCA, interposantse á Said, estesa de brassos.

Vida per vida!

FERRÁN, volentla apartar.

Blanca!

CARLES, anant á ferir á Said, seguit dels soldats.

A mort!

Tots han baixat precipitadament.

BLANCA, á son pare, amenassantse ab lo punyal y estrenyent á Said ab lo bras lliure, pera defensarlo.

Toquéulo!

Ferrán crit de sorpresa. Carles de desesperació. Los soldats abaixan las armas retrocedint.

TELÓ RÁPIT.

ACTE TERCER

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

BLANCA, GUILLÉM, ROCH. Blanca está assentada devant de la porta que fins ara habia sigut son camarot y en lo qual está tancat Said. S' ha de véure que lluyta ab la son. Guillem y Roch conversan sentats ben lluny de Blanca. Es de nit.

ROCH

Te farán capitá.

GUILLEM

Jo bé ho mereixo:
més per só no 'n seré. Roch, quí pidola
arreplega 'l que vol; pero 'l que 's digne
y espera en un recó, d' allí no 'l treuhen.

ROCH

Ay, ay! .. Jo 'm creya...

GUILLEM

Mal cregut.

ROCH

Te porta
voluntat en Ferrán.

GUILLEM

Mes ell no 'ns mana.

ROCH

Ay, ay!

GUILLEM

Ell á vosaltres us goberna;
gent de mar... Y nosaltres... la milicia,
obehím á Don Carles.

ROCH

Som al aygua.

GUILLEM

En terra com en mar lo rey ordena;
y hont hi ha militars...

ROCH

Ay, ay!

GUILLEM

Ves, dígam,
que puch esperar d' ell?

ROCH

D' ell?

GUILLEM

De Don Carles.
com vols que conti 'l que jo he fet: d' enveja
si 'm feyan capitá prou moriría.

ROCH

Això es odiós!

GUILLEM, sempre ab molta vanitat.

Sap lo que he fet... Y digas:
tú, no ho saps pas?

ROCH

Jo, prou: que quan ho deyas
á en Joseph ho he sentit.

GUILLEM

Mes á tú encara
no t' ho he contat expressament.

ROCH

No.

GUILLEM

Escolta
donchs.

ROCH

Si tot ho he sentit.

GUILLEM

Mes no t' ho deya
á tú, Roch.

ROCH

Es ben cert.

GUILLEM

Séu: y prepárat
á admirarte. Fará com á tres horas
tots estavam tancats y entre cadenas.

ROCH

Bé ho sé!

GUILLEM

Fins lo patró.

ROCH

Just.

GUILLEM

Y Don Carles
que allí 'ls dugueren feya poch. Tot d' una
gros feix d' armas tiraren per la reixa
Qué será aixó 'ns diguérem.

ROCH

No gosávam
á tocarne pas cap.

GUILLEM

Jo dich: tu escoltas.
S' obrí la porta; entrá en Joanot: alséuvos,
ell nos va dir, só renegat, més ara
Deu m' ha tocat lo cor: jo vos deslliuro,
més al combat, minyons, un altra voltra!
Aquí dins disputavan: tots eixírem
sens fer brugit de la presó, ab las armas:
jo 'l primer!

ROCH

Oy que nó!

GUILLEM

Jo 'l primer, ximple.
Veus com tot no ho sabias? Jo, á la feyna;
cop al timó y enrera, cap á Espanya
ja tornem: més de prompte com á furias
d' aquí sortíren los piratas: véurels,
y embestirlos rabent y destrossarlos,
tot fóu hu: com á ratas los seguírem
d' assí d' allá. Y al aygua los que queyan.
Jo 'l primer vaig matar.

ROCH

En Ferrán.

GUILLEM, negantho.

Calla.

ROCH

Jo 'n ferí un.

GUILLEM

Jo set. Y 'l téu vuyt.

ROCH

Doncas...
jo no he fet res?

GUILLEM

Jo vuyt.

ROCH

Mes no ho vull créure!

GUILLEM, alsantse.

Si jo no hagués sigut!...

ROCH, rihent.

Tú!

BLANCA, sobressaltada. Aixecantse y tornant á séure.

Ah! No. 'M dormía;
se 'm tancavan los ulls! .. Aquí, desperta:
y 'm punxaré si cal per deixondarme.

ROCH

Qué diu?

GUILLEM

Ca! Vetlla 'l camarot. Hi ha dintre

l' arraix. No 'l poden pendre perque 'l guarda
la filla de Don Carles.

ROCH

Que 'l defensi
ja es ben estrany.

GUILLEM

Com qu' está boja

ROCH

Boja!
Ay, ay!

GUILLEM

O endemoniada. Ves, esplícaho;
ella casi una monja!

ROCH

Si?

GUILLEM

La duyan
á professar á Barcelona; y ara
veyésses com defensa aquella porta!
Quan baixárem aquí, tots á la una,
més jo 'l primer, á cassa nos llensárem
de Said, y; figúrat la sorpresa,
quan la veyém á n' ella defensantlo.
Tots quedárem parats. Filla, ma filla,
son pare li va dir, cal que aquest home
mori al instant: apártat. Si? Donchs ella,
muda y altiva, defensantlo y fora.

ROCH

Aquí hi balla 'l dimoni.

GUILLEM

Y té, tossuda
ni dorm, ni 's mou; com si ella fos de pedra.

ROCH, *cremat.*

Y perque no la treuhen: jo, son pare,
l' agafo per un bras, y á la filosa!
Las donas ab rigor...

GUILLEM

Si: quan arrivan
treu un punyal y 's signa 'l pit serena.

ROCH

Ay, ay!

GUILLEM

Y 'ns han manat que no li diga
ningú ni un mot.

ROCH

Sortim d' aquí! Jo 't juro
que això acabará mal.

GUILLEM

Mírala.

ROCH, *senyantse.*

Anémsen.
Jesúsl

GUILLEM, *tot anantsen.*

Y donchs, ja ho veus. Te creus encara
que 'm farán capitá?

ROCH

Guillem, me temo

que deixarém dintre del mar los ossos.

Per un moviment de Blanca.

Mira: es art del dimoni. Jesús!

Desapareixen tots dos.

ESCENA II

BLANCA, Somniant.

Pare!
Oh, no; no! Enrera! Tots enrera!. . Afora!
No, vils! Oh, no 'l toquéu!

Despertant.

Ah, quina angunia!

Mirant per tot.

Res. Donchs me creya que altre cop venian.
Sola estich. Quin repós! Més com no tornan?
Perqu' ells volen sa vida; ells desangnantse
volen véurel; cobarts! Tots com á feras,
tots contra un home! Y son cristians; y 'l pare ..

Ab tristesa y dolor.

Oh, 'l pare es pitjor qu' ells! Més jo, jo, dona
son cos defensaré mentras respiri!

En veu baixa.

Que jo no vull que mori, qu' en ell trobo
quelcom que no hi ha en lloch, y á n' ell me llensa
no sé pas qué!... Dins mon cervell, perdudas,
rebrotan, al mirarlo, de las ninas
lo grat recort, los besos de la mare,
los ulls de Déu amorosits!... Y á l' una
lo desitj d' abrassarlo m' esperona
y de darli la vida unint los llabis!...
Qu' ell per mí s' ha perdut!...

Horroritzada de si mateixa.

Més estich folla!
Ni per Déu en lo claustre 'm consumía
aquest afany que 'm crema. Quí! qui baixa!
Oh! Si tornan! Jesús! Ah! no; no gosan
passant sobre mon cos. Iníchs!... Se creuhen
que jo m' ablaniré. Déu per la vida
que jo t' he consagrat, defensa á est home!
Y si ell ha de morir, mátam! Si, mátam!

ESCENA III

BLANCA, JOANOT.

JOANOT

Senyora.

BLANCA

Ah! Vénen!

JOANOT

Jo li duch, senyora
la salvació á Said

BLANCA

Traidor, anéusen:
no us vull véure devant.

JOANOT

Jo us ho demano...

BLANCA

No us acostéu; fator de traidoría
hi ha en vos!

JOANOT

Més escoltéume!...

BLANCA

Vos venguéreu
á Déu nostre senyor; y ara, suara,
á vostr' amo heu venut per redimirvos.
No 'n teniu prou, villá, perque us perdoni
Déu la culpa primera? Voleu darli
de vostr' amo la sanch?

JOANOT

Calléu!

BLANCA

Vil, Judas!

JOANOT, ab vehemencia.

Jo 'l salvaré. Vull véurel! ..

BLANCA

No: us envía
mon pare. Anéu!

JOANOT

Oh! Jo us juro! Ho juro!...
Donchs digueume, senyora, qué!... Voliau
véurem fidel al crim? A aquestas horas
lo vostre cos ja fóra al mar, despulla
dels jochs dels miserables; vostre pare,
vostre cosí, tots morts. Y si aquest home
hagués vensut á aquellas feras, dintre
d' Alger ja forau tots, y vos... serventa
d' un prímpcep embrutit.

BLANCA

No 'n feu memoria.

Ah, calléu!

JOANOT

Y jo boig que fantasiava
redimintvos á tots fervos ditxosos,
y guanyarme 'l perdó de vostres llabis
devant de Déu! Jo deya, ella quan torni
al claustre que li obro, en tant que visca
pregará al bon Jesús perque perdoni
á aquest trist renegat! Y com m' ho creya!...

BLANCA

(Oh! Que hi ha dintre mí que sas paraulas
me fan avergonyir!)

JOANOT

Y això us enutja?
Jo que us salvava y 'm salvava á l' hora!

BLANCA

Ah, no, no prosseguiu; que dintre l' ánima
se 'm clavan vostres mots! Que sé jo, trista,
lo que vull y 'l que dich!...

JOANOT

Donchs escoltéume
Quan siga fosch jo vinch; á vostre pare
aquí escrich una carta; en ella conto
que á Said jo l' he mort, qu' en ell me venjo,
y 'm llenso al mar afatigat de viure
Més jo no ho faré pas: las vestiduras
cambiaré ab en Said, y assobre 'l rostre
un tir m' aviaré que m' estrefassi,
y ell estará salvat. Llavors, qui 'l cerca!
Creurán tenir son cos, y mon cadavre
jayent al fons del mar. En tant en l' ombra

ell viurá en eixa cambra: al ser en terra
que fugi!..

BLANCA

Si us sentian!... Més confosa
estich al escoltarvos!...

JOANOT

Es que estimo
á aquest home, senyora, com á un pare;
es que baix d' eixa crosta de feresa
hi ha un ánima qu' es d' or!

BLANCA

Quin goig sentirvos!

JOANOT

Senyora, vénen!

ESCENA IV

BLANCA, JOANOT, FRRÁN.

FERRÁN

Blanca.

BLANCA, corrent devant de la porta.

(Ay d' ell si prova!...)

FERRÁN, ab serenitat.

Vos! Qué feu vos aquí?

JOANOT

Senyor, tractava
de convéncela...

FERRÁN

Aneu. Molt agrahida
nostra ánima us está per lo que féreu;
lo demés... sols á un pare li pertoca.

JOANOT

Bé está. (Jo tornaré: que 'm val la vida!)

ESCENA V

Blanca, Carles, ella vora la porta de Said.

FERRÁN

(Com faré per convéncela?) Cosina.
Blanca no fa cap moviment fins que sent lo nom de son pare.
Blanca. Blanca. No 'm sents? Un' altra volta
va á venir lo téu pare.

BLANCA

Oh. no: no! Prégal,
Ferrán, que no s' acosti, que no vinga!
Jo aquí he jurat morir: per esta porta
sols Deu hi passará mentres jo aleni.

FERRÁN

Més escolta ...

BLANCA

No. Deu!...

FERRÁN

Jo t' ho demano
per ta ditxa no més.

BLANCA

Envá!

FERRÁN

Estás certa
de que fas lo que deus? Si fos un rapte
no més de bojería ta conducta...

BLANCA

Ah, no, Ferrán: jo estimo á Deu com sempre;
més per só que l' estimo, vull á est home
arrencar de las urpas del diable.

Ab emoció intensa.

Tu no 'l coneixes pas: si 'l coneguessis!...

FERRÁN

Donchs y 'ls altres que han mort? Ves com s' esplica
ta humanitat no més per un.

BLANCA

Ma honra,
ma vida .. tot li dech.

FERRÁN

Més tu no 'l matas:
l' has defensat quant has pogut...

BLANCA

Oh, 't prego
que li digas al pare que no vinga!
Si, Ferrán, per pietat, qu' ell no s' acosti:
que 'm deixi aquí morir: jo t' ho demano!

FERRÁN, *mirantla ab tristesa.*

Qui t' hagués això dit un mes enrera!
Un temps té de venir que tú, la monja,

la monja, si, puig sols avuy te manca
pendre 'l vel del Senyor, y aprop hi eras;
un temps vindrá que oferirás la vida,
per contas de Jesús, á un de Mahoma!
Oh! Y aquesta ets bé tú! Si ara 't vegessin! ..
Si 't vegessin las monjas mallorquinas
de germana tornera d' un pirata!

BLANCA, cubrintse 'l rostre y plorant.

Ferrán, Ferrán, es cert! Més com te gosas
en matarme cent cops: no tens entranyas;
sino 'm compadirías!

FERRÁN

Blanca, 't juro
que 'm fas pietat!

BLANCA, plorant.

Deu meu!

FERRÁN

Ets á un abisme
y potser tu mateixa, tu; ay, ignoras
sa fondaria! ..

BLANCA, ab desesperació.

M' ofego, y no desitjo
sortir del fons!

FERRÁN

(L' estima. Oh, desgraciada!
Mes qui ho desfá?)

ESCENA VI

Blanca, Carles. Ferrán, Roch. Roch ajuda á baixar á Carles alguns grahons y s' entorna.

ROCH

Senyor, per aquí.

CARLES, molt abatut.

Vésten;
ara ja puch.

D. Carles baixa sol lentament.

FERRÁN, á Blanca.

Ton pare, Blanca; míral.

BLANCA, á Ferrán.

Deixéume!

FERRÁN, á Blanca.

No pot ser!...

BLANCA

Oh!...

CARLES, agafantse d' un bras á Ferrán.

Ferrán!...

FERRÁN, á Carles ab afecte y en veu baixa.

Calma.

CARLES

Ferrán... hont es... ma filla?

FERRÁN

Assereneúvos

de primer, oncle.

Ferrán lo té abrassat.

BLANCA, enternida al veure son pare.

(Y m' aborreix! Oh, forsas!
Donéume forsas, Deu! Si jo podia...)

Vacilant d' anar á son pare.

(Ah, si: 'l convenceré...) Pare!

CARLES, abrassantla.

Oh, ma Blanca!

BLANCA

Pare, pare!...

CARLES

Ma filla!

FERRÁN

(Si: que plorin.
Diantre de dona!)

CARLES

Aixís, aixís: que 't veja
sobre mon cor... Me deyan que aborrias
á ton pare...

BLANCA

Oh, no!...

CARLES

'M deyan que tú l' ánima
havias dat á Llucifer!...

BLANCA, ab horror.

No!...

CARLES

'M deyan,
que tu, la esposa de Jesús volguda,
defensavas la vida á un miserable,
del mal lladre rebrot!

Blanca amaga 'l cap en lo pit de son pare.

FERRÁN

Deu!

CARLES

Pobre filla!
No saben qu' ets del cel: que vols que morin
sos enemichs. Sens remissió!

Blanca s' aparta, resolta, de son pare.

FERRÁN

(No 'ls deixo!)

CARLES, sever.

Blanca!

BLANCA, sens plorar.

Vull qu' ell se salvi.

FERRÁN, contenint sa explossió d' ira.

Per Deu, oncle!

CARLES, á Ferrán.

Es ella qui ha parlat? Era ma filla?

BLANCA

Deu meu, Deu meu!

FERRÁN, volentlos calmar.

Escolta, Blanca, oncle...

CARLES

Ferrán, tú hò has sentit?

BLANCA, cayent á sos peus.

Perdó, mon pare;
perdó per ell!...

CARLES

Oh, apártat: de vergonya
ni sé hont clavar los ulls. No ets filla meva.

BLANCA, suplicant.

Ah, pare!

FERRÁN, volent aturarlo, per lo que va á dir.

Oncle: no!...

CARLES

Mes te valdría
que no haguesses nascut: que la foguera
t' hagués rebut, al naixer de ta mare!

BLANCA

Ah!

FERRÁN

No es axís!...

CARLES, imperatiu.

Ferrán, aquesta dona
apártala á un costat, y obre eixa cambra.

BLANCA, corrent á la porta; á mitja veu

Oh, no; no passarán!

CARLES, imperatiu.

Féshо!

FERRÁN, á Carles.

Escoltéume...
Més, oncle, asserenéuvos!

CARLES, decidit.

Ferrán!

BLANCA, á Ferrán.

Oume
tu per pietat: ell m' ha salvat la vida!...

FERRÁN

Si, pero...

BLANCA, per son cor; á Ferrán.

Y aquí dintre, aquí 'm demanan
que no crega á mon pare. A cau d' orella,
Suplicant, pero resolta.
Ferrán: no vull morir, més si á ell lo matan,
jo 'm mataré!

FERRÁN, horroritzat.

No! Calla!

CARLES, després de móures ab desesperació per la escena s' acosta á la escala:

Aquí, mos homes!

FERRÁN

(Si no ha nascut per monja: si jo ho deya!
L' han oprimit y esclata.)

ESCENA VII

BLANCA, FERRÁN, CARLES, GUILLEM y dos SOLDATS.

GUILLEM

Se 'ns demana?

CARLES

Si.

BLANCA, aterrada.

Oh!

FERRÁN, à Guillem y als soldats sens que ho senti Carles.

Esperéu.

Los soldats se quedan en los últims grahons de la escala.

CARLES

(Que tot acabi)

FERRÁN, á Carles.

Oncle
maneulos avansar, y á vostra filla
la veuréu cáure morta: l' orde esperan.

CARLES

Oh, fins tú contra mí! Tots corrompuda
teniu l' ánima donchs! Jo que á ma imatge
he enmotllat lo séu cor!... Jo que la he treta
del fanch del mon sens que taqués sas alas!...
Déu méu, donchs qué t' he fet? Perqué 'm castigas!

FERRÁN

Oncle, miréula: la heu cregut ben vostra
perque á un claustre la heu dut!... Quánta follía!

L' aygua li heu pres, més no la set: sos llabis
séntent la font y s' óbren. Si es la vida!

CARLES

Qué! Qué dius! No 't comprench.

FERRÁN

Que no va náixer
esta ánima pel claustre.

CARLES

Oh!

FERRÁN

No: y vé un dia
que la poncella es flor, y rep sa aroma
la llum primera que ha tocat sas fullas.
Per Blanca.
Si en tot ho diu: no ho coneixéu encara?
Per son cor sens que Blanca 'l senti.
Jo ho veig y ab estos ulls que no menteixen:
per Said sent amor la vostra filla!

CARLES

Déu! Oh, Déu!
Carles corre á Blanca agafantla pel bras y la porta al mitj.

BLANCA

Ah!

CARLES, ab feresa, fentla cáurer de genolls.

Agenóllat! Júram, júram
que no estimas á eix home! Júraho; parla!

BLANCA

Ah, jo, no sé res, pare; no.

FERRÁN

(La pobre!)

BLANCA

Perdó!

CARLES, sacudintla pel bras.

Júraho!

BLANCA

Perdó!... Que sé jo, trista,
lo que passa en mon cor? Veig que s' allunya
devant mos ulls la celda: jo combato
per desitjar tornarhi, y no ho desitjo.
Se tancan los meus ulls, y veig á est home;
los obro, y penso en ell!... Y ay, no m' espanta!

S' ha aixecat exaltada. Son pare ha fugit á un costat per no sentirla.

Es un pecat, me dich; tu ho sabs; y adintre
de mon ser hi ha una veu que tot, tot umple
pera cridar: això es pecat, més vúlgaho.
Y ni al infern tinch por, que fantasiejo,
quan per mí s' obri 'l cel, durli en mos brassos,
son cap entre mos hábits de clausura,
cridant perdó per tot, fins á las plantas
de Déu nostre Senyor: y si li nega,
entornarme jo ab ell, pregant sentada
á la porta del cel, fins que 'l perdoni!
Més, ah, que 'l voldrá Déu, que á tots es pare!

FERRÁN, espantat de lo que ha dit.

Blanca, prou!

CARLES

Qu' he sentit! Ah! Sacrilegi!
l' ha embruixada aquest vil: l' encant que 's rompi!
Oh, Déu, fes tu justicia. Déu, castiga
tu per tas mans!

FERRÁN

Qué aneu á fer? No: oncle!

CARLES

Soldats, aquí: jo en nom de Déu vos mano
que obriu aquella porta.

Los soldats vacilan á una indicació de Ferrán.

BLANCA

Ah!

CARLES, á Blanca.

'T maleheixo
si 't mous ni un pas. Só 'l rey: só 'l Déu: só 'l pare!
Avant, soldats!

BLANCA, corrent, y estenentse de brassos devant de la porta.

No: may!

CARLES

Avant!

Los soldats avansan.

BLANCA

Feríume!

Al acte de avansar los soldats fa un xiscle Blanca y s' obre la porta del camarot.

ESCENA VIII

SAID, BLANCA, CARLES, FERRÁN GUILLEM y SOLDATS. Said seré. Guillem y 'ls soldats, instats per Ferrán y veyent que Said se presenta retrocedeixen tranquilament. Ferrán vigila á Guillem y als soldats.

SAID

No: atureuvos.

BLANCA

Ah!

CARLES, mirant al cel.

Gracias!

FERRÁN, á Guillem.

A mi créume,
y serás capitá!

GUILLEM, á Ferrán.

Oh, si!

FERRÁN, indicantli la escala.

Allá: y no 't mogas
fins á tant que jo ho diga.

Guillem ab los soldats se retira hont li ha indicat Ferrán.

SAID, ha anat trayentse las armas y llensantlas.

També est' arma:
totas! Prenéume.

BLANCA

Ah!

CARLES, als soldats.

Lliguéulo.

Los soldats miran á Ferrán y no 's mouhen.

FERRÁN

Oncle,
prudencia ja qu' es nostre. Vostra filla
té un punyal...

CARLES

Ferrán, prenli, Oh! ..

FERRÁN

(Quí ho acaba
aixó?)

SAID, ab tristesa.

Y donchs, qu' esperéu? No hi ha una fulla
d' acer sobre mon cos. Ben sol me trobo...

CARLES

Ferrán!...

Pregantli que fassi donar lo punyal á Blanca.

FERRÁN

Oh, Blanca: vina ab mí: s' entrega

BLANCA, mostrant lo punyal.

Prenéulo

CARLES, per la acció de Blanca.

No!

FERRÁN

(Qué fer?)

CARLES

(Un llamp! Oh, rábia!

Y ha de morir per que ma filla torni
á Deu 'l cor!...)

SAID

No 'm coneixeu? Jo era
l' arraix d' aquest vaixell. Jo la he enfonsada
la vostra nau. Aquí, en ma vestidura,
hi ha sanch dels mariners que la guarnian.
Perque, donchs, no veniu si jo m' entrego?
Teníu mos punys: lliguéulos. Eixa turba
qu' espera aquí? Feu via á vostra Espanya
y jo, jo encara aleno! Això es vergonya!
Quartejeu lo meu cos, y allá en la punta
del pal major claveu mon cap; que miri
ab estos ulls mateixos, com s' emportan,
perseguintse 'ls taurons, las filagarsas
de ma carn aborrida; y que jo us veja
entrar á Barcelona, desplegadas
las velas al oreig y tots de joya
malehint al arraix; que jo seguintvos

Se senten los gemechs de Blanca.

aniré ab lo mirar, fins que la vista
me la arrenquin los corps. Veniu: prenéume!...
(Per que hauré conegut á aquesta dona!)

CARLES, va á embestir á Said y 's conté: vol manar que 'l agafin y s' atura ab rabia mirant á Blanca.

Deu poderós!... Si n' ets de miserable,
hipócrita y ruhí! Dius que t' entregas
y te 'n rius de nosaltres! Cobart! Trobas

Per lo punyal de Blanca.

enllá un fré que 'ns atura!... Vil! é hi jugas!

SAID, trasmudant la serenitat en rábia.

Ira d' Alá! S' abrasan mas entranyas!

Encara tinch las unglas! Ans que mori
encara puch matar com una fera!

Ensopega ab la mirada de Blanca y cambía de cop amorosit.

No: calma. No! Prenéume aquesta vida!

CARLES, apoyantse en Ferrán.

M' afego!

SAID, ab desesperació.

Y donchs com dirho! No 'm comprenen!

BLANCA

(Com tremolo!)

SAID, ab vehemencia.

Oh, patró!...

A Carles.

Vos hi vá l' ánima:
jo sols vull que 'm matéu!

CARLES

Deu te confonga!

SAID, ab desesperació.

No 'm créuhen!

BLANCA

Oh!

CARLES

Dom l' arma de ma filla,
botxí!

SAID, comprenent perqué no l' agafan.

Ah... Ja ho veig tot! Senyora, Blanca!

Ab estrema dolsura.

BLANCA

Qué!... No!

SAID

So jo: só un pobre que la destra
vos estén suplicant. Dáume en almoyna
vostre punyal.

BLANCA

No: may!

SAID

Tot ho sentía
d' allá, senyora: més ja es tart Deixéume
morir per vos.

BLANCA

Los vils! Los monstres! Parla,
lo sénten, y son cor com una roca
ni 's somou, ni vacila.

CARLES, á Ferrán.

Y ho ha dit ella!
Caldrá que á Déu també la sacrifiqui?...
Horroritzat de sas propias paraulas.
Oh, mon seny se contorba!

FERRÁN, ab convicció y entussiasme.

(Si aquest home
té 'l cor magnánim! Com privar?...)

SAID, rihent pera ferse aburrir de Blanca; pero s' ha de descubrir sa pena creixent entre las riallas nerviosas, plorant després de las últimas paraulas.

Deixéume,
senyora, ab mon destí! Ves qui defensa!

A un capitá de lladres que 'ls hi enfonsa
la nau al mar: que 'ls roba; que 'ls portava
á vendre á Alger! Lo criminal! .. Per íerse
ab or! Y vos, senyora, vostra vida
per ell voleu donar? Quan allá á Espanya
sabrán això, oh, senyora! Ell que renega
fins de vostre Jesús. Com á aquest monstre,
com tenirli pietat! Ni una mirada
meresch de compasió. Jo só una vibra;
jo us aborresch á tots; jo á vos, senyora,
vos vendría al basar si fósseu méva!

FERRÁN, á Carles no podent contenir sa admiració.

Té 'l cor gran!

CARLES

Tú també!

BLANCA

Oh, pare, pare,
miréusel; no 'l veyéu? Plorant!

SAID, aixugantse 'ls ulls d' una revolada, sabentli greu sa propia debilitat.

Traidoras!

BLANCA, ab energia.

No us trenca 'l cor? Donchs qué hi teniu! Veyéulo:
plora, plora!

SAID

Oh!

BLANCA, corre á ell y li separa las mans.

No, no amaguéu la cara:
vull ablanir á aqueixos homes! Míral,

míral, Ferrán; miréulo tots. Jo prego
á mon pare la vida d' aquest home!
Que vinga aquí tothom: soldats, gent d' armas;
que s' ajunti 'l concell. Passá la lluyta;
ab los caiguts s' esbravan sols las feras!
Qué! Hi ha tigres aquí?...

SAID, resoltament.

La mort demanò!

BLANCA

En nom de Déu!

FERRÁN, tenint á Carles en sos brassos y contenintlo.

No, oncle!

CARLES

Ferrán, déixam,
que Déu axó no ho vol: Déu vol que mori.
Apártat!

BLANCA

No!

CARLES, á Blanca.

T' ho mano!

BLANCA

No!

CARLES, com boig.

Justicia
sobre dels dos, soldats!

BLANCA, ab crit del ánima.

Ah!

FERRÁN

Aixó es desvari.

Als soldats.

Quiet tothom!

CARLES

Qué!...

FERRÁN

A aquest home jo 'l defenso
Ja no puch més: té l' ánima més noble
aquí que tots!

CARLES

Jo ho vull: jo! Soldats l' arma
tota en son pit. Donchs jo mateix!... Ah!

Al acte d' avansar ell mateix pera ferir á Said té un desvaneixement y cau en brassos de Ferrán. Guillem corre á sostenirlo.

FERRÁN

Oncle!

BLANCA

Ah, pare!

SAID

Hont soch!

FERRÁN, á Blanca.

Rés. La emoció. Que rebi
un xich d' ayre. No es rés. Tothom que surti.

Se l' emportan á cuberta entre Ferrán y Guillem. Los soldats los segueixen.

Blanca, á tú que no 't veja... Ja 's retorna.

ESCENA IX

BLANCA, SAID.

BLANCA

(Ah! No puch més!)

SAID

(Alá, jo te 'l demano:
dónam un mon per entregarlo á n' ella!)

BLANCA

(Oh quin penar! Això es morir cent voltas.)

SAID

(Si, si: jo tot vull dirli avans que arribin.)
Senyora!... Blanca!... Perdoneume: us miro
per sobre d' aquest mon. Vos en la terra
no heu nascut. no, com han nascut los homes.
Vos sou d' altras espays: d' hont s' enjendravan
los somnis endolsits de ma infantesa.
Al véureus, al sentirvos!... sols ab l' ayre
que moveu al passar, tota ma vida
tot lo meu ser, cos y ánima 's desperta,
y, sent, vibrant, que mor y viu á l' hora!
Y ab goigs y penas, y ab desitjs y angunias
l' alé qu' heu respirat cerco y aspiro,
y en ell m' ofego y m' hi revolco l' ánima!
Y una onada potent, com la que arrenca
del fons del mar las rocas per llensarlas
contra del sol, la lluna y las estrellas,
una onada de sanch, sospirs y besos,
y bramuls de salvatje y clams de joya,
y llágrimas y queixas y armonías,

esqueixarme al pujar trossos d' entranyas,
á mos llabis aeut, y en ells reventa
pera dirvos, oh Blanca, que us estimo,
més que s' estima vostre Deu als ángels,
més que s' estima á sas hurís Mahoma,
més que s' estiman tots los sers qu' alénan,
que tots los que han viscut, y 'ls que han de víurer,
esperits y mortals, en cels y terras!

BLANCA, cubrintse 'l rostre avergonyida.

Oh, Deu!

SAID

La he ofés! Qu' has dit llengua traidora!

BLANCA

Ah, no!... que vull sentirvos! Vull sentirvos!
Mes deixeume amagar axís lo rostre.

Cubrintli la cara ab las mans.

SAID

Y 'm perdoneu? A mí!

BLANCA, creyent haver sentit soroll.

Son ells!

SAID

No encara:
no vé la mort!

BLANCA

La mort! Oh, que s' acosta!
Veniu, que jo us vull veure. No m' espanta
la claror, no !Quí sou? Deixeu que us miri
fins l' ánima pels ulls! Quí sou? Quín dia
m' heu vist y us he vist jo? Quan me diguéreu

tot lo qu' ara m' heu dit, que un altra volta
jo ho havia escoltat de vostres llabis!
Ans de naixer potser, ans d' esta vida,
amorós com avuy vos me parlávaho.
No, no aparteu 'ls ulls: ara us vull veure
pel temps que no us he vist. Jo sens saberho
vos anyorava, y érau en mos somnis
de claustre y soletat Jo no sabia
com érau vos llavors, y érau com ara!
Mes no vull que moriu, que á vostra vida
la meva s' ha arrelat! Qué hi fá que 'ns voltin
en lloch de flors serpents, si ellas nos lligan?
Y jo us vulguí matar! Y l' arma aquesta
contra vos he aixecat, que us aburría!
Pobre! Del mon odiat! Sobre la terra
quant y quant heu patit! Quanta amargura
haurá begut vostr' ánima reclosa
sempre en lo fons del pit. sentint las ánsias
de volar com la méva, y entre reixas
pegant d' alas, glatint, y fentse trossos!
Quant sufrir! Desditxat! Infelís! Pobre!

SAID

Y qué tart heu vingut! Jo sol la marxa
d' aquesta vida he fet y avuy al terme
vos trobo del camí, vora 'l sepulcre!

BLANCA, ab energía y desesperació.

Ah, no, Said! Ah, no! Que no vé l' hora
de morir, no! Deu meu, sento la vida
per tot mon ser brotar! Vull viure! Sálvans!

SAID

Ira d' Alá! Que tornin! Jo 'ls espero:
jo esqueixaré son pit: jo sas entranyas

estampiré pels murs! Tigres, y resan
ells ab lo cor plé d' odi! Oh, tots que vingan!
Ja prou humilitat: la sanch m' ofega!
Jo vull morir matant!

BLANCA, esglayada de la rabia de Said.

Said!

SAID, cambiant sa desesperació en tendresa.

Ah, Blanca,
si soch l' esclau, humil com la coloma!
Voleu que besi 'ls peus de vostre pare,
y que besi la terra que trepitja?

BLANCA

Mes jo 'l vull, oh mon Deu!... jo 'l vull; salvéulo!

SAID

Tot es en vá: vos sou 'l cel, jo l' aygua;
may s' ajuntan assí: mireu, s' ajuntan
no més en l' horisó! Es en vá!

BLANCA

Ja venen!
Ah!

ESCENA X

BLANCA, SAID y FERRAN.

FERRÁN, baixant rápidament.

Soch jo!

BLANCA, volentlo fer retrocedir.

No!

FERRÁN

Cosina, Blanca, escolta:
y vos. Jo us vull salvar!

SAID

Salveu á n' ella:
á mí... qué 'm fa morir! Per qué la vida?

BLANCA

Ferrán...

FERRÁN

No parlis, que ho sé tot. Per sobre
d' est amor d' infantesa hi ha, ma Blanca,
no més que ta ventura.

Emportántsela á un costat perque no ho sentit Said.

Tú... l' estimas
á aquest home: ell es bó y 's regenera
sobre ton cor. Donchs bé, jo 'm sacrifico
gustós per tú!... Y res més: que vull salvarlo,
ma cosina.

BLANCA

Oh! Ferrán, gracias!

FERRÁN

Espérat,
que ton pare com sempre vol sa vida!

BLANCA

Ah!

FERRÁN

Mes tot está á punt. Said, encara
tinch gent que 'm creu: d' aquesta nau á popa
una barca hem baixat. Es nit; los núvols

cubreixen tot lo cel. De dalt vigilo
jo al oncle que no torni, y vos depressa
per aquí us arrieu.

Per la finestra.

Entreu en l' aygua;
á la barca ja sou; desfeu la corda;
moveu los rems... y á Alger avans de dia!
Jo us guardaré de dalt. Blanca, depressa!

Á Blanca.

Ell que t' estima tornará á trobarte.

BLANCA

Mes...

FERRÁN

Qu' están per venir! Vá, donchs. Tú, prega
que no surti la lluna.

A Said.

Sort!

SAID, conmogut per la magnanimitat de Ferrán.

Ah! 'Ls brassos!
No me 'ls negueu!

FERRÁN, abrassantlo.

Said! Ab tota l' ánima!

BLANCA

Deu meu!

SAID

Gracias!

FERRÁN

Depressa!

Al pujar la escala.

(Si fins ploro.)

ESCENA XI.

BLANCA, SAID. *Fins al acabar l' obra ab rapidés.*

BLANCA

Said, fugiu!

SAID

Fugir!

BLANCA

Eixa finestra
dona á la vida. Esteu salvat.

SAID

Ah, Blanca,
deixeume aquí morir: deixeu que besi
al cloure 'ls ulls un fil de vostra roba!
Donéume l' arma, lluny de vos m' espera
la mort d' anyorament: donéume l' arma!

BLANCA

No, Said, no; que vull la vostra vida,
qu' espero en vos; sentiu? Que á totas horas
viuré esperantvos.

Creu haver sentit soroll.

Oh! Fugiu!

SAID

Vos, Blanca...
m' ho maneu?...

BLANCA

Si.

Sempre ab por de que baixin los enemichs.

Ah! Que tornan!

SAÏD

A reveure!
Jo us aniré á cercar al cor d' Espanya,
de genolls si aixó çal, pera ser vostre,
de tot creyentvos com un nen la mare!

BLANCA, rompent en plor.

Anéu per caritat!

SAID

Vaixell que fóres
mon orgull de tants jorns, gávia de fera
hont mon ser embrutit se corsecava,
sigas avuy lo temple d' esta dona!

BLANCA

Deu meu! Me fa morir!

SAID

Vá donchs!

BLANCA

Ah!

SAID

Blanca...
la vostra má!...

BLANCA

Said!...

SAID, besantla.

La que volia
matarme y m' ha salvat!

BLANCA

Es vostre, vostre!

SAÏD

Llenseu al mar aqueix punyal: m' esglaya
tenintlo vos.

BLANCA, lo llensa per la finestra.

Ja está. Fugiu!

SAÏD

M' arrenca
la vida!

BLANCA

Tornareu?...

SAÏD

Si; jo us ho juro!
Fins vindrá si morís, lo meu cadávre!

BLANCA

Adeu!

SAID

Ja prou!

BLANCA

Cridéume de la terra,
del mar, del paradís ó del abisme,
jo us respondre seguintvos, que so vostra!

Se sent lleuger remor dalt de la escala. Al sentir lo soroll s' han separat depressa.

SAID, desde la finestra en veu baixa.

A demá!

BLANCA, també molt baix.

Adeu!

SAID

Blanca!

Said torna rápidament al costat de Blanca y la besa en la boca.

BLANCA

Said!

SAID

Ah, Blanca!

Said va altre cop á la finestra.

ESCENA XII.

BLANCA, SAID, CARLES, després FERRAN, JOANOT, GUILLEM, ROCH, soldats y mariners. Said ha agafat la corda, y 's troba de part de fora. Carles, ha baixat un grahó y s' alura.

CARLES

Hont será 'l vil!

BLANCA, á Said.

Ja tornan! Ah! depressa!

CARLES

Morirá!

Ix la lluna que ilumina de plé á Said, qui ha baixat fins á genolls.

BLANCA

'L pare!

CARLES

Ah! Fuig!

Carles baixa altre grahó y dispara sobre Said al moment en que Blanca

coneixent la intenció de son pare, d' un salt se posa al devant de Said, per resguardarlo ab son cos, rebent la bala y vacilant ferida.

Jo 't mato!

BLANCA

Ah!

SAID, ha tornat á pujar y la reb en sos brassos, privantla de caure á terra, no deixantla ja fins que abrassats desapareixen.

L' heu ferida á n' ella!

RLANCA

Pare!

CARLES

Filla!

FERRÁN, apareixent dalt de la escala, seguit de Joanot, Guillem, Roch, mariners y soldats.

Qu' heu fet!

SAID, ab desesperació.

L' abandoneu? La prench! Es meva!
Morim plegats, ma esposa! Abrássam!

CARLES, arribant al mitj de la escena seguit de tothom.

Filla!

SAID

Al mar!

BLANCA

Al cel!

Se llensan al mar abrassats. Carles ha caigut al mitj de la escena de genolls.

CARLES

Oh, Deu!

FERRÁN, corrent á mirar per la finestra.

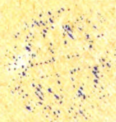
A fons!

Tornant al mitj de la escena.

Ni rastre!

TELÓ RÁPIT

BIBLIOTECA DE CATALUN
1001707443

